

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 16. mai 2012
(OR. en)**

**Institutsioonidevaheline dokument:
2011/0249 (NLE)**

**14764/1/11
REV 1**

**WTO 329
AMLAT 84
SERVICES 96
COMER 193**

ÕIGUSAKTID JA MUUD DOKUMENDID

Teema: Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Colombia ja Peruu vaheline kaubandusleping

14764/1/11 REV 1

AS/kes

DG C

ET

AS/kes??

14764/1/11??REV??1????AS/kes??

ÜHELT POOLT EUROOPA LIIDU JA SELLE LIIKMESRIIKIDE NING
TEISELT POOLT COLOMBIA JA PERUU
VAHELINE KAUBANDUSLEPING

BELGIA KUNINGRIIK,

BULGAARIA VABARIIK,

TŠEHHI VABARIIK,

TAANI KUNINGRIIK,

SAKSAMAA LIITVABARIIK,

EESTI VABARIIK,

IIRIMAA,

KREEKA VABARIIK,

HISPAANIA KUNINGRIIK,

PRANTSUSE VABARIIK,

ITAALIA VABARIIK,

KÜPROSE VABARIIK,

LÄTI VABARIIK,

LEEDU VABARIIK,

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIK,

UNGARI,

MALTA,

MADALMAADE KUNINGRIIK,

AUSTRIA VABARIIK,

POOLA VABARIIK,

PORTUGALI VABARIIK,

RUMEENIA,

SLOVEENIA VABARIIK,

SLOVAKI VABARIIK,

SOOME VABARIIK,

ROOTSI KUNINGRIIK,

SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIK,

kes on Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu lepinguosalisel, edaspidi
„Euroopa Liidu liikmesriigid“,

ja

EUROOPA LIIT

ühelt poolt ning

COLOMBIA VABARIIK (edaspidi „Colombia”)

ja

PERUU VABARIIK (edaspidi „Peruu”),

edaspidi ka „lepingule alla kirjutanud Andide riigid”,

teiselt poolt,

ARVESTADES Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning lepingule alla kirjutanud Andide riikide vaheliste ajalooliste ja kultuurisidemete tähtsust ning nendevahelisi erilisi sõprus- ja koostöösidemeid ning nende soovi edendada pooltevahelist majandusintegratsiooni,

OLLES OTSUSTANUD tugevdada neid sidemeid, arendades edasi olemasolevaid mehhanisme, mis reguleerivad Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning lepingule alla kirjutanud Andide riikide vahelisi suhteid,

KINNITADES VEEL KORD oma kohustusi, mis tulenevad ÜRO põhikirjast ja inimõiguste ülddeklaratsioonist.

AIDATES KAASA maailma ja regiooni kaubanduse harmoonilisele arengule ja laienemisele ning olles rahvusvahelise koostöö katalüsaatoriks,

SOOVIDES edendada majanduse igakülgset arengut eesmärgiga vähendada vaesust ja luua uusi tööhõivevõimalusi ning paremaid töötingimusi, aga ka tõsta oma territooriumidel elatusstandardit, liberaliseerides ja laiendades kaubavahetust ja investeeringuid oma territooriumide vahel,

KINNITADES OMA TAHET rakendada käesolevat lepingut kooskõlas jätkusuutliku arengu eesmärgiga, sealhulgas majanduse edendamise, tööalaste õiguste austamise ja keskkonnakaitse soodustamisega, vastavalt poolte võetud rahvusvahelistele kohustustele,

LÄHTUDES oma vastavatest õigustest ja kohustustest, mis tulenevad Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingust ehk Marrakeši lepingust (edaspidi „WTO asutamisleping”),

OLLES OTSUSTANUD kaotada oma vastastikusest kaubandusest moonutused ning vältida tarbetute kaubandustakistuste loomist,

OLLES OTSUSTANUD kehtestada selged ja vastastikku soodsad kaubandust reguleerivad eeskirjad ning soodustada omavahelist kaubandust ja investeringuid ning edendada omavahelist regulaarset dialoogi nendes küsimustes,

SOOVIDES edendada oma äriühingute konkurentsivõimet rahvusvahelisel turul, pakkudes neile kaubandus- ja investeerimissuhete jaoks etteaimatavat õiguslikku raamistikku,

ARVESTADES majandusliku ja sotsiaalse arengu taseme erinevust lepingule alla kirjutanud Andide riikide ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahel,

KINNITADES oma õigust kasutada mitmepoolse raamistiku pakutavat paindlikkust võimalikult suures ulatuses avalike huvide kaitseks,

TUNNISTADES, et lepingule alla kirjutanud Andide riigid on Andide Ühenduse liikmed ning et Andide Ühenduse otsus nr 598 nõuab, et kui selle liikmesriigid peavad kolmandate riikidega läbirääkimisi kaubanduslepingute sõlmimiseks, säilitatakse Andide Ühenduse liikmesriikide omavahelistes suhetes Andide õigussüsteem,

TUNNISTADES regionaalse lõimumise protsesside tähtsust Euroopa Liidus ja lepingule alla kirjutanud Andide riikides Andide Ühenduse piires,

ON KOKKU LEPPINUD järgmises:

I JAOTIS

ALGUSSÄTTED

ESIMENE PEATÜKK

PÕHIELEMENDID

ARTIKKEL 1

Üldpõhimõtted

Poolte sise- ja rahvusvahelise poliitika aluseks on demokraatia põhimõtete ja põhiliste inimõiguste austamine, nagu need on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis, ning õigusriigi põhimõtte austamine. Nende põhimõtete austamine kujutab endast käesoleva lepingu olulist elementi.

ARTIKKEL 2

Desarmeerimine ja massihävitusrelvade leviku tõkestamine

1. Pooled on seisukohal, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik nii valitsustele kui ka valitsusväliste osalistele kujutab endast üht suurimat ohtu rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule.
2. Seetõttu lepivad pooled kokku teha koostööd massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku piiramiseks ning sellesse panustada, täites täielikult oma praeguseid kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelistest desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevatest lepingutest, ja teisi vastavaid rahvusvahelisi kohustustusi ning rakendades neid siseriiklikult.
3. Tehes koostööd desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise nimel, lepivad pooled kokku, et tegutsevad üheskoos, saavutamaks vastavasisuliste lepingute ülemaailmset kohaldatavust ja rakendamist.
4. Pooled lepivad kokku, et käesoleva artikli lõiked 1 ja 2 kujutavad endast käesoleva lepingu olulist osa.

2. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 3

Vabakaubanduspiirkonna loomine

Tegutsedes kooskõlas 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (edaspidi „GATT 1994”) XXIV artikliga ja teenuskaubanduse üldlepingu (edaspidi „GATS”) V artikliga, loovad käesoleva lepingu pooled käesolevaga vabakaubanduspiirkonna.

ARTIKKEL 4

Eesmärgid

Käesoleva lepingu eesmärgid on:

- a) kaubavahetuse järkjärguline liberaliseerimine kooskõlas GATT 1994 XXIV artikliga;

- b) kaubavahetuse hõlbustamine eelkõige kokkulepitud eeskirjade kohaldamise kaudu, mis käsitlevad tolli ja kaubanduse hõlbustamist, standardeid, tehnilisi norme ja vastavushindamisprotseduure ning sanitaar- ja fütosanitaarmedeid;
- c) teenuskaubanduse järkjärguline liberaliseerimine vastavalt GATS V artiklile;
- d) investeeringuid soodustava keskkonna arendamine ja eelkõige ettevõtete asutamise tingimuste parandamine poolte vahel, lähtudes mittediskrimineerimise põhimõttest;
- e) kaubanduse ja investeeringute hõlbustamine poolte vahel otseinvesteeringutega seotud jooksvate maksete ja kapitaliliikumiste liberaliseerimise kaudu;
- f) poolte riigihanketurgude reaalne ja vastastikune avamine;
- g) intellektuaalomandiõiguste piisav ja tõhus kaitse kooskõlas poolte vahel kehtivate rahvusvaheliste eeskirjadega, tagades samas tasakaalu intellektuaalomandi õiguste omaja ja avalike huvide vahel;
- h) majandustegevusega tegelemine kooskõlas vaba konkurentsi põhimõttega, eelkõige pooltevahelistes suhetes;

- i) kiire, tulemusliku, õiglase ja ennustatava vaidluste lahendamise mehhanismi loomine;
- j) rahvusvahelise kaubanduse edendamine viisil, mis aitab kaasa jätkusuutliku arengu eesmärkide saavutamisele, ja töö selle nimel, et lõimida see eesmärk poolte kaubandussuhetesse, ning
- k) selle tagamine, et poolte tehnilise abi koostöö ja kaubandussuutlikkuse suurendamine aitaksid kaasa käesoleva lepingu rakendamisele ja selle pakutavate võimaluste optimaalsele ärakasutamisele vastavalt olemasolevale õiguslikule ja institutsioonilisele raamistikule.

ARTIKKEL 5

Seos WTO asutamislepinguga

Pooled kinnitavad veel kord omavahelisi kehtivaid õigusi ja kohustusi, mis tulenevad WTO asutamislepingust.

ARTIKKEL 6

Poolte määratlus

1. Käesoleva lepingu kohaldamisel:

- „pool” tähendab Euroopa Liitu või selle liikmesriike või Euroopa Liitu ja selle liikmesriike nende Euroopa Liidu lepingust ja Euroopa Liidu toimimise lepingust tulenevas ulatuses (edaspidi „ELi osapool”), iga üksikut lepingule alla kirjutanud Andide riiki;
- „pooled” tähendab ühelt poolt ELi osapoolt ning teiselt poolt iga üksikut lepingule alla kirjutanud Andide riiki.

2. Kui käesolev leping näeb mõne Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Andide riigi jaoks ette konkreetsed ja individuaalsed kohustused, on käesolevas lepingus sellele konkreetsele riigile või nendele riikidele viidatud.

3. Kooskõlas artikliga 7 tähendab lepingule alla kirjutanud Andide riikide puhul „teine pool” või „teised pooled”, kui selliseid mõisteid lepingus kasutatakse, ELi osapoolt.

ARTIKKEL 7

Käesoleva lepinguga hõlmatud majandus- ja kaubandussuhted

1. Käesoleva lepingu sätteid kohaldatakse kahepoolsetes kaubandus- ja majandussuhetes ühelt poolt iga üksiku lepingule alla kirjutanud Andide riigi ja teiselt poolt ELi osapoole vahel, kuid mitte lepingule alla kirjutanud Andide riikide endi vahel¹.
2. Poolte vahel käesoleva lepinguga kehtestatud õigused ja kohustused ei mõjuta lepingule alla kirjutanud Andide riikide omavahelisi õigusi ja kohustusi Andide Ühenduse liikmesriikidena.

ARTIKKEL 8

Kohustuste täitmine

1. Iga pool vastutab kõikidest käesoleva lepingu sätetest kinnipidamise eest ja võtab kõik vajalikud meetmed, et täita lepingust tulenevad kohustused, sealhulgas kohustus tagada selle järgimine kesk-, piirkondliku ja kohaliku tasandi valitsusüksuste ja ametivõimude poolt, aga ka valitsusväliste organite poolt, kui nad täidavad eelnimetatud valitsusüksuste ja ametivõimude poolt neile delegeeritud valitsusfunktsioone².

¹ Käesolevat sätet ei tõlgendata lepingule alla kirjutanud Andide riikide ja ELi osapoole vahel artiklitega 10 ja 105 kehtestatud kohustuste kahjuks.

² Pooled mõistavad, et „kesk-, piirkondliku ja kohaliku tasandi valitsusüksused ja ametivõimud” hõlmab poolte kõiki ametivõime ja valitsustasandeid.

2. Kui pool on seisukohal, et teine pool on jätnud oma käesolevast lepingust tulenevad kohustused täitmata, võib ta kasutada üksnes XII jaotisega („Vaidluste lahendamine”) moodustatud vaidluste lahendamise mehhanismi ja allub selle otsustele.

3. Ilma et see piiraks poolte vahel eksisteerivaid poliitilise dialoogi mehhanisme, võib iga pool viivitamata kehtestada rahvusvahelise õiguse kohaselt asjakohased meetmed, kui teine pool rikub käesoleva lepingu artiklites 1 ja 2 osutatud olulisi elemente. Viimati nimetatud pool võib paluda, et 15 päeva jooksul toimuks asjaomaste poolte kiireloomuline nõupidamine eesmärgiga olukorda põhjalikult uurida, et leida vastuvõetav lahendus. Meetmed peavad olema rikkumise suhtes proportsionaalsed. Eelistatakse meetmeid, mis põhjustavad käesoleva lepingu toimimises kõige vähem häireid. Meetmed tühistatakse niipea, kui nende kehtestamise põhjused on lakanud olemast.

ARTIKKEL 9

Geograafiline kohaldamisala

1. Käesolevat lepingut kohaldatakse ühelt poolt nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut neis lepingutes sätestatud tingimustel, ja teiselt poolt Colombia ja Peruu territooriumide suhtes³.

³ Suurema kindluse huvides deklareerivad pooled käesolevaga, et käesolevas lepingus sisalduvaid viiteid territooriumile mõistetakse ainuüksi viitena lepingu geograafilisele kohaldamisalale.

2. Niivõrd, kui Euroopa Liidu tolliterritooriumi (edaspidi „ELi tolliterritoorium“) alla kuulub ka alasid, mida eeltoodud territooriumi määratlus ei hõlma, kohaldatakse käesolevat lepingut ka ELi tolliterritooriumi suhtes, olenemata lõikest 1.

ARTIKKEL 10

Piirkondlik lõimumine

1. Pooled tunnistavad piirkondliku lõimumise tähtsust lepingule alla kirjutanud Andide riikide ja Euroopa Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu edendamisel, mis võimaldab tugevdada pooltevahelisi suhteid ning aidata kaasa käesoleva lepingu eesmärkide saavutamisele.
2. Pooled tunnistavad ja kinnitavad veel kord Euroopa Liidu liikmesriikide vaheliste ja Andide Ühenduse liikmesriikide vaheliste piirkondliku lõimumise protsesside tähtsust suuremate kauplemisvõimaluste saavutamisel ja selleks, et edendada nende edukat lõimumist maailmamajandusse.
3. Pooled tunnistavad, et Andide piirkonna lõimumise edukuse määravad Andide Ühenduse liikmesriigid ise.
4. Pooled tunnistavad, et lepingule alla kirjutanud Andide riigid peavad omavahelistes suhetes säilitama Andide õigussüsteemi vastavalt Andide Ühenduse otsusele 598.

5. Kui kõik Andide Ühenduse liikmesriigid saavad käesoleva lepingu osalisteks, siis arvestades poolte soovi saavutada kahe regiooni vaheline assotsiatsioon, vaatab kaubanduskomitee vastavad sätted uuesti läbi, eelkõige käesoleva artikli ja artikli 105, et kohandada need uue olukorraga ja toetada piirkondliku lõimumise protsesse.

3. PEATÜKK

ÜLDKOHALDATAVAD MÕISTED

ARTIKKEL 11

Mõisted

Kui ei ole ette nähtud teisiti, kasutatakse käesolevas lepingus järgmisi mõisteid:

- „päev” – kalendripäev, sh nädalavahetused ja pühad;
- „poole kaup” või „poole toode” – omamaised tooted, nagu neid mõistetakse GATT 1994 raames, või sellised kaubad või tooted, mille suhtes pooled võivad kokku leppida; siia hulka kuuluvad ka tooted või kaubad, mis on pärit selle poole territooriumilt, nagu on määratletud artiklis 19;

- „juriidiline isik” – kohaldatava õiguse alusel nõuetekohaselt kas kasumi saamiseks või muuks otstarbeks asutatud või muul viisil korraldatud ning kas era- või riigi omandis olev õigussubjekt, sealhulgas aktsiaselts, usaldusühing, täisühing, ühisettevõtte, ainuomandis ettevõtte või ühistu;
- „meede” – poole mis tahes tegu või tegevusetus, sealhulgas seadus, õigusnorm, menetluskord, otsus, haldusakt või -tava või mõni muu vorm;
- „isik” – füüsiline või juriidiline isik.

II JAOTIS

SÄTTED INSTITUTSIOONIDE KOHTA

ARTIKKEL 12

Kaubanduskomitee

1. Käesolevaga asutavad pooled kaubanduskomitee. Komitee koosneb ELi osapoolse esindajatest ja kummagi lepingule alla kirjutanud Andide riigi esindajatest.

2. Kaubanduskomitee tuleb kokku vähemalt üks kord aastas ministrite või nende nimetatud esindajate tasandil. Lisaks võib kaubanduskomitee mõne poole kirjaliku taotluse alusel igal ajal kokku tulla kõrgemate ametnike tasandil, kes on määratud vajalikke otsuseid vastu võtma.
3. Kaubanduskomitee tuleb kokku rotatsiooni korras Bogotás, Brüsselis ja Limas, välja arvatud juhul, kui pooled lepivad kokku teisiti. Kaubanduskomitee eesistujaks on rotatsiooni korras iga pool ühe aasta jooksul.
4. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, võib kaubanduskomitee kokku tulla istungitel, kus osalevad ELi osapool ja üks lepingule alla kirjutanud Andide riik, järgmistes küsimustes:
 - a) küsimustes, mis on eranditult seotud kahepoolsete suhetega ELi osapoolle ja selle lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel, või
 - b) küsimustes, mida on arutatud „eriorganis”, kus osalesid ainult ELi osapool ja üks lepingule alla kirjutanud Andide riik, ning juhul, kui see küsimus on suunatud kaubanduskomiteele.

Kui teine lepingule alla kirjutanud Andide riik avaldab huvi sellisel istungil arutlusele tuleva küsimuse vastu, võib ta istungil osaleda, kui ELi osapool ja asjaomane lepingule alla kirjutanud Andide riik on selleks eelnevalt nõusoleku andnud.

ARTIKKEL 13

Kaubanduskomitee ülesanded

1. Kaubanduskomitee:
 - a) kontrollib käesoleva lepingu toimimist ja selle sätete õiget kohaldamist, aitab sellele kaasa ja kaalub muid võimalusi, kuidas saavutada lepingu üldisi eesmärgi;
 - b) hindab käesoleva lepingu kohaldamisel saadud tulemusi, eelkõige poolte kaubandus- ja majandussuhete arengut;
 - c) teostab järelevalvet kõigi käesoleva lepingu alusel loodud eriorganite töö üle ning soovib vajalikke meetmeid;
 - d) annab hinnanguid ja teeb otsuseid, nagu on ette nähtud käesolevas lepingus, kõikides küsimustes, mille on talle suunanud käesoleva lepingu kohaselt asutatud eriorganid;
 - e) juhendab artikli 105 kohaldamist;
 - f) teostab järelevalvet käesoleva lepingu edasise arengu üle;

- g) ilma et see piiraks XII jaotise („Vaidluste lahendamine”) ja käesoleva lepingu muude sätete kohaldamist, uurib kõige sobivamaid võimalusi, kuidas ära hoida või lahendada probleeme, mis võivad tekkida seoses käesoleva lepinguga reguleeritud küsimustega;
- h) võtab oma esimesel istungil vastu kodukorra ja artiklis 315 nimetatud vahekohtu tegevusjuhendi;
- i) määrab kindlaks vahekohtunikele makstava töötasu ja kulude hüvitamise;
- j) võtab vastu oma kodukorra ning koosolekute ajakava ja päevakava;
- k) arutab kõiki muid käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondadega seotud küsimusi.

2. Kaubanduskomitee võib:

- a) moodustada eriorganeid ja delegeerida neile ülesandeid;
- b) saada või paluda teavet huvitatud isikutelt;

- c) leppida kokku läbirääkimiste algatamises, mille eesmärk on süvendada käesoleva lepinguga reguleeritud valdkondades juba saavutatud liberaliseerimist;
- d) kaaluda käesoleva lepingu sätete muutmist või täiendamist, mille jõustumiseks tuleb lõpule viia iga poole siseriiklikud õigusmenetlused;
- e) võtta vastu käesoleva lepingu sätete tõlgendusi⁴; Sellised tõlgendused võetakse arvesse XII jaotise („Vaidluste lahendamine”) alusel moodustatud vahekohtutes;
- f) võtta oma ülesannete täitmisel muid meetmeid, mis on poolte vahel kokku lepitud;
- g) edendada käesoleva lepingu eesmärkide saavutamist, tehes ettenähtud muudatusi lepingu järgmistes osades:
 - i) I lisas („Tollitariifide kaotamise ajakava”), et lisada sinna üks või mitu kaupa, mis olid poole tariifide likvideerimise ajakavast välja jäetud;
 - ii) I lisas („Tollitariifide kaotamise ajakava”) kehtestatud ajakavades, et kiirendada tariifide vähendamist;

⁴ Kaubanduskomitee vastu võetud tõlgendused ei kujuta endast käesoleva lepingu sätete muutmist või täiendamist.

- iii) eripäritolureeglites, mis on kehtestatud II lisas („Mõiste „päritolustaatusena tooted” määratlus ja halduskoostöö viisid”);
- iv) XII lisa („Riigihanked”) 1. liites loetletud hankijate nimekirjas;
- v) kohustuste loendites, mis on sätestatud VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”) ja VIII lisas („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”), aga samuti reservatsioonides, mis on sätestatud IX lisas („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”), ning
- vi) muudes sätetes, mida kaubanduskomitee võib käesoleva lepingu mõne selgesõnalise sätte alusel muuta.

Iga pool rakendab käesolevas lõikes osutatud muudatused oma kohaldatava õigusliku menetluse kohaselt.

3. Kaubanduskomitee võib uurida käesoleva lepingu mõju poolte mikro-, väike- ning keskmise suurusega ettevõtetele (edaspidi „mikroettevõtted ja VKE-d”), sealhulgas lepingust tulenevaid hüvesid.

4. Pooled vahetavad kaubanduskomitee raames võimaluste piires teavet lepete kohta, millega luuakse või muudetakse tolliliite või vabakaubanduspiirkondi, ning kui seda taotletakse, siis ka muude olulisemate küsimuste kohta, mis on seotud iga poole kaubanduspoliitikaga kolmandate riikide suhtes.

5. Käesolevas artiklis sätestatud ülesannete täitmisel võib kaubanduskomitee teha otsuseid, nagu on ette nähtud käesolevas lepingus.

ARTIKKEL 14

Otsuste tegemine

1. Kaubanduskomitee võtab oma otsused vastu konsensuse alusel.
2. Kaubanduskomitee vastu võetud otsused on pooltele siduvad ja pooled võtavad nende rakendamiseks kõik vajalikud meetmed.
3. Artikli 12 lõikes 4 osutatud juhtudel võtavad otsuse vastu ELi osapool ja asjaomane lepingule alla kirjutanud Andide riik, ning otsus omab õigusjõudu ainult nende poolte suhtes, tingimusel et see otsus ei mõjuta teise lepingule alla kirjutanud Andide riigi õigusi ja kohustusi.

ARTIKKEL 15

Eriorganid

1. Käesoleva lepinguga asutatakse järgmised allkomiteed:
 - a) turulepääsu allkomitee,

- b) põllumajanduse allkomitee,
- c) tehniliste kaubandustõkete allkomitee,
- d) tolli, kaubanduse soodustamise ja päritolureeglite allkomitee,
- e) riigihangete allkomitee,
- f) kaubanduse ja jätkusuutliku arengu allkomitee,
- g) sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee ning
- h) intellektuaalomandi allkomitee.

2. Iga käesoleva lepingu alusel moodustatud eriorgan koosneb ELi osapoolde esindajatest ja kummagi lepingule alla kirjutanud Andide riigi esindajatest.

3. Käesoleva lepinguga moodustatud eriorganite pädevusulatus ja ülesanded on kindlaks määratud vastavates jaotistes.

4. Kaubanduskomitee võib moodustada muid allkomiteesid, töörühmi või muid eriorganeid, mis aitaksid teda tema ülesannete täitmisel. Kaubanduskomitee määrab kindlaks selliste eriorganite koosseisu, ülesanded ja kodukorra.

5. Eriorganid teatavad kaubanduskomiteele piisavalt varakult ette oma koosolekute ajakava ja päevakorra. Samuti annavad nad oma tegevusest aru igal kõnealuse komitee koosolekul.
6. Olenemata lõikest 2 võib eriorgan kokku tulla istungitel, kus osalevad ELi osapool ja üks lepingule alla kirjutanud Andide riik, kui neil istungitel käsitletakse küsimusi, mis on eranditult seotud kahepoolsete suhetega ELi osapool ja selle lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel.
7. Kui teine lepingule alla kirjutanud Andide riik avaldab huvi sellisel istungil arutlusele tuleva küsimuse vastu, võib ta istungil osaleda, kui ELi osapool ja asjaomane lepingule alla kirjutanud Andide riik on selleks eelnevalt nõusoleku andnud.

ARTIKKEL 16

Lepingu koordinaatorid

1. Iga pool nimetab lepingu koordinaatori ja teatab sellest kõikidele teistele pooltele hiljemalt käesoleva lepingu jõustumisel⁵.

⁵ Suurema kindluse huvides loetakse ELi osapool puhul selline teatamine toimuks, kui teade on edastatud Euroopa Komisjonile.

2. Lepingu koordinaatorid:

- a) valmistavad ette kaubanduskomitee koosolekute päevakava ja koordineerivad koosolekute ettevalmistamist;
- b) võtavad vastavalt vajadusele järelmeetmeid kaubanduskomitee otsuste suhtes;
- c) tegutsevad kontaktpunktidenä, et hõlbustada poolte teabevahetust kõikides käesoleva lepinguga reguleeritud küsimustes, kui käesolevas lepingus ei ole ette nähtud teisiti;
- d) võtavad vastu käesoleva lepingu alusel esitatud teateid ja teavet, sealhulgas kaubanduskomiteele esitatud teateid või teavet, kui ei ole ette nähtud teisiti, ning
- e) kaaluvad kõiki muid küsimusi, mis võivad mõjutada käesoleva lepingu toimumist, kui kaubanduskomitee palub neil seda teha.

3. Lepingu koordinaatorid võivad kokku tulla vastavalt vajadusele.

III JAOTIS

KAUBAVAHEATUS

1. PEATÜKK

KAUPADE TURULEPÄÄS

1. JAGU

ÜHISSÄTTED

ARTIKKEL 17

Eesmärk

Pooled liberaliseerivad järk-järgult kaubavahetuse üleminekuperioodi jooksul, mis algab käesoleva lepingu jõustumisest, vastavalt käesolevale lepingule ja kooskõlas GATT 1994 XXIV artikliga.

ARTIKKEL 18

Kohaldamisala

Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse poolte vahelise kaubavahetuse suhtes käesoleva peatüki sätteid.

ARTIKKEL 19

Mõisted

Käesolevas jaotises kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „tollimaks” – siia hulka kuuluvad kõik maksud või lõivud, mis on kehtestatud toote impordile või on seotud selle impordiga, sealhulgas mis tahes kujul lisamaksud või -lõivud, mis on kehtestatud sellise impordi suhtes või on sellega seotud. „Tollimaks” ei hõlma:
 - a) maksu, mis on võrdväärne riigisisese maksuga, mis on kehtestatud kooskõlas GATT 1994 III artikliga;
 - b) dumpinguvastaseid, tasakaalustavaid või kaitsetollimakse, mida kohaldatakse kooskõlas GATT 1994-ga, WTO lepinguga GATT 1994 VI artikli rakendamise kohta (edaspidi „dumpinguvastane leping”), WTO lepinguga subsiidiumide ja tasakaalustavate meetmete kohta (edaspidi „subsiidiumide leping”) ja WTO kaitsemeetmete lepinguga (edaspidi „kaitsemeetmete leping”);

- c) tasusid ja muid lõive, mis on kehtestatud kooskõlas GATT 1994 VIII artikliga;
- „päritolustaatusega toode või kaup” – toode või kaup, mis vastab päritolureeglitele, mis on kehtestatud II lisas („Mõiste „päritolustaatusega tooted” määratlus ja halduskoostöö viisid”).

ARTIKKEL 20

Kaupade klassifitseerimine

Pooltevahelises kaubanduses kasutatav kaupade klassifikatsioon sätestatakse iga poole tariifinomenklatuuris kooskõlas 2007. aasta kaupade kirjeldamise ja kodeerimise harmoneeritud süsteemiga (HS) ja selle edaspidiste muudatustega.

ARTIKKEL 21

Võrdne kohtlemine

1. Pooled tagavad teise poole kaupade võrdse kohtlemise vastavalt GATT 1994 III artiklile ja selle tõlgendusmärkustele. Selleks inkorporeeritakse GATT 1994 III artikkel ja selle tõlgendusmärkused käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle lahutamatuks osaks.
2. Suurema selguse huvides kinnitavad pooled, et võrdne kohtlemine tähendab iga valitsustasandi või iga tasandi ametivõimude puhul kohtlemist, mis on vähemalt sama soodne, kui vastava tasandi valitsus või ametivõim laseb osaks saada omamaisele samasugusele, otseselt konkureerivale või asendatavale tootele, sealhulgas toodetele, mis on pärit territooriumilt, mille üle vastaval valitsustasandil või ametivõimul on jurisdiktsioon⁶.

⁶ Colombia ja ELi osapool mõistavad, et see säte ei takista Colombias kehtiva alkoholimonopoli säilimist ja jõustamist.

2. JAGU

TOLLIMAKSUDE KAOTAMINE

ARTIKKEL 22

Tollimaksude kaotamine

1. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, kaotavad pooled oma tollimaksud, mida kohaldatakse teisest poolest pärit kaupade suhtes, vastavalt I lisale („Tollitariifide kaotamise ajakava”).
2. Iga kauba puhul on tollimaksu baasmääraks, mille suhtes tuleb vastavalt lõikele 1 kohaldada järjestikuseid vähendamisi, I lisas („Tollitariifide kaotamise ajakava”) märgitud määr.
3. Kui mõni pool mingil hetkel pärast käesoleva lepingu jõustumist vähendab oma kohaldatavat enamsoodustusrežiimi tollimaksumäära, kohaldatakse seda tollimaksumäära üksnes juhul, kui see on madalam kui I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) kohaselt arvutatud tollimaksumäär.

4. Poole taotluse korral peavad pooled konsultatsioone, et kaaluda I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) sätestatud tollimaksude kaotamise kiirendamist või selle ulatuse laiendamist.
5. Kaubanduskomitee otsus kiirendada tollimaksude kaotamist või laiendada selle ulatust vastavalt artikli 13 lõike 2 punktile g asendab I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) kohaselt määratud tollimaksumäära või üleminekukategooriat.
6. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, ei või ükski pool suurendada I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) baasmäärana sätestatud tollimakse ega kehtestada uusi tollimakse teise poolest pärit kaubale.
7. Lõige 6 ei takista pooli:
 - a) tõstmast tollimaksu I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) vastavaks aastaks kehtestatud tasemele, kui seda on enne ühepoolset vähendatud, või
 - b) säilitamast või suurendamast tollimaksu kooskõlas WTO vaidluste lahendamist reguleerivate eeskirjade ja protseduuride käsitusleppega (edaspidi „vaidluste lahendamise käsituslepe”) või XII jaotisega („Vaidluste lahendamine”).

3. JAGU

MITTETARIIFSED MEETMED

ARTIKKEL 23

Impordi- ja ekspordipiirangud

Ükski pool ei võta vastu ega säilita keelde ega piiranguid teise poole mis tahes kauba impordile ega teise poole territooriumile saadetava kauba ekspordile või ekspordiks müümisele, välja arvatud juhul, kui käesolevas lepingus on sätestatud teisiti või kui see on kooskõlas GATT 1994 XI artikli ja selle tõlgendusmärkustega. Selleks inkorporeeritakse GATT 1994 XI artikkel ja selle tõlgendusmärkused käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle lahutamatuks osaks.

ARTIKKEL 24

Tasud ja lõivud

1. Pooled tagavad kooskõlas GATT 1994 VIII artikli ja selle tõlgendusmärkustega, et kõik tasud ja lõivud, olenemata nende laadist (v.a tollimaksud, riigisisese lõivuga võrdväärsed tasud või muud riigisisese lõivud, mis on vastavuses GATT 1994 III artikliga, ning dumpinguvastased ja tasakaalustavad tollimaksud), mis on kehtestatud impordile või ekspordile või on seotud impordi või ekspordiga, piirduksid oma summa osas osutatud teenuste ligilähedase maksumusega ega kujutaks endast kodumaiste toodete kaudset kaitset ega fiskaalotstarbelist impordi- või ekspordimaksu.
2. Ükski pool ei nõua seoses teise poole kaupade importimisega konsulaartehinguid⁷ ega sellega seotud lõive ega tasusid.
3. Iga pool teeb kättesaadavaks ja hoiab kättesaadavana, eelistatavalt interneti kaudu, ajakohastatud teavet kõikide lõivude ja tasude kohta, mida nõutakse seoses impordi või ekspordiga.

⁷ Käesoleva lõike kohaldamisel tähendab „konsulaartehingud” nõuet, et ühe poole kaubad, mis on mõeldud ekspordiks teise poole territooriumile, tuleb kõigepealt esitada eksportiva poole territooriumil importiva poole konsulile ülevaatamiseks, et saada konsulaararve või konsulaarviisa faktuurarve, päritolutõendi, manifesti, lähetaja ekspordideklaratsiooni või muu tollidokumendi jaoks, mida nõutakse impordil või seoses impordiga.

ARTIKKEL 25

Eksporditollimaksud ja muud ekspordiga seotud maksud

Kui käesolevas lepingus ei ole ette nähtud teisiti, ei kehtesta ega säilita ükski pool ühtegi tolli- ega muud maksu, v.a artikli 21 alusel kohaldatavad riigisisised lõivud, kaupade ekspordi suhtes teise poole territooriumile ega seoses sellise ekspordiga.

ARTIKKEL 26

Impordi ja ekspordi litsentsimise kord

1. Ükski pool ei võta vastu ega säilita meetmeid, mis on vastuolus WTO impordi litsentsimise protseduuride lepinguga (edaspidi „impordilitsentside leping”), mis inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle lahutamatuks osaks.
2. Iga pool kohaldab impordilitsentside lepingus sisalduvaid sätteid *mutatis mutandis* teise poole territooriumile suunatud ekspordi litsentsimise korra suhtes. Impordilitsentside lepingu artiklis 5 ette nähtud teatamine toimub poolte vahel ekspordi litsentsimise korra puhul.

3. „Impordi litsentsimine” tähendab impordi litsentsimise korra toimimisel kasutatavaid haldusmenetlusi, milles importiva poole territooriumile importimise eeltingimusena nõutakse taotluse või muude dokumentide esitamist (muud kui tollivormistuseks nõutavad dokumendid) asjaomasele haldusasutusele.

ARTIKKEL 27

Riiklikud kaubandusettevõtted

1. Käesoleva lepingu kohaldamisel tähendab mõiste „riiklikud kaubandusettevõtted” keskvalitsustasandi ja sellest allapoole jäävate tasandite avaliku sektori ja muid ettevõtteid, sõltumata nende asukohast, sealhulgas turustusnõukogusid, millele on usaldatud ainu- või eriõigused või privileegid, sealhulgas seadusest või põhiseadusest tulenevad volitused, mille kaudu nad oma ostu või müügiga mõjutavad impordi ja ekspordi taset või suunda⁸.
2. Pooled tunnistavad, et riiklikud kaubandusettevõtted ei tohiks tegutseda viisil, mis tekitab kaubandustakistusi, ja selleks seovad nad end käesoleva artikli alusel kehtestatud kohustustega.

⁸ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et ollakse arusaamisel, et alkoholiettevõtted, kes tegutsevad „monopolio rentístico” raames, nagu on osutatud Colombia põhiseaduse artiklis 336, kuuluvad riiklike kaubandusettevõtete mõiste alla.

3. Pooled kinnitavad veel kord oma kehtivaid õigusi ja kohustusi, mis tulenevad GATT 1994 XVII artiklist, selle tõlgendusmärkustest ja lisasätetest ning 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe XVII artikli tõlgendamise lepingust, mis inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle lahutamatuks osaks.
4. Iga pool tagab eelkõige, et riiklikud kaubandusettevõtted täidaksid poole käesoleva lepinguga võetud kohustusi ostu- või müügitgevuse käigus või iga kord, kui nad kasutavad oma volitusi, sealhulgas seadusest või põhiseadusest tulenevaid volitusi, mille pool on neile kesktasandil või sellest madalamal tasandil delegeerinud.
5. Käesoleva artikli sätteid ei mõjuta poolte õigusi ja kohustusi, mis tulenevad VI jaotisest („Riigihanked”).
6. Seoses teadetega, mida pooled esitavad GATT 1994 XVII artikli alusel, kui neile on esitatud lisateabetaotlus riiklike kaubandusettevõtete mõju kohta kahepoolsele kaubandusele, teeb taotluse saanud pool kõik endast sõltuvalt, et tagada maksimaalne võimalik läbipaistvus, vastamaks taotlusele, milles otsitakse asjakohast teavet, et teha kindlaks, kas riiklikud kaubandusettevõtted vastavad käesolevast lepingust tulenevatele kohustustele, järgides GATT 1994 XVII artikli lõike 4 punkti d sätteid konfidentsiaalse teabe kohta.

4. JAGU

PÕLLUMAJANDUSTOOTED

ARTIKKEL 28

Kohaldamisala

Käesolevat jagu kohaldatakse meetmete suhtes, mida pooled on kehtestanud või säilitanud omavahel põllumajandustoodete suhtes (edaspidi „põllumajandustooted”), mis on hõlmatud WTO põllumajanduslepingu (edaspidi „põllumajandusleping”) I lisas esitatud määratlusega⁹.

⁹ Colombia puhul hõlmab mõiste „põllumajandustooted” käesoleva artikli kohaldamisel ka järgmisi alamrubriike: 2905.45.00, 3302.10.10, 3302.10.90, 3823.11.00, 3823.12.00, 3823.13.00, 3823.19.00, 3823.70.10, 3823.70.20, 3823.70.30, 3823.70.90, 3824.60.00.

ARTIKKEL 29

Põllumajanduse kaitsemeetmed

1. Olenemata artiklist 22 võib pool kohaldada põllumajanduse kaitsemeetet täiendavate imporditollimaksude näol, mis kehtestatakse IV lisa („Põllumajanduse kaitsemeetmed”) loetletud päritolustaatusiga põllumajandustoodetele, juhul kui käesolevas artiklis sätestatud tingimused on täidetud. Sellise täiendava imporditollimaksu ja kõikide muude selliselt kaubalt nõutavate tollimaksude summa ei või ületada väiksemat järgmistest suurustest:

- a) kohaldatav enamsoodustusrežiimi tollimaksumäär või
- b) baastariifimäär, nagu see on sätestatud I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”).

2. Pool võib kohaldada kalendriaasta jooksul koguselist kaitsemeetet, kui päritolustaatusiga kauba sisenemisel tema tolliterritooriumile ületab selle päritolustaatus oma kauba impordikogus samal aastal IV lisa („Põllumajanduse kaitsemeetmed”) vastava poole loetelus sellise kauba jaoks sätestatud käivitusläve.

3. Täiendav tollimaks, mida pool kohaldab lõigete 1 ja 2 alusel, peab olema kooskõlas IV lisa („Põllumajanduse kaitsemeetmed”) esitatud selle poole loeteluga.

4. Ükski pool ei või kohaldada põllumajanduse kaitsemeetet käesoleva artikli alusel ja samal ajal vastu võtta või säilitada sama kauba suhtes:

- a) 2. peatüki („Kaubanduse kaitsemeetmed”) alusel kohaldatavat kaitsemeetet või
- b) GATT 1994 XIX artikli ja kaitsemeetmete lepingu kohast meetet.

5. Ükski pool ei või kehtestada ega säilitada põllumajanduse kaitsemeetet:

- a) alates kuupäevast, mil kauba suhtes hakkab I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) alusel kehtima tollimaksuvaba režiim, välja arvatud juhul, kui punktis b on sätestatud teisiti, või
- b) pärast IV lisas („Põllumajanduse kaitsemeetmed”) selle poole loetelus sätestatud üleminekuperioodi lõppu või
- c) kui see suurendab tariifikvoodi piires tollimaksu.

6. 10 päeva jooksul alates sellest, kui lõigete 1 ja 2 alusel hakatakse kohaldama põllumajanduse kaitsemeetet, teatab meetet kohaldav pool sellest kirjalikult asjaomasele eksportivale poolele ning esitab asjakohased andmed ja põhjendab meetet. Meetet kohaldav pool annab asjaomasele eksportivale poolele võimaluse pidada meetme kohaldamise tingimuste üle konsultatsioone kooskõlas nimetatud lõigetega.

7. Iga pool säilitab oma õigused ja kohustused, mis tulenevad põllumajanduslepingu artiklist 5, välja arvatud soodusrežiimi alusel toimuva põllumajandustoodete kaubanduse puhul.

ARTIKKEL 30

Hinnaklasside süsteem

Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti:

- a) Colombia võib kohaldada Andide Ühenduse otsusega 371 hõlmatud kaupade suhtes Andide hinnaklasside süsteemi, mis on kehtestatud nimetatud otsuse ja selle muudatustega, või hilisemaid süsteeme;
- b) Peruu võib kohaldada presidendi määrusega (*Decreto Supremo*) 115-2001-EF hõlmatud kaupade suhtes hinnaklasside süsteemi, mis on kehtestatud nimetatud määruse ja selle muudatustega, või hilisemaid süsteeme;

ARTIKKEL 31

Piiril kehtivate hindade süsteem

Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, võib ELi osapool kohaldada piiril kehtivate hindade süsteemi, mis on kehtestatud komisjoni 21. detsembri 2007. aasta määrusega (EÜ) nr 1580/2007, millega kehtestatakse nõukogu määruste (EÜ) nr 2200/96, (EÜ) nr 2201/96 ja (EÜ) nr 1182/2007 rakenduseeskirjad puu- ja köögiviljasektoris, ning selle muudatustega, või hilisemaid süsteeme.

ARTIKKEL 32

Ekspordisubsiidiumid ja samaväärse toimega meetmed

1. Käesolevas artiklis kasutatakse terminit „ekspordisubsiidiumid” tähenduses, mis on sellele terminile antud põllumajanduslepingu artikli 1 punktis e, kaasa arvatud nimetatud artikli muudatused.
2. Pooled jagavad eesmärgi teha WTOs koostööd, et jõuda kokkuleppele põllumajandustoodete ekspordisubsiidiumide ja muude samaväärse toimega meetmete kaotamises.

3. Käesoleva lepingu jõustumisel ei tohi ükski pool säilitada, kehtestada ega taaskehtestada ekspordisubsiidiume ega muid samaväärse toimega meetmeid põllumajandustoodete suhtes, mis liberaliseeritakse täielikult ja viivitamata või mis liberaliseeritakse täielikult, kuid mitte viivitamata ja mille suhtes on käesoleva lepingu jõustamisel kehtestatud tollimaksumaba kvoot kooskõlas I lisaga („Tollitariifide kaotamise ajakava”) ning mille sihtkohaks on teise poole territoorium.
4. Põllumajandustoodete suhtes, mis liberaliseeritakse täielikult, kuid mitte viivitamata ja mille suhtes ei ole käesoleva lepingu jõustumisel kehtestatud tollimaksumaba kvooti, ei säilita, kehtesta ega taaskehtesta ükski pool ekspordisubsiidiume ega muid samaväärse toimega meetmeid alates kuupäevast, mil need tooted täielikult liberaliseeritakse.
5. Ilma et see piiraks lõigete 3 ja 4 kohaldamist, kui pool säilitab, kehtestab või taaskehtestab subsiidiumid või muud samaväärse toimega meetmed osaliselt või täielikult liberaliseeritud põllumajandustoodete suhtes, mis eksporditakse teise poole territooriumile, võib importiv pool kõnealuse ekspordisubsiidiumi kehtivuse ajal kohaldada lisatariifi, mis suurendab sellise kauba imporditollimaksu kas kuni kohaldatava enamsoodustusrežiimi tollimaksumäärani või I lisas („Tollitariifide kaotamise ajakava”) sätestatud baasmäärani, olenevalt sellest, kumb on madalam.
6. Et importiv pool kaotaks lõike 5 kohaselt kohaldatava lisatariifi, peab eksportiv pool esitama üksikasjaliku teabe, mis tõendab käesoleva artikli sätete järgimist.

ARTIKKEL 33

Tariifikvootide haldamine ja rakendamine

1. Iga pool rakendab ja haldab põllumajandustoodete importimise tariifikvooti, mis on sätestatud I lisas („Tollitariifide kaotamise ajakava”), vastavalt GATT 1994 XIII artiklile, sealhulgas selle tõlgendusmärkustele, ja impordilitsentside lepingule.
2. Pooled haldavad põllumajandustoodete impordi tariifikvooti põhimõttel „kes ees, see mees”.
3. Eksportiva poole taotluse korral konsulteerib importiv pool eksportiva poolega importiva poole tariifikvootide haldamise küsimustes. Need konsultatsioonid asendavad artikli 301 alusel ettenähtud konsultatsioone, tingimusel et need vastavad nimetatud artikli lõikes 9 sätestatud nõudele.

5. JAGU

HALDUSVIGADE MENETLEMINE

ARTIKKEL 34

Haldusvigade menetlemine

Juhul, kui mõne poole pädevad asutused on teinud vea soodusrežiimi haldamisel ekspordi puhul, eelkõige II lisa („Mõiste „päritolustaatusega tooted” määratlus ja halduskoostöö viisid”) sätete kohaldamisel, ning kui see viga toob kaasa tagajärjed imporditollimaksude näol, võib iga pool, kellele sellised tagajärjed on tekkinud, pärast seda, kui asjaomased pooled on arutanud küsimust artiklis 68 sätestatud tolli, kaubanduse soodustamise ning päritolureeglite allkomitees, paluda, et kaubanduskomitee uuriks võimalust võtta kõik asjakohased meetmed olukorra lahendamiseks. Kaubanduskomitee otsus asjakohaste meetmete kohta võetakse vastu asjaomaste poolte kokkuleppel.

6. JAGU

ALLKOMITEED

ARTIKKEL 35

Turulepääsu allkomitee

1. Käesolevaga asutavad pooled turulepääsu allkomitee, kuhu kuuluvad kõigi poolte esindajad.
2. Allkomitee tuleb kokku poole või kaubanduskomitee taotluse korral, et kaaluda kõiki küsimusi, mis ei kuulu teiste käesoleva peatüki alusel loodud allkomiteede pädevusse.
3. Allkomitee ülesanded on muu hulgas järgmised:
 - a) edendada pooltevahelist kaubavahetust, sealhulgas pidades konsultatsioone tariifide kaotamise kiirendamise ja selle ulatuse laiendamise üle käesoleva lepingu alusel ja vajaduse korral muude küsimuste üle;
 - b) tegelda kõigi mittetariifsete meetmetega, mis võivad piirata pooltevahelist kaubavahetust, ning saata vajaduse korral sellised küsimused arutamiseks kaubanduskomiteele;

- c) anda kaubanduskomiteele nõu ja soovitusi koostöövajaduste kohta seoses turulepääsu küsimustega;
- d) pidada konsultatsioone ja püüda leida lahendust erimeelsustele, mis võivad poolte vahel tekkida küsimustes, mis on seotud harmoneeritud süsteemi muutmisega, sealhulgas kaupade klassifikatsiooniga, tagamaks, et ühegi poole käesolevast lepingust tulenevaid kohustusi ei muudeta.

ARTIKKEL 36

Põllumajanduse allkomitee

1. Käesolevaga asutavad pooled põllumajanduse allkomitee, mis koosneb ELi osapoolte ja kummagi lepingule alla kirjutanud Andide riigi esindajatest.
2. Põllumajanduse allkomitee teeb järgmist:
 - a) jälgib 4. jao rakendamist ja haldamist ning edendab vastavasisulist koostööd, et hõlbustada põllumajandustoodetega kauplemist poolte vahel;
 - b) lahendab põhjendamatuid takistusi pooltevahelisel põllumajandustoodetega kauplemisel,

- c) konsulteerib 4. jaoga seotud küsimustes, kooskõlastades neid teiste asjaomaste alamkomiteede, töörühmade või muude käesoleva lepingu alusel loodud eriorganitega;
- d) hindab pooltevahelise põllumajandustoodetega kauplemise arengut ja käesoleva lepingu mõju iga poole põllumajandussektorile, samuti käesoleva lepinguga loodud vahendite toimimist ning soovib kaubanduskomiteele asjakohaseid meetmeid;
- e) täidab täiendavaid ülesandeid, mida kaubanduskomitee võib talle anda, ning
- f) esitab kaubanduskomiteele kaalumiseks aruande oma käesoleva lõike alusel tehtud töö tulemustest.

3. Põllumajanduse allkomitee tuleb kokku vähemalt üks kord aastas. Juhul, kui kerkivad esile erilised asjaolud, tuleb allkomitee ühe poole taotluse korral ning poolte kokkuleppel kokku hiljemalt 30 päeva jooksul pärast sellise taotluse esitamist. Põllumajanduse allkomitee koosolekuid võib korraldada ka kahepoolisel tasandil; koosoleku eesistujaks on kohtumist võõrustava poole esindaja.

4. Põllumajanduse allkomitee võtab kõik otsused vastu ühehäälselt.

2. PEATÜKK

KAUBANDUSE KAITSEMEETMED

1. JAGU

DUMPINGUVASTASED JA TASAKAALUSTAVAD MEETMED

ARTIKKEL 37

Üldsätted

1. Pooled kinnitavad veel kord oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad dumpinguvastasest lepingust, subsiidiumide lepingust ja WTO päritolureeglite lepingust (edaspidi „päritolureeglite leping“).
2. Kui Andide Ühenduse ametiasutus kohaldab Andide Ühenduse kahe või enama liikmesriigi nimel dumpinguvastast tollimaksu või tasakaalustavat meetet või on heaks kiitnud hinnakohustuse, on ainsaks pädevaks kohtuliku läbivaatamise asutuseks Andide Ühenduse pädev kohtuorgan.
3. Pooled tagavad, et piirkondlikud ja riiklikud ametiasutused ei kohalda dumpinguvastaseid meetmeid samaaegselt sama toote suhtes. Sama reegel kehtib ka tasakaalustavate meetmete suhtes.

ARTIKKEL 38

Läbipaistvus

1. Pooled lepivad kokku, et kaubanduse kaitsemeetmeid tuleks kasutada täielikult kooskõlas asjakohaste WTO nõuetega ning need peaksid põhinema läbipaistval süsteemil.
2. Tunnistades õiguskindluse ja etteaimatavuse eeliseid ettevõtjate jaoks, tagab iga pool, et tema kaubanduse kaitsemeetmeid käsitlevad siseriiklikud õigusaktid oleksid täielikult kooskõlas asjakohaste WTO eeskirjadega.
3. Ilma et see piiraks dumpinguvastase lepingu artikli 6 lõike 5 ja subsidiumide lepingu artikli 12 lõike 4 kohaldamist, tagab iga pool pärast ajutiste meetmete kehtestamist niipea, kui tema siseriiklikud õigusaktid seda võimaldavad, ning igal juhul enne mis tahes lõpliku otsuse tegemist, et kõik olulised faktid, mille aluse tehes otsus kas meetmeid kohaldada, oleksid täielikult ja mõistlikult avalikustatud. Selline teave avalikustatakse kirjalikult ning huvitatud isikutele antakse piisavalt aega märkuste esitamiseks.
4. Kui see ei põhjusta uurimises põhjendamatuid viivitusi, annab uurimist läbiviiv asutus huvitatud isikute taotlusel kaubanduse kaitsemeetmete uurimise käigus neile võimaluse olla ära kuulatud ja väljendada oma seisukohti.

ARTIKKEL 39

Avaliku huvi arvessevõtmine

Vastavalt oma siseriiklikule õigusele annavad ELi osapool ja Colombia uurimisel oleva toote tööstustarbijatele ja importijatele, samuti vajaduse korral tarbijaid esindavatele organisatsioonidele, võimaluse esitada teavet, mis on uurimise seisukohast asjakohane. Sellist informatsiooni võtab uurimist teostav asutus arvesse niivõrd, kui see on asjakohane, nõuetekohaselt tõenditega varustatud ja esitatud siseriiklikus õiguses sätestatud tähtaegade jooksul.

ARTIKKEL 40

Väiksema tollimaksu reegel

Olenemata ELi ja Colombia õigustest, mis tulenevad dumpinguvastasest lepingust ja subsiidiumide lepingust seoses dumpinguvastaste ja tasakaalustavate tollimaksude kohaldamisega, peavad ELi osapool ja Colombia soovitavaks, et kohaldatav tollimaksumäär oleks väiksem kui vastav dumpingu- või subsiidiumimarginaal, kui väiksemast tollimaksust piisab omamaisele tootmisharule tekitatava kahju kõrvaldamiseks.

ARTIKKEL 41

Uurimist teostavad asutused

Käesolevas jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „uurimist teostav asutus” on:
 - a) Colombia puhul kaubanduse, tööstuse ja turismi ministeerium või selle õigusjärglane;
 - b) Peruu puhul riiklik konkurentsi ja intellektuaalomandi kaitse instituut või selle õigusjärglane ning
 - c) ELi osapoolle puhul Euroopa Komisjon.

ARTIKKEL 42

Vaidluste lahendamise mehhanismi kehtivuse kitsendus

XII jaotist („Vaidluste lahendamine”) ei kohaldata käesoleva jao suhtes.

2. JAGU

MITMEPOOLSED KAITSEMEETMED

ARTIKKEL 43

Üldsätted

Iga pool säilitab oma õigused ja kohustused, mis tulenevad GATT 1994 XIX artiklist, kaitsemeetmete lepingust ja päritolureeglite lepingust.

ARTIKKEL 44

Läbipaistvus

Olenemata artiklist 43 annab uurimist algatav või kaitsemeetet kehtestada kavatsev pool teisele poolele tolle taotluse korral *ad hoc* kirjalikult kogu asjakohase teabe, sealhulgas, kui see on asjakohane, teate kaitsemeetme uurimise algatamise kohta, uurimise esialgsed järeldused ja lõplikud järeldused.

ARTIKKEL 45

Kaitsemeetmete samaaegse kohaldamise välistamine

Ükski pool ei või kohaldada samaaegselt sama toote suhtes:

- a) kahepoolset kaitsemeetet vastavalt käesoleva peatüki 3. jaole („Kahepoolne kaitseklausel”) ning
- b) GATT 1994 XIX artikli ja kaitsemeetmete lepingu kohast meetet.

ARTIKKEL 46

Uurimist teostav asutus

Käesoleva jao kohaldamisel on uurimist teostav asutus:

- a) Colombia puhul kaubanduse, tööstuse ja turismi ministeerium või selle õigusjärglane;
- b) Peruu puhul riiklik konkurentsi ja intellektuaalomandi kaitse instituut ning
- c) ELi osapoole puhul Euroopa Komisjon.

ARTIKKEL 47

Vaidluste lahendamise mehhanismi kehtivuse kitsendus

Käesoleva jao suhtes, välja arvatud artikkel 45, ei kohaldata XII jaotist („Vaidluste lahendamine”).

3. JAGU

KAHEPOOLNE KAITSEKLAUSEL

ARTIKKEL 48

Kahepoolse kaitsemeetme kohaldamine

1. Kui käesoleva lepingu alusel antud kontsessioonide tulemusena imporditakse ühest poolest pärit toodet teise poole territooriumile niivõrd palju suurenenud koguses (absoluutarvudes või võrrelduna omamaise toodanguga) ja sellistel tingimustel, et see tekitab või ähvardab tekitada märgatavat kahju kodumaistele samasuguste või otseselt konkureerivate toodete tootjatele, võib importiv pool, olenemata 2. jaost („Mitmepoolsed kaitsemeetmed”), kehtestada asjakohased meetmed käesolevas jaos sätestatud tingimustel ja korras.

2. Pool võib kahepoolseid kaitsemeetmeid kohaldada ainult ülemineku perioodi kestel¹⁰.

ARTIKKEL 49

Teavitamine ja konsulteerimine

1. Uurimise algatamise ning ajutiste ja lõplike meetmete kohaldamise korral teatab pool sellest viivitamata asjaomasele eksportivale poolele.
2. Kui pool leiab, et lõpliku meetme kohaldamiseks või pikendamiseks on olemas artiklis 48 sätestatud asjaolud, annab ta piisava võimaluse meetmest mõjutatud poolega konsulteerimiseks vastavalt kummagi poole õigusaktidele, et uurida olemasolevat teavet, vahetada arvamusi meetme kohaldamise või pikendamise kohta ja leida vastastikku rahuldav lahendus.
3. Lõikes 2 osutatud konsultatsioone alustatakse 15 päeva jooksul pärast seda, kui meetmest mõjutatud pool saab uurimist läbiviivalt asutuselt konsulteerimiskutse.

¹⁰ Ülemineku periood on 10 aastat alates käesoleva lepingu jõustumisest. Kaupade puhul, millele I lisas („Tollitariifide kaotamise ajakava”) meetet kohaldava poole loendis on tariifide kaotamise perioodiks ette nähtud 10 aastat või rohkem, tähendab „ülemineku periood” nimetatud loendis sellise kauba suhtes sätestatud tariifide kaotamise perioodi, millele lisandub kolm aastat.

4. Kui rahuldavat lahendust ei leita 45 päeva jooksul pärast seda, kui meetmest mõjutatud pool saab uurimist läbiviivalt asutuselt konsulteerimiskutse, võib importiv pool kehtestada asjaolude heastamise meetmed vastavalt käesolevale jaotisele.
5. Ajutise iseloomuga kahepoolset meetet võib pool kohaldada ilma eelnevat konsulteerimata.

ARTIKKEL 50

Meetmete liik

Kõik kahepoolsed kaitsemeetmed, mida importiv pool kohaldab artikli 48 alusel, võivad koosneda ühest või mitmest järgmisest meetmest:

- a) asjaomase toote suhtes I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) selle poole loendis sätestatud tollimaksu edasise vähendamise peatamine või
- b) asjaomasele tootele kehtestatud tollimaksu suurendamine tasemeni, mis ei ületa kohaldatavat enamsoodustusrežiimi tollimaksumäära, mis kehtib meetme võtmise ajal, või baasmäära, mis on sätestatud selle poole loendis I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”), olenevalt sellest, kumb on madalam.

ARTIKKEL 51

Uurimismenetlus

1. Pool kohaldab kahepoolset kaitsemeedet üksnes pärast seda, kui selle poole pädevad asutused on kaitsemeetmete lepingu artikli 3 kohaselt viinud läbi uurimise, ja sel otstarbel inkorporeeritakse kõnealune artikkel käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle lahutamatuks osaks.
2. Kõik lõike 1 alusel toimuvad poolte uurimised peavad olema vastavuses kaitsemeetmete lepingu artikli 4 lõike 2 punktiga a ja artikli 4 lõike 2 punktiga c ning sel otstarbel inkorporeeritakse kaitsemeetmete lepingu artikli 4 lõike 2 punktid a ja c käesolevasse lepingusse ning muudetakse *mutatis mutandis* selle lahutamatuks osaks.
3. Lisaks lõikele 2 peab uurimist läbiviiv pool objektiivsete tõenditega tõestama, et on olemas põhjuslik seos eksportiva poole toote suurenunud impordi ning märgatava kahju või selle ohu vahel.
4. Iga pool tagab, et tema pädevad asutused viivad kõnealuse uurimise lõpule oma siseriiklikes õigusaktides kehtestatud tähtaja jooksul, mis ei tohi olla pikem kui 12 kuud alates uurimise algatamisest.

ARTIKKEL 52

Meetme kestus ja tingimused

1. Ükski pool ei või kohaldada kahepoolset meetet:
 - a) välja arvatud sellises ulatuses ja sellise aja jooksul, mida on vaja, et hoida ära või heastada märgatav kahju vastavalt artiklile 48;
 - b) kauem kui kaks aastat; seda tähtaega võib erandkorras pikendada veel kahe aasta võrra, kui:
 - i) importiva poole pädevad asutused teevad artiklis 51 sätestatud asjaomase menetluse kohaselt kindlaks, et meede on jätkuvalt vajalik, et hoida ära või heastada märgatav kahju vastavalt artiklile 48, ning
 - ii) on tõendeid, et omamaine tootmisharu on kohanemas;

kaitsemeetme kohaldamise aeg kokku, kaasa arvatud algse kohaldamise periood ja iga selle pikendus, ei tohi olla pikem kui neli aastat.

2. Kui pool lõpetab kahepoolse kaitsemeetme kohaldamise, kohaldatakse tollimaksumäärana määra, mis kehtinuks I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) selle poole loendi kohaselt, kui poleks olnud seda meetet.

ARTIKKEL 53

Ajutised meetmed

1. Kriitilistel asjaoludel, kui viivitamine põhjustaks kahju, mida oleks raske korvata, võib pool kohaldada kahepoolset meetet ajutiselt, lähtudes esialgsest otsusest, mille järgi on olemas selge tõendusmaterjal, et eksportivast poolest pärit toote import on suurenenud tänu tollimaksude vähendamisele või kaotamisele I lisa („Tollitariifide kaotamise ajakava”) kohaselt ning et selline import põhjustab või ähvardab põhjustada märgatavat kahju vastavalt artiklile 48.
2. Ajutise meetme kohaldamisaeg ei tohi ületada 200 päeva, mille jooksul peab pool täitma artiklite 49 ja 51 lõigete 1, 2 ja 3 nõudeid.
3. Pool hüvitab kiiresti igasuguse tollimaksu suurenemise, mis tuleneb artikli 1 kohaldamisest, kui uurimisel ei tuvastata, et artikli 48 nõuded on täidetud. Ajutise meetme kohaldamisaeg arvestatakse artikli 52 lõike 1 punktis b kirjeldatud perioodi sisse.

ARTIKKEL 54

Kompensatsioon

1. Kahepoolset kaitsemeedet kohaldav pool konsulteerib poolega, kelle toodete suhtes meetet kohaldatakse, et vastastikku kokku leppida asjakohane kompensatsioon kontsessioonide näol, millel on sisuliselt samasugune toime kaubandusele. Importiv pool võimaldab korraldada selliseid konsultatsioone hiljemalt 30 päeva jooksul enne kahepoolse kaitsemeetme pikendamist.
2. Kui lõike 1 alusel toimuvate konsultatsioonide tulemusena ei saavutata kokkulepet 30 päeva jooksul pärast konsulteerimisettepanekut ning kui importiv pool otsustab kaitsemeedet pikendada, võib pool, kelle toodete suhtes kohaldatakse kaitsemeedet, peatada sisuliselt samaväärsete kontsessioonide kohaldamise meetet pikendava poole kaubanduse suhtes.

ARTIKKEL 55

Meetme taaskohaldamine

Ühtki käesolevas jaos nimetatud kaitsemeedet ei kohaldata toote impordi suhtes, kui sama toote suhtes on varem sellist meetet kohaldatud, välja arvatud üks kord ajavahemikuks, mis võrdub poolega ajast, mille jooksul selliseid meetmeid on varem kohaldatud, tingimusel et ajavahemik, mille jooksul meetet ei kohaldata, on vähemalt üks aasta.

ARTIKKEL 56

Euroopa Liidu äärepoolseimad piirkonnad¹¹

1. Kui toodet, mis on pärit lepingule alla kirjutanud Andide riikidest, tuuakse Euroopa Liidu äärepoolseimate piirkondade (edaspidi „ELi äärepoolseimad piirkonnad“) territooriumile niivõrd palju suurenenud kogustes ja sellistel tingimustel, et see võib tekitada või ähvardada tekitada märgatavat kahju ELi äärepoolseimate piirkondade majandusolukorrale, võib ELi osapool, kui ta on uurinud alternatiivseid lahendusi, erandkorras võtta kaitsemeetmeid, mis piirduvad üksnes asjaomase piirkonna (asjaomaste piirkondade) territooriumiga.
2. ELi äärepoolseimate piirkondade jaoks ette nähtud kaitsemeetmeid kohaldatakse vastavalt käesoleva peatüki sätetele.

¹¹ Lepingu allakirjutamise kuupäeval on Euroopa Liidu äärepoolseimad piirkonnad järgmised: Guadeloupe, Prantsuse Guajaana, Martinique, Réunion, Saint-Martin, Assoorid, Madeira ja Kanaari saared. Käesolevat artiklit kohaldatakse samaviisi ka riikide või territooriumide suhtes, mis muudavad oma staatuse äärepoolseimaks piirkonnaks Euroopa Ülemkogu otsusega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 355 lõikes 6 osutatud korras, alates nimetatud otsuse vastuvõtmisest. Juhul kui Euroopa Liidu äärepoolseim piirkond muudab sama korra kohaselt oma äärepoolseima piirkonna staatuse ära, ei kohaldata käesolevat artiklit tema suhtes alates Euroopa Ülemkogu vastava otsuse kuupäevast. ELi osapool teatab teistele pooltele kõikidest muudatustest territooriumides, mida loetakse Euroopa Liidu äärepoolseimateks piirkondadeks.

ARTIKKEL 57

Pädev asutus

Käesoleva jao kohaldamisel on pädev asutus:

- a) Colombia puhul kaubanduse, tööstuse ja turismi ministeerium või selle õigusjärglane;
- b) Peruu puhul väliskaubanduse ja turismi ministeerium või selle õigusjärglane ning
- c) ELi osapoolle puhul Euroopa Komisjon.

3. PEATÜKK

TOLLI JA KAUBANDUSE SOODUSTAMINE

ARTIKKEL 58

Eesmärgid

1. Pooled tunnistavad tolli ja kaubavahetuse soodustamise olulisust arenevas ülemaailmses kaubanduskeskkonnas. Pooled lepivad kokku nimetatud valdkonna koostöö tugevdamises eesmärgiga tagada, et iga poole asjaomased õigusaktid ja menetlused, samuti asjaomaste ametiasutuste haldussuutlikkus, täidavad tõhusa juhtimise ja kaubanduse soodustamise eesmäärke.

2. Pooled tunnistavad, et õiguspäraseid avaliku poliitikaga seotud eesmäärke, sealhulgas neid, mis on seotud julgeoleku, pettuste ärahoidmise ja pettusevastase võitlusega, ei kahjustata.

ARTIKKEL 59

Tolli ja kaubandusega seotud menetlused

1. Iga pool kehtestab tõhusad, läbipaistvad ja lihtsustatud menetlused, et vähendada importijate ja eksportijate kulutusi ja tagada prognoositavus.
2. Pooled lepivad kokku, et nende vastavad kaubandus- ja tolliõigusnormid ja -protseduurid põhinevad järgmisel:
 - a) rahvusvahelised õigusaktid ja standardid, mida kohaldatakse tolli ja kaubanduse valdkonnas, sealhulgas tolliprotseduuride lihtsustamist ja ühtlustamist käsitleva muudetud Kyoto konventsiooni (edaspidi „muudetud Kyoto konventsioon”) sisulised elemendid, rahvusvaheline kaupade kirjelduse ja kodeerimise harmoneeritud süsteemi konventsioon (edaspidi „HS konventsioon”), Maaailma Tolliorganisatsiooni maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistik (edaspidi „WCO SAFE raamistik”) ja Maaailma Tolliorganisatsiooni andmemudel (edaspidi „andmemudel”);
 - b) kaubanduse kaitse ja soodustamine õigusnõuete tõhusa jõustamise ja järgimise teel;

- c) ettevõtjatele mõistlike, mittediskrimineerivate ja pettusi ära hoidvate nõuete kehtestamine;
- d) ühtse haldusdokumendi või selle elektroonilise ekvivalendi kasutamine impordi ja ekspordi tollideklaratsioonide esitamisel;
- e) tänapäevaste tollimeetmete, sealhulgas riskianalüüsi, kaupade sisenemise ja vabastamise lihtsustatud protseduuride, vabastamisjärgse kontrolli ning ettevõtete auditeerimismeetodite rakendamine;
- f) jätkuv töö süsteemide, sealhulgas infotehnoloogial põhinevate süsteemide arendamisel, et hõlbustada elektroonilist andmevahetust ettevõtjate, tolliasutuste ja muude asjaomaste talituste vahel. Sel otstarbel ja võimaluste piires töötab iga pool järk-järgult välja ühtse liidese väliskaubandustoimingute hõlbustamiseks;
- g) eeskirjad, mis tagavad, et karistused tollieeskirjade või protseduurinõuete rikkumiste eest on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad ning et nende kohaldamine ei põhjusta liigseid viivitusi kaupade vabastamisel;
- h) lõivud ja tasud, mis on mõistlikud ega ületa konkreetse tehinguga seotud teenuse maksumust ning mida ei arvutata väärtuse alusel. Konsulaarteenuste eest lõivu ja tasu ei võeta;

- i) kõikide kohustusliku eelinspekteerimise nõuete või samaväärsete inspekteerimiste nõuete kaotamine ning
 - j) vajadus tagada, et kõik pädevad haldusüksused, mis sekkuvad imporditavate või eksporditavate kaupade kontrolli ja füüsilise inspekteerimise toimingutesse, teevad neid toiminguid võimaluse korral samal ajal ühes ja samas kohas.
3. Töömeetodite täiustamiseks ning toimingute mittediskrimineerivuse, läbipaistvuse, tõhususe, terviklikkuse ja usaldusväärsuse tagamiseks teevad pooled järgmist:
- a) võtavad täiendavaid meetmeid, et vähendada, lihtsustada ja ühtlustada andmeid ja dokumente, mida nõuavad toll ja muud asutused;
 - b) võimaluse korral lihtsustavad nõudeid ja formaalsusi, mis on seotud kauba kiire tollivormistuse ja vabastamisega, võimaldades importijatel kaup tollist vabastada ilma tollimaksu tasumata, juhul kui siseriiklike õigusnormide kohaselt antakse garantii, tagamaks tollimaksude, lõivude ja tasude lõplik tasumine;
 - c) kehtestavad tõhusad, kiired, mittediskrimineerivad ja kergesti teostatavad menetlused, et tagada õigus esitada kaebusi tolli haldusettekirjutuste ja otsuste vastu, mis mõjutavad kaupade importi, eksporti või transiiti. Need menetlused peavad olema kergesti teostatavad, sealhulgas ka mikroettevõtete ja VKE-de jaoks, ning

- d) tagavad, et säilitatakse kõrgeimad eetikastandardid, rakendades meetmeid, mis peegeldavad selle valdkonnaga seotud rahvusvaheliste konventsioonide ja instrumentide põhimõtteid.

ARTIKKEL 60

Eelotsused

1. Kirjaliku taotluse alusel annab iga pool enne, kui kaup tema territooriumile imporditakse, oma pädevate asutuste kaudu välja kirjaliku eelotsuse kooskõlas oma siseriiklike õigusnormidega kauba tariifse klassifitseerimise, päritolu või mis tahes muude sellega seotud küsimuste kohta vastavalt poolte kokkuleppele.
2. Kui poole õigusnormides sisalduvatest konfidentsiaalsusnõuetest ei tulene teisiti, avaldab iga pool (võimaluse korral elektrooniliselt) oma eelotsused tariifse klassifitseerimise ja muude sellega seotud küsimuste kohta vastavalt poolte kokkuleppele.
3. Kaubavahetuse hõlbustamiseks käsitlevad pooled oma kahepoolses dialoogis korrapäraselt muudatusi, mida nad on teinud oma vastavates õigusaktides seoses lõigetes 1 ja 2 osutatud küsimustega.

4. Kõik menetlusküsimused eelotsuste väljastamise kohta määratakse kindlaks iga poole siseriiklikes õigusaktides vastavalt WCO rahvusvahelistele standarditele. Need menetlused avaldatakse ja tehakse avalikkusele kättesaadavaks.

ARTIKKEL 61

Riskijuhtimine

1. Iga pool kasutab riskijuhtimissüsteeme, mis võimaldavad tema tollil koondada oma kontrollitegevuse suure riskiga tehingutele ja kiirendada madala riskiga kauba vabastamist.
2. Importiv pool võtab teadmiseks jõupingutused, mida eksportiv pool on teinud kaubanduse tarneahela turvalisuse heaks.
3. Pooled teevad pingutusi teabevahetuseks riskijuhtimismeetodite kohta, mida nende toll kasutab, hoides samas teabe konfidentsiaalsust ja vajaduse korral andes edasi teadmisi.

ARTIKKEL 62

Volitatud ettevõtja

Pooled edendavad „volitatud ettevõtja” käsituse juurutamist WCO SAFE raamistiku kohaselt. Pool annab volitatud ettevõtja staatuse ja võimaldab kaubanduse soodustamise eeliseid ettevõtjatele, kes vastavad tema tollijulgeoleku standarditele, vastavalt oma siseriiklikele õigusnormidele.

ARTIKKEL 63

Transiit

1. Pooled tagavad vaba transiidi läbi oma territooriumi mööda transiidiks kõige sobivamat teekonda.
2. Kõik piirangud, kontrollid või nõuded peavad teenima õiguspäraseid avaliku poliitikaga seotud eesmärgi, olema mittediskrimineerivad, proportsionaalsed ja ühetaoliselt kohaldatavad.
3. Ilma et see piiraks seaduslikku tollikontrolli ja transiitkaupade järelvalvet, tagab iga pool ükskõik millise poole territooriumile suunduvale või sealt lähtuvale transiidile vähemalt sama soodsa kohtlemise, nagu võimaldatakse transiidile läbi oma territooriumi.

4. Pooled kasutavad tollitransiidi korda, mis võimaldab kaupade transiiti ilma tollimakse või muid lõive tasumata, juhul kui on esitatud nõuetekohane tagatis.
5. Pooled edendavad piirkondlikku transiidikorraldust eesmärgiga vähendada kaubandustõkkeid.
6. Pooled lähtuvad ja kasutavad transiidi suhtes kohaldatavatest rahvusvahelistest standarditest ja instrumentidest ning kasutavad neid.
7. Pooled tagavad kõigi oma territooriumil asuvate asjaomaste ametiasutuste ja talituste vahel koostöö ja tegevuse koordineerimise, et soodustada transiitliiklust ja edendada piiriülest koostööd.

ARTIKKEL 64

Suhted äriühingutega

Pooled lepivad kokku järgmises:

- a) tagatakse, et kõik tolliga seotud õigusaktid ja menetlused, samuti tollimaksud, lõivud ja tasud tehakse üldsusele kättesaadavaks, võimaluse korral elektroonilisel teel ning vajaduse korral koos vajalike selgitustega;

- b) võimaluste piires jäetakse mõistlik ajavahemik uute ja muudetud tolliõigusaktide ja-protseduuride, aga ka tollimaksude, lõivude ja tasude avaldamise ja nende jõustumise vahele;
- c) äriühingutest antakse võimalus esitada märkusi tollialaste õigusaktide ja menetluste eelnõude kohta. Selleks kehtestab iga pool oma valitsusasutuste ja äriühingutest vahelise konsultatsiooni mehhanismid;
- d) üldsusele tehakse kättesaadavaks asjakohane halduslikku laadi teave, sealhulgas asutuste esitatavad nõuded ja riiki sisenemise kord, sadamates ja piiriületuspunktides asuvate tolliasutuste tööajad ja töökord ning kontaktpunktid infopäringute tarvis;
- e) edendatakse koostööd ettevõtjate ja vastavate kaubandusega seotud ametiasutuste vahel, kasutades menetlusi, mis ei ole meelevaldsed ja on üldsusele kättesaadavad, et võidelda pettuste ja ebaseadusliku tegevuse vastu, suurendada tarneaahela turvalisust ja soodustada kaubandust, ning
- f) tagatakse, et nende vastavad tollinõuded ja muud seonduvad nõuded ja protseduurid vastavad jätkuvalt kaubandusühingutest vajadustele, järgivad head tava ning piiravad ka edaspidi kaubandust võimalikult vähe.

ARTIKKEL 65

Tolliväärtuse määramine

GATT 1994 VII artikli rakendamise leping (edaspidi „tolliväärtuse määramise leping”) reguleerib pooltevahelises kaubanduses kohaldatavaid tolliväärtuse määramise eeskirju.

ARTIKKEL 66

Tollikoostöö

1. Pooled edendavad ja hõlbustavad koostööd oma tolliasutuste vahel, et tagada käesolevas peatükis sätestatud eesmärkide täitmine, eelkõige tagada tolliprotseduuride lihtsustamine ja seadusliku kaubavahetuse hõlbustamine, säilitades samas oma kontrollivõime.
2. Lõike 1 alusel toimuv koostöö hõlmab muu hulgas järgmist:
 - a) teabevahetus tolliõigusaktide, -protseduuride ja -metoodika kohta järgmistes valdkondades:
 - i) tolliprotseduuride lihtsustamine ja ajakohastamine ning

- ii) suhted äriühingutega;
 - b) ühisalgatuste väljatöötamine vastastikku kokku lepitud valdkondades ning
 - c) asjaomaste asutuste vahelise koordineerimise edendamine.
3. Tolliasutuste koostöö intellektuaalomandi õiguste jõustamise valdkonnas tollis toimub kooskõlas VII jaotisega („Intellektuaalomand”).

ARTIKKEL 67

Vastastikune abi

Poolte valitsusasutused annavad üksteisele vastastikust haldusabi tolliküsimustes vastavalt V lisale („Vastastikune haldusabi tolliküsimustes”).

ARTIKKEL 68

Tolli, kaubanduse soodustamise ja päritolureeglite allkomitee

1. Pooled asutavad tolli, kaubanduse soodustamise ja päritolureeglite allkomitee, kuhu kuuluvad kõigi poolte esindajad. Allkomitee tuleb kokku poolte vahel eelnevalt kokku lepitud kuupäeval ja päevakorraga ning iga pool on rotatsiooni korras eesistuja ühe aasta jooksul. Allkomitee annab aru kaubanduskomiteele.
2. Allkomitee tegeleb muu hulgas järgmisega:
 - a) jälgib käesoleva peatüki ja II lisa („Mõiste „päritolustaatusena tooted” määratlus ja halduskoostöö viisid”) rakendamist ja haldamist;
 - b) on foorumiks, kus konsulteeritakse ja arutatakse kõigi tollialaste küsimuste üle, sealhulgas eelkõige tolliprotseduuride, tolliväärtuse määramise, tariifirežiimide, tollinomenklatuuri, tollikoostöö ja vastastikuse tollialase haldusabi osutamise üle;
 - c) on foorumiks, kus peetakse konsultatsioone ja arutelusid päritolureeglite ja halduskoostöö küsimustes;

- d) tugevdab koostööd tolliprotseduuride arendamise, kohaldamise ja rakendamise alal, vastastikust haldusabi tolliküsimustes ning päritolureeglite ja halduskoostöö küsimustes;
- e) esitab kaubanduskomiteele vastuvõtmiseks ettepanekud II lisa („Mõiste „päritolustaatusega tooted” määratlus ja halduskoostöö viisid”) muutmiseks;
- f) on foorumiks, kus peetakse konsultatsioone ja arutelusid päritolu kumulatsiooni taotluste küsimuses II lisa („Mõiste „päritolustaatusega tooted” määratlus ja halduskoostöö viisid”) artiklite 3 ja 4 alusel;
- g) püüab jõuda vastastikku rahuldavate lahendusteni, kui poolte vahel tekib erimeelsusi pärast II lisa („Mõiste „päritolustaatusega tooted” määratlus ja halduskoostöö viisid”) artikli 31 alusel toimunud kontrollimenetlust, ning
- h) püüab jõuda vastastikku rahuldavate lahendusteni, kui poolte vahel tekib erimeelsusi kaupade tariifse klassifikatsiooni küsimuses. Kui nende konsultatsioonide käigus ei suudeta küsimust lahendada, suunatakse see otsuse tegemiseks WCO harmoneeritud süsteemi komiteele. Sellised otsused on asjasse segatud poolte jaoks siduvad.

3. Pooled võivad kokku leppida erakorraliste nõupidamiste korraldamises tollikoostöö, päritolureeglite või vastastikuse haldusabi küsimustes.

ARTIKKEL 69

Tehniline abi tolli ja kaubanduse soodustamise alal

1. Pooled tunnistavad tehnilise abi tähtsust tolli ja kaubanduse soodustamise alal, et täita käesolevas peatükis sätestatud kohustusi.
2. Pooled lepivad kokku koostöös eelkõige (kuid mitte ainult) järgmistes valdkondades:
 - a) pooltevahelise institutsioonilise koostöö tugevdamine;
 - b) ekspertteadmiste pakkumine ja suutlikkuse suurendamine õigusloomealastes ja tehnilistes küsimustes, et töötada välja tolliõigusakte ja tagada nende täitmine;
 - c) kaasaegsete tollimeetodite rakendamine, sealhulgas riskijuhtimine, siduvad eelotsused, tolliväärtuse määramine, lihtsustatud protseduurid kauba sisenemiseks ja vabastamiseks, vabastamisjärgne kontroll, ettevõtte auditeerimismeetodid ja volitatud ettevõtjad;

- d) menetluste ja tavade kasutuselevõtt, mis võimaluste piires kajastavad tolli ja kaubanduse valdkonnas kohaldatavaid rahvusvahelisi instrumente ja standardeid, k.a WTO eeskirju ja WCO instrumente ja standardeid, muu hulgas muudetud Kyoto konventsiooni ja WCO SAFE raamistikku, ning
- e) tolliprotseduuride lihtsustamine, ühtlustamine ja automatiseerimine.

ARTIKKEL 70

Rakendamine

Artikli 59 teise lõigu punkti f ja artiklit 60 hakatakse Peruu suhtes kohaldama kaks aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist.

4. PEATÜKK

TEHNILISED KAUBANDUSTÕKKED

ARTIKKEL 71

Eesmärgid

Käesoleva peatüki eesmärgid on:

- a) hõlbustada ja suurendada kaubavahetust ja saada tegelik pääs poolte turule, parandades WTO tehniliste kaubandustõkete lepingu (edaspidi „tehniliste kaubandustõkete leping”) rakendamist;
- b) vältida tarbetute tehniliste kaubandustõkete loomist ja julgustada pooli neid tõkkeid kõrvaldama ning
- c) tugevdada poolte koostööd käesolevas peatükis käsitletud küsimustes.

ARTIKKEL 72

Mõisted

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel kehtivad tehniliste kaubandustõkete lepingu I lisas kasutatud mõisted.
2. Samuti kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - „ajutine etikett” – teabe kinnitamine toote külge isekleepuvate etikettide, külgeriputatavate siltide või muud sorti etiketi abil, mida saab eemaldada, või teabe esitamine toote pakendil;
 - „püsietikett” – teabe kinnitamine tootele trükkimise, õmblemise, söövitamise vmt teel.

ARTIKKEL 73

Seos tehniliste kaubandustõkete lepinguga

Pooled kinnitavad veel kord oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad tehniliste kaubandustõkete lepingust, mis inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle lahutamatuks osaks.

ARTIKKEL 74

Kohaldamisala

1. Käesoleva peatüki sätteid kohaldatakse selliste tehniliste normide, standardite ja vastavushindamisprotseduuride, kaasa arvatud nende muudatuste väljatöötamise, vastuvõtmise ja kohaldamise suhtes, mis võivad mõjutada pooltevahelist kaubavahetust.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata:
 - a) ostuspetsifikatsioonide suhtes, mille valitsusorganid on koostanud valitsusorganite tootmis- või tarbimisnõuete kohta, ning
 - b) sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete suhtes.

ARTIKKEL 75

Koostöö ja kaubanduse soodustamine

1. Pooled lepivad kokku, et koostöö tehniliste normide, standardimise, vastavushindamise, akrediteerimise, metroloogia ning piirikontrolli ja turujärelevalvega tegelevate avaliku ja erasektori ametiasutuste ja organite vahel on pooltevahelise kaubanduse soodustamise seisukohast oluline. Selleks kohustuvad pooled:

- a) intensiivistama vastastikust koostööd, et hõlbustada juurdepääsu oma turgudele ja parandada oma vastavate süsteemide tundmist ja mõistmist;
- b) tegema kindlaks, arendama ja edendama algatusi, mis soodustavad kaubandust, võttes arvesse oma vastavaid kogemusi. Need algatused võivad muu hulgas hõlmata järgmist:
 - i) teabe, kogemuste ja andmete vahetus, teadus- ja tehnikakoostöö ning hea reguleerimistava;
 - ii) standardi või tehnilise normiga kehtestatud sertifitseerimismenetluste ja haldusnõuete lihtsustamine ning niisuguste registreerimis- või eelneva loa nõuete kaotamine, mis tehniliste kaubandustõkete sätete alusel ei ole vajalikud;

- iii) töö tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride lähendamise, ühtlustamise või samaväärsuse kindlakstegemise nimel. Samaväärsusega ei kaasne poolte jaoks *a priori* mingit kohustust, välja arvatud juhul, kui selles on selgesõnaliselt kokku lepitud;
- iv) regulatsiooni tulevase läbivaatamise raames uuritakse võimalusi kasutada akrediteerimist või kinnitamist teise poole territooriumil asutatud vastavushindamisasutuste tunnustamise vahendina ning
- v) koostöö ja teabevahetuse edendamine ja soodustamine poolte vastavate avaliku ja erasektori asutuste vahel.

2. Kui pool peab teise poole territooriumilt pärit kaubad mõne tehnilise normi arvatava täitmatajätmise pärast sisenemissadamas kinni, teatab kaubad kinni pidanud pool importijale viivitamata kaupade kinnipidamise põhjuse.

3. Pool pöörab teise poole taotluse korral nõuetekohast tähelepanu kõnealuse teise poole ettepanekule teha käesoleva peatüki alusel koostööd.

ARTIKKEL 76

Tehnilised normid

1. Pooled võtavad oma tehniliste normide koostamisel aluseks rahvusvahelised standardid, välja arvatud juhul, kui need rahvusvahelised standardid on taotletavate õiguspäraste eesmärkide täitmiseks ebatõhusad või ebasobivad. Teise poole taotluse korral esitab pool põhjendused, miks ta ei ole oma tehniliste normide koostamisel võtnud aluseks rahvusvahelisi standardeid.
2. Kui mõni teine pool, kes on huvitatud samalaadse tehnilise normi väljatöötamisest, esitab vastava taotluse ning selleks, et viia kulude dubleerimine miinimumini, annab pool võimaluse korral taotluse esitanud poolele teabe, tehnilise uuringu või riskihindamise või muu asjakohase vastavasisulise dokumendi (välja arvatud konfidentsiaalne teave), mida pool on tehnilise normi väljatöötamisel kasutanud.

ARTIKKEL 77

Standardid

1. Kõik pooled kohustuvad:
 - a) pidama oma reguleerivate asutuste ja standardiorganisatsioonide vahel tõhusat sidet;
 - b) kohaldama WTO tehniliste kaubandustõkete komitee poolt 13. novembril 2000 vastu võetud otsust rahvusvaheliste standardite, suuniste ja soovitude väljatöötamise põhimõtete kohta seoses lepingu artiklitega 2 ja 5 ning 3. lisaga, kui nad teevad kindlaks, kas rahvusvaheline standard, suunis või soovitus on tehniliste kaubandustõkete lepingu artiklite 2 ja 5 ning 3. lisa tähenduses olemas;
 - c) julgustama oma standardiorganisatsioone tegema rahvusvahelises standardimistegevuses koostööd teise poole asjakohaste standardiorganisatsioonidega. Selline koostöö võib toimuda rahvusvahelistes standardiorganisatsioonides või piirkondlikul tasandil, kui vastav standardiorganisatsioon selleks ettepaneku teeb, või vastastikuse mõistmise memorandumite kaudu ja selle eesmärk on muu hulgas töötada välja ühised standardid;
 - d) vahetama teavet poolte standardite kasutamise kohta seoses tehniliste normidega ja võimaluste piires tagama, et standardid ei oleks kohustuslikud;

- e) vahetama teavet kõigi poolte standardimismenetluste kohta ja selle kohta, mil määral on siseriiklike standardite aluseks võetud rahvusvahelised, piirkondlikud või allpiirkondlikud standardid, ning
 - f) vahetama üldist teavet standardimise küsimustes kolmandate riikidega sõlmitud lepingute kohta.
2. Iga pool soovib oma territooriumil asuvatel valitsusvälistel standardiorganisatsioonidel järgida käesoleva artikli sätteid.

ARTIKKEL 78

Vastavushindamine ja akrediteerimine

1. Pooled tunnistavad, et on olemas suur hulk mitmesuguseid mehhanisme, mis hõlbustavad ühe poole territooriumil toimunud vastavushindamisprotseduuri tulemuste aktsepteerimist teise poole territooriumil. Sellele vastavalt võivad pooled kokku leppida järgmises:
- a) tarnija vastavusdeklaratsiooni aktsepteerimine;
 - b) teise poole territooriumil asuvate asutuste teostatud vastavushindamisprotseduuri tulemuste aktsepteerimine;

- c) ühe poole territooriumil asuv vastavushindamisasutus võib teise poole territooriumil asuva vastavushindamisasutusega sõlmida vabatahtliku tunnustamislepingu, mille kohaselt tunnustatakse tema vastavushindamisprotseduuri tulemusi;
- d) teise poole territooriumil asuvate vastavushindamisasutuste kinnitamine ning
- e) akrediteerimismenetluse kehtestamine, mille abil kvalifitseeritakse teise poole territooriumil asuvaid vastavushindamisasutusi.

2. Selleks kohustuvad pooled:

- a) tagama, et vastavushindamisel kasutatavad valitsusvälised organid võivad konkureerida;
- b) edendama mitmepoolse akrediteerimislepingu alusel või poolte vastavushindamisasutuste vahel sõlmitud lepingute alusel tunnustatud asutuste poolt väljastatud tulemuste aktsepteerimist vastavushindamisprotseduuris;
- c) kaaluma läbirääkimiste alustamist, et saavutada kokkulepped, mis hõlbustavad teise poole territooriumil asuvate asutuste poolt läbi viidud vastavushindamisprotseduuri tulemuste aktsepteerimist nende territooriumil, kui see on poolte huvides ja majanduslikult põhjendatud, ning

- d) julgustama oma vastavushindamisasutusi sõlmima teise poole vastavushindamisasutustega kokkuleppeid vastavushindamise tulemuste tunnustamise kohta.

ARTIKKEL 79

Läbipaistvus ja teatamise kord

1. Iga pool edastab tehniliste kaubandustõkete lepingu artikli 10 kohaselt loodud kontaktpunktidele elektrooniliselt kas otse või WTO sekretariaadi kaudu oma tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride eelnõud või normid ja protseduurid, mis on vastu võetud esile kerkivate või esile kerkida võivate tungivate ohutus-, tervishoiu-, keskkonnakaitse- või riigi julgeoleku probleemide lahendamiseks kooskõlas WTO tehniliste kaubandustõkete lepinguga. Tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride elektroonilisel edastamisel lisatakse elektrooniline viit teatatava dokumendi täistekstile või selle täisteksti koopiale.
2. Iga pool avaldab või edastab elektrooniliselt ka selliste tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride eelnõud või ettepanekud või sellised esile kerkivate või esile kerkida võivate tungivate ohutus-, tervishoiu-, keskkonnakaitse- või riigi julgeoleku probleemide lahendamiseks vastu võetud normid ja protseduurid, mis on kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste standardite tehnilise sisuga.

3. Kooskõlas lõigetega 1 ja 2 jätab iga pool vähemalt 60 päeva, võimaluse korral aga 90 päeva alates kuupäevast, mil kavandataavad tehnilised normid ja vastavushindamisprotseduurid elektrooniliselt edastatakse, et teised pooled ja muud huvitatud isikud võiksid esitada kirjalikke märkusi. Kui märkuste esitamise tähtaja pikendamiseks esitatakse mõistlikult põhjendatud taotlus, suhtuvad pooled sellesse vastutulelikult.
4. Pool võtab kohaselt arvesse teiselt poolelt saadud märkusi, kui kavandata tehniline norm esitatakse avalikkusele konsulteerimiseks, ja teise poole taotluse korral annab tema esitatud märkustele kirjalikud vastused.
5. Hiljemalt lõpliku tehnilise normi või vastavushindamisprotseduuri avaldamise kuupäeval avaldab iga pool või teeb üldsusele kättesaadavaks kas trükisena või elektroonilisel kujul oma vastused laekunud olulistele märkustele.
6. Iga pool annab teise poole taotluse korral teavet tehnilise normi või vastavushindamisprotseduuri kohta, mille pool on vastu võtnud või kavatseb vastu võtta.
7. Ajavahemik tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride avaldamise ja jõustumise vahel ei tohi olla väiksem kui kuus kuud, välja arvatud juhul, kui selle aja jooksul ei ole võimalik saavutada õiguspäraseid eesmärke. Kui selle ajavahemiku pikendamiseks esitatakse mõistlikult põhjendatud taotlus, suhtuvad pooled sellesse vastutulelikult.

8. Pooled tagavad, et kõik vastu võetud ja jõus olevad tehnilised normid ja vastavushindamisprotseduurid on avalikkusele kättesaadavad tasuta ametlikul veebisaidil selliselt, et neid on kerge leida ja kätte saada. Vajaduse korral esitatakse ka juhised, kuidas tehnilisi norme kohaldada, kui sellised juhised on olemas.

ARTIKKEL 80

Piirikontroll ja turujärelevalve

Pooled kohustuvad:

- a) vahetama teavet ja kogemusi oma piirikontrolli ja turujärelevalve asjus, välja arvatud juhtudel, kui dokumendid on konfidentsiaalsed, ning
- b) tagama, et piirikontrolli ja turujärelevalvet teostaksid pädevad asutused, kusjuures nimetatud asutused võivad sel eesmärgil kasutada akrediteeritud, määratud või delegeeritud asutusi, vältides huvide konflikti kõnealuste asutuste ja kontrollitavate või järelevalve alla kuuluvate ettevõtjate vahel.

ARTIKKEL 81

Märgistamine ja etiketamine

1. Kui pool nõuab toodete kohustuslikku märgistamist või etiketamist, siis:
 - a) püsिमärgistust või -etiketamist nõutakse ainult juhul, kui teave on oluline toote tarbijate või kasutajate jaoks, või selleks, et märkida toote vastavust kohustuslikele tehnilistele nõuetele;
 - b) täiendavat teavet toote pakendil ajutiste etiketidena võidakse nõuda, kui see on vajalik, et tagada pädevate asutuste teostatav turujärelevalve;
 - c) punktis b osutatud teabe puhul kaalub asjaomane pool kohaldatavaid eeskirju läbi vaadates võimalust nõuda, et selline teave esitataks muul viisil;
 - d) asjaomane pool ei nõua oma turul toimuva müügi eeltingimusena märgiste või etikettide heakskiitmist, registreerimist või sertifitseerimist, välja arvatud juhul, kui see on vajalik seetõttu, et tooted kujutavad endast riski inimeste, loomade või taimede tervisele ja elule, keskkonnale või riiklikule julgeolekule. Käesolev punkt ei piira meetmete kohaldamist, mille pool on kehtestanud oma siseriiklike eeskirjade kohaselt, et kontrollida, kas etiketid vastavad kohustuslikele nõuetele, ja ohjeldada tavasid, mis võivad tarbijaid eksitada;

- e) kui pool nõuab ettevõtja identifitseerimisnumbri kasutamist, antakse see number välja ilma liigse viivitusega;
 - f) kui see ei ole eksitav, vastuoluline ega tekita tarbijates segadust seoses kauba sihtriigis nõutava teabega, lubab asjaomane pool järgmist:
 - i) teave muudes keeltes lisaks kauba sihtriigis nõutavale keelele;
 - ii) rahvusvahelised nomenklatuurid, piktogrammid, sümbolid või graafilised kujutised ning
 - iii) täiendav teave lisaks kauba sihtriigis nõutavale teabele;
 - g) kui sellega ei kahjustata tehniliste kaubandustõkete lepingus kehtestatud õiguspäraseid eesmärgi, püüab asjaomane pool aktsepteerida ajutisi või eemaldatavaid etikette või teabe esitamist toote kasutusjuhendis või pakendil, selle asemel, et see tootele trükkida või füüsiliselt eemaldamatult kinnitada.
2. Kui pool nõuab tekstiili, rõivaste ja jalatsite märgistamist või etikettimist, siis:
- a) see pool võib püsिमärgistamist või -etikettimist nõuda ainult järgmise teabe puhul:
 - i) tekstiil- ja rõivatoodete puhul: kiusisaldus, päritoluriik, erikasutuse ohutusjuhised ja hooldusjuhised, ning

ii) jalatsite puhul: põhiosade peamised materjalid, erikasutuse ohutusjuhised ja päritoluriik;

b) see pool ei kehtesta:

i) nõudeid etiketi füüsilistele omadustele või kujundusele, ilma et see piiraks meetmete kohaldamist, mida see pool võtab, et kaitsta tarbijaid eksitava reklaami eest;

ii) kohustust püsिमärgistada rõivaid, mille suuruse tõttu püsिमärgistamine oleks raske või vähendaks rõivaste väärtust, ning

iii) paaridena müüdavate kaupade puhul kohustust etikettida mõlemad osad, kui need on samast materjalist ja sama tegumoeaga.

3. Pooled hakkavad käesolevat artiklit kohaldama hiljemalt üks aasta pärast käesoleva lepingu jõustumist.

ARTIKKEL 82

Kaubandusega seotud tehniline abi ja suutlikkuse suurendamine

Pooled tunnistavad kaubandusega seotud tehnilise abi ja suutlikkuse suurendamise tähtsust käesoleva peatüki rakendamisele kaasaaitamisel; need peaksid keskenduma muu hulgas järgmisele:

- a) riiklike institutsioonide, nende tehnilise infrastruktuuri ja seadmete suutlikkuse suurendamine ning personali koolitus;
- b) käesoleva peatükiga seotud rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise edendamine ja soodustamine ning
- c) poolte standardimise, tehniliste normide, vastavushindamise, akrediteerimise, metroloogia, piirikontrolli ja turujärelevalvega tegelevate asutuste vaheliste suhete edendamine.

ARTIKKEL 83

Tehniliste kaubandustökete allkomitee

1. Pooled asutavad tehniliste kaubandustökete allkomitee, kuhu kuuluvad kõigi poolte esindajad.

2. Allkomitee:

- a) jälgib ja hindab käesoleva peatüki rakendamist, haldamist ja täitmist;
- b) tegeleb adekvaatselt kõigi probleemidega, mida mõni pool tõstatab seoses käesoleva peatüki ja tehniliste kaubandustõkete lepinguga;
- c) aitab kindlaks määrata prioriteedid standardite, tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride, akrediteerimise, metroloogia, piirikontrolli ja turujärelevalve valdkonna koostöö ja tehnilise abi küsimustes ja jälgib tehtud edusamme või saavutatud tulemusi;
- d) vahetab teavet tehtud töö kohta standardite, tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuridega seotud küsimustega tegelevatel valitsusvälistel, piirkondlikel ja mitmepoolsetel foorumitel;
- e) poole taotluse korral konsulteerib kõikides käesolevast peatükist ja tehniliste kaubandustõkete lepingust tulenevates küsimustes;
- f) kui see on vajalik käesoleva peatüki eesmärkide saavutamiseks, moodustab käesoleva peatüki või tehniliste kaubandustõkete lepinguga seotud konkreetsete küsimustega tegelemiseks töörühmi, piiritledes selgesti nende töörühmade pädevuse ja kohustused;

- g) vajaduse korral hõlbustab dialoogi ja koostööd reguleerivate asutuste vahel vastavalt käesolevale peatükile;
- h) vastavalt käesoleva peatüki artikli 75 lõike 1 punktile b koostab pooltele vastastikust huvi pakkuvates küsimustes tööprogrammi, mis vaadatakse korrapäraselt läbi;
- i) uurib kõiki muid käesoleva peatükiga seotud küsimusi, mis võivad aidata parandada pääsu poolte turgudele;
- j) vaatab läbi käesoleva peatüki, võttes arvesse tehniliste kaubandustõkete lepingust tulenevaid arenguid ning WTO tehniliste kaubandustõkete komitee otsuseid ja soovitusi, ning teeb ettepanekuid käesoleva peatüki võimalike muudatuste kohta;
- k) kui seda peetakse asjakohaseks, informeerib kaubanduskomiteed käesoleva peatüki rakendamise kohta ning
- l) võtab muid meetmeid, mis poolte arvates aitaks neid käesoleva peatüki ja WTO tehniliste kaubandustõkete lepingu rakendamisel ning kaubanduse soodustamisel.

3. Et aidata kaasa käesoleva peatüki rakendamisele, vastutab iga poole esindaja allkomitees oma poole territooriumil keskvalitsusinstituutide, kohalike avalike instituutide, valitsusväliste instituutide ja asjaomaste isikutega koostöölastamise eest ning teise poole taotluse korral kutsub teda osalema allkomitee koosolekutel. Poolte esindajad suhtlevad omavahel kõikides käesoleva peatükiga seotud küsimustes.

4. Kui pooled ei lepi kokku teisiti, kujutavad lõike 2 punkti e kohased konsultatsioonid endast artikli 301 alusel toimuvaid konsultatsioone, juhul kui nad vastavad nimetatud artikli lõikes 9 esitatud nõuetele.

5. Allkomitee võib kokku tulla istungitel, kus osalevad EL osapool ja üks lepingule alla kirjutanud Andide riik, küsimustes, mis on eranditult seotud kahepoolsete suhetega ELi osapoole ja selle lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel. Kui teine lepingule alla kirjutanud Andide riik avaldab huvi sellisel istungil arutlusele tuleva küsimuse vastu, võib ta istungil osaleda, kui EL osapool ja asjaomane lepingule alla kirjutanud Andide riik on selleks eelnevalt nõusoleku andnud.

6. Kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, tuleb allkomitee kokku vähemalt üks kord aastas. Koosolekud võivad toimuda isikliku kohalviibimisega või muul viisil, milles pooled on kokku leppinud.

ARTIKKEL 84

Teabevahetus

1. Kui poole taotlusel antakse käesoleva peatüki sätete kohaselt andmeid ja selgitusi, esitatakse need paberkandjal või elektroonilisel kujul 60 päeva jooksul ning seda tähtaega võib pikendada, kui andmeid/selgitusi esitav pool seda eelnevalt põhjendab.

2. Päringute suhtes, millele järelepärimiste kontaktpunktid peaksid olema valmis vastama, ning nende päringute käitlemise ja menetlemise suhtes kooskõlas tehniliste kaubandustõkete lepingu artikliga 10 või käesoleva peatükiga kohaldavad pooled WTO tehniliste kaubandustõkete komitee 4. oktoobri 1995. aasta soovitusi.

5. PEATÜKK

SANITAAR- JA FÜTOSANITAARMEETMED

ARTIKKEL 85

Eesmärgid

Käesoleva peatüki eesmärgid on:

- a) kaitsta inimeste, loomade ja taimede elu ja tervist poolte territooriumil, soodustades samal ajal pooltevahelist kaubandust sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete valdkonnas;

- b) teha koostööd WTO sanitaar- ja fütosanitaarmedetete lepingu edasiseks rakendamiseks;
- c) tagada, et sanitaar- ja fütosanitaarmedetmed ei kujuta endast põhjendamatuid kaubandustõkkeid poolte vahel;
- d) töötada välja mehhanismid ja kord, mille eesmärk on tõhusalt lahendada probleeme, mis kerkivad poolte vahel esile sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete arengu ja rakendamise tulemusena;
- e) tugevdada suhtlust ja koostööd poolte pädevate asutuste vahel sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes;
- f) hõlbustada eri- ja diferentseeritud kohtlemise rakendamist, võttes arvesse poolte vahel valitsevat asümmeetriat.

ARTIKKEL 86

Õigused ja kohustused

Pooled kinnitavad veel kord oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete lepingust. Ühtlasi kehtivad poolte suhtes käesoleva peatüki sätted.

ARTIKKEL 87

Kohaldamisala

1. Käesolevat peatükki kohaldatakse kõikide sanitaar- ja fütosanitaarmetmete suhtes, mis võivad otseselt või kaudselt mõjutada pooltevahelist kaubandust.
2. Käesolevat peatükki ei kohaldata tehniliste kaubandustõkete lepingus määratletud standardite, tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride suhtes, välja arvatud juhul, kui nendes viidatakse sanitaar- ja fütosanitaarmetmetele.
3. Lisaks kohaldatakse käesolevat peatükki pooltevahelise loomakaitsealase koostöö suhtes.

ARTIKKEL 88

Mõisted

1. Käesoleva peatüki kohaldamisel kehtivad sanitaar- ja fütosanitaarmetmete lepingu A lisas kasutatud mõisted.
2. Pooled võivad käesoleva peatüki kohaldamiseks kokku leppida muud mõisted, võttes arvesse asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide sõnastikke ja terminimääratlusi.

ARTIKKEL 89

Pädevad asutused

Käesoleva peatüki kohaldamisel on iga poole pädevad asutused VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 1. liites loetletud asutused. Pooled teatavad üksteisele kõikidest muudatustest seoses selliste pädevate asutustega.

ARTIKKEL 90

Üldpõhimõtted

1. Sanitaar- ja fütosanitaarmedeid ei tohi kasutada põhjendamatute kaubandustõketena poolte vahel.
2. Käesoleva peatüki kohaldamisalas kehtestatud menetlusi kohaldatakse:
 - a) läbipaistvalt,
 - b) ilma põhjendamatute viivitusteta ning
 - c) tingimuste ja nõuete alusel, mille hulka kuulub ka maksumus, mis ei tohi olla kõrgem kui teenuse tegelik kulu ning peab olema õiglane, võrreldes samasuguste omamaiste toodete eest nõutava tasuga.

3. Pooled ei kasuta ei lõikes 2 nimetatud menetlusi ega lisateabetaotlusi selleks, et imporditud toodete pääsu nende turule ilma teadusliku ja tehnilise põhjendusega edasi lükata.

ARTIKKEL 91

Impordinõuded

1. Poole üldisi impordinõudeid kohaldatakse teise poole toodete suhtes.
2. Iga pool tagab, et teise poole territooriumile eksporditud tooted vastavad importiva poole sanitaar- ja fütosanitaarnõuetele.
3. Importiv pool tagab, et tema imporditingimusi kohaldatakse proportsionaalselt ja diskrimineerimata.
4. Impordinõuete muutmisel peab pool arvestama üleminekuperioodiga, mis vastab muudatuse laadile, et vältida kaubanduse katkestusi ja võimaldada eksportival poolel kohandada oma menetlusi sellistele muudatustega.

5. Kui importiva poole impordinõuete hulka kuulub riskianalüüs, algatab see pool sellise analüüsi viivitamata ja teatab eksportivale poolele, kui pikk on sellise analüüsi jaoks vajalik aeg.
6. Kui importiv pool on jõudnud järeldusele, et eksportiva poole tooted vastavad tema impordiga seotud sanitaar- ja fütosanitaarnõuetele, annab see pool loa need tooted importida 90 tööpäeva jooksul¹² alates kuupäevast, mil sellisele järeldusele jõuti.
7. Inspekterimistasud võivad katta ainult pädeva asutuse impordikontrollide tegemise kulusid. Inspekterimistasud peavad olema õiglased, võrreldes samasuguse omamaise toote inspekterimisel nõutava tasuga.
8. Importiv pool teatab niipea kui võimalik eksportivale poolele kõikidest tasude muudatustest, sealhulgas selliste muudatuste põhjustest.

ARTIKKEL 92

Impordiprotseduurid

1. Loomsete saaduste impordi puhul teatab eksportiv pool importivale poolele nende ettevõtete loetelu, mis vastavad importiva poole nõuetele.

¹² Käesoleva peatüki kohaldamisel tähendab „tööpäevad” selle poole tööpäevi, kelle suhtes seda tähtaega kohaldatakse.

2. Eksportiva poole taotluse korral, millele on lisatud asjakohased garantiid, tunnustab importiv pool VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 2. liite punktis 3 osutatud ettevõtteid, mis asuvad eksportiva poole territooriumil, ilma ettevõtteid ükshaaval eelnevalt inspekteerimata. Selline tunnustamine toimub VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 2. liites sätestatud tingimustel ja sätete kohaselt ning piirdub üksnes tootekategooriatega, mille import on lubatud.
3. Välja arvatud juhul, kui on vaja täiendavat teavet, võtab importiv pool oma kohaldatava õigusliku korra kohaselt vastu vajalikud seadusandlikud või haldusmeetmed, et lubada toodete importi lõikes 2 osutatud ettevõtetest, 40 tööpäeva jooksul lõikes 2 osutatud taotluse saamisest arvates.
4. Sanitaar- ja fütosanitaarmedmete allkomitee võib muuta poolte loomseid saadusi käitlevate ettevõtete tunnustamise nõudeid ja eeskirju. VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 2. liite vastavad muudatused võtab vastu kaubanduskomitee.
5. Importiv pool esitab korrapäraselt ülevaate tagasilükatud saadetistest, mis sisaldab teavet selle kohta, millise mittevastavuse alusel saadeti tagasi lükati.

ARTIKKEL 93

Kontroll

1. Et säilitada usaldust käesoleva peatüki sätete tõhusa rakendamise vastu, on igal poolel käesoleva peatüki raames õigus:
 - a) kontrollida VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 3. liites sätestatud suuniste kohaselt teise poole asutuste kontrollisüsteemi tervikuna või osaliselt; sellise kontrolli kulud kannab kontrolliv pool; ning
 - b) saada teistelt pooltelt teavet nende kontrollisüsteemi kohta ja saada teada selle süsteemi alusel toimunud kontrolli tulemused.
2. Pool, kes teostab käesoleva artikli alusel kontrolli teise poole territooriumil, esitab kõnealusele teisele poolele selle kontrolli tulemused ja järeldused.
3. Kui importiv pool otsustab teha kontrollkäigu eksportiva poole territooriumile, teatatakse sellest käigust eksportivale poolele vähemalt 60 tööpäeva enne kontrollkäigu toimumist, välja arvatud erakorralistel juhtudel või kui asjaomased pooled on teisiti kokku leppinud. Kontrollkäigu kõik muudatused tuleb asjaomaste poolte vahel kokku leppida.

ARTIKKEL 94

Looma- ja taimetervisega seotud meetmed

1. Pooled tunnustavad kahjuri- või taudivabade alade ning vähese kahjuri- või taudilevikuga alade kontseptsiooni vastavalt sanitaar- ja fütosanitaarmedetete lepingule ning Maaailma Loomatervishoiu Organisatsiooni (edaspidi „OIE”) ja rahvusvahelise taimekaitsekonventsiooni (edaspidi „IPPC”) standarditele, suunistele ja soovitudele.
2. Vastavalt lõikele 1 kehtestab sanitaar- ja fütosanitaarmedetete allkomitee asjakohase menetluse kahjuri- või taudivabade alade ning vähese kahjuri- või taudilevikuga alade tunnustamiseks, võttes arvesse vastavaid rahvusvahelisi standardeid, suuniseid ja soovitusi. Selline menetlus hõlmab haiguspuhangute ja reinfestatsiooniga seotud olukordi.
3. Määrates kindlaks lõigetes 1 ja 2 osutatud alasid, võtavad pooled arvesse selliseid tegureid nagu geograafiline asukoht, ökosüsteemid, epidemioloogiline järelevalve ning sanitaar- ja fütosanitaarkontrolli tõhusus nendel aladel.
4. Pooled seavad sisse tiheda koostöö kahjuri- või taudivabade alade ning vähese kahjuri- või taudilevikuga alade kindlaksmääramiseks, et suurendada usaldust menetluste vastu, mida pooled kasutavad kahjuri- või taudivabade alade ning vähese kahjuri- või taudilevikuga alade kindlaksmääramisel.

5. Kui kahjuri- või taudivabasad alapid ning vähese kahjuri- või taudilevikuga alapid kas esmakordselt või pärast loomataudipuhangut või taimekahjuri uuesti ilmumist kindlaks määratakse, lähtub importiv pool eksportiva poole või selle osa looma- või taimetervisestaatust määrales põhimõtteliselt teabest, mille eksportiv pool on esitanud sanitaar- ja fütoanitaarmetmete lepingu ning OIE ja IPPC standardite kohaselt, ning võtab arvesse eksportiva poole määratud staatust.
6. Kui importiv pool ei tunnusta alapid, mille eksportiv pool on kinnitanud kahjuri- või taudivabadeks aladeks või vähese kahjuri- või taudilevikuga aladeks, esitab importiv pool eksportiva poole taotluse korral talle teabe, mille põhjal selline otsus on tehtud, ja/või peab võimalikult peatselt konsultatsioone, et hinnata võimalike alternatiivseid lahendusi, milles kokku leppida.
7. Eksportiv pool esitab vajaliku tõendusmaterjali, mille alusel saab importivale poolele objektiivselt tõendada, et kõnealused alad on praegu ja tõenäoliselt ka edaspidi vastavalt kas kahjuri- või taudivabad või vähese kahjuri- või taudilevikuga alad. Selleks annab eksportiv pool importivale poolele taotluse korral piisava juurdepääsu inspekteerimiseks, proovide võtmiseks ja muude asjakohaste menetluste läbiviimiseks.
8. Pooled tunnustavad OIE piirkondadeks jaotamise põhimõtet ja IPPC kahjurivabade tootmiskohtade põhimõtet. Sanitaar- ja fütoanitaarmetmete allkomitee kaalub OIE ja IPPC tulevasi vastavasisulisi soovitusi ja esitab nende põhjal oma soovitused.

ARTIKKEL 95

Samaväärsus

Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee võib töötada välja samaväärsuseeskirjad ja esitab kaubanduskomiteele selle kohta soovitusi. Kõnealune allkomitee kehtestab ka samaväärsuse tunnustamise menetluse.

ARTIKKEL 96

Läbipaistvus ja teabevahetus

1. Pooled:

- a) püüavad tagada kaubanduses kohaldatavate ning eelkõige teiste poolte impordi suhtes kohaldatavate sanitaar- ja fütosanitaarnõuete läbipaistvuse;
- b) suurendavad vastastikust arusaamist poolte sanitaar- ja fütosanitaarmedetmetest ning nende kohaldamisest;
- c) vahetavad teavet selliste sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete väljatöötamise ning kohaldamise kohta, sealhulgas uute kättesaadavate teaduslike tõendite alal tehtud edusammude kohta, mis mõjutavad või võivad mõjutada pooltevahelist kaubandust, et vähendada nende kahjulikku mõju kaubandusele;

- d) teevad poole taotluse korral 15 tööpäeva jooksul sellise taotluse esitamisest arvates talle teatavaks nõuded, mida kohaldatakse konkreetsete toodete impordi suhtes, sealhulgas selle, kas on vaja riskianalüüsi;
- e) teatavad poole taotluse korral talle, millises järgus on konkreetsete toodete impordiloa menetlemine.

2. Poolte kontaktpunktid käesolevas artiklis osutatud teabe vahetamiseks on loetletud VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 4. liites. Teave saadetakse posti, faksi või e-posti teel. E-postiga saadetud teave võib olla elektrooniliselt allkirjastatud ja seda saadavad ainult kontaktpunktid omavahel.

3. Teabevahetus loetakse toimunuks, kui käesolevas artiklis osutatud teave on tehtud teatavaks WTO-le kooskõlas vastavate reeglitega või kui see on avaldatud asjaomase poole mõnel ametlikul, üldsusele kättesaadaval ja tasuta veebisaidil, mis on loetletud VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 4. liites.

ARTIKKEL 97

Teavitamine ja konsulteerimine

1. Iga pool teatab teistele pooltele kirjalikult kahe tööpäeva jooksul igast tõsisest või olulisest rahva-, looma- või taimetervise riskist, sealhulgas igast toiduga seotud hädaolukorrast.
2. Lõikes 1 osutatud teated saadetakse VI lisa („Sanitaar- ja fütosanitaarmed”) 4. liites loetletud kontaktpunktile. Pooled teatavad üksteisele artikli 96 kohaselt kõikidest kontaktpunkti muudatustest. Lõikes 1 osutatud kirjalikud teated saadetakse posti, faksi või e-posti teel.
3. Kui pool on tõsiselt mures ohu pärast inimeste, loomade või taimede tervisele, mis on seotud poolte vahel kaubeldavate toodetega, võib pool taotleda eksportiva poolega olukorra asjus konsultatsioonide pidamist. Sellised konsultatsioonid toimuvad niipea kui võimalik. Nende konsultatsioonide käigus püüab iga pool esitada kogu teabe, mis on vajalik, et vältida häireid kaubanduses.
4. Lõikes 3 osutatud konsultatsioonid võivad toimuda e-posti teel, video- või audiokonverentsina või muude poolte käsutuses olevate tehnoloogiliste vahendite abil. Konsultatsioonitaotluse esitanud pool tagab konsultatsiooniprotokolli koostamise.

ARTIKKEL 98

Erakorralised meetmed

1. Lähtudes tõsisest ohust inimeste, loomade või taimede tervisele, võib importiv pool ilma ette teatamata võtta ajutisi ja üleminekumeetmeid, mis on vajalikud inimeste, loomade või taimede tervise kaitseks. Poolte vahel transiitveol oleva kauba puhul kaalub importiv pool kõige sobivamat ja proportsionaalsemat lahendust, et vältida tarbetuid häireid kaubanduses.
2. Pool, kes kehtestab lõike 1 alusel meetmed, teatab sellest teistele pooltele niipea kui võimalik, igal juhul hiljemalt üks tööpäev pärast meetme vastuvõtmise kuupäeva. Teised pooled võivad nõuda mis tahes teavet, mis on seotud meetme kehtestanud poole sanitaarolukorraga ning meetme endaga. Meetme kehtestanud pool vastab niipea, kui nõutud teave on kättesaadav.
3. Ühe poole taotluse korral ja kooskõlas artikli 97 sätetega peavad pooled konsultatsioone olukorra arutamiseks 15 tööpäeva jooksul alates konsultatsioonitaotluse saamisest. Konsultatsioonid toimuvad selleks, et vältida tarbetuid häireid kaubanduses. Võidakse kaaluda võimalusi meetmete rakendamise hõlbustamiseks või meetmete asendamiseks.

ARTIKKEL 99

Alternatiivsed meetmed

1. Kui importiv pool on kehtestanud meetmed, mis mõjutavad kaubandust (sealhulgas kehtestanud konkreetsed lisaaainete, jääkide ja saasteainete piirnormid), alustavad asjaomased pooled artikli 97 kohaselt konsultatsioone, et leppida kokku täiendavates imporditingimustes või alternatiivsetes meetmetes, mida importiv pool võiks kohaldada. Sellised täiendavad imporditingimused või alternatiivsed meetmed võivad, kui see on asjakohane, põhineda rahvusvahelistel standarditel või eksportiva poole meetmetel, millega tagatakse importiva poolega samaväärne kaitsetase. Nende meetmete suhtes ei kohaldata artiklit 95.
2. Importiva poole taotluse korral esitab eksportiv pool kogu asjakohase teabe, mida nõuavad importiva poole õigusaktid, sealhulgas oma ametlike laborite tulemused või muu teadusliku teabe, et asjakohased teadusinstantsid saaksid seda hinnata. Kui jõutakse kokkuleppele, võtab importiv pool seadusandlikke või haldusmeetmeid, et lubada sellise kokkuleppe alusel importi.
3. Kui asjakohane teaduslik tõendusmaterjal ei ole piisav, võib pool ajutiselt võtta sanitaar- ja fütosanitaarmedeid olemasoleva asjasepuutuva teabe põhjal. Sellisel juhul püüavad pooled hankida lisateavet, mis on vajalik täpsemaks riskianalüüsiks, mis võimaldaks importival poolel sanitaar- ja fütosanitaarmedeid sellele vastavalt läbi vaadata.

ARTIKKEL 100

Eri- ja diferentseeritud kohtlemine

Kui lepingule alla kirjutanud Andide riik tuvastab probleemi seoses ELi osapoole poolt teatavaks tehtud kavandatava meetmega, võib see lepingule alla kirjutanud Andide riik, kohaldades sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete lepingu artiklit 10, taotleda oma märkustes, mis ta esitab ELi osapoolele sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete lepingu artiklit 7 alusel, võimalust küsimust arutada. Asjaomased pooled alustavad konsultatsioone, et leppida kokku järgmises:

- a) alternatiivsed imporditingimused, mida importiv pool kohaldab, ja/või
- b) tehniline abi vastavalt artiklile 101 ja/või
- c) kuue kuu pikkune üleminekuperiood, mida võib erandkorras pikendada veel kõige rohkem kuueks kuuks.

ARTIKKEL 101

Tehnilise abi ja kaubandussuutlikkuse tugevdamine

1. Vastavalt XIII jaotisele („Tehniline abi ja kaubandussuutlikkuse suurendamine”) lepivad pooled kokku, et tugevdavad oma koostööd, et aidata kaasa käesoleva peatüki rakendamisele ja selle võimaluste parimale ärakasutamisele eesmärgiga optimeerida selle tulemusi ja laiendada võimalusi ning saavutada pooltele võimalikult suurt kasu seoses rahvatervise, looma- ja taimetervise ning toiduohutusega. Seda koostööd arendatakse pooltevahelist koostööd reguleeriva õigusliku ja institutsioonilise raamistiku piires.
2. Nende eesmärkide saavutamiseks lepivad pooled kokku, et pööravad erilist tähelepanu sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete allkomitee poolt kindlakstehtud koostöövajadustele ning edastavad XIII jaotises („Tehniline abi ja kaubandussuutlikkuse suurendamine”) ette nähtud teabe. Kõnealune allkomitee võib nimetatud vajadused ka uuesti läbi vaadata.

ARTIKKEL 102

Loomakaitsealane koostöö

Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete allkomitee edendab pooltevahelist koostööd loomakaitse alal.

Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee

1. Pooled asutavad sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee kui foorumi, mille kaudu tagatakse käesoleva peatüki rakendamine ja selle seire ning arutatakse küsimusi, mis võivad mõjutada selle sätetest kinnipidamist. Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee võib käesoleva peatüki läbi vaadata ja asjakohaseid soovitusi anda.
2. Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee koosneb iga poole nimetatud esindajatest. Allkomitee tuleb kokku korralisteks koosolekuteks vähemalt kord aastas kokkulepitud kuupäeval ja kohas ning korraldab poole taotluse korral erakorralisi koosolekuid. Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee korraldab oma esimese korralise koosoleku esimese aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist. Esimesel koosolekul võtab sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee vastu oma töökorra. Pooled lepivad koosolekute päevakorra kokku enne koosoleku toimumist. Allkomitee võib kokku tulla ka video- või audiokonverentsina.
3. Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee:
 - a) arendab ja jälgib käesoleva peatüki rakendamist;
 - b) on foorumiks, kus arutatakse sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete kohaldamisest ja käesoleva peatüki kohaldamisest tulenevaid probleeme ning selgitatakse välja võimalikke lahendusi;

- c) arutab vajadust luua ühiseid õppeprogramme, eelkõige seoses konkreetsete piirnormide kehtestamisega;
 - d) teeb kindlaks koostöövajadused;
 - e) korraldab artiklis 104 ettenähtud konsultatsioone käesolevast peatükist tulenevate vaidluste lahendamiseks;
 - f) korraldab käesoleva peatüki artiklis 100 ettenähtud konsultatsioone eri- ja diferentseeritud kohtlemise küsimustes ning
 - g) täidab muid poolte vahel vastastikku kokku lepitud ülesandeid.
4. Sanitaar- ja füto-sanitaarmedetmete allkomitee võib konkreetsete ülesannete täitmiseks luua ajutisi töörühmi ning määrab kindlaks nende ülesanded ja töökorra.

ARTIKKEL 104

Vaidluste lahendamine

1. Kui pool leiab, et teise poole sanitaar- või füto-sanitaarmede on või võib olla vastuolus käesolevast peatükist tulenevate kohustustega või et teine pool on rikkunud käesoleva peatükiga hõlmatud kohustusi, mis on seotud sanitaar- ja füto-sanitaarmedetega, võib see pool taotleda tehnilisi konsultatsioone sanitaar- või füto-sanitaarmedete allkomitees. Nendele konsultatsioonidele aitavad kaasa VI lisa („Sanitaar- ja füto-sanitaarmed“) 1. liites nimetatud pädevad asutused.
2. Kui sanitaar- ja füto-sanitaarmedete allkomitees on peetud lõike 1 kohaselt konsultatsioone vaidluse üle ning kui vaidluses osalevad pooled ei ole kokku leppinud teisiti, asendavad need konsultatsioonid artiklis 301 ette nähtud konsultatsioone, tingimusel et need vastavad nimetatud artikli lõikes 9 sätestatud nõudele. Sanitaar- ja füto-sanitaarmedete allkomitees peetavad konsultatsioonid loetakse lõppenuks 30 päeva pärast taotluse esitamise kuupäeva, välja arvatud juhul, kui konsulteerivad pooled lepivad kokku konsultatsioonide jätkamises. Konsultatsioonid võivad toimuda videofonikonverentsi või videokonverentsi teel või muude tehnoloogiliste vahenditega, milles konsulteerivad pooled on kokku leppinud.

6. PEATÜKK

ARTIKKEL 105

Kaupade liikumine

1. Pooled tunnistavad, et tase, mis on saavutatud piirkondliku lõimumise protsessis ühelt poolt Euroopa Liidu piires ja teisalt lepingule alla kirjutanud Andide riikide vahel Andide Ühenduse piires, on erinev. Seetõttu tegutsevad pooled eesmärgiga püüda luua tingimused, mis soodustaksid teistest pooltest tulevate kaupade vaba liikumist oma territooriumide vahel. Seoses sellega:

- a) toodete suhtes, mis on pärit lepingule alla kirjutanud Andide riikidest, kehtib Euroopa Liidu territooriumil kaupade vaba liikumine vastavalt tingimustele, mis on kolmandatest riikidest pärit kaupade vaba liikumise suhtes kehtestatud Euroopa Liidu toimimise lepingus;
- b) kui Andide allpiirkondliku integratsiooni lepingu (edaspidi „Cartagena leping”) kaupade liikumist käsitlevatest sätetest ei tulene teisiti, võimaldavad lepingule alla kirjutanud Andide riigid teineteisele vähemalt sama soodsat kohtlemist, kui nad võimaldavad ELi osapooltele käesoleva lepingu alusel. Selle kohustuse suhtes ei kohaldata XII jaotist („Vaidluste lahendamine”);

- c) võttes arvesse artiklit 10, annavad lepingule alla kirjutanud Andide riigid endast parima, et hõlbustada Euroopa Liidust pärit kaupade liikumist oma territooriumide vahel ja vältida protseduuride ja kontrollimenetluste dubleerimist.

2. Lisaks lõikele 1:

- a) tolliküsimustes kohaldavad lepingule alla kirjutanud Andide riigid Euroopa Liidust pärit kaupadele, mis saavad teisest lepingule alla kirjutanud Andide riigist, kõige soodsamaid tolliprotseduure, mis kehtivad teistest lepingule alla kirjutanud Andide riikidest tulevate kaupade suhtes;
- b) tehniliste kaubandustõkete küsimustes:
 - i) lepingule alla kirjutanud Andide riigid lubavad Euroopa Liidust pärit kaupade suhtes kohaldada ühtlustatud standardeid, tehnilisi norme ja vastavushindamisprotseduure, mida kohaldatakse lepingule alla kirjutanud Andide riikide vahelises kaubanduses;
 - ii) huvipakkuvates valdkondades annavad lepingule alla kirjutanud Andide riigid endast parima, et soodustada standardite, tehniliste normide ja vastavushindamisprotseduuride järkjärgulist ühtlustamist;

c) sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete alal lubavad lepingule alla kirjutanud Andide riigid kohaldada Euroopa Liidust pärit kaupadele kaubanduses kohaldatavaid ühtlustatud menetlusi ja nõudeid. Sanitaar- ja fütosanitaarmedetmete allkomitee kontrollib käesoleva lõike kohaldamist.

3. Juhul, kui kõik Andide Ühenduse liikmesriigid saavad käesoleva lepingu osalisteks, uurivad lepingule alla kirjutanud Andide riigid seda uut olukorda ja soovivad ELi osapoolle asjakohaseid meetmeid, et parandada Euroopa Liidust pärit kaupade Andide Ühenduse liikmesriikide vahel liikumise tingimusi ja eelkõige vältida protseduuride, tollimaksude ja muude tasude, inspekteerimiste ja kontrollide dubleerimist.

4. Vastavalt lõikele 3 teevad lepingule alla kirjutanud Andide riigid kõik endast sõltuvalt, et soodustada oma tehnilisi norme ning sanitaar- ja fütosanitaarmedetmeid käsitlevate õigusaktide ja menetluste ühtlustamist ning edendada oma kontrolli- ja inspekteerimistoimingute ühtlustamist või vastastikust tunnustamist.

5. Vastavalt lõikele 1 töötavad pooled omavahelist koostööd reguleeriva õigusliku ja institutsioonilise raamistiku piires välja koostöömehhanismid, võttes arvesse oma vajadusi ja tegelikku olukorda.

7. PEATÜKK

ERANDID

ARTIKKEL 106

Kaubavahetuse jaotise erandid

1. Arvestades nõuet, et selliseid meetmeid ei rakendata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist poolte vahel, kus valitsevad sarnased tingimused, või pooltevahelise kaubavahetuse varjatud piirangut, ei tõlgendata käesoleva lepingu ühtegi sätet nii, et see võiks takistada pooli vastu võtmast või jõustamast meetmeid, mis:

- a) on vajalikud avaliku moraali kaitseks või avaliku korra hoidmiseks¹³;
- b) on vajalikud inimeste, loomade ja taimede elu ja tervise kaitseks, sealhulgas samaks otstarbeks vajalikud keskkonnameetmed;
- c) on seotud kulla ja hõbeda impordi või ekspordiga;

¹³ Avaliku korra erandit võib kohaldada üksnes juhul, kui esineb tõeline ja piisavalt tõsine oht, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi.

- d) on vajalikud kindlustamaks selliste õigusnormide täitmist, mis ei ole vastuolus käesoleva lepingu sätetega, kaasa arvatud õigusnormid, mis on seotud tolliõigusaktide täitmise tagamise, artikli 27 kohaselt tegutsevate monopolide jõustamise, intellektuaalomandi õiguste kaitse ja pettuste tõkestamisega;
- e) on seotud vangide toodetud kaupadega;
- f) on kehtestatud rahvuslike kunsti-, ajaloo- ja arheoloogia väärtuste kaitseks;
- g) on seotud taastumatute elus ja eluta loodusvarade kaitsega, kui neid meetmeid kohaldatakse koostoimes omamaise tootmise või tarbimise piirangutega;
- h) on kehtestatud kohustuste täitmiseks, mis tulenevad valitsustevahelisest tooraineleppest, mis vastab kriteeriumidele, mis on esitatud pooltele ja mida pooled ei ole tagasi lükanud, või mis ise on esitatud pooltele ja mida pooled ei ole tagasi lükanud¹⁴;

¹⁴ Käesolevas lõikes sätestatud erand laieneb igale tooraineleppele, mis vastab Majandus- ja Sotsiaalnõukogu poolt 28. märtsi 1947. aasta resolutsiooniga 30 (IV) heaks kiidetud põhimõtetele.

- i) hõlmavad omamaiste materjalide ekspordi piiranguid, mida on vaja, et tagada nende omamaisele töötlevale tööstusele hädavajalik kogus neid materjale perioodidel, kui nende materjalide hinda siseturul hoitakse valitsuse stabilisatsiooniplaani osana alla maailmaturu hinna, tingimusel et sellised piirangud ei toimi selle omamaise tootmisharu ekspordi suurendamiseks või kaitse tagamiseks ega ole vastuolus käesoleva lepingu diskrimineerimisvastaste sätetega, ning
- j) on olulised selliste toodete soetamiseks või jaotamiseks, mida napib kas üldiselt või kohalikul tasandil, tingimusel et sellised meetmed on kooskõlas põhimõttega, et kõikidel pooltel on õigus saada õiglane osa selliste toodete rahvusvahelistest varudest ja et meetmed, mis on vastuolus käesoleva lepingu muude sätetega, tühistatakse niipea, kui nende kehtestamise aluseks olnud asjaolud on lakanud olemast.

2. Pooled mõistavad, et kui üks pool kavatseb kehtestada lõike 1 punkti i või j alusel meetme, annab see pool teistele pooltele kogu asjakohase teabe, et püüda leida poolte jaoks vastuvõetav lahendus. Pooled võivad kokku leppida kõigis võimalikes abinõudes, mida on vaja meetet kehtestada kavatseva poole olukorra lahendamiseks. Kui 30 päeva jooksul kokkuleppele ei jõuta, võib see pool kohaldada asjaomaste toodete ekspordi suhtes lõike 1 punktide i ja j alusel meetmeid. Kui aga erakorralised ja kriitilised asjaolud nõuavad viivitamatut tegutsemist ja seetõttu on eelnev teavitamine või läbivaatamine võimatu, võib meetmeid kehtestada kavatsev pool need meetmed kehtestada, peab aga sellest teistele pooltele teatama niipea kui võimalik.

IV JAOTIS

TEENUSKAUBANDUS, ETTEVÕTETE ASUTAMINE JA ELEKTROONILINE KAUBANDUS

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 107

Eesmärk ja kohaldamisala

1. Kinnitades veel kord oma WTO asutamislepingust tulenevaid kohustusi ning selleks, et aidata kaasa oma majanduslikule integratsioonile, säästvale arengule ja jätkuvalle lõimumisele maailmamajandusega, ja võttes arvesse poolte erinevat arengutaset, kehtestavad pooled käesolevaga vajalikud sätted ettevõtete asutamise ja teenuskaubanduse järkjärguliseks liberaliseerimiseks ning koostööks elektroonilise kaubanduse alal.
2. Ühtki käesoleva jaotise sätet ei tõlgendata kui nõuet erastada riigi osalusega äriühinguid või kehtestada riigihangetega seotud kohustusi.

3. Käesoleva jaotise sätteid ei kohaldata poolte antavate subsiidiumide suhtes¹⁵.
4. Käesoleva jaotise sätteid ei kohaldata teenuste suhtes, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel.
5. Kui käesoleva jaotise sätetest ei tulene teisiti, säilitab iga pool õiguse kasutada oma volitusi, reguleerida ja kehtestada uusi õigusakte, et saavutada õiguspäraseid avaliku poliitikaga seotud eesmärgi.
6. Käesolevat jaotist ei kohaldata meetmete suhtes, mis mõjutavad füüsilisi isikuid, kes püüavad pääseda poole tööturule, ega kodakondsuse ning alalise elu- või töökohaga seotud meetmete suhtes.
7. Käesoleva jaotise ükski säte ei takista poolt võtmast meetmeid, millega reguleeritakse füüsiliste isikute pääsu tema territooriumile või nende ajutist viibimist tema territooriumil, sealhulgas meetmeid, mida on vaja tema piiride puutumatuse kaitseks ja füüsiliste isikute korrakohase liikumise tagamiseks üle tema piiride, tingimusel et neid meetmeid ei kohaldata viisil, mis muudaks olematuks või vähendaks kasu, mida pool saab käesoleva jaotise ja selle lisade erikohustuse tingimuste alusel¹⁶.

¹⁵ Käesolevas lõikes hõlmab mõiste „subsiidiumid” riigi toetusel antud laene, garantiisid ja kindlustust.

¹⁶ Ainuüksi asjaolu, et mõne riigi füüsilistelt isikutelt nõutakse viisat ja teiste riikide füüsilistelt isikutelt seda ei nõuta, ei tohi pidada erikohustuse kohase kasu olematuks muutmiseks või vähendamiseks.

ARTIKKEL 108

Mõisted

Käesolevas jaotises kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „majandusliku integratsiooni leping” – leping, millega oluliselt liberaliseeritakse teenuskaubandust ja ettevõtete asutamist vastavalt WTO eeskirjadele;
- „poole juriidiline isik” – juriidiline isik, mis on asutatud selle poole õigusaktide kohaselt ja mille registrijärgne asukoht, juhatuse asukoht või põhitegevuskoht on selle poole territooriumil; juhul, kui juriidilisel isikul on poole territooriumil üksnes registrijärgne asukoht või juhatuse asukoht, ei loeta seda poole juriidiliseks isikuks, välja arvatud juhul, kui tema tegevusel on tegelik ja pidev side selle poole majandusega¹⁷;
- „meede” – poole võetav meede kas seaduse, määruse, eeskirja, menetluse, otsuse, haldusmeetme või mõnel muul kujul;

¹⁷ Käesoleva jaotise sätted kehtivad ka laevaühingute suhtes, mis on registreeritud väljaspool Euroopa Liitu või väljaspool lepingule alla kirjutanud Andide riike, kuid mida kontrollivad vastavalt Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Andide riigi kodanikud, kui nende laevad on registreeritud asjaomase Euroopa liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Andide riigi õigusaktide alusel ja sõidavad Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Andide riigi lipu all.

- „poole kehtestatavad või säilitatavad meetmed” – meetmed, mille kehtestab või mida säilitab:
 - a) keskvalitsus, piirkondlikud või kohalikud omavalitsused ja riiklikud, piirkondlikud või kohalikud ametiasutused ning
 - b) valitsusvälised organid keskvalitsuse, piirkondlike või kohalike omavalitsuste või riiklike, piirkondlike või kohalike ametiasutuste delegeeritud ülesannete täitmisel;
- „poole füüsiline isik” – füüsiline isik, kellel on Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Andide riigi kodakondsus vastavalt nende riikide õigusaktidele¹⁸;
- „teenused” – kõikide teenindussektorite kõik teenused, välja arvatud teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel;
- „teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel” – kõik teenused, mida ei osutata äriistel alustel ega ühe või mitme teenuseosutajaga konkureerides;
- „poole teenuseosutaja” – poole füüsiline või juriidiline isik, kes pakub või osutab teenust;
- „teenuse osutamine” – hõlmab teenuse tootmist, jaotamist, turustamist, müüki ja kättetoimetamist.

¹⁸ Käesolevas jaotises loetakse füüsiline isik, kellel on nii Euroopa Liidu liikmesriigi kui ka lepingule alla kirjutanud Andide riigi kodakondsus (topeltkodakondsus), ainult selle poole kodanikuks, mida ta peab oma peamiseks ja tegelikult kasutatavaks kodakondsuseks. Selleks mõistetakse poole peamise ja tegelikult kasutatava kodakondsuse all selle poole kodakondsust, millega füüsilisel isikul on tugevamad sidemed, võttes arvesse selliseid tegureid nagu muu hulgas tema alaline elukoht, perekondlikud sidemed, maksustamiskoht või koht, kus ta teostab oma poliitilisi õigusi.

ARTIKKEL 109

Töörühmad

Niivõrd, kui see on vajalik ja õigustatud, võib kaubanduskomitee luua töörühma, mille eesmärk on täita muu hulgas järgmisi ülesandeid:

- a) arutada ettevõtete asutamise, teenuskaubanduse ja e-kaubandusega seotud reguleerimisküsimusi;
- b) teha ettepanekuid juhtnööride ja strateegiate kohta, mis võimaldavad lepingule alla kirjutanud Andide riikidel tagada isikuandmete kindel kaitse. Sel eesmärgil võtab töörühm vastu koostöökava, milles määratakse kindlaks selle eesmärgi saavutamiseks esmatähtsad aspektid, eriti seoses andmekaitsesüsteemide vastavate homologeerimisprotsessidega;
- c) püüda leida vajalikud mehhanismid artiklis 162 kirjeldatud küsimustega tegelemiseks;
- d) soovitada mehhanisme, mis aitaksid mikroettevõtetel ja VKE-del ületada takistusi elektroonilise kaubanduse kasutamisel;
- e) parandada muu hulgas elektrooniliste tehingute ja elektrooniliste avaliku sektori teenuste turvalisust;

- f) julgustada erasektorit osalema koolitustel ning elektroonilise kaubanduse tegevusjuhendite, näidislepingute, juhendite ja vastavuse tagamise mehhanismide väljatöötamisel, samuti osalema aktiivselt poolte vahel korraldatud foorumitel;
- g) kehtestada koostöömehhanismid elektrooniliste tehingute digitaalseks akrediteerimiseks ja sertifitseerimiseks ning digiseritifikaatide vastastikuseks tunnustamiseks ning
- h) osaleda aktiivselt piirkondlikel ja mitmepoolsetel foorumitel, et edendada elektroonilise kaubanduse arengut.

2. PEATÜKK

ETTEVÕTETE ASUTAMINE

ARTIKKEL 110

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „juriidilise isiku filiaal” – äritegevusüksus, millel puudub juriidilise isiku staatus ja:
 - a) mis on laadilt püsiv, näiteks emaettevõtja laiendus;

- b) millel on oma juhtkond ning
 - c) millel on vahendid äritehingute tegemiseks kolmandate isikutega, nii, et viimased, kuigi teades, et vajaduse korral on olemas õiguslik side emaettevõtjaga, mille peakontor asub välismaal, ei pea suhtlema otse kõnealuse emaettevõtjaga, vaid võivad teha tehinguid nimetatud laienduseks oleva äriüksusega;
- „majandustegevus” ei hõlma valitsuse funktsioonide täitmisel tehtavaid toiminguid, st toiminguid, mis ei toimu ärilistel alustel ega ühe või mitme ettevõtjaga konkureerides;
 - „ettevõtete asutamine” – äri- või kutsealase üksuse asutamine¹⁹, mis toimub:
 - a) juriidilise isiku asutamise, soetamise või pidamise kaudu²⁰, või
 - b) filiaali või esinduse loomise või ülalpidamise kaudu

poole territooriumil majandustegevuse eesmärgil;

¹⁹ Mõiste „äri- või kutsealase üksuse asutamine” hõlmab asutamist igasuguse produktiivse majandustegevuse eesmärgil, olgu tegu tööstusliku või kaubandusliku tegevusega, mis on seotud kaupade tootmise ja teenuste osutamisega.

²⁰ Juriidilise isiku „asutamine” ja „soetamine” hõlmavad igasugust kapitaliosalust juriidilises isikus, mille eesmärk on luua või säilitada püsiv majandusside.

- „poole investor” – poole füüsiline või juriidiline isik, kes soovib konkreetsete toimingute kaudu tegeleda, tegeleb või on tegelenud majandustegevusega teise poole territooriumil ettevõtete asutamise kaudu;
- „poole meetmed, mis mõjutavad ettevõtete asutamist” – hõlmavad meetmeid, mis on seotud kõikide ettevõtete asutamise mõiste alla kuuluvate toimingutega;
- „poole juriidilise isiku tütarettevõte” – juriidiline isik, kes on sama poole teise juriidilise isiku tegeliku kontrolli all²¹.

ARTIKKEL 111

Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse poolte kehtestatavate või säilitatavate meetmete suhtes, mis mõjutavad ettevõtete asutamist²² mis tahes majandustegevusalal, välja arvatud:

- a) tuumamaterjalide kaevandamine, tootmine ja töötlemine;

²¹ Juriidiline isik on teise juriidilise isiku kontrolli all, kui viimasel on õigus nimetada suurem osa tema juhatusest või muul õiguspärasel viisil tema tegevust juhtida.

²² Suurema kindluse huvides ja ilma, et see piiraks käesolevas peatükis sätestatud kohustusi, ei hõlma käesolev peatükk investeeringute kaitset käsitlevaid sätteid, näiteks sätteid, mis on seotud konkreetsete sundvõõrandamise ning õiglase ja erapooletu kohtlemisega, samuti investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise korda.

- b) relvade, laskemoona ja sõjavarustuse tootmine;
- c) audiovisuaalteenused;
- d) riigisisene merekabotaaž²³;
- e) toksiliste jäätmete käitlemine, lõppladustamine ja kõrvaldamine ning
- f) riigisisesed ja rahvusvahelised regulaarsed või mitteregulaarsed õhuveoteenused ning liiklemisõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:
 - i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse;
 - ii) õhuveoteenuste müük ja turustamine;
 - iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi (CRS) teenused ning
 - iv) maapealse käitluse teenused ja lennujaamade käitamine.

²³ Ilma et see piiraks tegevuse ulatust, mida võib vastavate riiklike õigusaktide alusel pidada kabotaažiks, hõlmab riigisisene kabotaaž käesoleva peatüki alusel reisijate või kauba vedu lepingule alla kirjutanud Andide riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis asuva sadama või punkti ning samas lepingule alla kirjutanud Andide riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis (sealhulgas selle riigi mandrilaval) asuva sadama või punkti vahel ning vedusid, mille lähte- ja sihtkohaks on üks ja sama sadam või punkt lepingule alla kirjutanud Andide riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis.

ARTIKKEL 112

Turulepääs

1. Seoses turulepääsuga ettevõtete asutamise kaudu kohtleb iga pool teise poole ettevõtteid ja investoreid vähemalt sama soodsalt, kui on ette nähtud VII lisas („Ettevõtete asutamise seotud kohustuste loend”) sätestatud erikohustustes.
2. Sektorites, kus on võetud turulelubamise kohustusi, on meetmed, mida pool kas piirkondlikus ulatuses või kogu oma territooriumil ei tohi säilitada või kehtestada, kui VII lisas („Ettevõtete asutamise seotud kohustuste loend”) ei ole märgitud teisiti, määratletud järgmiselt:
 - a) piirangud ettevõtete arvule kas arvuliste kvootide, monopolide, ettevõtlusega seotud ainuõiguste või muude ettevõtlusega seotud nõuete, nagu majandusvajaduste testi nõude näol;
 - b) piirangud tehingute või vara koguväärtusele arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude näol;
 - c) piirangud tehingute koguhulgale või toodangu kogumahule, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduse testi nõudena²⁴;

²⁴ Lõike 2 punktid a, b ja c ei hõlma meetmeid, mis võetakse konkreetse põllumajandustoote tootmise piiramiseks.

- d) piirangud füüsiliste isikute koguarvule, kes võivad töötada konkreetses majandussektoris või keda ettevõtte võib tööle võtta ning kes on majandustegevusega tegelemiseks vajalikud ja sellega otseselt seotud, väljendatuna arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduse testi nõudena;
- e) piirangud väliskapitali osalusele, väljendatuna kas välisaktsiaosaluse maksimaalse protsendimäärana või üksiku välisinvesteeringu või kõikide välisinvesteeringute kogusummana ning
- f) meetmed, millega piiratakse või nõutakse ettevõtete asutamist konkreetses vormis (tütarettevõtte, filiaal, esindus) või ühisettevõtteid, mille kaudu teise poole investor võib majandustegevusega tegeleda²⁵.

²⁵ Kumbki pool võib nõuda, et kui juriidilise isiku asutamine toimub tema õiguse kohaselt, peavad investorid valima ettenähtud õigusliku vormi. Kui seda nõuet kohaldatakse mittediskrimineerival viisil, ei pea seda märkima VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loendid”), et pooled võiksid seda säilitada või kehtestada.

Võrdne kohtlemine

1. Sektorites, mille puhul Colombia on turulepääsu kohustused loetlenud VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”), võimaldab Colombia kõnealuses lisas sätestatud tingimusi ja nõudeid arvestades ELi osapoolle ettevõtetele ja investoritele kõikide meetmete osas, mis mõjutavad ettevõtete asutamist, vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu ta võimaldab omaenda samasugustele²⁶ ettevõtetele ja investoritele.
2. Sektorites, mille puhul Peruu on turulepääsu kohustused loetlenud VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”), võimaldab Peruu kõnealuses lisas sätestatud tingimusi ja nõudeid arvestades ELi osapoolle ettevõtetele ja investoritele kõikide meetmete osas, mis mõjutavad ettevõtete asutamist, vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu ta võimaldab samasugustel asjaoludel omaenda ettevõtetele ja investoritele²⁷.
3. Sektorites, mille puhul ELi osapool on turulepääsu kohustused loetlenud VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”), võimaldab ELi osapool kõnealuses lisas sätestatud tingimusi ja nõudeid arvestades lepingule alla kirjutanud Andide riikide ettevõtetele ja investoritele kõikide meetmete osas, mis mõjutavad ettevõtete asutamist, vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu ta võimaldab omaenda samasugustele ettevõtetele ja investoritele.

²⁶ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et mõiste „samasugune” ei piira mõiste „sarnased asjaolud” kohaldamist, milles Colombia on kokku leppinud või lepib kokku muude rahvusvaheliste kokkulepete raames.

²⁷ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et õigused, mis võivad ELi osapoolle teenustele ja teenuseosutajatele tuleneda Peruu kohustustest GATSi alusel, jäävad WTO raames täielikult jõusse, eriti selles osas, mis puudutab põhimõtte „samasugused teenused ja teenuseosutajad” kohaldamist, mis sisaldub GATSi XVII artiklis.

4. Käesoleva artikli põhjal võetud erikohustusi ei tõlgendata nii, nagu pool oleks kohustatud hüvitama loomulikke ebasoodsaid konkurentsitingimusi, mis tulenevad vastavate investorite välismaisusest.

ARTIKKEL 114

Kohustuste loend

Sektorid, mille kohta iga pool on käesoleva peatüki alusel võtnud kohustusi, ning nendes sektorites teise poole teenuste ja teenuseosutajate turulepääsu ja/või võrdse kohtlemise suhtes kehtestatud reservatsioonid või piirangud on loetletud VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”).

ARTIKKEL 115

Muud lepingud

1. Ühtki käesoleva jaotise sätet ei tõlgendata nii, nagu see piiraks poolte ja nende investorite õigusi ja kohustusi, mis on kehtestatud kehtivate või tulevaste rahvusvaheliste investeeringuid käsitlevate lepingutega, millega mõni Euroopa Liidu liikmesriik ja mõni lepingule alla kirjutanud Andide riik on ühinenud.

2. Olenemata lõikest 1 ei kohaldata käesoleva peatüki väidetavate rikkumiste suhtes mitte mingit vaidluste lahendamise mehhanismi, mis on kehtestatud kehtivate või tulevaste rahvusvaheliste investeeringuid käsitlevate lepingutega, millega Euroopa Liit, mõni Euroopa Liidu liikmesriik või mõni lepingule alla kirjutanud Andide riik on ühinenud.

ARTIKKEL 116

Investeeringute edendamise ja läbivaatamine

1. Investeeringute järkjärgulise liberaliseerimise eesmärgil püüavad Euroopa Liit ja lepingule alla kirjutanud Andide riigid oma pädevuse piires edendada üksteise investeeringute jaoks atraktiivse keskkonna loomist.

2. Lõikes 1 osutatud investeerimiskeskkonna edendamine viib koostööle, mis hõlmab muu hulgas investeerimise õigusraamistiku, investeerimiskeskkonna ja pooltevaheliste investeeringuvoogude läbivaatamist kooskõlas nende rahvusvaheliste lepingute raames võetud kohustustega. Selline läbivaatamine peab toimuma hiljemalt viis aastat pärast käesoleva lepingu jõustumist ja pärast seda regulaarsete ajavahemike tagant.

3. PEATÜKK

PIIRIÜLENE TEENUSTE OSUTAMINE

ARTIKKEL 117

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „piiriülene teenuste osutamine” – teenuse osutamine:
 - a) ühe poole territooriumilt teise poole territooriumile (1. liik) ning
 - b) ühe poole territooriumil teise poole teenusetaarbijale (2. liik);
- „poole meede, mis mõjutab piiriülest teenuste osutamist” – hõlmab meetmeid järgmise suhtes:
 - a) teenuse ostmine, teenuse eest maksmine või teenuse kasutamine ning
 - b) seoses piiriülese teenuste osutamisega juurdepääs teenustele, mille suhtes asjaomane pool nõuab, et neid pakutaks avalikkusele, ja selliste teenuste kasutamine.

Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse poolte meetmete suhtes, mis mõjutavad piiriülest teenuste osutamist kõikides teenuste sektorites, välja arvatud:

- a) audiovisuaalteenused;
- b) riigisisene merekabotaaž²⁸ ja
- c) riigisisesed ja rahvusvahelised regulaarsed või mitteregulaarsed õhuveoteenused ning liiklemisõiguste teostamisega otseselt seotud teenused, välja arvatud:
 - i) õhusõidukite remondi- ja hooldusteenused, mille ajaks õhusõiduk liiklusest kõrvaldatakse;
 - ii) õhutransporditeenuste müük ja turustamine

²⁸ Ilma et see piiraks tegevuse ulatust, mida võib vastavate riiklike õigusaktide alusel pidada kabotaažiks, hõlmab riigisisene kabotaaž käesoleva peatüki alusel reisijate või kauba vedu lepingule alla kirjutanud Andide riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis asuva sadama või punkti ning samas lepingule alla kirjutanud Andide riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis (sealhulgas selle riigi mandrilaval) asuva sadama või punkti vahel ning vedusid, mille lähte- ja sihtkohaks on üks ja sama sadam või punkt lepingule alla kirjutanud Andide riigis või Euroopa Liidu liikmesriigis.

- iii) arvutipõhise ettetellimissüsteemi (CRS) teenused ning
- iv) maapealse käitluse teenused ja lennujaamade käitamine.

ARTIKKEL 119

Turulepääs

1. Seoses turulepääsuga piiriülese teenuste osutamise kaudu kohtleb iga pool teise poole teenuseid ja teenuseosutajaid vähemalt sama soodsalt, nagu on sätestatud VIII lisas („Piiriülese teenuste osutamise seotud kohustuste loend”) loetletud erikohustustes.
2. Sektorites, kus on võetud turulelubamise kohustusi, on meetmed, mida pool kas piirkondlikus ulatuses või kogu oma territooriumil ei tohi säilitada või kehtestada, kui VIII lisas („Piiriülese teenuste osutamise seotud kohustuste loend”) ei ole märgitud teisiti, määratletud järgmiselt:
 - a) piirangud teenuseosutajate hulgale kas arvuliste kvootide, monopolide, teenuse ainuosutajate või majandusvajaduste testi nõuete näol;

- b) teenusetehingute või vara üldväärtuse piirangud arvuliste kvootide või majandusvajaduste testi nõude näol ning
- c) teenuste osutamise üldhulga või teenuste üldmahu piirangud, väljendatuna kinnitatud arvuliste ühikutena kvootides või majandusvajaduste testi nõudena²⁹.

ARTIKKEL 120

Võrdne kohtlemine

1. Sektorites, mille puhul Colombia on turulepääsu kohustused loetlenud VIII lisas („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”), kohtleb Colombia kõnealuses lisas sätestatud tingimusi ja nõudeid arvestades ELi osapoole teenuseid ja teenuseosutajaid kõikide meetmete osas, mis mõjutavad piiriülest teenuste osutamist, vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb omaenda samasuguseid teenuseid ja teenuseosutajaid.

²⁹ Lõike 2 punkt c ei hõlma poole meetmeid, mis piiravad teenuste osutamiseks vajalikke kulusi.

2. Sektorites, mille puhul Peruu on turulepääsu kohustused loetlenud VIII lisas („Piiriüleste teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”), kohtleb Peruu kõnealuses lisas sätestatud tingimusi ja nõudeid arvestades ELi osapoolse teenuseid ja teenuseosutajaid kõikide meetmete osas, mis mõjutavad piiriüleste teenuste osutamist, vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb samasugustel asjaoludel omaenda teenuseid ja teenuseosutajaid³⁰.

3. Sektorites, mille puhul ELi osapool on turulepääsu kohustused loetlenud VIII lisas („Piiriüleste teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”), kohtleb ELi osapool kõnealuses lisas sätestatud tingimusi ja nõudeid arvestades lepingule alla kirjutanud Andide riikide teenuseid ja teenuseosutajaid kõikide meetmete osas, mis mõjutavad piiriüleste teenuste osutamist, vähemalt sama soodsalt, nagu ta kohtleb omaenda samasuguseid teenuseid ja teenuseosutajaid.

4. Käesoleva artikli põhjal võetud erikohustusi ei tõlgendata nii, nagu pool oleks kohustatud hüvitama loomulikke ebasoodsaid konkurentsitingimusi, mis tulenevad vastavate teenuste või teenuseosutajate välismaisusest.

³⁰ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et õigused, mis võivad ELi osapoolse teenustele ja teenuseosutajatele tuleneda Peruu kohustustest GATSi alusel, jäävad WTO raames täielikult jõusse, eriti selles osas, mis puudutab põhimõtte „samasugused teenused ja teenuseosutajad” kohaldamist, mis sisaldub GATSi XVII artiklis.

ARTIKKEL 121

Kohustuste loend

Sektorid, mille kohta iga pool on käesoleva peatüki alusel võtnud kohustusi, ning nendes sektorites teise poole teenuste ja teenuseosutajate turulepääsu ja/või võrdse kohtlemise suhtes kehtestatud reservatsioonid või piirangud on loetletud VIII lisas („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”).

4. PEATÜKK

FÜÜSILISTE ISIKUTE AJUTINE KOHALOLEK ÄRILISEL EESMÄRGIL

ARTIKKEL 122

Kohaldamisala

Käesolevat peatükki kohaldatakse poole meetmete suhtes, mis käsitlevad võtmeisikute, kõrgharidusega praktikantide, äriteenuste müügiesindajate, lepinguliste teenuseosutajate, sõltumatute spetsialistide ja lühiajalisel ärivisiidil olijate sisenemist riigi territooriumile ja ajutist viibimist seal vastavalt artikli 107 lõikele 6.

ARTIKKEL 123

Mõisted

Käesolevas peatükis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „äriteenuste müügiesindajad” – füüsilised isikud, kes esindavad ühe poole teenuseosutajat ning soovivad ajutiselt siseneda teise poole territooriumile, et pidada kõnealuse teenuseosutaja nimel läbirääkimisi teenuste müügi üle või sõlmida teenuste müümise lepinguid. Äriteenuste müügiesindajad ei müü teenuseid otse üldsusele ega saa töötasu vastuvõtva poole riigis asuvast allikast;
- „ärivisiidil olevad isikud” – kõrge ametikohal töötavad füüsilised isikud, kes vastutavad ettevõtte asutamise eest. Ärivisiidil olevad isikud ei tee tehinguid otse üldsusega ega saa töötasu vastuvõtva poole riigis asuvast allikast;
- „lepingulised teenuseosutajad” – füüsilised isikud, kes töötavad ühe poole juriidilises isikus, kellel ei ole asutatud ettevõtet teise poole territooriumil ning kes on sõlminud heauskse lepingu (välja arvatud ÜRO ühtse tootenomenklatuuri (edaspidi „CPC”) koodiga 872 määratletud agentuuri kaudu) teise poole territooriumil asuvale lõpptarbijale selliste teenuste osutamiseks, mis eeldavad tema töötajate ajutist viibimist viimati nimetatud poole territooriumil, et täita teenuse osutamise lepingut³¹;

³¹ Teenusleping peab vastama selle poole õigusnormidele ja nõuetele, kus lepingut täidetakse.

- „kõrgharidusega praktikandid” – füüsilised isikud, kes on olnud ühe poole juriidilise isiku või tema filiaali töötajad vähemalt ühe aasta, kellel on kõrgharidus ning kes viiakse karjäärivõimaluste edendamiseks või äritegevuse korralduse ja meetoditega seotud väljaõppe saamiseks ajutiselt üle sama juriidilise isiku ettevõttesse, mis asub teise poole territooriumil³²;
- „sõltumatud spetsialistid” – füüsilised isikud, kes tegelevad teenuste osutamisega ja on poole territooriumil registreeritud kui füüsilisest isikust ettevõtjad, kellel ei ole teise poole territooriumil asutatud ettevõtet ja kes on sõlminud CPC koodiga 872 määratletud heauskse lepingu (välja arvatud agentuuri kaudu sõlmitud lepingud) teise poole territooriumil asuval lõpptarbijale selliste teenuste osutamiseks, mis eeldavad tema ajutist viibimist viimati nimetatud poole territooriumil, et täita teenuse osutamise lepingut³³;

³² Võib nõuda, et vastuvõttev ettevõtte esitaks eelnevalt heakskiitmiseks kogu viibimisega hõlmava õppekava, mis tõendab, et viibimise eesmärk on väljaõpe. Austria, Tšehhi Vabariigi, Saksamaa, Prantsusmaa, Hispaania ja Ungari puhul peab väljaõpe olema seotud omandatud ülikoolikraadiga.

³³ Teenusleping peab vastama selle poole õigusnormidele ja nõuetele, kus lepingut täidetakse.

- „äriühingusiselt üleviidavad isikud” – füüsilised isikud, kes on olnud juriidilise isiku või tema filiaali töötajad või osanikud vähemalt ühe aasta ja kes viiakse ajutiselt üle teise poole territooriumil asuvasse ettevõttesse, mis võib olla selle juriidilise isiku tütarettevõtte, filiaal või emaettevõtte. Asjaomane füüsiline isik peab kuuluma ühte allpool nimetatud kategooriasse:

- a) „tegevjuhid” – juriidilises isikus juhtival kohal töötavad isikud, kes peamiselt suunavad ettevõtte juhtimist ja kelle tegevust jälgib või juhivad peamiselt äriühingu juhatuse või aktsionäride nõukogu või samalaadne organ; siia hulka kuuluvad:
 - i) ettevõtet või selle osakonda või allüksust juhtivad isikud;
 - ii) teiste järelevalve-, kutse- või juhtimistegevusega seotud töötajate töö üle järelevalvet ja kontrolli teostavad isikud;
 - iii) isikud, kellel on õigus töötajaid tööle võtta ja neid töölt vabastada või anda soovitusi nende töölevõtmiseks, vabastamiseks või muudeks personalijuhtimise meetmeteks,

või

- b) „spetsialistid” – juriidilises isikus töötavad isikud, kellel on ettevõtte tegevuse, uurimisseadmete, töövõtete, -protsesside ja -korralduse või juhtimise seisukohalt olulisi harukordseid teadmisi. Selliste teadmiste hindamisel võetakse lisaks ettevõttes vajalikele teadmiste arvesse ka seda, kas isikul on kõrge kvalifikatsioon tehnilisi eriteadmisi nõudvaks tööks või tegevuseks, kaasa arvatud kuulumist akrediteeritud kutseala esindajate hulka;
- „võtmeisikud” – ühe poole juriidilise isiku (välja arvatud mittetulundusühingu³⁴) heaks töötavad füüsilised isikud, kes vastutavad ettevõtte asutamise või selle nõuetekohase juhtimise, haldamise ja toimimise eest; siia hulka kuuluvad „ärivisiidil olevad isikud”, kes vastutavad ettevõtte asutamise eest, ja „äriühingusiseselt üleviidavad isikud”, ning
- „kvalifikatsioon” – diplomid, tunnistused ja muud (kvalifikatsiooni tõendavad) dokumendid, mis on välja antud mõne õigusaktides sätestatud asutuse poolt ning tõendavad kutsealase koolituse edukat läbimist.

³⁴ Märges „välja arvatud mittetulundusühingu” kehtib ainult Austria, Belgia, Eesti, Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küprose, Leedu, Luksemburgi, Läti, Madalmaade, Malta, Portugali, Prantsusmaa, Saksamaa, Soome, Sloveenia, Taani, Tšehhi Vabariigi, Ühendkuningriigi ja Peruu suhtes.

Võtmeisikud ja kõrgharidusega praktikandid

1. Kui VII lisa („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”) või IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 1. liites loetletud reservatsioonidest ei tulene teisiti, lubab iga pool igas sektoris, kus on käesoleva jaotise 2. peatüki („Ettevõtete asutamine”) kohaselt kohustusi võetud, teise poole investoritel võtta oma ettevõtetesse tööle selle teise poole füüsilisi isikuid, tingimusel et need töötajad on võtmeisikud või kõrgharidusega praktikandid artiklis 123 määratletud tähenduses. Võtmeisikud ja kõrgharidusega praktikandid võivad riiki siseneda ja seal ajutiselt viibida äriühingusiseselt üleviidavate isikute puhul kuni kolm aastat,³⁵ ärivisiidil olevate isikute puhul kuni 90 päeva iga 12-kuulise ajavahemiku jooksul ning kõrgharidusega praktikantide puhul kuni üks aasta.

2. Kui IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 1. liites ei ole sätestatud teisiti, ei tohi sektorites, kus on käesoleva jaotise 2. peatüki („Ettevõtete asutamine”) kohaselt kohustusi võetud, ükski pool piirkondlikus ulatuses ega kogu oma territooriumil säilitada ega kehtestada diskrimineerivaid piiranguid ega meetmeid, mis piiravad füüsiliste isikute üldarvu, keda investor võib võtmeisikute või kõrgharidusega praktikantidena tööle võtta, väljendatuna konkreetsetes sektoris kinnitatud arvuliste kvootidena või majandusvajaduste testi nõudena.

³⁵ Colombia puhul on äriühingusiseselt üleviidavate isikute riigis viibimise maksimaalne kestus kaks aastat ja seda perioodi võib pikendada veel üheks aastaks. Peruu puhul võib tööleping olla kuni kolmeks aastaks. Siiski on äriühingusiseselt üleviidavate isikute riigis viibimise kestus kuni üks aasta ja seda tähtaega võib pikendada, juhul kui tingimused, mis ajendasid seda luba andma, on jäänud kehtima.

ARTIKKEL 125

Äriteenuste müügiesindajad

Kui VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”) või VIII lisas („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”) loetletud reservatsioonidest ei tulene teisiti, lubab iga pool igas sektoris, kus on käesoleva jaotise 2. peatüki („Ettevõtete asutamine”) või 3. peatüki („Piiriülene teenuste osutamine”) kohaselt kohustusi võetud, teise poole äriteenuste müügiesindajatel riiki siseneda ja ajutiselt seal viibida kuni 90 päeva iga 12-kuulise ajavahemiku jooksul.

ARTIKKEL 126

Lepingulised teenuseosutajad

1. Pooled kinnitavad veel kord oma GATSist tulenevaid õigusi ja kohustusi seoses lepinguliste teenuseosutajate sisenemisega nende territooriumile ja ajutise viibimisega seal.

2. Colombia ja ELi osapool lubavad vastavalt ELi osapoole ja Colombia lepingulistel teenuseosutajatel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohalviibimise kaudu vastavalt punktis 4 ja IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 2. liites nimetatud tingimustele kõigis alljärgnevates sektorites:

- a) rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriikide õigusega (ELi osapoole puhul ei loeta Euroopa Liidu õigust (edaspidi „ELi õigus“) rahvusvaheliseks avalikuks õiguseks ega välisriigi õiguseks) seotud õigusabi teenused;
- b) raamatupidamisteenused;
- c) maksualase nõustamise teenused;
- d) arhitektuuriteenused;
- e) linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenused;
- f) inseneriteenused;
- g) komplekssed inseneriteenused;
- h) meditsiini- (sh psühholoogi-) ja hambaraviteenused;
- i) veterinaariateenused;

- j) ämmaemandateenused;
- k) õeteenused, füsioteraapiateenused ja parameedikute teenused;
- l) arvutiteenused ja nendega seotud teenused;
- m) turu-uuringud ja avaliku arvamuse küsitlused;
- n) juhtimiskonsultatsiooni teenused;
- o) juhtimiskonsultatsiooniga seotud teenused;
- p) disainiteenused;
- q) keemiainseneride teenused, farmaatsia ja fotokeemia;
- r) kosmeetikatehnoloogia teenused;
- s) autotööstuse tehnoloogia, inseneriteaduse, turustamise ja müügi spetsialiseeritud teenused;
- t) ärilised disaini- ja turustamisteenused moe- ja tekstiilitööstuse, rõiva-, jalatsi- ja manusetööstuse jaoks ning
- u) seadmete, sealhulgas transpordiseadmete hooldus ja remont, eelkõige müügi- või rentimisjärgse teenindamise lepingu alusel.

3. Peruu ja EL osapool lubavad vastavalt ELi osapoole ja Peruu lepingulistel teenuseosutajatel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohalviibimise kaudu vastavalt punktis 4 ja IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 2. liites nimetatud tingimustele kõigis alljärgnevates sektorites:

- a) rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriikide õigusega (ELi osapoole puhul ei loeta ELi õigust rahvusvaheliseks avalikuks õiguseks ega välisriigi õiguseks) seotud õigusabiteenused;
- b) raamatupidamisteenused;
- c) maksualase nõustamise teenused;
- d) arhitektuuriteenused;
- e) linnaplaneerimis- ja maastikuarhitektiteenused;
- f) inseneriteenused;
- g) komplekssed inseneriteenused;
- h) meditsiini- (sh psühholoogi-) ja hambaraviteenused;
- i) veterinaariateenused;

- j) ämmaemandateenused;
- k) arvutiteenused ja nendega seotud teenused;
- l) turu-uuringud ja avaliku arvamuse küsitlused;
- m) juhtimiskonsultatsiooni teenused ning
- n) juhtimiskonsultatsiooniga seotud teenused.

4. Poolte võetud kohustused kehtivad järgmistel tingimustel:

- a) füüsilised isikud peavad tegelema teenuse osutamisega ajutiselt, olles juriidilise isiku teenistuses, kes on sõlminud teenuslepingu mitte rohkem kui 12 kuuks;
- b) füüsilised isikud, kes sisenevad teise poole territooriumile, peaksid selliste teenuste pakkumiseks olema teenuseid osutava juriidilise isiku teenistuses vähemalt aasta vahetult enne kõnealuse teise poole territooriumile sisenemise taotluse esitamist; lisaks peab füüsilistel isikutel olema teise poole territooriumile sisenemise taotluse esitamise kuupäevaks vähemalt kolmeaastane erialane töökogemus³⁶ teenuslepinguga hõlmatud sektoris;

³⁶ Käesolevas lõigus tähendab „töökogemus” pärast täisealiseks saamist omandatud töökogemust.

- c) teise poole territooriumile sisenevad füüsilised isikud peavad:
- i) omama kõrgharidust või kvalifikatsiooni, mis näitab samaväärset tasemel teadmisi³⁷, ning
 - ii) omama kutsekvalifikatsiooni, kui seda nõutakse mingil tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle poole õigusnormidele ja nõuetele, kus teenust osutatakse;
- d) füüsilised isikud ei tohi teise poole territooriumil viibimise ajal saada teenuste osutamise eest muud tasu kui see töötasu, mida neile maksab juriidiline isik, kes on nende tööandja;
- e) füüsilised isikud võivad siseneda poole territooriumile ja seal ajutiselt viibida kokku kuni kuus kuud või – Luksemburgi puhul – 25 nädalat iga 12-kuulise ajavahemiku jooksul või lepingu kehtivusaja jooksul, olenevalt sellest, kumb on lühem;
- f) käesoleva artikliga ette nähtud juurdepääs puudutab üksnes lepinguga hõlmatud teenuste osutamist ega anna õigust kasutada selle poole kutsenimetust, kus teenust osutatakse;

³⁷ Kui kõrgharidus või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle poole territooriumil, kus teenust osutatakse, võib see pool hinnata, kas see kõrgharidus või kvalifikatsioon on tema territooriumil nõutava kõrgharidusega samaväärne.

- g) teenuslepinguga hõlmatud isikute arv ei tohi ületada lepingu nõuetekohaseks täitmiseks vajalikku arvu, mis võib olla kindlaks määratud selle poole õigusaktide ja nõuetega, kus teenust osutatakse;
- h) muud IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 2. liites sätestatud diskrimineerivad piirangud, kaasa arvatud majandusvajaduse testiga kindlaks tehtav füüsiliste isikute arv.

ARTIKKEL 127

Sõltumatud spetsialistid

1. Pooled kinnitavad veel kord oma GATSist tulenevaid õigusi ja kohustusi seoses sõltumatute spetsialistide sisenemisega nende territooriumile ja ajutise viibimisega seal.
2. Colombia ja ELi osapool lubavad vastavalt ELi osapool ja Colombia sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohalviibimise kaudu vastavalt punktis 4 ja IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 2. liites nimetatud tingimustele kõigis alljärgnevates sektorites:
 - a) rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriikide õigusega (ELi osapoole puhul ei loeta ELi õigust rahvusvaheliseks avalikuks õiguseks ega välisriigi õiguseks) seotud õigusabiteenused;

- b) arhitektuuriteenused;
- c) inseneriteenused;
- d) komplekssed inseneriteenused;
- e) arvutiteenused ja nendega seotud teenused;
- f) turu-uuringud ja avaliku arvamuse küsitlused;
- g) juhtimiskonsultatsiooni teenused;
- h) juhtimiskonsultatsiooniga seotud teenused;
- i) kirjaliku ja suulise tõlke teenused ning
- j) autotööstuse tehnoloogia, inseneriteaduse, turustamise ja müügi spetsialiseeritud teenused.

3. Peruu ja ELi osapool lubavad vastavalt ELi osapoolle ja Peruu sõltumatutel spetsialistidel osutada oma territooriumil teenuseid füüsiliste isikute kohalviibimise kaudu vastavalt punktis 4 ja IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 2. liites nimetatud tingimustele kõigis alljärgnevates sektorites:

- a) rahvusvahelise avaliku õiguse ja välisriikide õigusega (ELi osapoolle puhul ei loeta ELi õigust rahvusvaheliseks avalikuks õiguseks ega välisriigi õiguseks) seotud õigusabiteenused;

- b) arhitektuuriteenused;
- c) inseneriteenused;
- d) komplekssed inseneriteenused;
- e) arvutiteenused ja nendega seotud teenused;
- f) turu-uuringud ja avaliku arvamuse küsitlused;
- g) juhtimiskonsultatsiooni teenused ning
- h) juhtimiskonsultatsiooniga seotud teenused.

4. Poolte võetud kohustused kehtivad järgmistel tingimustel:

- a) füüsilised isikud peavad osutama teenust ajutiselt, olles teise poole territooriumil registreeritud füüsilisest isikust ettevõtjana, kes on sõlminud teenuslepingu mitte rohkem kui 12 kuuks;
- b) teise poole territooriumile sisenevatel füüsilistel isikutel peab kõnealuse teise poole territooriumile sisenemise taotluse esitamise kuupäevaks olema vähemalt kuueaastane erialane töökogemus teenuslepinguga hõlmatud sektoris;

- c) teise poole territooriumile sisenevad füüsilised isikud peavad:
- i) omama kõrgharidust või kvalifikatsiooni, mis näitab samaväärset tasemel teadmisi³⁸, ning
 - ii) omama kutsekvalifikatsiooni, kui seda nõutakse mingil tegevusalal tegutsemiseks vastavalt selle poole õigusnormidele ja nõuetele, kus teenust osutatakse;
- d) füüsilised isikud võivad siseneda poole territooriumile ja seal ajutiselt viibida kokku kuni kuus kuud või – Luksemburgi puhul – 25 nädalat iga 12-kuulise ajavahemiku jooksul või lepingu kehtivusaja jooksul, olenevalt sellest, kumb on lühem;
- e) käesoleva artikliga ette nähtud juurdepääs puudutab üksnes lepinguga hõlmatud teenuste osutamist ega anna õigust kasutada selle lepinguosalise kutsenimetust, kus teenust osutatakse; ning
- f) muud IX lisa („Reservatsioonid seoses füüsiliste isikute ajutise kohalolekuga ärilisel eesmärgil”) 2. liites sätestatud diskrimineerivad piirangud, kaasa arvatud majandusvajaduse testiga kindlaks tehtav füüsiliste isikute arv.

³⁸ Kui kõrgharidus või kvalifikatsioon ei ole omandatud selle poole territooriumil, kus teenust osutatakse, võib see pool hinnata, kas see kõrgharidus või kvalifikatsioon on tema territooriumil nõutava kõrgharidusega samaväärne.

ARTIKKEL 128

Lühiajalisel ärivisiidil olijad

1. Pooled üritavad kooskõlas oma vastavate õigusaktidega hõlbustada lühiajalisel ärivisiidil olijate sisenemist nende territooriumile ja seal ajutist viibimist eesmärgiga tegelda järgmiste toimingutega³⁹:

- a) uuringud ja projekteerimine: teise poole territooriumil asuva ettevõtte heaks tegutsevad tehnika-, loodus- ja statistikateadlased;
- b) turu-uuringud: teise poole territooriumil asuva ettevõtte heaks tegutsev uurimis- ja analüüsipersonal, kaasa arvatud turu-uuringute personal;
- c) messid ja näitused: töötajad, kes osalevad messil, et reklaamida oma ettevõtet või selle tooteid või teenuseid, ning
- d) turismitöötajad (hotellide esindajad, reisiagendid, giidid ja reisikorraldajad), kes osalevad turismialastel kohtumistel, näitustel või messidel või viivad läbi reisi, mis on alanud teise poole territooriumil;

³⁹ Punktides c ja d loetletud tegevusalasid kohaldatakse ainult Colombia ja ELi osapoole vahel.

tingimusel et sellised lühiajalisel visiidil olijad:

- a) ei tegele oma toodete või teenuste müümisega üldsusele või ise nende kaupade või teenuste tarnimisega;
- b) ei saa ise tasu allikast, mis asub Euroopa Liidus või lepingule alla kirjutanud Andide riigis, kus nad ajutiselt viibivad, ning
- c) ei tegele teenuste osutamisega lepingu raames, mis on sõlmitud juriidilise isiku, kellel ei ole äriesindatust Euroopa Liidus või lepingule alla kirjutanud Andide riigis, kus lühiajalisel ärivisiidil olija äriliselt viibib, ning Euroopa Liidus või lepingule alla kirjutanud Andide riigis asuva tarbija vahel.

2. Kui pool lubab teise poole lühiajalisel visiidil olijatel oma territooriumile siseneda ja seal ajutiselt viibida, lubab ta seda kuni 90 päevaks iga 12-kuulise ajavahemiku jooksul.

5. PEATÜKK

REGULEERIV RAAMISTIK

1. JAGU

ÜLDKOHALDATAVAD SÄTTED

ARTIKKEL 129

Vastastikune tunnustamine

1. Käesoleva jaotise mitte ükski säte ei takista poolt nõudmast, et füüsilistel isikutel oleks vajalik kvalifikatsioon ja/või töökogemus, mida nõutakse territooriumil, kus teenust osutatakse, vastava tegevusala sektoris.
2. Pooled õhutavad asjaomaseid kutseühinguid oma vastavatel territooriumidel ühiselt välja töötama ja esitama kaubanduskomiteele soovitusi vastastikuse tunnustamise kohta, et investorid ja teenuseosutajad saaksid osaliselt või täielikult täita kriteeriume, mida iga pool kohaldab investorite ja teenuseosutajate ning eelkõige professionaalsete teenuste osutajate tegevuslubade, litsentsimise, tegutsemise ja sertifitseerimise suhtes.

3. Lõikes 2 osutatud soovitus saades vaatab kaubanduskomitee selle mõistliku aja jooksul läbi, et teha kindlaks, kas see on kooskõlas käesoleva lepinguga.

4. Kui lõikes 3 sätestatud korra kohaselt on kaubanduskomitee kindlaks teinud, et soovitus on kooskõlas käesoleva lepinguga ja et poolte asjakohased eeskirjad on omavahel piisavas vastavuses, peavad pooled selle soovitusel rakendamiseks oma pädevate asutuste kaudu läbirääkimisi nõudmiste, kvalifikatsioonide, litsentside ja muude normide vastastikuse tunnustamise kokkuleppe sõlmimiseks.

5. Kõik lõike 4 alusel sõlmitud kokkulepped peavad olema vastavuses WTO asutamislepingu vastavate sätetega ning eelkõige GATS VII artikliga.

ARTIKKEL 130

Läbipaistvus ja konfidentsiaalse teabe avalikustamine

1. Pooled:

- a) vastavad kiiresti teise poole kõikidele taotlustele saada konkreetset teavet tema mõne üldkohaldatava meetme või rahvusvahelise lepingu kohta, mis on seotud käesoleva jaotisega või mõjutab seda, ning

b) asutavad ühe või mitu järelepärimiste kontaktpunkti, mis annavad teise poole investoritele ja teenuseosutajatele nende taotluse korral vajalikku eriteavet kõikides punktis a osutatud küsimustes. Need järelepärimiste kontaktpunktid on loetletud X lisas („Teenuskaubanduse, ettevõtete asutamise ja e-kaubanduse järelepärimiste kontaktpunktid”). Järelepärimiste kontaktpunktid ei pruugi olla õigusaktide hoiukohaks.

2. Käesoleva jaotise mitte ükski säte ei kohusta poolt esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks seaduse täitmist või oleks muul viisil vastuolus üldsuse huvidega või mis kahjustaks teatud riigi- või eraettevõtete seaduslikke ärihuve.

ARTIKKEL 131

Riigisisised õigusnormid

1. Sektorites, kus on võetud erikohustusi, tagab iga pool, et kõiki käesoleva jaotisega hõlmatud üldkohaldatavaid meetmeid rakendataks mõistlikul, objektiivsel ja erapooletul viisil.

2. Kui teenuse osutamiseks või ettevõtte asutamiseks, mille kohta on võetud konkreetne kohustus, nõutakse luba, peavad poole pädevad asutused mõistliku aja jooksul pärast riigisiseste õigusnormide alusel terviklikuks tunnistatud taotluse saamist tegema taotlejale teatavaks taotluse kohta tehtud otsuse. Taotleja nõudel peavad poole pädevad asutused põhjendamatult viivitusest teatama, millises käsitusjärgus taotlus on.
3. Iga pool asutab või säilitab kohtu, vahekohtu või halduskohtu või menetlused, mis kahju kannatanud investori või teenuseosutaja taotluse korral võimaldavad viivitama läbi vaadata ettevõtte asutamist, piiriülest teenuste osutamist või füüsiliste isikute ajutist ärilisel eesmärgil riigis viibimist mõjutavad haldusotsused ja vajaduse korral võtta asjakohaseid heastamismeetmeid. Kui kõnealused menetlused sõltuvad asutusest, kellele on usaldatud asjaomase haldusotsuse tegemine, tagavad pooled, et menetlused kindlustaksid tõepoolest objektiivse ja erapooletu läbivaatamise.
4. Pärast pooltevahelisi vajalikke konsultatsioone muudetakse käesolevat artiklit vastavalt vajadusele, et inkorporeerida käesolevasse jaotisse GATS VI. artikli lõike 4 alusel peetud läbirääkimiste või muudel mitmepoolsetel foorumitel, kus pooled osalevad, peetud samalaadsete läbirääkimiste tulemused, kui nendest tulenevad kohustused on jõustunud.

5. Kuni GATS VI artikli lõike 4 alusel peetavate läbirääkimiste lõpuleviimiseni ei või ükski pool kohaldada litsentsimis- ja kvalifikatsiooninõudeid, menetlusi või tehnilisi norme, mis tühistaksid nende erikohustused või kahjustaksid neid:

- a) viisil, mis ei vasta GATS VI artikli lõike 4 punktides a, b, ja c sätestatud kriteeriumidele ning
- b) viisil, mida ei oleks saanud erikohustuste võtmise ajal sellelt poolelt põhjendatult oodata.

6. Et määrata kindlaks, kas pool täidab lõikest 5 tulenevaid kohustusi, võetakse arvesse asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide⁴⁰ rahvusvahelisi standardeid, mida see pool kohaldab.

⁴⁰ Mõiste „asjaomased rahvusvahelised organisatsioonid” tähendab rahvusvahelisi organeid, mille liikmeks võivad olla poolte asjaomased organid.

2. JAGU

ARVUTITEENUSED

ARTIKKEL 132

Arvutiteenuste käsituslepe

Niivõrd kui arvutiteenuste kaubandus 2. peatüki („Ettevõtete asutamine”), 3. peatüki („Piiriülene teenuste osutamine”) ja 4. peatüki („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”) kohaselt liberaliseeritakse, järgivad pooled alljärgnevates punktides sätestatud käsitust:

- a) Arvutiteenuste ja nendega seotud teenuste kirjeldamiseks kasutatav CPC kood 84 hõlmab kõikide arvutiteenuste ja nendega seotud teenuste osutamise põhifunktsioone:
arvutiprogramme (sealhulgas nende väljatöötamist ja rakendamist), mis on määratletud kui juhiste kogumid, mida on vaja arvutite tööks ja nendevaheliseks suhtluseks, andmetöötlust ja -salvestust ning nendega seotud teenuseid nagu konsultatsiooni- ja koolitusteenused personalile ja klientidele. Tehnoloogia arengu tulemusena pakutakse neid teenuseid üha enam omavahel seotud teenuste kogumi või paketina, mis võib sisaldada mõningaid või kõiki nimetatud põhifunktsioone. Näiteks sellised teenused nagu veebi- või domeenimajutus, andmekogumisteenused ja arvutusvõrgu teenused on arvutiteenuste põhifunktsioonide kogumid;

- b) arvutiteenused ja nendega seotud teenused, olenemata sellest, kas neid osutatakse võrgu, sealhulgas Interneti kaudu, on kõik teenused, mille sisuks on:
- i) arvutite või arvutisüsteemidega seotud konsulteerimine, strateegia, analüüsimine, plaanimine, projekteerimine, arendamine, paigaldamine, käivitamine, ühildamine, katsetamine, ajakohastamine, kasutajatugi, tehniline abi või haldamine;
 - ii) arvutiprogrammid ehk juhiste kogumid, mida on vaja arvutite tööks ja nendevaheliseks suhtluseks, ning arvutiprogrammidega seotud konsulteerimine, strateegia, analüüsimine, plaanimine, kirjeldamine, projekteerimine, arendamine, paigaldamine, käivitamine, ühildamine, katsetamine, vigade kõrvaldamine, ajakohastamine, kohandamine, hooldamine, kasutajatugi, tehniline abi, haldamine ja arvutiprogrammide kasutamine;
 - iii) andmetöötlus-, andmesalvestus-, andmehoiu- ja andmebaasiteenused;
 - iv) kontoriseadmete, sealhulgas arvutite hooldus- ja remonditeenused või
 - v) arvutiprogrammide, arvutite või arvutisüsteemidega seotud mujal nimetamata koolitusteenused klientide töötajatele;

- c) arvutiteenused ja nendega seotud teenused võimaldavad osutada muid teenuseid (nt pangateenused) elektrooniliste ja muude vahendite kaudu. On siiski oluline erinevus teenuse võimaldamise (nt veebimajutus või rakendusmajutus) ning elektrooniliselt pakutava sisu- või tuumikteenuse vahel (nt pangandus). Sellistel juhtudel ei kuulu sisu- või tuumikteenus CPC koodi 84 alla.

3. JAGU

POSTI- JA KULLERITEENUSED

ARTIKKEL 133

Kohaldamisala

Käesolevas jaos sätestatakse reguleeriva raamistiku põhimõtted kõikide posti- ja kulleriteenuste jaoks, mille suhtes on võetud kohustusi vastavalt 2. peatükile („Ettevõtete asutamine”), 3. peatükile („Piiriülene teenuste osutamine”) ja 4. peatükile („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”).

ARTIKKEL 134

Mõisted

Käesolevas jaos ning 2. peatükis („Ettevõtete asutamine”), 3. peatükis („Piiriülene teenuste osutamine”) ja 4. peatükis („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”) kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „üksiklitsents” – luba, kontsessioon või muud liiki tegevusluba, mille reguleeriv asutus annab konkreetsele teenuseosutajale ning mis on nõutav konkreetse teenuse osutamiseks, ning
- „universaalteenus” – poole territooriumi igas punktis pidevalt osutatav kindlaksmääratud kvaliteediga ja kõikidele kasutajatele sobiva hinnaga postiteenus.

ARTIKKEL 135

Konkurentsivastaste võtete tõkestamine posti- ja kulleriteenuste valdkonnas

Vastavalt VIII jaotise („Konkurents”) sätetele kehtestab või säilitab iga pool sobivad meetmed, et teenuseosutajad, kellel tänu oma turupositsioonile on kas üksi või üheskoos võime mõjutada oluliselt asjaomasel posti- ja kulleriteenuste turul osalemise tingimusi (hinna ja pakkumise osas), ei saaks võtta kasutusele või edasi kasutada konkurentsivastaseid võtteid.

ARTIKKEL 136

Universaalteenus

Pooltel on õigus määratleda, millist universaalteenuse osutamise kohustust nad soovivad kehtestada või säilitada. Selliseid kohustusi ei käsitata oma olemuselt konkurentsivastastena, juhul kui neid hallatakse läbipaistval, mittediskrimineerival ja konkurentsi suhtes neutraalsel viisil ning kui need ei ole koormavamad, kui poole kindlaks määratud universaalteenuse jaoks vaja.

ARTIKKEL 137

Üksiklitsentsid

1. Pool nõuab üksiklitsentsi ainult teenuste puhul, mis kuuluvad universaalteenuse kohaldamisalasse⁴¹.

⁴¹ Colombias on ametlik postiettevõtte või kontsessiooni saaja juriidiline isik, kes osutab universaalset postiteenust kontsessioonilepingu alusel. Ülejäänud postiteenuste suhtes kehtib kiirlitsentsimissüsteem, mida haldab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ministeerium. Peruu on määratud postiettevõtte juriidiline isik, kellel seadusega antud kontsessiooni alusel, kuid ilma ainuõigusega, lasub kohustus osutada kogu riigis postiteenuseid. Muude postiteenuste suhtes kehtib transpordi- ja sideministeeriumi antavate lubade režiim.

2. Kui pool nõuab üksiklitsentsi, tehakse avalikkusele kättesaadavaks järgmine teave:
- a) kõik litsentsimiskriteeriumid ning ajavahemik, mis tavaliselt on vajalik otsuse tegemiseks litsentsitaotluse kohta, ning
 - b) üksiklitsentside tingimused.
3. Kui pool lükkab üksiklitsentsi taotluse tagasi, teatab see pool taotluse korral taotlejale keeldumise põhjused. Iga pool kehtestab või säilitab vastavalt vajadusele menetluse nende otsuste edasikaebamiseks või läbivaatamiseks sõltumatus organis⁴². Selline menetlus peab olema läbipaistev, põhinema objektiivsetel kriteeriumidel ega tohi kedagi diskrimineerida.

ARTIKKEL 138

Reguleerivate asutuste sõltumatus

Reguleerivad asutused peavad olema posti- ja kulleriteenuste osutajatest õiguslikult lahus ning ei tohi olla nende ees vastutavad. Reguleerivate asutuste otsused ja nende kasutatavad menetlused peavad olema kõikide turul osalejate suhtes erapooletud.

⁴² Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et sõltumatu organ võib olla kohus.

4. JAGU

TELEKOMMUNIKATSIOONITEENUSED

ARTIKKEL 139

Kohaldamisala

Käesolevas jaos sätestatakse reguleeriva raamistiku põhimõtted kõikide telekommunikatsiooniteenuste jaoks (v.a raadio- ja teleringhääling⁴³), mille suhtes on võetud kohustusi vastavalt 2. peatükile („Ettevõtete asutamine”), 3. peatükile („Piiriülese teenuste osutamine”) ja 4. peatükile („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”) ^{44, 45}.

⁴³ „Raadio- ja teleringhääling” tähendab katkematut ülekandevoogu, mis on vajalik TV- ja raadioprogrammide signaalide edastamiseks üldsusele, kuid mis ei hõlma operaatoritevahelisi ühenduskanaleid.

⁴⁴ ELi osapoolle ja Peruu vahel kohaldatakse käesolevat jagu ainult üldsusele pakutavate telekommunikatsiooniteenuste suhtes, mille puhul toimub tarbija antava info ülekandmine reaalsajas kahe või enama punkti vahel ilma tarbijainfo vormi või sisu muutuseta.

⁴⁵ ELi osapoolle ja Colombia vahel kohaldatakse käesolevat jagu ka lisandväärtusega telekommunikatsiooniteenuste suhtes. Suurema kindluse huvides ja käesoleva jao ning VII lisa („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loendid”) ja VIII lisa („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loendid”) kohaldamisel tähendab „lisandväärtusega telekommunikatsiooniteenused” Colombia ja ELi osapoolle puhul telekommunikatsiooniteenuseid, mille puhul teenuseosutajad „lisavad väärtust” tarbija antavale teabele, täiendades selle vormi või sisu või võimaldades seda salvestada ja otsida.

ARTIKKEL 140

Mõisted

Käesolevas jaos kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „olulised telekommunikatsiooniseadmed” – üldkasutatava telekommunikatsioonivõrgu või -teenuse⁴⁶ seadmed:
 - a) mida pakub ainult üks või valdavalt üks tarnija või piiratud arv tarnijaid ja
 - b) mille asendamine teenuse osutamiseks ei ole majanduslikult või tehniliselt teostatav;
- „telekommunikatsioonivõrkude vastastikune sidumine” – üldkasutatavaid telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid⁴⁷ pakkuvate teenuseosutajate vastastikune sidumine, mis võimaldab ühe teenuseosutaja kasutajatel suhelda teise teenuseosutaja kasutajatega ning kasutada tema teenuseid;
- „peamine teenuseosutaja” – telekommunikatsioonisektori teenuseosutaja, kes kas tänu sellele, et olulised seadmed on tema kontrolli all, või oma turupositsiooni kasutades on võimeline mõjutama oluliselt asjaomasel telekommunikatsiooniteenuste turul osalemise tingimusi (hinna ja pakkumise osas);

⁴⁶ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et mõistet „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus” mõistetakse samamoodi, nagu on määratletud GATSi telekommunikatsiooni käsitlevas lisas.

⁴⁷ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et mõistet „üldkasutatav telekommunikatsiooniteenus” mõistetakse samamoodi, nagu on määratletud GATSi telekommunikatsiooni käsitlevas lisas.

- „reguleeriv asutus” – telekommunikatsioonisektori organ või organid, kelle ülesandeks on käesolevas jaos nimetatud telekommunikatsiooni reguleerimine; ning
- „telekommunikatsiooniteenused” – kõik teenused, mille sisuks on elektromagnetiliste signaalide saatmine ja vastuvõtmine ning mis ei hõlma majandustegevust, mis seisneb sisu edastamises telekommunikatsiooni kaudu.

ARTIKKEL 141

Peamiste teenuseosutajate suhtes kohaldatavad konkurentsiga tagamise meetmed

Vastavalt VIII jaotise („Konkurents”) sätetele kehtestab või säilitab iga pool asjakohased meetmed, et takistada teenuseosutajatel, kes kas üksi või üheskoos moodustavad peamise teenuseosutaja, konkurentsivastaste võtete kasutuselevõttu või jätkuvat kasutamist. Sellised konkurentsivastased võtted on eelkõige:

- a) konkurentsivastase ristsubsideerimise kasutamine või liiga väike erinevus hulgi- ja jaehindade vahel⁴⁸;

⁴⁸ Märge „liiga väike erinevus hulgi- ja jaehindade vahel” kehtib ainult ELi osapoolte suhtes.

- b) konkurentidelt saadud teabe kasutamine konkurentsivastasel viisil ning
- c) sellise tehnilisi vahendeid käsitleva teabe ja asjakohase kommertsteabe varjamine teiste teenuseosutajate eest, mis on neile teenuste osutamiseks vajalik.

ARTIKKEL 142⁴⁹

Peamiste teenuseosutajate lisakohustused

1. Kooskõlas vastavate siseriiklike õigusaktide ja menetlustega, mille iga pool on kehtestanud, paneb iga poole reguleeriv asutus, kui see on asjakohane, peamistele teenuseosutajatele:
 - a) kohustused seoses telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise ja/või juurdepääsu läbipaistvusega. Kui peamisel teenuseosutajal on mittediskrimineerimise kohustus, nagu on sätestatud punktis b, võib reguleeriv asutus nõuda, et peamine teenuseosutaja avaldaks standardpakkumise, mis on piisavalt komplektist eraldatud, tagamaks, et teenuseosutajad ei pea peaks maksuma seadmete eest, mida nad taotletava teenuse ei vaja. Sellises standardpakkumises tuleb asjakohaseid pakkumisi kirjeldada turu vajaduste kohaselt komponentideks jagatuna ning lisada nendega seotud tingimused, sealhulgas hinnad;

⁴⁹ See artikkel ei ole osa Peruu ja ELi osapoolte vahel käesoleva lepingu alusel võetud kohustustest, ilma et see piiraks poolte siseriiklike õigusakte. Colombia ja ELi osapoolte puhul kohaldatakse käesolevat artiklit üksnes telekommunikatsiooniteenuste suhtes, mille puhul toimub tarbija antava info ülekandmine reaajajas kahe või enama punkti vahel ilma tarbijainfo vormi või sisu muutuseta.

- b) mittediskrimineerimise kohustuse seoses telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise ja/või juurdepääsuga:
- i) tagamaks, et peamised teenuseosutajad kohaldaksid tema territooriumil samaväärseid teenuseid pakkuvate teise poole telekommunikatsiooniteenuste osutajate suhtes samaväärsetel asjaoludel samaväärseid tingimusi, ning
 - ii) tagamaks teistele teenuseosutajatele juurdepääsu teenustele ja teabele samadel tingimustel ja sama kvaliteediga, nagu nad pakuvad omaenda või oma tütarettevõtete või partnerite teenuste puhul;
- c) kohustused seoses kulude tagasiteenimise ja hinnakontrolliga, sealhulgas hindade kulupõhisuse kohustuse ja teatavat tüüpi telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise ja/või juurdepääsu teenuste osutamise puhul kuluarvestussüsteemi kohustuse ning
- d) kohustuse rahuldada teise poole teenuseosutajate mõistlikud taotlused juurdepääsuks konkreetsetele võrguelementidele ja nendega seotud seadmetele ning nende kasutamiseks muu hulgas olukordades, kus reguleeriv asutus leiab, et juurdepääsu keelamine või põhjendamatud tingimused, millel on samalaadne mõju, takistaksid jätkusuutliku konkurentsivõimelise turu teket jaetasandil või ei oleks lõpptarbija huvides.

2. Vastavalt lõike 1 punktidele d võidakse peamistelt teenuseosutajatelt nõuda muu hulgas järgmist:

- a) võimaldada kolmandatele isikutele juurdepääs teatavatele võrguelementidele ja/või seadmetele;
- b) pidada juurdepääsu taotlevate ettevõtetega läbirääkimisi heas usus;
- c) osutada kindlaksmääratud teenuseid hulгимүүgi korras, et kolmandad isikud saaksid neid edasi müüa;
- d) võimaldada juurdepääs tehnilistele liidestele, protokollidele ja muudele olulisematele tehnoloogiatele, mis on virtuaalvõrguteenuste koostalitlusvõimeks tingimata vajalikud ning mis taotluse korral võimaldavad telekommunikatsioonivõrkude vastastikust sidumist täiendavates punktides lisaks võrgu lõpp-punktidele, mida pakutakse enamikule klientidest, tasu eest, mis kajastab vajalike lisaseadmete ehitamise kulusid;
- e) pakkuda ühispaiknemist või muid seadmete ühiskasutuse viise, sealhulgas kaablikanalisisatsiooni, hoonete ja mastide ühiskasutust;
- f) osutada kindlaksmääratud teenuseid, mida on vaja lõppkasutajatele läbivteenuste koostalitlusvõime tagamiseks, sealhulgas programmeeritava võrgu teenuste ja mobiilvõrkude rändluse vahendeid, ning
- g) siduda vastastikku võrke või võrguseadmeid.

ARTIKKEL 143

Reguleerivad asutused

1. Telekommunikatsiooniteenuseid reguleerivad asutused peavad olema telekommunikatsiooniteenuste osutajatest õiguslikult eraldiseisvad ja funktsionaalselt sõltumatud.
2. Reguleerival asutusel peavad olema sektori reguleerimiseks piisavad volitused. Reguleerivate asutuste ülesanded avaldatakse hõlpsasti juurdepääsetaval ja arusaadaval kujul, eelkõige juhul, kui kõnealuste ülesannete täitmine on määratud mitmele organile.
3. Reguleerivate asutuste otsused ja nende kasutatavad menetlused peavad olema läbipaistvad ja kõikide turul osalejate suhtes erapooletud.
4. Teenuseosutajal, keda mõjutab Colombia reguleeriva asutuse otsus, on õigus vastavalt vajadusele kas otsus edasi kaevata või lasta läbi vaadata organis, mis on sellest reguleerivast asutusest sõltumatu.
5. Teenuseosutajal, keda mõjutab Peruu või ELi osapoolle reguleeriva asutuse otsus, on õigus see otsus edasi kaevata apellatsioonikogus, mis on asjaomastest pooltest sõltumatu ning mis võib olla kohtuasutus või kohtuväline asutus.

6. Kui poole apellatsioonikogu ei ole oma olemuselt kohtuasutus, peab ta oma otsuse põhjendused alati esitama kirjalikult ning tema otsuseid peab saama erapooletus ja sõltumatus kohtus edasi kaevata. Otsused, mis on vastu võetud poole läbivaatamis- või apellatsioonikogus, peavad olema täitmisele pööratavad.

ARTIKKEL 144

Telekommunikatsiooniteenuste osutamise luba

1. Pooled püüavad telekommunikatsiooniteenuste osutamise loa andmisel kohaldada lihtsustatud korda.
2. Kooskõlas iga poole siseriiklike õigusaktidega võib kehtestada loanõude⁵⁰ selleks, et korraldada numbrite ja sageduste jaotamist. Selliste lubade andmise tingimused avalikustatakse.
3. Kui kehtib loanõue:
 - a) tuleb avalikustada kõik loa andmise kriteeriumid ning mõistlik ajavahemik, mis tavaliselt kulub loataotluse kohta otsuse tegemiseks;

⁵⁰ Käesolevas jaos hõlmab mõiste „luba” litsentse, kontsessioone, tegevuslube, registreid ja muid lube, mida pool võib telekommunikatsiooniteenuste osutamiseks nõuda.

- b) loa andmisest keeldumise põhjus tehakse taotlejale taotluse korral kirjalikult teatavaks;
- c) juhul, kui loa andmisest on põhjendamatult keeldutud, peab taotlejal olema võimalik taotleda otsuse läbivaatamist ja/või otsus edasi kaevata kooskõlas vastava poole siseriiklikele õigusaktidele;
- d) tasud, mida pool nõuab loa andmise eest, ei tohi ületada halduskulusid, mis tavapäraselt tekivad seoses vastava loa haldamise, kontrolli ja täitmise järelevalvega⁵¹.

ARTIKKEL 145

Telekommunikatsioonivõrkude vastastikune sidumine

1. Iga pool tagab, et teenuseosutajal, kellel on poole territooriumil lubatud osutada telekommunikatsiooniteenuseid, on õigus pidada telekommunikatsioonivõrkude vastastikust sidumist käsitlevaid läbirääkimisi teiste üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrke ja -teenuseid pakkuvate teenuseosutajatega. Telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise kokkulepped tuleks üldjuhul sõlmida asjaomaste teenuseosutajate vaheliste äriläbirääkimiste tulemusena.

⁵¹ Loatasud ei sisalda makseid enampakkumise, pakkumise või muu mittediskrimineerival viisil kontsessiooni andmise eest või kohustuslikke makseid universaalteenuse osutamise eest. Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et käesolev punkt ei piira iga poole õigust nõuda tasu piiratud ressursside, nagu näiteks raadiospektri eraldamise eest.

2. Iga poole reguleerivad asutused nõuavad, et teenuseosutajad, kes saavad telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise korraldamise üle peetavate läbirääkimiste käigus teiselt teenuseosutajalt teavet, kasutaksid seda teavet üksnes eesmärgil, mille jaoks see on antud, ja peaksid alati kinni edastatud või salvestatud teabe konfidentsiaalsuse nõudest.
3. Telekommunikatsioonivõrkude vastastikune sidumine peamise teenuseosutajaga tuleb tagada igas võrgu punktis, kus see on tehniliselt teostatav. Vastastikune sidumine toimub:
- a) mittediskrimineerivatel tingimustel (sealhulgas tehnilised normid ja kirjeldused) ja mittediskrimineerivate tasumääradega ning kvaliteediga, mis ei ole halvem, kui võimaldatakse omaenda samasugustele teenustele või mitteseotud teenuseosutajate, oma tüdarettevõtete või muude sidusettevõtete samasugustele teenustele;
 - b) aegsasti, läbipaistvatel ja mõistlikel tingimustel (sealhulgas tehnilised normid ja kirjeldused) ja kulupõhiste tasumääradega, pidades silmas majanduslikku teostatavust, ning piisavalt eraldatult, et teenuseosutaja ei peaks maksma võrgu osade või seadmete eest, mida ta osutatava teenuse jaoks ei vaja, ning
 - c) taotluse korral lisaks enamikule kasutajatest pakutavatele võrgulõpmikele ka muudes punktides, tasu eest, mis kajastab vajalike lisaseadmete ehitamise kulusid.

4. Iga pool tagab, et peamise teenuseosutajaga telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise suhtes kohaldatav kord tehakse üldsusele kättesaadavaks.

5. Iga pool nõuab, et peamised teenuseosutajad teeksid üldsusele kättesaadavaks kas oma telekommunikatsioonivõrkude vastastikuse sidumise lepingud või vastastikuse sidumise standardpakkumised.

6. Iga pool tagab, et peamise teenuseosutajaga telekommunikatsioonivõrkude vastastikust sidumist taotleval teenuseosutajal oleks võimalus igal ajal või pärast mõistliku ajavahemiku möödumist, mille pikkus on tehtud üldsusele teatavaks, esitada sõltumatule siseriiklikule asutusele, kelleks võib olla artiklis 143 nimetatud reguleeriv asutus, taotlus vastastikuse sidumise tingimuste ja tasumääradega seotud vaidluste lahendamiseks mõistliku aja jooksul.

ARTIKKEL 146

Piiratud ressursid

Iga pool tagab, et iga menetlus, millega jaotatakse piiratud ressursse, sealhulgas raadiosagedusi, numbreid ning trasside rajamise õigusi, viiakse läbi objektiivselt, aegsasti, läbipaistvalt ja diskrimineerimata. Jooksev teave eraldatud sagedusalade kohta avalikustatakse, kuid valitsuse erikasutuseks eraldatud sageduste üksikasjalik kirjeldamine ei ole kohustuslik.

ARTIKKEL 147

Universaalteenus

1. Pooltel on õigus määratleda, milliseid universaalteenuse osutamise kohustusi nad soovivad kehtestada või säilitada.
2. Lõikes 1 osutatud kohustusi ei peeta oma olemuselt konkurentsiga vastuolus olevaks, juhul kui neid hallatakse läbipaistvalt, objektiivselt ja diskrimineerimata. Neid kohustusi tuleb ühtlasi hallata konkurentsi suhtes erapooletult ning need ei tohi põhjustada suuremat koormust, kui on poole määratletud universaalteenuse jaoks vajalik.
3. Kõikidel teenuseosutajatel peab olema võimalus taotleda universaalteenuse osutamise õigust ja ühtki teenuseosutajat ei tohi *a priori* välistada. Teenuseosutaja valitakse tõhusal, läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil kooskõlas iga poole asjakohaste õigusaktidega.

ARTIKKEL 148

Telefonikataloogid

Iga pool tagab, et:

- a) kasutajatele on riigi reguleeriva asutuse heakskiidetud kujul trükituna või elektrooniliselt või mõlemal viisil kättesaadavad kõiki tavatelefonibonente sisaldavad kataloogid, mida ajakohastatakse regulaarselt vähemalt kord aastas, ning
- b) punktis a nimetatud teenuseid osutavad isikud rakendavad teiste isikute poolt neile esitatud teabe käitlemisel mittediskrimineerimise põhimõtet.

ARTIKKEL 149

Teabe konfidentsiaalsus

Iga pool tagab üldkasutatavate telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste kaudu toimuva telekommunikatsiooni ja sellega seotud liiklusandmete konfidentsiaalsuse, piiramata seejuures teenuskaubandust.

ARTIKKEL 150

Teenuseosutajate vaidlused

1. Kui telekommunikatsioonivõrke või -teenuseid pakkuvate teenuseosutajate vahel tekib vaidlus seoses käesolevas jaos sätestatud õiguste ja kohustustega, peab asjaomase poole reguleeriv asutus vaidluse osapoolle taotluse korral tegema võimalikult lühikese ajaga siduva otsuse vaidluse lahendamiseks.
2. Kui vaidlus on seotud piiriülese teenuste osutamisega, koordineerivad asjaomaste poolte reguleerivad asutused oma jõupingutusi vaidluse lahendamiseks.

5. JAGU

FINANTSTEENUSED

ARTIKKEL 151

Kohaldamisala

Käesolevas jaos sätestatakse reguleeriva raamistiku põhimõtted kõikide finantsteenuste jaoks, mille suhtes on võetud kohustusi vastavalt käesoleva jaotise 2. peatükile („Ettevõtete asutamine”), 3. peatükile („Piiriülene teenuste osutamine”) ja 4. peatükile („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”). Käesolevat jagu kohaldatakse finantsteenuste osutamist mõjutavate meetmete suhtes⁵².

ARTIKKEL 152

Mõisted

Käesolevas jaos ning käesoleva jaotise 2. peatükis („Ettevõtete asutamine”), 3. peatükis („Piiriülene teenuste osutamine”) ja 4. peatükis („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”) kasutatakse järgmisi mõisteid:

⁵² Käesolevas jaos tähendab finantsteenuse osutamine artiklis 108 määratletud teenuse osutamist.

- „finantsteenused” – igasugune finantsilist laadi teenus, mida pakub poole finantsteenuste osutaja. Finantsteenused hõlmavad kõiki kindlustusteenuseid ja kindlustusega seotud teenuseid ning kõiki panga- ja muid finantsteenuseid (välja arvatud kindlustus). Finantsteenused hõlmavad järgmisi tegevusi:

a) kindlustus ja kindlustusega seotud teenused:

i) otsekindlustus (sealhulgas kaaskindlustus):

A) elukindlustus;

B) kahjukindlustus;

ii) edasikindlustus ja retrotsessioon;

iii) kindlustuse vahendamine, nt tegevus kindlustusmaakleri või -agendina, ning

iv) kindlustuse abiteenused, nagu nõustamine, kindlustusmatemaatika, riskihindamine ja kahjukäsitletus;

b) panga- ja muud finantsteenused (välja arvatud kindlustus):

i) hoiuste ja muude tagasimakstavate rahaliste vahendite vastuvõtmine üldsusele;

ii) kõik laenuüliigid, sealhulgas tarbijakrediit, hüpoteeklaen, faktooring ja äritehingute rahastamine;

- iii) kapitalirent;
- iv) kõik makse- ja arveldusteenused, sealhulgas krediit-, makse- ja deebetkaardid, reisirahad ja pangavekslid;
- v) tagatis- ja garantiitehingud;
- vi) kauplemine oma või klientide nimel kas börsil, reguleerimata väärtpaberiturul või mujal:
 - A) rahaturuinstrumentidega (sealhulgas tšekid, vekslid, hoiaustsertifikaadid);
 - B) välisvaluutaga;
 - C) tulebisväärtpaberitega, sealhulgas, kuid mitte üksnes, futuuride ja optioonidega;
 - D) valuutakursi ja intressimäära instrumentidega, sealhulgas selliste finantsinstrumentidega nagu vahetus- ja tähtpäevaintressilepingud;
 - E) vabalt kaubeldavate väärtpaberitega ning
 - F) muude vabalt kaubeldavate maksevahendite ja finantsvaradega, sealhulgas väärismetallikangidega;

vii) osalemine igat liiki väärtpaberite emissioonides, sealhulgas väärtpaberite emissiooni garanteerimine ja väärtpaberite paigutamine agendina (kas riigi- või erasektoris) ning nende tegevustega seotud teenuste osutamine;

viii) rahamaakleri tegevus;

ix) vara haldamine, näiteks raha ja portfelli haldamine, kõik kollektiivsete investeeringute haldamise vormid, pensionifondide haldamine ning hooldus-, hoiustamis- ja usaldushoiuteenused;

x) finantsvarade, sealhulgas väärtpaberite, tuletisväärtpaberite ja teiste vabalt kaubeldavate maksevahenditega seotud arveldus- ja kliiringteenused;

xi) finantsteabe vahendamine ja edasiandmine ning finantsandmete töötlemine ja asjakohase tarkvara pakkumine ning

xii) kõigi alapunktides i kuni xi loetletud tegevustega seotud nõustamine, vahendamine ja muud abistavad finantsteenused, sealhulgas krediidiinfo ja -analüüs, investeeringute ja väärtpaberiportfelliga seotud uuringud ja nõustamine, samuti nõustamine äriühingute soetamise ja ümberstruktureerimise ning strateegia valdkonnas;

– „finantsteenuste osutaja” – poole füüsiline või juriidiline isik, kes pakub või osutab finantsteenuseid. „Finantsteenuste osutaja” mõiste ei hõlma avalik-õiguslikke üksusi;

- „uus finantsteenuse” – finantsilist laadi teenus, sealhulgas teenused, mis on seotud olemasolevate või uute toodetega või toote kättetoimetamisviisiga ning mida ei osuta poole territooriumil mitte ükski finantsteenuste osutaja, kuid mida osutatakse teise poole territooriumil;
- „avalik-õiguslik üksus”:
 - a) poole valitsus, keskpank või rahandusasutus või poole omanduses või tema kontrolli all olev üksus, mille peamine ülesanne on täita valitsuse või valitsustegevusega seotud funktsioone, välja arvatud peamiselt ärilistel tingimustel finantsteenuseid osutavad üksused, või
 - b) eraõiguslik üksus, mis täidab funktsioone, mida harilikult täidab keskpank või rahandusasutus, selliste funktsioonide täitmisel;
- „isereguleeruv organisatsioon” – valitsusväline organ, sealhulgas väärtpaberi- või futuuribörs või -turg, arveldusasutus või muu organisatsioon või ühing, millel on endal või millele on delegeeritud reguleerimis- või järelevalvealased volitused finantsteenuste osutajate üle; suurema kindluse huvides tuleb märkida, et isereguleerivat organisatsiooni ei tohi pidada määratud monopoliks VIII jaotise („Konkurents”) tähenduses;

- „teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel” – artikli 108 kohaldamisel hõlmab ka järgmist:
- a) keskpanga, rahandusasutuse või mõne muu avalik-õigusliku üksuse tegevus raha- või valuutakursipoliitika elluviimisel;
 - b) tegevus, mis on osa seadusega ette nähtud sotsiaalkindlustusest või riiklikust pensionikorraldusest, ning
 - c) muu avalik-õigusliku üksuse tegevus valitsuse nimel või valitsuse tagatuna või valitsuse rahalisi ressursse kasutades;

artiklis 108 esitatud mõiste „teenused, mida osutatakse valitsuse funktsioonide täitmisel” määratluse kohaldamisel kehtib, et kui pool lubab oma finantsteenuste osutajatel tegelda punktis b või c nimetatud tegevustega, konkureerides avalik-õiguslike üksustega või finantsteenuste osutajatega, siis hõlmab mõiste „teenused”, nagu see on määratletud artiklis 108, ka selliseid tegevusi.

ARTIKKEL 153

Arveldus- ja maksesüsteemid

1. Võrdse kohtlemise aluseks olevate tingimuste kohaselt tagab iga pool teise poole finantsteenuste osutajatele, kes on asutatud tema territooriumil, juurdepääsu avalike institutsioonide makse- ja arveldussüsteemidele ning tavalises äritegevuses kättesaadavatele ametlikele rahastamis- ja refinantseerimisallikatele. Käesoleva lõike eesmärk ei ole võimaldada juurdepääsu poole viimase instantsi laenajatele.

2. Kui üks pool:

- a) nõuab, et teise poole finantsteenuste osutajad peavad selleks, et osutada finantsteenuseid võrdsetel alustel omamaiste finantsteenuste osutajatega, olema isereguleeriva organi, väärtpaberi- või futuurbörsi või -turu, arveldusasutuse või muu organisatsiooni või ühingu liikmed, osalema selles või omama sellele juurdepääsu, või
- b) annab otseselt või kaudselt sellistele üksustele privileege või eeliseid finantsteenuste osutamisel;

siis peab see pool tagama, et need üksused võimaldavad teise poole finantsteenuste osutajatele, kelle asukoht on tema territooriumil, võrdset kohtlemist.

ARTIKKEL 154

Ettevaatuserand

1. Olenemata muudest käesoleva jaotise või V jaotise („Jooksvad maksed ja kapitali liikumine”) sätetest võib pool kehtestada või säilitada ettevaatuse kaalutlustel meetmeid:

- a) investorite, hoiustajate, kindlustusvõtjate või selliste isikute kaitseks, kelle suhtes finantsteenuse osutajal on usalduskohustus;

b) oma finantssüsteemi terviklikkuse ja stabiilsuse tagamiseks.

2. Lõikes 1 osutatud meetmed ei tohi põhjustada suuremat koormust, kui on vaja nende eesmärgi saavutamiseks, ega tohi diskrimineerida teise poole finantsteenuseid ja finantsteenuste osutajaid, võrreldes poole omaenda samasuguste finantsteenuste ja finantsteenuste osutajatega.

3. Käesoleva lepingu sätteid ei tõlgendata nii, nagu oleks lepinguosaline kohustatud avalikustama üksiklientide äritegevuse ja kontodega seotud teavet või avalik-õiguslike isikute valduses olevat salajast või ärisaladuse alla kuuluvat teavet.

4. Ilma et see piiraks muid finantsteenuste piiriülese osutamisega seotud usaldatavusnormatiive, võib pool nõuda teise poole piiriüleste finantsteenuste osutajatelt ja finantsinstrumentidelt registreerimist või luba.

ARTIKKEL 155

Tõhus ja läbipaistev reguleerimine

1. Kumbki pool annab endast parima, et anda kõikidele huvitatud isikutele ette teada kõikidest üldkohaldatavatest meetmetest, mida pool kavatseb kehtestada, et anda nendele isikutele võimalus esitada meetme kohta oma märkused. Sellisest meetmest teatatakse:

a) ametliku teataja kaudu või

b) muus kirjalikus või elektroonilises vormis.

2. Kumbki pool teeb huvitatud isikutele kättesaadavaks oma nõuded finantsteenuste osutamist puudutavate taotluste täitmise kohta.

3. Taotleja taotluse korral annab pool taotlejale teada, millises käsitusjärgus tema taotlus on. Kui asjaomane pool nõuab taotlejalt täiendavat teavet, teatab ta sellest taotlejale ilma põhjendamatu viivitusega.

4. Kumbki lepinguosaline teeb kõik endast sõltuva tagamaks, et finantsteenuste sektori reguleerimisel ja järelevalvel ning võitluses rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu rakendatakse ja kohaldatakse tema territooriumil rahvusvahelisi standardeid. Sellised rahvusvahelised standardid on Baseli pangajärelevalvekomitee „Core Principles for Effective Banking Supervision” („Tõhusa pangajärelevalve põhialused”), Rahvusvahelise Kindlustusjärelevalveameti „Insurance Core Principles and Methodology” („Kindlustuse põhialused ja meetodid”), Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni „Objectives and Principles of Securities Regulation” („Väärtpaberijärelevalve eesmärgid ja põhimõtted”) ning rahapesuvastase töökonna soovitusel „Forty Recommendations on Money Laundering” („Nelikümmend soovitus seoses rahapesuga”) ja „Nine Special Recommendations on Terrorist Financing” („Üheksa erisoovitus seoses terrorismi rahastamisega”).

5. Pooled võtavad arvesse ka G7 riikide rahandusministrite dokumenti „Ten Key Principles for Information Sharing” („Infojagamise kümme olulisimat põhimõtet”), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (edaspidi „OECD”) näidislepingut teabevahetuse kohta maksuküsimustes ja G20 avaldust „Statement on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes” („Avaldus läbipaistvuse ja teabevahetuse kohta maksustamise eesmärgil”).

ARTIKKEL 156

Uued finantsteenused

Iga pool lubab oma territooriumil asuval teise poole finantsteenuste osutajal osutada uusi finantsteenuseid, mis on samasugust tüüpi nagu teenused, mida pool lubab osutada omaenda finantsteenuse osutajatel oma siseriikliku õiguse kohaselt samasuguses olukorras. Pool võib määrata, millise institutsioonilise või õigusliku vormi kaudu võib teenust osutada, ja võib nõuda luba sellise teenuse osutamiseks. Sellise loa nõudmise korral tehakse otsus mõistliku ajavahemiku jooksul ja loa andmisest võidakse keelduda üksnes ettevaatuse kaalutlustel.

ARTIKKEL 157

Andmetöötlus

1. Iga pool lubab teise poole finantsteenuse osutajal edastada teavet elektroonilises või muus vormis oma territooriumile ja oma territooriumilt välja andmetöötuse eesmärgil, kui selline andmetöötlus on nõutav selle finantsteenuse osutaja tavapärase äritegevuses.
2. Iga pool kehtestab piisavad kaitsemeetmed eraelu puutumatuse kaitseks ja üksikisikute eraelu, perekonna, kodu ja kirjavahetuse häirevabaduse kaitseks, eelkõige seoses isikuandmete edastamisega.

Ettevaatusmeetmete tunnustamine

1. Pool võib selle kindlaksmääramisel, kuidas kohaldatakse tema finantsteenustega seotud meetmeid, tunnustada teiste riikide ettevaatusmeetmeid. Niisugune tunnustamine võib toimuda eeskirjade ühtlustamise teel või muul viisil ning võib põhineda poole lepingul või kokkuleppel asjaomase riigiga või olla ka ühepoolne.
2. Pool, kes on lõikes 1 osutatud olemasolevas või tulevases lepingus või kokkuleppes osaline, annab teisele poolele piisava võimaluse pidada läbirääkimisi sellise lepingu või kokkuleppega ühinemiseks või esimesena nimetatud poolega samalaadsete lepingute või kokkulepete sõlmimiseks tingimustes, mis võimaldavad samaväärset regulatsiooni, järelvalvet, regulatsiooni rakendamist ja vajaduse korral lepingus või kokkuleppes osalevate poolte vahelise teabevahetuse korda. Kui pool annab tunnustuse ühepoolset, annab ta teisele poolele piisava võimaluse tõendada selliste tingimuste olemasolu.

ARTIKKEL 159

Konkreetsed erandid

1. Ühtki käesoleva jaotise sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see poolt ja tema avalik-õiguslikke üksusi oma territooriumil ainuõiguslikult tegemast toiminguid või osutamast teenuseid, mis moodustavad osa riiklikust pensionikavast või seadusega ette nähtud sotsiaalkindlustussüsteemist, välja arvatud juhul, kui poole siseriiklike õigusnormide kohaselt võivad kõnealuseid toiminguid teha ka avalik-õiguslike üksuste või eraõiguslike institutsioonidega konkureerivad finantsteenuste osutajad.
2. Käesolevat lepingut ei kohaldata keskpanga, rahandusorgani, valuutakursi- või krediitpoliitikat juhtiva asutuse või mõne muu avalik-õigusliku üksuse tegevuse või meetmete suhtes rahapoliitika või sellega seotud krediidi- või vahetuskursipoliitika elluviimisel.
3. Ühtki käesoleva jaotise sätet ei tõlgendata nii, nagu takistaks see poolt ja tema avalik-õiguslikke üksusi oma territooriumil ainuõiguslikult tegemast toiminguid või osutamast teenuseid poole või tema avalik-õiguslike üksuste nimel või tagatisel või nende rahalisi vahendeid kasutades.

6. JAGU

RAHVUSVAHELISED MEREVEOTEENUSED

ARTIKKEL 160

Kohaldamisala ja põhimõtted

1. Käesolevas jaos on sätestatud põhimõtted rahvusvaheliste mereveoteenuste jaoks, mille suhtes on võetud kohustusi vastavalt käesoleva jaotise 2. peatükile („Ettevõtete asutamine”), 3. peatükile („Piiriülene teenuste osutamine”) ja 4. peatükile („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”).
2. Pidades silmas rahvusvaheliste mereveoteenuste liberaliseerimise praegust taset poolte vahel, teeb iga pool järgmist:
 - a) rakendab tulemuslikult põhimõtet tagada piiranguteta juurdepääs rahvusvahelisele mereveoturule ja kaubandusele ärilistel alustel ja diskrimineerimata ning
 - b) võimaldab teise poole lipu all sõitvatele või teise poole teenuseosutajate käitavatele laevadele muu hulgas juurdepääsul sadamatele, sadamate infrastruktuuri ja meretranspordi abiteenuste kasutamisel ning sellega seotud maksudes ja tasudes, tolliteenuste, kaikohtade ning peale- ja mahalaadimisrajatiste kasutamisel vähemalt sama soodsaid tingimusi kui oma laevadele.

3. Neid põhimõtteid rakendades toimivad pooled järgmiselt:
- a) tulevikus kolmandate riikidega sõlmitavates kahepoolsetes lepingutes, mis käsitlevad mereveoteenuseid, sealhulgas puist- ja vedellastivedusid ja liinivedusid, ei näe nad ette lastijaotusklausleid ning kaotavad varasemates kahepoolsetes lepingutes sisalduvad lastijaotusklauslid mõistliku aja jooksul, ning
 - b) kaotavad käesoleva lepingu jõustumisel ühepoolsed meetmed ning haldus-, tehnilised ja muud takistused, mis võivad kujutada endast rahvusvaheliste mereveoteenuste vaba osutamise varjatud piiramist või põhjustada selles vallas ebavõrdset kohtlemist, ning hoiduvad edaspidi neid kehtestamast.
4. Iga pool lubab teise poole rahvusvaheliste mereveoteenuste osutajatel, sealhulgas laevade agenteerimisteenuste osutajatel registreerida asukoht oma territooriumil vähemalt sama soodsatel asutamis- ja tegutsemistingimustel, nagu ta võimaldab omaenda või mõne kolmanda riigi teenuseosutajatele, sõltuvalt sellest, millised tingimused on soodsamad.
5. Iga pool teeb teise poole rahvusvaheliste mereveoteenuste osutajatele mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel kättesaadavaks järgmised sadamateenused: lootsiteenused, puksiirabi, toiduainete, kütuse ja veega varustamine, prügi ja ballastvee kõrvaldamine, sadamakapteni teenused, navigeerimisabi, laeva tööks vajalikud maismaa-tugiteenused, sealhulgas side-, vee- ja elektrivarustus, avariiremondi vahendid, reidi-, kai- ja sildumisteenused.

Mõisted

Käesolevas jaos ning käesoleva jaotise 2. peatükis („Ettevõtete asutamine”), 3. peatükis („Piiriülene teenuste osutamine”) ja 4. peatükis („Füüsiliste isikute ajutine kohalolek ärilisel eesmärgil”) kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „konteinerjaama- ja depooteenused” – tegevused, mis seisnevad konteinerite hoiustamises sadamaaladel või sisemaal, et neid laadida / tühjaks laadida, remontida ja muuta saadetiste jaoks kättesaadavaks;
- „tollivormistusteenused” (kasutatakse ka nimetust „tollimaakleri teenused”) – tegevused, mis seisnevad kaubasaadetiste impordi, ekspordi või transiidiga seotud tolliformaalsuste sooritamises teise isiku nimel, olenemata sellest, kas see on teenuseosutaja põhitegevus või täiendab tema põhitegevust;
- „ekspedeerimisteenused” – tegevused, mis koosnevad lastisaatjate nimel veotoimingute korraldamisest ja järelevalvest veo- ja abiteenuste tellimise kaudu, dokumentide koostamisest ja äriteabe andmisest;
- „rahvusvaheline merevedu” – hõlmab ükselt-uksele-transporti ja ühendveotoiminguid, st kaubavedusid, mille korral kasutatakse rohkem kui üht veoliiki, millest üks osa on merevedu, ning mis toimuvad ühe veodokumendi alusel, ning seega hõlmab rahvusvahelise mereveoteenuse osutaja õigust sõlmida sellel eesmärgil lepinguid otse muude veoliikide teenusepakkujatega;

- „laevade agenteerimisteenused” – tegevused, mis seisnevad asjaomases geograafilises piirkonnas ühe või enama laevaliini või laevandusettevõtja ärihuvide esindamises agendina järgmistel eesmärkidel:
 - a) meretranspordi- ja sellega seotud teenuste turustamine ja müük pakkumise tegemisest arve esitamiseni, konossementide väljastamine ettevõtjate nimel, vajalike abiteenuste ost ja edasimüük, dokumentide koostamine ja äriteabe andmine ning
 - b) vajaduse korral laevandusettevõtjate nimel laevade sadamaskäikude või lasti vastuvõtmise korraldamine;
- „mereveoste käitlemisteenused” – stividorettevõtjate, sealhulgas terminali käitajate tegevus, välja arvatud otsene kaitöötajate tegevus, juhul kui nende töö on korraldatud stividor- ja terminaliettevõtjatest sõltumatult. Mõiste hõlmab järgmiste tegevuste korraldamist ja järelevalvet:
 - a) kauba lastimine laevale ja lossimine laevalt;
 - b) kauba kinnitamine ja lahtivõtmine ning
 - c) kauba vastuvõtt, väljastamine ja hoiustamine enne lastimist või pärast lossimist.

6. PEATÜKK

ELEKTRONILINE KAUBANDUS

ARTIKKEL 162

Eesmärk ja põhimõtted

1. Pooled tunnistavad, et e-kaubandus suurendab kauplemisvõimalusi mitmetes sektorites, ning lepivad kokku, et soodustavad omavahelise e-kaubanduse arengut, eelkõige tehes käesoleva jaotise sätete alusel koostööd e-kaubandusega seotud küsimustes.
2. Pooled lepivad kokku, et elektroonilise kaubanduse kasutajate usalduse tagamiseks tuleb elektroonilist kaubandust arendada kooskõlas rahvusvaheliste andmekaitsestandarditega.
3. Pooled lepivad kokku, et teenuse osutamine elektrooniliselt loetakse teenuste osutamiseks 3. peatüki („Piiriülene teenuste osutamine”) tähenduses ja selle suhtes ei kohaldata tollimakse.

ARTIKKEL 163

E-kaubanduse reguleerimisega seotud aspektid

1. Pooled peavad e-kaubanduse reguleerimise küsimustes dialoogi, milles käsitletakse muu hulgas järgmisi teemasid:

- a) üldsusele elektrooniliste allkirjade kohta antud sertifikaatide tunnustamine ja piiriüleste sertifitseerimisteenuste soodustamine;
- b) vahendusteenuste pakkuja vastutus andmete edastamise või salvestamise eest;
- c) soovimatute elektrooniliste kommertsteadete käsitlemine;
- d) tarbijate kaitse elektroonilise kaubanduse valdkonnas muu hulgas petturlike ja eksitavate kaubandustavade eest piiriüleses kontekstis;
- e) isikuandmete kaitse;
- f) paberivaba kaubanduse arendamine ning
- g) muud elektroonilise kaubanduse arengu seisukohalt olulised küsimused.

2. Poolte selline koostöö toimub muu hulgas nende vastavaid õigusakte ja kohtulahendeid ning nende õigusaktide rakendamist puudutava teabe vahetamise teel.

ARTIKKEL 164

Isikuandmete kaitse

Pooled püüavad võimaluse korral ja oma pädevuse piires töötada välja või (olenevalt olukorrast) säilitada isikuandmete kaitse määrusi.

ARTIKKEL 165

Paberivaba kaubanduse korraldamine

Pooled püüavad võimaluse korral ja oma pädevuse piires:

- a) teha kaubanduse korraldamise dokumendid avalikkusele kättesaadavaks elektroonilises vormis ning

- b) aktsepteerida elektrooniliselt esitatud kaubandushaldusdokumente⁵³ samaväärsena nende dokumentide paberversioonidega.

ARTIKKEL 166

Tarbijakaitse

1. Pooled tunnistavad, et on oluline säilitada ja kehtestada läbipaistvad ja tulemuslikud meetmed, et kaitsta tarbijaid elektroonilises kaubanduses tehingute tegemisel petturlike ja eksitavate kaubandustavade eest.
2. Pooled tunnistavad tarbijakaitse tugevdamise ja siseriiklike tarbijakaitseasutuste omavahelise koostöö tähtsust e-kaubandusega seotud tegevustes.

⁵³ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et Colombia ja Peruu puhul tähendavad „kaubandushaldusdokumendid” vorme, mille pool on välja andnud või mis on välja antud poole kontrolli all ning mille importija või eksportija peab täitma või täita laskma seoses kaupade impordi või ekspordiga.

7. PEATÜKK

ERANDID

ARTIKKEL 167

Üldised erandid

1. Võttes arvesse nõuet, et selliseid meetmeid ei kohaldata viisil, mis kujutaks endast meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist poolte vahel või ettevõtete asutamise või piiriülese teenuste osutamise varjatud piiramist, ei tõlgendata ühtki käesoleva jaotise ega V jaotise („Jooksvad maksed ja kapitali liikumine”) sätet nii, nagu takistaks see poolt vastu võtmast või jõustamast meetmeid, mis on:

- a) vajalikud riikliku julgeoleku ja kõlbuse kaitseks ning avaliku korra tagamiseks⁵⁴;
- b) vajalikud inimeste, loomade ja taimede elu ja tervise kaitseks, sealhulgas samaks otstarbeks vajalikud keskkonnameetmed;

⁵⁴ Avaliku korra erandit võib kohaldada üksnes juhul, kui esineb tõeline ja piisavalt tõsine oht, mis kahjustab mõnd ühiskonna põhihuvi.

- c) seotud taastumatute elus ja eluta loodusvarade säästmisega, kui kõnealuseid meetmeid kohaldatakse koos piirangutega omamaistele investoritele või omamaisele teenuste osutamisele või tarbimisele;
- d) vajalikud rahvuslike kunsti-, ajaloo- ja arheoloogiaväärtuste kaitseks;
- e) vajalikud selleks, et kindlustada kinnipidamist käesoleva jaotise ja V jaotise („Jooksvad maksed ja kapitali liikumine”) sätetega kooskõlas olevatest õigusnormidest,⁵⁵ sealhulgas õigusnormidest, mis käsitlevad:
 - i) kelmuste ja pettuste takistamist või lepingute rikkumise tagajärgede menetlemist;
 - ii) isikute eraelu kaitset isikuandmete töötlemisel ja levitamisel ning isiklike andmetike ja kontode konfidentsiaalsuse kaitset;
 - iii) ohutust.

⁵⁵ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et Peruu puhul käsitatakse, et meetmete täitmine, millega takistatakse rahaülekannete tegemist, rakendades õiglaselt, mittediskrimineerivalt ning heas usus Peruu seadusi, mis käsitlevad:

- a) pankrotti, maksejõuetust ja võlausaldajate õiguste kaitset;
- b) väärtpaberite, futuuride, optsioonide või muude tuletisväärtpaberite emiteerimist, nendega kauplemist või tehingute tegemist;
- c) kriminaalkuritegusid;
- d) finantsaruandlust või tehingute arvestuse pidamist, kui see on vajalik õiguskaitseorganite või finantsjärelevalveasutuste abistamiseks, või
- e) kohtu- või halduskorralduste või kohtu- või haldusmenetlustes tehtud otsuste täitmise tagamist ei ole vastuolus käesoleva jaotise ega V jaotise („Jooksvad maksed ja kapitali liikumine”) sätetega.

2. Käesoleva jaotise, VII lisa („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”) ning VIII lisa („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”) sätteid ei kohaldata poolte vastavate sotsiaalkindlustussüsteemide suhtes ega iga poole territooriumil toimuvate tegevuste suhtes, mis on kas või ajutiselt seotud avaliku võimu teostamisega.

V JAOTIS

JOOKSVAD MAKSED JA KAPITALI LIIKUMINE

ARTIKKEL 168

Jooksevkonto

Pooled lubavad kõiki pooltevahelisi makseid ja maksebilansi jooksevkonto siirdeid vabalt konverteeritavas valuutas ja kooskõlas Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirja VIII artikli sätetega.

ARTIKKEL 169

Kapitalikonto

Maksebilansi kapitali- ja finantskonto tehingute puhul tagavad pooled alates käesoleva lepingu jõustumisest kapitali vaba liikumise, mis on seotud otseinvesteeringutega,⁵⁶ mis tehakse vastuvõtva riigi õiguse kohaselt asutatud juriidilistesse isikutesse, ning investeeringute ja muude tehingutega, mis on tehtud käesoleva lepingu IV jaotise („Ettevõtete asutamine, teenuskaubandus ja e-kaubandus”) sätete kohaselt,⁵⁷ ning nende investeeringute likvideerimise ja kodumaale tagasiviimise ja sellest tuleneva kasumiga.

ARTIKKEL 170

Kaitsemeetmed

1. Colombia puhul kehtib järgmine: erandjuhtudel, kui maksed ja kapitali liikumine põhjustavad või ähvardavad põhjustada tõsiseid raskusi Colombia vahetuskursipoliitika või rahapoliitika toimimises, võib Colombia võtta kapitali liikumise suhtes kõige rohkem ühe aasta jooksul kaitsemeetmeid. Neid kaitsemeetmeid võib säilitada sellest tähtajast kauem põhjendatud juhtudel, kui on vaja ületada erakorralised asjaolud, mis tingisid nende meetmete kohaldamise. Sellisel juhul esitab Colombia teistele pooltele eelnevalt põhjused, mis õigustavad meetmete säilitamist.

⁵⁶ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et „otseinvesteeringud” ei tähenda väliskaubandusega seotud krediiti, portfelliinvesteeringuid omamaiste õigusaktide tähenduses, riigivõlga ega sellega seotud krediiti.

⁵⁷ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et käesoleva jaotise suhtes kohaldatakse ka IV jaotise („Teenuskaubandus, ettevõtete asutamine ja elektrooniline kaubandus”) 7. peatükki („Erandid”).

2. Peruu ja ELi osapoolle puhul kehtib järgmine: erandjuhtudel, kui maksed ja kapitali liikumine põhjustavad või ähvardavad põhjustada tõsiseid raskusi Peruu või ELi osapoolle vahetuskursipoliitika või rahapoliitika toimimises, võib Peruu või EL osapool võtta kapitali liikumise suhtes kõige rohkem ühe aasta jooksul kaitsemeetmeid.
3. Kaitsemeetmete kohaldamist lõike 2 alusel võib pikendada nende ametliku taaskehtestamise kaudu äärmiselt erakorralistel asjaoludel ja olles kavandatava ametliku taaskehtestamise rakendamise eelnevalt asjaomaste poolte vahel kooskõlastanud.
4. Mitte mingil tingimusel ei tohi lõigetes 1 ja 2 osutatud meetmeid kasutada kaubanduse kaitse eesmärgil ega konkreetse tootmisharu kaitseks.
5. Pool, kes kehtestab või säilitab lõike 1, 2 või 3 alusel kaitsemeetmed, teatab viivitamata teistele pooltele nende otstarbe ja ulatuse ning esitab niipea, kui võimalik, nende kaotamise ajakava.

ARTIKKEL 171

Lõppsätted

Pooled konsulteerivad teineteisega, et hõlbustada omavahelist kapitali liikumist, eelkõige kapitali- ja finantskontode järkjärgulist liberaliseerimist, eesmärgiga toetada pikaajalisteks investeringuteks vajalikku stabiilset ja turvalist raamistikku.

VI JAOTIS

RIIGIHANKED

ARTIKKEL 172

Mõisted

Käesolevas jaotises kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „*build-operate-transfer*-tüüpi leping ja riiklike ehitustööde kontsessioonileping” – lepinguline suhe, mille esmaeesmärk on näha ette füüsilise taristu, tehase, hoone, rajatise või muu valitsusele kuuluva objekti ehitamine või ennistamine ja mille alusel hankija annab tarnijale lepingu täitmise eest vastutasuks kindlaks ajavahemikuks selle objekti ajutise omandiõiguse või õiguse objekti lepingu kehtivusaja jooksul kontrollida või kasutada ja selle kasutamise eest tasu nõuda;

- „kommertskaubad või -teenused” – kaubad või teenused, mida tavaliselt müüakse või pakutakse müügiks turul valitsusvälistele ostjatele ja mida niisugused ostjad ostavad tavaliselt turult valitsemisega mitte seotud eesmärkidel;
- „ehitusteenus” – teenus, mille eesmärk on mis tahes vahenditega ehitada hooneid ja tsiviilrajatise ÜRO ühtse tooteklassifikaatori (edaspidi „CPPC”) 51. alajao tähenduses;
- „elektrooniline oksjon” – elektrooniliste seadmete abil toimuv järkjärguline tegevus, mille käigus tarnijad esitavad uue hinnapakkumise, hankemenetluse hindamiskriteeriumide kohase muu mõõdetava väärtuse või mõlemad, mille tulemusel muutub pakkumuste pingerida;
- „kirjalikult” ja „kirjalik” – sõnade ja numbritega esitatud väljendus, mida saab lugeda ja taasesitada ning hiljem edastada. Mõiste hõlmab elektrooniliselt edastatavat ja salvestatavat teavet;
- „piiratud hange” – hange, mille puhul hankija võtab ühendust tema enda välja valitud tarnija või tarnijatega;
- „meede” – hankija seadus, eeskiri, kord, haldussuunis, tava või muu toiming, mis on seotud käesoleva lepingu alla kuuluva hankega;
- „korduvkasutatav nimekiri” – nimekiri, mida hankija kavatseb kasutada rohkem kui ühel korral ja mis sisaldab tarnijaid, kelle hankija on tunnistanud nimekirja kandmise tingimustele vastavaks;

- „hanketeade” – hankija avaldatav teade, milles kutsutakse huvitatud tarnijaid esitama osalustaotlusi, pakkumusi või mõlemaid;
- „korvamismeetmed” – tingimused või kohustused, mis edendavad kohalikku arengut või parandavad poole maksebilanssi näiteks omamaise osaluse, tehnoloogia litsentsimise ning investeerimis-, vastuostu- jms toimingute ja nõuete abil;
- „avatud hange” – hange, mille puhul võivad pakkumuse esitada kõik huvitatud tarnijad;
- „hankija” – poole üksus, mis on nimetatud XII lisa („Riigihanked”) 1. liites;
- „kvalifitseeritud tarnija” – tarnija, kelle hankija on tunnistanud osalemistingimustele vastavaks;
- „valikhange” – hange, mille puhul hankija kutsub pakkumusi esitama üksnes kvalifitseeritud tarnijad;
- „teenused” hõlmab ehitusteenuseid, kui ei ole sätestatud teisiti; ning

- „tehniline kirjeldus” – hanketingimus, milles:
 - a) kehtestatakse hangitavate kaupade ja teenuste omadused, sealhulgas kvaliteedi, toime, ohutuse ja mõõtmete nõuded, või kaupade tootmise ja teenuste osutamise protsessid ja viisid või
 - b) sätestatakse toote või teenuse puhul kasutatav terminoloogia, tähised, pakendamis-, märgistus- või etiketinõuded.

ARTIKKEL 173

Kohaldamisala

1. Käesolevat jaotist kohaldatakse poole kehtestatud meetmete suhtes, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega.
2. Käesolevas jaotises tähendab „käesoleva lepinguga hõlmatud hange” valitsuse ülesannete täitmiseks teostatavat hanget, mille puhul hangitakse kaupu, teenuseid või mõlemat, nagu pooled on kindlaks määranud XII lisa („Riigihanked”) 1. liites, ning:
 - a) hanke eesmärk ei ole äriotstarbeline müük või edasimüük või kasutamine äriotstarbeliseks müügiks või edasimüügiks mõeldud kaupade tootmisel või teenuste osutamisel;

- b) mis toimub mis tahes lepingulisel alusel, kaasa arvatud ostmise, liisimise, üürimise või rentimise teel koos väljaostuvõimalusega või ilma, *build-operate-transfer*-tüüpi lepingu ja riiklike ehitustööde kontsessioonilepingu raames;
- c) mille väärtus on artikli 176 kohase teate avaldamise ajal võrdne XII lisa („Riigihanked”) 1. liites poolte kohta sätestatud piirmääraga või sellest suurem;
- d) mille teostab hankija; ning
- e) mida ei ole käesoleva jaotise kohaldamisalast muul moel välja arvatud.

3. Kui ei ole sätestatud teisiti, ei kohaldata käesolevat jaotist järgmise suhtes:

- a) maa, olemasolevate hoonete või muu kinnisvara või nendega seotud õiguste omandamine või rentimine;
- b) lepinguvälised kokkulepped või poole poolt mis tahes vormis antav abi, sealhulgas koostöölepingud, toetused, laenud, subsiidiumid, paigutused omakapitali, garantiid ja maksusoodustused;

- c) fiskaalasutuse teenuste ja depoteenuste, reguleeritud finantsinstitutsioonide likvideerimise ja juhtimise teenuste ning riigivõla, sealhulgas laenude, riigi võlakirjade, vekslite ja muude väärtpaberite müügi, tagasiostu või levitamise seotud teenuste hange või soetamine⁵⁸;
- d) riiklikud töölepingud ja nendega seotud meetmed ning
- e) hanked, mis korraldatakse:
 - i) spetsiaalselt rahvusvahelise abi, sealhulgas arenguabi andmiseks;
 - ii) erimenetluse või klausli alusel, mis :
 - A) on sätestatud sõjaväeüksuste paiknemist käsitlevas rahvusvahelises lepingus või
 - B) on sätestatud rahvusvahelises lepingus, mis käsitleb mõne projekti ühist rakendamist sellisele lepingule alla kirjutanud riikide poolt;
 - iii) rahvusvahelise organisatsiooni erimenetluse või -klausli alusel või mida rahastatakse rahvusvahelise toetuse, laenu või muu abiga, mille suhtes kohaldatav menetlus või klausel ei ole käesoleva jaotisega kooskõlas.

⁵⁸ Suurema kindluse huvides tuleb märkida, et käesolevat jaotist ei kohaldata panga-, finants-, või eriteenuste hangete suhtes, mis on seotud järgmise tegevusega:

- a) riigivõla võtmine või
- b) riigivõla haldamine.

4. Iga pool määrab kindlaks järgmise teabe oma asjakohastes XII lisa („Riigihanked”) 1. liite alajagudes:

- a) 1. alajaos keskvalitsusasutused, kelle hanked kuuluvad käesoleva jaotise alla;
- b) 2. alajaos keskvalitsusest madalama taseme valitsusasutused, kelle hanked kuuluvad käesoleva jaotise alla;
- c) 3. alajaos kõik muud üksused, kelle hanked kuuluvad käesoleva jaotise alla;
- d) 4. alajaos käesoleva jaotisega hõlmatud kaubad;
- e) 5. alajaos käesoleva jaotisega hõlmatud teenused peale ehitusteenuste;
- f) 6. alajaos käesoleva jaotisega hõlmatud ehitusteenused ning
- g) 7. alajaos üldised märkused.

5. Kui hankija nõuab käesoleva lepinguga hõlmatud hangete raames, et poole isikud, keda ei ole nimetatud XII lisa („Riigihanked”) 1. liites, korraldaksid hankeid teatavate eritingimuste kohaselt, kohaldatakse niisuguste tingimuste suhtes artiklit 175 *mutatis mutandis*.

Hindamine

6. Kui hankija hindab hanke väärtust eesmärgiga teha kindlaks, kas tegemist on käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, ei tohi ta jagada hanget mitmeks hankeks ega kasutada selle väärtuse hindamiseks erilisi hindamismeetodeid eesmärgiga, et niisugune hange või selle osa jääks käesoleva jaotise kohaldamisalast välja.

7. Hankija esitab hanke arvestusliku maksimaalse koguväärtuse hanke kogukestuse lõikes, olenemata sellest, kas leping sõlmitakse ühe või enama tarnijaga, võttes arvesse kõiki tasustamise vorme, sealhulgas lisatasud, teenustasud, vahendustasud ja intressid. Kus hankes on ette nähtud optiooniklauslid, peab hankija esitama hanke arvestusliku maksimaalse koguväärtuse, mis sisaldab ka mittekohustuslikke oste.

8. Kui hanke üksiknõude tulemusena sõlmitakse rohkem kui üks leping või sõlmitakse lepingud eraldi osade suhtes (edaspidi „osahanked”), lähtutakse arvestusliku maksimaalse koguväärtuse arvutamisel järgmisest:

- a) hanke maksimaalne koguväärtus kogu selle kestuse lõikes või
- b) sama tüüpi kauba või teenuse osahangete väärtus, mille kohta sõlmiti lepingud eelneva 12 kuu jooksul või hankija eelneva eelarveaasta jooksul, mida on võimaluse korral korrigeeritud, et võtta arvesse ettenähtavaid muudatusi järgneva 12 kuu jooksul hangitavate kaupade või teenuste koguses või väärtuses, või

- c) algse lepingu sõlmimisele järgneva 12 kuu jooksul või hankija eelarveaasta jooksul hangitava sama tüüpi kauba või teenuse osahangete arvestuslik väärtus.

9. Ükski käesoleva jaotise säte ei takista poolel uue hankepoliitika, -korra või lepinguliste vahendite väljatöötamist, tingimusel et need on kooskõlas käesoleva jaotisega.

ARTIKKEL 174

Erandid

Käesolevat jaotist ei tõlgendata nii, nagu takistaks see poolt kehtestamast või rakendamast järgmisi meetmeid, tingimusel et selliseid meetmeid ei rakendata viisil, mis võiks tekitada meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist või rahvusvahelise kaubanduse varjatud piiramist:

- a) avaliku kõlbluse, korra ja turvalisuse kaitseks vajalikud meetmed;
- b) inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitseks vajalikud meetmed, kaasa arvatud vastavad keskkonnametmed;
- c) intellektuaalomandi kaitseks vajalikud meetmed või
- d) puuetega isikute, heategevusorganisatsioonide või vangide tööga valmistatavate kaupade ja teenustega seotud meetmed.

Üldpõhimõtted

1. Iga meetme puhul, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega, kehtib järgmine:
 - a) EL osapool, kaasa arvatud tema hankijad,⁵⁹ võimaldavad lepingule alla kirjutanud Andide riikide kaupadele ja teenustele ning selliseid kaupu või teenuseid pakkuvatele lepingule alla kirjutanud Andide riikide tarnijatele ja teenuseosutajatele viivitatamatult ja tingimusteta vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu nad võimaldavad omaenda kaupadele, teenustele, tarnijatele ja teenuseosutajatele;
 - b) kõik lepingule alla kirjutanud Andide riigid, kaasa arvatud nende hankijad, võimaldavad ELi osapoole kaupadele ja teenustele ning selliseid kaupu või teenuseid pakkuvatele ELi osapoole tarnijatele ja teenuseosutajatele viivitatamatult ja tingimusteta vähemalt sama soodsat kohtlemist, nagu nad võimaldavad omaenda kaupadele, teenustele, tarnijatele ja teenuseosutajatele.
2. Käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega seotud meetmete puhul pooled ja nende hankijad:
 - a) ei kohtle mõnda kohapealset tarnijat tema välismaise kuuluvuse või omandiõiguse määra põhjal vähem soodsalt kui teisi kohapealseid tarnijaid või
 - b) ei diskrimineeri kohapealset tarnijat selle alusel, et toode või teenus, mida see tarnija selle konkreetse hanke jaoks pakub, on teise poole kaup või teenus.

⁵⁹ ELi osapoole „hankijate” hulka kuuluvad ka Euroopa Liidu liikmesriikide „hankijad”, nagu on sätestatud XII lisa („Riigihanked”) 1. liites.

Hanke läbiviimine

3. Hankija viib asjaomase hanke läbi läbipaistvalt ja erapooletult, vältides huvide konflikte ja korruptsiooni.

Pakkumismenetlused

4. Hankija kasutab selliseid meetodeid nagu avatud hange, valikhange ja piiratud hange vastavalt oma siseriiklikele õigusaktidele, kooskõlas käesoleva jaotisega.

Elektrooniliste vahendite kasutamine

5. Kui hankija korraldab käesoleva lepinguga hõlmatud hanke elektroonilisel teel, peab ta:

- a) tagama, et hanke läbiviimisel kasutatakse muu hulgas ka autentimiseks ja andmete krüptimiseks infotehnoloogiasüsteeme ja tarkvara, mis on üldkättesaadavad ja võimaldavad koostalitlust teiste üldkättesaadavate tehnoloogiasüsteemide ja tarkvaraga, ning
- b) rakendama mehhanisme, millega tagatakse osalemistaotluste ja pakkumuste terviklus, sealhulgas fikseeritakse nende esitamise aeg, ning välistatakse neile loata juurdepääs.

Päritolureeglid

6. Käesoleva lepinguga hõlmatud hanke puhul ei kohalda kumbki pool teise poole territooriumilt imporditavate kaupade ega tarnitavate teenuste suhtes muid päritolureegleid kui need, mida pool samal ajal kohaldab tavapärase kaubanduse raames sama poole territooriumilt samade kaupade impordi või samade teenuste tarnete suhtes.

Korvamismeetmed

7. Kui käesoleva jaotise või selle juurde kuuluvate lisade sätetest ei tulene teisiti, ei tohi ükski pool korvamismeetmeid taotleda, arvestada, kehtestada ega jõustada.

Meetmed, mis ei ole hangetele eriomased

8. Lõikeid 1 ja 2 ei kohaldata tolli- ega muude maksude suhtes, mis on kehtestatud impordile või ekspordile või seoses impordi või ekspordiga, sealhulgas selliste maksude kogumise meetodi suhtes, muude impordieeskirjade ja -formaalsuste suhtes ega teenuskaubandust mõjutavate meetmete suhtes, välja arvatud käesoleva lepinguga hõlmatud hankeid reguleerivad meetmed.

ARTIKKEL 176

Hanketeabe avaldamine

1. Pooled:
 - a) avaldavad kiiresti kõik üldkohaldatavad meetmed käesoleva lepinguga hõlmatud hangete kohta ja kõik nende muudatused ametlikult määratud, laia levikuga, pidevalt kättesaadavas elektroonilises või paberipõhises meedias;
 - b) selgitavad neid taotluse korral teisele poolele;
 - c) loetlevad XII lisa („Riigihanked”) 2. liites elektroonilised ja paberväljaanded, milles pool avaldab punktis a kirjeldatud teavet; ning
 - d) loetlevad XII lisa („Riigihanked”) 3. liites elektroonilised kanalid, milles pool avaldab käesolevas artiklis, artiklis 177, artikli 180 lõikes 1 ja artikli 188 lõikes 2 nõutud teated.
2. Iga pool teatab teistele viivitamata kõikidest muudatustest XII lisa („Riigihanked”) 2. või 3. liites esitatud teabes.

ARTIKKEL 177

Teadete avaldamine

Hanketeade

1. Iga käesoleva lepinguga hõlmatud hanke kohta esitab hankija XII lisa („Riigihanked”) 3. liites nimetatud asjakohases kanalis hanketeate, välja arvatud artiklis 185 kirjeldatud asjaoludel. Selline teade peab sisaldama XII lisa („Riigihanked”) 4. liites sätestatud teavet. Need teated peavad olema kättesaadavad elektroonilisel teel, tasuta, ühtse juurdepääsupunkti kaudu.

Planeeritavate hangete eelteade

2. Iga pool soovib oma hankijatel avaldada igal eelarveaastal võimalikult varakult eelseisvate hangete plaan. Selline eelteade peaks sisaldama hanke sisu ja kavandatud kuupäeva, mil avaldatakse hanketeade.

3. XII lisa („Riigihanked”) 1. liite 3. alajaos nimetatud hankija võib kasutada planeeritavate hangete eelteadet hanketeatena, tingimusel et see sisaldab kogu XII lisa („Riigihanked”) 4. liites märgitud teavet, mis on kättesaadav, ja märget, et huvitatud tarnijad peavad teatama hankijale oma huvist hanke vastu.

ARTIKKEL 178

Osalemistingimused

1. Hankija esitab hankes osalemiseks ainult need tingimused, mis on olulised tagamaks, et tarnija vastab õiguslikult ja finantsiliselt hanke nõuetele ning on äriliselt ja tehniliselt suutlik asjaomast hanget täitma.
2. Hinnates, kas tarnija vastab osalemistingimustele, hindab hankija tarnija finants-, ärilist ja tehnilist suutlikkust selle tarnija äritegevuse põhjal niihästi hankija poole territooriumi piires kui ka väljaspool seda ning ta ei tohi kehtestada tingimust, et hankes osalemiseks peab tarnija olema eelnevalt sõlminud ühe või mitu lepingut antud poole hankijaga või et tarnijal peab olema varasem töökogemus kõnealuse poole territooriumil.
3. Tarnijate hindamisel lõike 2 kohaselt lähtub hankija hanketeadetes või hankedokumentides eelnevalt sätestatud tingimustest.
4. Hankija võib tarnija menetlusest kõrvale jätta sellistel põhjustel nagu pankrot, valeandmete esitamine, olulised või pidevad puudused ühe või mitme varasema lepingu sisuliste nõuete või kohustuste täitmisel, süüdimõistmine rasketes kuri- või väärtegudes, eksimine ametialaste käitumisreeglite vastu või maksude maksmata jätmise.

5. Hankija võib paluda pakkujal märkida pakkumusse, millise osa lepingust kavatseb ta anda allhanke korras kolmandatele isikutele, ning nimetada kavandatavad alltöövõtjad. See märg ei piira peamise töövõtja vastutust.

ARTIKKEL 179

Valikhange

1. Kui hankija kavatseb kasutada valikhanget, tuleb tal:

- a) lisada hanketeatesse vähemalt XII lisa („Riigihanked”) 4. liite punktides a, b, d, e, h ja i nimetatud teave ja kutsuda tarnijaid üles esitama osalemistaotlusi ning
- b) esitada pakkumuste esitamise perioodi alguseks kvalifitseeritud tarnijatele vähemalt XII lisa („Riigihanked”) 4. liite punktides c, f ja g nimetatud teave.

2. Hankija käsitab kvalifitseeritud tarnijana neid kodumaiseid tarnijaid ja teise poole tarnijaid, kes vastavad konkreetses hankes osalemise tingimustele, välja arvatud juhul, kui hankija teatab hanketeates, et pakkumusi võib esitada vaid piiratud arv tarnijaid, ning esitab vastava piiratud arvu tarnijate välja valimise kriteeriumid.

3. Kui hankedokumente ei tehta alates lõikes 1 nimetatud teate avaldamise kuupäevast avalikult kättesaadavaks, tagab hankija, et need tehakse kõikidele lõike 2 kohaselt välja valitud kvalifitseeritud tarnijatele kättesaadavaks üheaegselt.

ARTIKKEL 180

Korduvkasutatav nimekiri⁶⁰

1. Hankija võib koostada korduvkasutatava tarnijate nimekirja või sellist nimekirja pidada, tingimusel et igal aastal avaldatakse teade, millega huvitatud isikuid kutsutakse taotlema enda nimekirja kandmist, ja kui selline nimekiri avaldatakse elektrooniliselt, on see püsivalt kättesaadav asjakohase kanali kaudu, mis on loetletud XII lisa („Riigihanked”) 3. liites. Selline teade peab sisaldama XII lisa („Riigihanked”) 5. liites sätestatud teavet.

2. Kui korduvkasutatava nimekirja kehtivusaeg on kuni kolm aastat, võib hankija lõikest 1 olenemata avaldada nimetatud lõikes osutatud teate ainult üks kord, nimelt nimekirja kehtivusaja algul, tingimusel et teates esitatakse nimekirja kehtivusaeg ja teatatakse, et rohkem teateid ei avaldata.

3. Hankija lubab tarnijatel taotleda igal ajal enda kandmist korduvkasutatavasse nimekirja ning lisab mõistlikult lühikese aja jooksul sinna nimekirja kõik kvalifitseeritud tarnijad.

⁶⁰ Colombias on menetluse „concurso de méritos” puhul lõike 3 ja lõike 4 punkti c kohaldamisel korduvkasutatavatel nimekirjadel, mille maksimumkestus on üks aasta, konkreetne tähtaeg sellise nimekirja koostamiseks; selle konkreetse tähtaja määrab hankija. Kui see tähtaeg on möödunud, ei ole uusi tarnijaid nimekirja lisada enam võimalik. Pakkumise võivad esitada ainult nimekirja lisatud tarnijad.

4. Hankija võib kasutada teadet, milles kutsutakse tarnijaid taotlema enda kandmist korduvkasutatavasse nimekirja, hanketeatena, tingimused:
- a) see teade avaldatakse kooskõlas lõikega 1 ning sisaldab teavet, mida nõutakse XII lisa („Riigihanked”) 5. liite alusel, ning kogu kättesaadavat teavet, mida nõutakse XII lisa („Riigihanked”) 4. liites, ja selles on märgitud, et see teade kujutab endast hanketeadet;
 - b) hankija esitab tarnijatele, kes on talle teatanud oma huvist konkreetse hanke vastu, kiiresti piisavalt teavet, mis võimaldab neil kindlaks teha, kas nad on huvitatud hankes osalemast, sealhulgas kogu ülejäänud teabe, mida nõutakse XII lisa („Riigihanked”) 4. liite alusel, niivõrd kui see teave on kättesaadav, ning
 - c) tarnijal, kes on vastavalt lõikele 3 taotlenud enda kandmist korduvkasutatavasse nimekirja, võib lubada esitada antud hanke raames pakkumus, kui hankijal on piisavalt aega uurida, kas tarnija vastab osalemistingimustele.
5. Kõikidele tarnijatele, kes esitavad hankes osalemise taotluse või taotluse enda kandmiseks korduvkasutatavasse nimekirja, teatab hankija kiiresti oma otsuse taotluse kohta.

6. Kui hankija lükkab tagasi tarnija taotluse hankes osalemiseks või enda kandmiseks korduvkasutatavasse nimekirja, ei tunnista teda enam kvalifitseerunuks või kustutab ta korduvkasutatavast nimekirjast, teatab hankija sellest viivitamatult tarnijale ja esitab tarnija taotluse korral talle kirjalikult oma otsuse põhjenduse.

ARTIKKEL 181

Tehnilised kirjeldused

1. Hankija ei koosta, ei võta vastu ega kohalda tehnilisi kirjeldusi ega nõua mõne vastavushindamisprotseduuri kasutamist, millega luuakse või võidakse luua tarbetuid takistusi rahvusvahelises kaubanduses.
2. Hangitavate kaupade ja teenuste tehnilisi kirjeldusi koostades peab hankija vajaduse korral:
 - a) esitama tehnilises kirjelduses pigem tulemuslikkuse nõudeid ja funktsionaalseid nõudeid kui konstruktsiooni või välistunnuseid ning
 - b) võtma tehniliste kirjelduste aluseks rahvusvahelised standardid, kui need on olemas; muul juhul võtma aluseks siseriiklikud tehnilised normid, tunnustatud siseriiklikud standardid või ehituseeskirjad.

3. Kui tehnilistes kirjeldustes kasutatakse konstruktsiooni ja välistunnustega seotud näitajaid, peaks hankija lisama vajaduse korral hankedokumentidesse näiteks sõnad „või samaväärne”, et näidata, et ta võtab arvesse samaväärsete kaupade ja teenuste pakkumusi, kui need selgelt vastavad hanke tingimustele.
4. Hankija ei koosta tehnilisi kirjeldusi, mis sisaldavad konkreetse kaubamärgi või kaubanime, patendi, disainilahenduse või tüübi, teatava päritolu, tootja või tarnijaga seotud nõudeid või viiteid, välja arvatud juhul, kui hankeobjekte ei ole muul viisil võimalik piisavalt täpselt või arusaadavalt kirjeldada, ja tingimusel et hankija lisab hankedokumentidesse näiteks sõnad „või samaväärne”.
5. Hankija ei või isikult, kelle ärihuvid võivad olla seotud teatava hankega, konkurentsi piiramist põhjustaval viisil küsida ega vastu võtta nõuandeid, mida võidakse kasutada selle hanke tehniliste kirjelduste ettevalmistamisel või vastuvõtmisel.
6. Pooled, kaasa arvatud nende hankijad, võivad kooskõlas käesoleva artikliga koostada, vastu võtta või kohalda tehnilisi kirjeldusi loodusvarade kaitse edendamiseks või keskkonnakaitseks.

ARTIKKEL 182

Hankedokumendid

1. Hankija esitab tarnijatele hankedokumendid, mis sisaldavad kogu vajalikku teavet, et tarnijad saaksid koostada ja esitada nõuetele vastava pakkumuse. Nendes dokumentides esitatakse XII lisa („Riigihanked”) 8. liites sätestatud nõuete täielik kirjeldus, kui seda ei ole juba esitatud hanketeates.
2. Hankija vastab kiiresti hankes osaleva tarnija esitatud mõistlikele infopäringutele, tingimusel et küsitud teave ei anna sellele tarnijale eeliseid teiste hankes osalejate ees.
3. Kui hankija enne lepingu sõlmimise otsust muudab kriteeriume või nõudeid, mis on sätestatud hanketeates või osalevatele tarnijatele antud hankedokumentides, või muudab hanketeadet või -dokumente, edastab ta kirjalikult kõik sellised muudatused või muudetud või uuendatud teate või hankedokumendid:
 - a) kõikidele teabe muutmise ajal hankes osalevatele tarnijatele, kui need on teada, kõikidel muudel juhtudel aga esitab muudatused samal viisil, kui ta esitas algse teabe, ning
 - b) piisavalt varakult, et tarnijatel oleks aega oma pakkumusi vajaduse korral muuta ja need uuesti esitada.

ARTIKKEL 183

Tähtajad

Hankija jätab oma mõistlikest vajadustest lähtudes tarnijatele piisavalt aega, et koostada ja esitada hankes osalemise taotlused ja asjakohased pakkumused, arvestades seejuures selliseid tegureid nagu hanke laad ja keerulisus, allhangete eeldatav maht, ning juhul, kui ei kasutata elektroonilisi vahendeid, siis ka aeg, mis kulub pakumuse edastamiseks kodu- ja välismaalt. Kohaldatavad tähtajad on esitatud XII lisa („Riigihanked”) 6. liites.

ARTIKKEL 184

Läbirääkimised

1. Pool võib sätestada, et tema hankijad peavad läbirääkimisi:
 - a) seoses hangetega, mille puhul nad on näidanud sellist kavatsust hanketeates, või
 - b) kui hindamisel ilmneb, et ükski pakumuse ei ole teadetes või hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt selgelt kõige soodsam.

2. Hankija:

- a) tagab, et läbirääkimistel osalevate tarnijate kõrvalejätmine toimub teates või hankedokumentides sätestatud kriteeriumide kohaselt, ning
- b) määrab vajaduse korral pärast läbirääkimiste lõppu allesjäänud tarnijatele ühise tähtpäeva uute või muudetud pakkumuste esitamiseks.

ARTIKKEL 185

Piiratud hange

Hankija võib korraldada piiratud hanke ja mitte kohaldada artikleid 177 kuni 180, 182 kuni 184, 186 ja 187 üksnes järgmistel tingimustel:

- a) kui:
 - i) ükski tarnija ei ole esitanud pakkumust ega osavõtutaotlust;
 - ii) ei ole esitatud ühtki hankedokumentide olulistele nõuetele vastavat pakkumust;

iii) ükski tarnija ei vasta osalemistingimustele või

iv) esitatud pakkumused olid kuritahtlikult kooskõlastatud;

ning eeldusel, et hankedokumentide nõudeid ei ole oluliselt muudetud;

- b) tooteid või teenuseid suudab pakkuda ainult üks teatav tarnija ja puudub mõistlik valikuvõimalus või asenduskaup või -teenus, sest hange on seotud kunstiteosega, või patendi või autoriõiguse või muude ainuõiguste kaitse tõttu või konkurents puudub tehniliste põhjuste tõttu, näiteks juhul, kui hangitakse *intuitu personae* teenuseid;
- c) niisuguste kaupade või teenuste lisatarne korral algse tarnija poolt, mis ei olnud esialgse hanke objekt, kui selliste täiendavate kaupade või teenuste puhul tarnija vahetamine:
- i) ole võimalik majanduslikeel või tehnilistel põhjustel, mis tulenevad näiteks olemasolevate seadmete, tarkvara, teenuste või paigaldiste vahetatavus- ja koostalitlusnõudest, ning
- ii) põhjustaks hankijale olulist ebamugavust või topeltkulusid;

- d) niivõrd, kui see on rangelt vajalik, kui olukorra äärmise kiireloomulisuse tõttu, mis on tingitud sündmustest, mida hankija ei võinud ette näha, ei ole avatud hanke korras olnud võimalik saada kaupu või teenuseid õigeaegsaks;
- e) tooraineturult ostetavate kaupade korral;
- f) kui hankija hangib prototüüpi või esimest toodet või teenust, mis töötatakse välja tema tellimusel teatava teadusuuringu, katsetuse, uurimise või uusarenduse raames ja vastava lepingu alusel;
- g) ostude korral, mis tehakse erakordselt soodsatel tingimustel, mis kehtivad väga lühikese aja jooksul, nagu ebakorralise realiseerimise puhul, mis võib olla tingitud äriühingu likvideerimisest, pankrotist või pankrotihalduri halduses olekust, mitte aga tavaliste ostude korral tavapärastelt tarnijatelt, või
- h) kui leping sõlmitakse ideekonkursi võitjaga, tingimusel et konkursi korraldus vastas käesoleva jaotise põhimõtetele ja konkursil osalejaid hindas sõltumatu komisjon eesmärgiga selgitada välja võitja, kellega sõlmitakse leping.

ARTIKKEL 186

Elektroonilised oksjonid

Kui hankija kavatseb käesoleva lepinguga hõlmatud hanke läbi viia elektroonilise oksjonina, esitab ta igale osalejale enne elektroonilise oksjoni algust:

- a) teabe automaatse hindamismeetodi kohta, mida kasutatakse pakkumuste pingerea koostamiseks ja muutmiseks oksjoni käigus, sealhulgas hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumidele vastava matemaatilise valemi;
- b) pakkumuse elementide esialgse hindamise tulemused, kui leping kavatsetakse sõlmida kõige soodsama pakkumuse tegijaga, ning
- c) muu teabe oksjoni läbiviimise kohta.

ARTIKKEL 187

Pakkumuste läbivaatamine ja lepingute sõlmimine

1. Hankija võtab pakkumused vastu, avab need ja vaatab need läbi sellise korra kohaselt, mis tagab hankemenetluse aususe ja erapooletuse ning pakkumuste konfidentsiaalsuse. Samuti käsitleb hankija pakkumusi salajastena vähemalt kuni pakkumuste avamiseni.

2. Et pakkumust saaks lepingu sõlmimise otsuse tegemisel arvesse võtta, peab pakkumus olema tehtud kirjalikult ja avamisel vastama hanketeates ja -dokumentides sätestatud olulistele nõuetele ning pärinema tarnijalt, kes vastab osalemistingimustele.
3. Välja arvatud juhul, kui hankija jõuab järeldusele, et lepingu sõlmimine ei ole avalikes huvides, sõlmib ta lepingu tarnijaga, kes hankija hinnangul on suuteline täitma lepingutingimusi ja kes ainuüksi teadetes ja hankedokumentides sätestatud hindamiskriteeriumide kohaselt on esitanud soodsaima pakkumuse, või juhul, kui hind on ainus kriteerium, madalaima hinnaga pakkumise.
4. Kui hankijale esitatakse pakkumus, mille hind on teiste pakkumustega võrreldes oluliselt madalam, võib ta kontrollida, kas tarnija vastab osalemistingimustele ja on suuteline lepingutingimusi täitma.

ARTIKKEL 188

Hanketeabe läbipaistvus

1. Hankija teatab osalevatele tarnijatele viivitamata, kelle ta on kuulutanud hanke võitjaks, ning esitab selle teate tarnijate taotlusel kirjalikult. Kui artikli 189 lõigetest 2 ja 3 ei tulene teisiti, esitab hankija hanke kaotanud tarnija taotlusel talle selgituse, miks ei valitud tema pakkumust ja millised olid võitnud pakkumuse eelised.

2. Hiljemalt 72 päeva pärast käesoleva jaotisega reguleeritud lepingu sõlmimist avaldab hankija XII lisa („Riigihanked”) 2. liites loetletud asjakohases paber- või elektroonilise meedia kanalis lepingu sõlmimise teate, mis sisaldab vähemalt teavet, mis on sätestatud XII lisa („Riigihanked”) 7. liites. Kui kasutatakse üksnes elektroonilist keskkonda, peab teave jääma mõistlikuks ajaks vabalt kättesaadavaks.

3. Hankija säilitab käesoleva lepinguga hõlmatud hangete pakkumismenetluse aruandeid ja dokumente, sealhulgas XII lisa („Riigihanked”) 7. liites ette nähtud aruandeid, vähemalt kolm aastat pärast lepingu sõlmimist.

ARTIKKEL 189

Teabe avaldamine

1. Teise poole taotlusel annab pool viivitamata teavet, mis on vajalik, et kindlaks teha, kas hange toimus ausalt, erapooletult ja käesoleva jaotise kohaselt, sealhulgas teavet võitnud pakkumuse omaduste ja suhteliste eeliste kohta. Juhul, kui niisuguse teabe avalikustamine võib mõjutada tulevasi hankeid, ei avalda selle saanud pool seda ühelegi tarnijale muidu, kui ainult pärast nõupidamist teabe esitanud poolega ja tema nõusolekul.

2. Olenemata käesoleva jaotise muudest sätetest ei anna pool ega tema hankijad tarnijatele teavet, mis võib kahjustada tarnijatevahelist ausat konkurentsi.

3. Käesolevat jaotist ei tõlgendata nii, nagu nõuaks see, et pool, kaasa arvatud tema hankijad, ametiasutused ja järelevalveasutused, peaksid avaldama konfidentsiaalset teavet ka juhul, kui see võib kahjustada õiguskaitset, ausat konkurentsi tarnijate vahel, konkreetsete isikute õigustatud ärihuve, sealhulgas intellektuaalse omandi kaitset, või olla muul viisil vastuolus üldiste huvidega.

ARTIKKEL 190

Siseriiklik läbivaatamiskord

1. Iga pool kehtestab või säilitab õigeaegse, tulemusliku, läbipaistva ja mittediskrimineeriva haldusliku või kohtuliku läbivaatamise korra, mille abil tarnija, kellel on või on olnud huvid seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hankega, võib esitada vaide:

a) seoses käesoleva jaotise rikkumisega või

- b) juhul, kui hankijal ei ole poole siseriiklike õigusnormide alusel õigust käesoleva peatüki sätete rikkumist otseselt vaidlustada, siis seoses poole poolt käesoleva peatüki rakendamiseks võetud meetmete täitmata jätmisega,

kui see küsimus on esile kerkinud käesoleva lepinguga hõlmatud hanke raames.

2. Lõike 1 kohase vaidlustamise kord esitatakse kirjalikult ja tehakse üldiselt kättesaadavaks.
3. Kui tarnija, kellel on või oli huvi käesoleva lepinguga hõlmatud hanke suhtes, esitab sellest hankest tuleneva kaebuse, väites, et tegemist on lõikes 1 nimetatud rikkumise või tegematajätmisega, soovib asjaomane pool oma tarnijal ja hankijal leida kaebusele lahendus omavahelise konsultatsiooni teel. Hankija vaatab niisugused kaebused läbi erapooletult ja kiiresti ning nii, et see ei mõjuta tarnija osalemist käimasolevates ega tulevastes hangetes ega tema õigust taotleda haldusliku või kohtuliku läbivaatamismenetluse kaudu parandusmeetmete võtmist.
4. Igale tarnijale võimaldatakse vaide ettevalmistamiseks ja esitamiseks piisav aeg, mis ei ole mingil juhul lühem kui 10 päeva alates hetkest, mil tarnija sai või oleks pidanud saama teada vaide aluseks olevast asjaolust.
5. Selleks asutab või määrab kumbki pool vähemalt ühe erapooletu haldus- või kohtuasutuse, mis on tema hankijatest sõltumatu ning mis võtab vastu ja vaatab läbi tarnijate vaided seoses käesoleva lepinguga hõlmatud hangetega.

6. Kui vaide vaatab esimesena läbi muu kui lõikes 5 osutatud asutus, tagab vastav pool, et tarnijal on võimalik tema otsus edasi kaevata erapooletule haldus- või kohtuasutusele, kes ei sõltu hankijast, kelle hange vaidlustatakse. Kui läbivaatav organ ei ole kohus, peab olema võimalik tema otsused kohtusse edasi kaevata või peavad kehtima menetlused, millega tagatakse, et:

- a) hankija vastab vaidele kirjalikult ja esitab läbivaatavale asutusele kõik vajalikud dokumendid;
- b) menetluse osalistel on õigus ära kuulamisele enne, kui läbivaatav organ langetab vaidluses otsuse;
- c) menetluse osalistel on õigus võtta endale esindaja ja saatja;
- d) menetluse osalistel on õigus osaleda kõikides menetlustoimingutes;
- e) menetluse osalistel on õigus nõuda, et menetlus toimuks avalikult ja et kohal oleksid tunnistajad, ning
- f) tarnija esitatud vaidlusküsimuses tehtavad otsused ja soovitused esitatakse aegsasti, kirjalikult ning iga otsuse ja soovitusel kohta esitatakse põhjendus.

7. Kumbki pool kehtestab või säilitab menetlused järgmiseks otstarbeks:
- a) kiired ajutised meetmed, et tarnijal oleks võimalik hankes edasi osaleda. Sellised ajutised meetmed võivad põhjustada hankeprotsessi peatamise. Menetlusega võib ette näha, et selliste meetmete kohaldamise üle otsustamisel võib arvesse võtta nende ülekaalukalt ebasoodsaid tagajärgi asjakohastele huvidele, sealhulgas avalikele huvidele. Meetmete võtmata jätmist põhjendatakse kirjalikult, ning
 - b) parandusmeetmed puhuks, kui käesoleva jaotise sätteid on rikutud, või kantud kahju hüvitamine puhuks, kui läbivaatav organ on leidnud, et on toimunud lõikes 1 sätestatud rikkumine või tegematajätmine. Sellised parandus- või hüvitusmeetmed võivad piirduda kas pakkumuse ettevalmistamise kuludega või vaide esitamisega seotud kuludega või mõlemaga.

ARTIKKEL 191

Reguleerimisala muutmine ja korrigeerimine

1. Kui pool muudab käesoleva jaotisega hõlmatud hanke reguleerimisala, peab ta tegema järgmist:
- a) teatama teistele pooltele sellest kirjalikult ning
 - b) lisama sellesse teatesse ettepaneku teiste poolte jaoks sobivate kompenseerivate kohanduste kohta, mis võimaldaksid säilitada reguleerimisala tasemel, mis on võrreldav enne muutmist valitseva tasemega.

2. Olenemata lõike 1 punktist b ei ole poolel vaja esitada kompenseerivad kohandust, kui:

- a) tegemist on puhtformaalse pisimuudatuse või -korrektsiooniga või
- b) kavandatud muudatus on seotud üksusega, mille üle pool on sisuliselt kaotanud kontrolli või mõju.

3. Juhul, kui teine pool ei nõustu sellega, et:

- a) lõike 1 punkti b alusel kavandatud kohandus on piisav, et säilitada vastastikku kokku lepitud reguleerimisala võrreldav ulatus;
- b) tegemist on lõike 2 punkti a alla kuuluva pisimuudatuse või -korrektsiooniga või
- c) kavandatud muudatus on seotud lõike 2 punkti b kohase üksusega, mille üle pool on sisuliselt kaotanud kontrolli või mõju,

tuleb tal esitada vastuväide 30 päeva jooksul alates lõikes 1 osutatud teate saamisest, vastasel juhul loetakse, et ta on nõus kohanduse või kavandatud muudatusega, sealhulgas käesoleva lepingu XII jaotise („Vaidluste lahendamine”) kohaldamisel.

4. Kui pooled on kaubanduskomitee raames kokku leppinud kavandatud muudatuses, korrektioonis või pisimuudatuses, sealhulgas juhul, kui pool ei ole lõike 3 kohaselt 30 päeva jooksul vastuväidet esitanud, teevad pooled vastavasse lisasse kohe muudatuse.
5. ELi osapool võib igal ajal astuda iga lepingule alla kirjutanud Andide riigiga kahepoolsetesse läbirääkimistesse, et laiendada käesoleva jaotise aluse vastastikku võimaldatud turulepääsu.

ARTIKKEL 192

Mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete osalemine

1. Pooled tunnistavad mikroettevõtete ja VKE-de riigihangetes osalemise tähtsust.
2. Samuti tunnistavad pooled äriliste liidusuhete tähtsust poolte hankijate vahel ning eelkõige mikroettevõtete ja VKE-de vahel, sealhulgas nende ühise pakkumismenetluses osalemise tähtsust.
3. Pooled lepivad kokku, et vahetavad teavet ja tegutsevad ühiselt eesmärgiga hõlbustada mikroettevõtete ja VKE-de ligipääsu riigihangete menetlustele, meetoditele ja lepingunõuetele, keskendudes nende erivajadustele.

ARTIKKEL 193

Koostöö

1. Pooled tunnistavad koostöö tähtsust, mille eesmärk on saavutada parem arusaamine nende vastavatest riigihankesüsteemidest ja parem juurdepääs nende vastavatele turgudele, eelkõige mikro-, väike- ja keskmise suurusega tarnijate jaoks.
2. Pooled püüavad teha koostööd sellistes küsimustes nagu:
 - a) kogemuste ja teabe vahetamine näiteks reguleeriva raamistiku, heade tavade ja statistika küsimustes;
 - b) elektrooniliste sidevahendite arendamine ja kasutamine riigihankesüsteemides;
 - c) suutlikkuse suurendamine ja tehniline abi tarnijatele seoses juurdepääsuga riigihanketurule;
 - d) institutsioonide tugevdamine käesoleva jaotise sätete rakendamiseks, sealhulgas valitsuspersonali koolitamine, ning
 - e) suutlikkuse suurendamine hangetele mitmekeelse juurdepääsu võimaldamise küsimustes.

3. ELi osapool annab lepingule alla kirjutanud Andide riikide potentsiaalsetele pakkujatele taotluse korral abi, mida ta peab kohaseks, et nad saaksid esitada oma pakkumused ning valida välja kaubad või teenused, mis võivad Euroopa Liidu või tema liikmesriikide hankijatele huvi pakkuda. Samuti aitab ELi osapool neil täita tehnilisi norme ja standardeid, mis on seotud kavandatava hanke objektiks olevate kaupade või teenustega.

ARTIKKEL 194

Riigihangete allkomitee

1. Käesolevaga asutavad pooled riigihangete allkomitee, kuhu kuuluvad kõigi poolte esindajad.
2. Allkomitee:
 - a) hindab käesoleva jaotise rakendamist, sealhulgas seda, kas ja kuivõrd on kasutatud võimalusi, mida pakub suurem ligipääs riigihangetele, ja soovitab pooltele asjakohaseid tegevusi;
 - b) hindab poolte esitatud koostöötoiminguid ja võtab nende suhtes järelmeetmeid ning
 - c) ilma, et see kahjustaks artikli 191 lõike 5 kohaldamist, kaalub edasisi läbirääkimisi, mille eesmärk on laiendada käesoleva jaotise kohaldamisala.

3. Riigihangete allkomitee tuleb kokku ükskõik millise poole taotluse korral, kokkulepitud kohas ja ajal, ning protokollib oma koosolekud kirjalikult.

VII JAOTIS

INTELLEKTUAALOMAND

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 195

Eesmärgid

Käesoleva jaotise eesmärgid on:

- a) edendada innovatsiooni ja loovust ning soodustada poolte vahel uuenduslike ja loovate toodete tootmist ja turustamist ning
- b) saavutada piisav ja tõhus intellektuaalomandi õiguste kaitse ja jõustamise tase, mis aitab kaasa tehnoloogia siirdele ja levitamisele ning soodustab sotsiaalset ja majanduslikku heaolu ja õiguste omajate ja üldsuse huvide vahelist tasakaalu.

ARTIKKEL 196

Kohustuste iseloom ja ulatus

1. Pooled kinnitavad veel kord õigusi ja kohustusi, mis on kehtestatud WTO intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepinguga (edaspidi „TRIPS-leping”) ning muude intellektuaalomandi õigusi käsitlevate mitmepoolsete kokkulepetega ja Ülemaailmse Intellektuaalomandi Organisatsiooni (edaspidi „WIPO”) egiidi all hallatavate lepingutega, mille osalised pooled on.
2. Käesoleva jaotise sätetega täiendatakse ja täpsustatakse poolte õigusi ja kohustusi, mis tulenevad TRIPS- lepingust ja muudest intellektuaalomandiga seotud mitmepoolsetest lepingutest, mille osalised pooled on, ning seega ei ole ükski käesoleva jaotise säte vastuolus selliste mitmepoolsete lepingutega ega oma nende suhtes kahjustavat mõju.
3. Pooled tunnistavad vajadust säilitada tasakaal intellektuaalomandi õiguste omaja ja avalike huvide vahel, eelkõige seoses hariduse, kultuuri, teadusuuringute, rahvatervise, toiduohutuse, keskkonna, teabe kättesaadavuse ja tehnosiirdega.
4. Pooled tunnistavad ja kinnitavad veel kord õigusi ja kohustusi, mis tulenevad 5. juunil 1992 vastu võetud bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist ning toetavad ja soodustavad jõupingutusi, et kehtestada vastastikku toetavad suhted TRIPS- lepingu ja kõnealuse konventsiooni vahel.

5. Käesoleva lepingu kohaldamisel hõlmavad intellektuaalomandi õigused järgmisi õigusi:
- a) autoriõigus, sealhulgas arvutiprogrammide ja andmebaaside autoriõigus;
 - b) autoriõigusega seotud õigused;
 - c) patendiõigused;
 - d) kaubamärgid;
 - e) kaubanimed, kui need on asjaomase riigi õigusaktide raames kaitstud ainuomandiõigustena;
 - f) disainilahendused;
 - g) integraallülituste topoloogia;
 - h) geograafilised tähised;
 - i) taimesordid ning
 - j) avaldamisele mittekuuluva teabe kaitse.

6. Käesoleva lepingu kohaldamisel hõlmab intellektuaalomandi kaitse kaitset kõlvatu konkurentsi eest, millele on osutatud tööstusomandi kaitse Pariisi konventsiooni (edaspidi „Pariisi konventsioon”, läbi vaadatud 1967. aasta Stockholmi aktiga) artiklis 10*bis*.

ARTIKKEL 197

Üldpõhimõtted

1. Võttes arvesse käesoleva jaotise sätteid, võib iga pool oma seaduste ja määruste koostamisel ja muutmisel kasutada lubatud erandeid ja kõrvalekaldeid mitmepoolse intellektuaalomandi kokkulepetest, eelkõige siis, kui ta võtab meetmeid, mis on vajalikud, et kaitsta rahva tervist ja toitumist ning tagada ravimite kättesaamise võimalus.

2. Pooled tunnistavad, kui oluline on Doha neljanda ministrite konverentsi deklaratsioon ning eelkõige 14. novembril 2001. aastal Maailma Kaubandusorganisatsiooni poolt vastu võetud Doha deklaratsioon TRIPS-lepingu ja tervisekaitse kohta ning selle hilisemad muudatused. Selles kontekstis tagavad pooled käesolevast jaotisest tulenevate õiguste ja kohustuste tõlgendamisel ja rakendamisel kooskõla kõnealuse deklaratsiooniga.

3. Pooled aitavad järgida ja rakendada TRIPS-lepingut ja rahvatervist käsitleva Doha deklaratsiooni punkti 6 kohaldamist käsitlevat WTO peanõukogu 30. augusti 2003. aasta otsust ning Genfis 6. detsembril 2005 sõlmitud protokoll, millega muudetakse TRIPS-lepingut.
4. Pooled tunnistavad ka, kui tähtis on edendada maailma terviseassamblee 24. mai 2008. aasta resolutsiooni WHA 61.21 „Ülemaailmse rahvatervise, innovatsiooni ja intellektuaalomandi strateegia ja tegevuskava” rakendamist.
5. Vastavalt TRIPS-lepingule ei takista ükski käesoleva jaotise säte pooltel võtmast mis tahes meetmeid, mis on vajalikud, et vältida intellektuaalomandi õiguste kuritarvitamist õiguste omajate poolt või selliste tavade kasutamist, mis põhjendamatult piiravad kaubandust või kahjustavad rahvusvahelist tehnosiiret.
6. Pooled tunnistavad, et tehnosiire aitab tugevdada riikide suutlikkust, mille eesmärk oli luua kindel ja elujõuline tehnoloogiline baas.
7. Pooled tunnistavad info- ja sidetehnoloogia mõju kirjandus- ja kunstitööde, kunstiliste esituste, fonogrammide ning ringhäälingusaadete kasutamisele ja seega vajadust tagada piisav autoriõiguse ja sellega seotud õiguste kaitse digitaalkeskkonnas.

ARTIKKEL 198

Võrdne kohtlemine

Iga pool võimaldab teise poole riigi kodanikele sama soodsa intellektuaalomandi kaitse,⁶¹ nagu ta võimaldab oma riigi kodanikele, välja arvatud TRIPS-lepingu artiklites 3 ja 5 juba sätestatud erandid.

ARTIKKEL 199

Enamsoodustusrežiim

Intellektuaalomandi kaitse puhul võimaldab iga pool teise poole riigi kodanikele kohe ja tingimusteta mis tahes muu riigi kodanikele antava eelise, soodustuse, eesõiguse või vabaduse, välja arvatud TRIPS-lepingu artiklites 4 ja 5 juba sätestatud erandid.

⁶¹ Käesoleva lepingu artiklite 198 ja 199 kohaselt peab kaitse hõlmama asjaolusid, mis mõjutavad nii intellektuaalomandi õiguste kättesaadavust, omandamist, ulatust, säilimist ja elluviimist, kui ka neid asjaolusid, mis mõjutavad käesolevas jaotises konkreetselt käsitletud intellektuaalomandi õiguste kasutamist.

ARTIKKEL 200

Ammendumine

Pooltel on õigus kehtestada oma intellektuaalomandi õiguste ammendumise kord, mis vastab TRIPS-lepingu sätetele.

2. PEATÜKK

BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE JA TRADITSIOONILISTE TEADMISTE KAITSE

Artikkel 201

1. Pooled tunnistavad, kui tähtis ja väärtuslik on bioloogiline mitmekesisus ja selle komponendid ning nendega seotud põlisrahvaste ja kohalike kogukondade⁶² traditsioonilised teadmised, uuendused ja tavad. Lisaks kinnitavad pooled veel kord oma suveräänseid õigusi oma loodusvarade üle ja tunnustavad bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga kehtestatud õigusi ja kohustusi seoses juurdepääsuga geneetilistele ressurssidele ning kõnealuste geneetiliste ressursside kasutamisest tulenevate hüvede ausa ja õiglase jaotamisega.

⁶² Vajaduse korral hõlmab mõiste „põlisrahvad ja kohalikud kogukonnad” afro-ameerika päritolu inimesi.

2. Pooled tunnustavad põlisrahvaste ja kohaliku kogukonna senist ja tulevast toetust bioloogilise mitmekesisuse ja kõikide selle komponentide kaitsele ja säästvale kasutamisele ning oma põlisrahva ja kohaliku kogukonna traditsiooniliste teadmiste⁶³ osakaalu oma kultuuris ja rahva majanduslikus ja sotsiaalses arengus.

3. Kooskõlas oma riiklike õigusaktidega austavad ja säilitavad pooled bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artikli 8 punkti j kohaselt traditsioonilisi eluviise harrastavate põlisrahvaste ja kohalike kogukondade teadmisi, uuendusi ja tavasid, mis on bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise puhul asjakohased, ning soodustavad selliste teadmiste, uuenduste ja tavade laiemat rakendamist nende valdajate eelneval nõusolekul ning aitavad kaasa selliste teadmiste, uuenduste ja tavade kasutamisest tuleneva kasu õiglasele jagamisele.

4. Vastavalt bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artikli 15 lõikele 7 kinnitavad pooled veel kord oma kohustust võtta meetmeid eesmärgiga jagada õiglaselt ja tasakaalustatult geneetiliste ressursside kasutamisest saadavat kasu. Pooled tunnistavad ka, et vastastikku kokkulepitud tingimused võivad hõlmata kasu jagamise kohustust seoses intellektuaalomandi õigustega, mis tulenevad geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste kasutamisest.

5. Colombia ja ELi osapool teevad koostööd, et selgitada geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste, uuenduste ja tavade väärkasutamise küsimust ja mõiste sisu, et võtta vajaduse korral ja kooskõlas rahvusvaheliste ja riiklike õigusaktidega selle küsimusega seonduvaid meetmeid.

⁶³ Ilma et see piiraks käesoleva peatüki rakendamist, kinnitavad pooled, et mõistet „traditsioonilised teadmised” arutletakse asjaomastes rahvusvahelistes foorumites.

6. Pooled teevad koostööd vastavalt riiklikele õigusaktidele ja rahvusvahelisele õigusele selle tagamiseks, et intellektuaalomandi õigused oleksid toetavad ja et need ei oleks vastuolus bioloogilise mitmekesisuse konventsioonist neile tulenevate õiguste ja kohustustega selles osas, mis on seotud nende territooriumil asuvate põlisrahvaste ja kohalike kogukondade geneetiliste ressursside ja nendega seonduvate traditsiooniliste teadmistega. Pooled kinnitavad veel kord geneetilisi ressursse pakkuvate riikidega seonduvaid, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artikli 16 punkti 3 kohaseid õigusi ja kohustusi võtta meetmeid, et vastastikku kokkulepitud tingimustel pakkuda juurdepääsu kõnealuseid ressursse kasutavale tehnoloogiale ja tehnosiirdele. Käesoleva sätte kohaldamisega ei piirata TRIPS-lepingu artikli 31 kohaseid õigusi ja kohustusi.

7. Pooled tunnistavad patenditaotlustes geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste päritolu või allikate avaldamise kasulikkust, arvestades, et see aitab kaasa geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmiste kasutamise läbipaistvusele.

8. Pooled näevad kooskõlas oma riiklike õigusaktidega ette asjaomaste nõuete tõhusa kohaldamise, et toetada selliste sätete järgimist, millega reguleeritakse juurdepääsu geneetilistele ressurssidele ja nendega seotud traditsiooniliste teadmistele, uuendustele ja tavadele.

9. Pooled püüavad hõlbustada teabevahetust geneetilistele ressursside ja asjaomaste traditsiooniliste teadmistega seotud patenditaotluste ja väljastatud patentide kohta, et sellist teavet saaks arvesse võtta sisulise kontrolli ajal, eelkõige leiutise uudsuse kindlaksmääramisel.

10. Käesoleva jaotise 6. peatüki („Koostöö”) sätete kohaselt teevad pooled koostööd vastastikku kokkulepitud tingimustel, et pakkuda patendiametnikele väljaõpet geneetiliste ressursside ja nendega seotud traditsiooniliste teadmistega seotud patenditaotluste läbivaatamise kohta.
11. Pooled tunnistavad, et asjakohast teavet sisaldavad andmebaasid või digitaalsed raamatukogud on kasulikud selliste leiutiste patenditavuse läbivaatamisel, mis on seotud geneetiliste ressursside ja asjaomaste traditsiooniliste teadmistega.
12. Pooled lepivad kooskõlas kohaldatavate rahvusvaheliste ja riiklike õigusaktidega kokku, et nad teevad koostööd geneetiliste ressurssidele ja nendega seotud traditsiooniliste teadmistele, uuendustele ja tavadele juurdepääsu käsitlevate riiklike raamistike kohaldamise alal.
13. Pooled võivad eelneval vastastikusel kokkuleppel käesoleva peatüki läbi vaadata, võttes arvesse mitmepoolsete arutelude tulemusi ja järeldusi.

3. PEATÜKK

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSI KÄSITLEVAD SÄTTED

1. JAGU

KAUBAMÄRGID

ARTIKKEL 202

Rahvusvahelised lepingud

1. Pooled järgivad Pariisi konventsiooni ja TRIPS-lepingu kohaseid olemasolevaid õigusi ja kohustusi.
2. Euroopa Liit ja Colombia ühinevad 10 aasta jooksul pärast käesolevale lepingule allakirjutamist märkide rahvusvahelise registreerimise Madridi kokkuleppe protokolliga (edaspidi „Madridi protokoll”, mis võeti vastu Madridis 27. juunil 1989. Peruu teeb mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et ühineda Madridi protokolliga.

3. Euroopa Liit ja Peruu teevad mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et järgida kaubamärgiõiguse lepingut, mis võeti vastu Genfis 27. oktoobril 1994 (edaspidi „kaubamärgiõiguse leping“). Colombia teeb mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et ühineda kaubamärgiõiguse lepinguga.

ARTIKKEL 203

Registreerimise nõuded

Iga märk või märgikombinatsioon, mille abil saab ühe ettevõtte kaupu või teenuseid eristada muude ettevõtete omadest, võib olla kaubamärk. Sellised märgid võivad koosneda eelkõige sõnadest, sealhulgas sõnakombinatsioonidest, isikunimedest, tähtedest, numbritest, kujutislikest elementidest, helidest või värvikombinatsioonidest, samuti kõikide selliste märkide kombinatsioonidest. Kui märkide abil ei ole nende olemuse tõttu võimalik asjakohaseid kaupu või teenuseid eristada, võib pool seada registreerimise tingimuseks kasutamise kaudu omandatud eristusvõime. Pool võib nõuda registreerimise tingimusena seda, et märgid oleksid visuaalselt tajutavad.

Registreerimismenetlus

1. Pooled kasutavad Nizzas 15. juunil 1957 vastu võetud märkide registreerimisel kasutatava kaupade ja teenuste rahvusvahelise klassifikatsiooni Nizza kokkuleppes ja selle kehtivates muudatustes sätestatud klassifikatsiooni, et klassifitseerida kaupu ja teenuseid, mille jaoks taotletakse kaubamärke.

2. Iga pool⁶⁴ kehtestab kaubamärkide registreerimise süsteemi, mille raames kõik vastava kaubamärgiasutuse tehtud lõplikud otsused on nõuetekohaselt põhistatud ja kirjalikus vormis. Kaubamärgi registreerimisest keeldumise põhjused edastatakse kirjalikult taotlejale, kellel on võimalus kõnealune keeldumine vaidlustada ja esitada lõpliku keeldumisotsuse puhul kaebus kohtule. Iga pool näeb ette võimaluse vaidlustada kaubamärgitaotlused. Vaidlustamisel kasutatakse võistlevat menetlust. Iga pool tagab üldsusele kättesaadava kaubamärgitaotluste ja registreeritud kaubamärkide elektroonilise andmebaasi.

⁶⁴ ELi osapoolle puhul kohaldatakse käesolevas lõigus sätestatud kohustusi Euroopa Liidu suhtes üksnes seoses ühenduse kaubamärgiga.

ARTIKKEL 205

Üldtuntud kaubamärgid

Pooled teevad koostööd, et tõhustada üldtuntud kaubamärkide kaitset, millele on osutatud Pariisi konventsiooni artiklis 6*bis* ja TRIPS-lepingu artiklites 16.2 ja 16.3.

ARTIKKEL 206

Kaubamärgiga antavate õiguste erandid

1. Tingimusel et kaubamärkidega seotud õiguste omajate ja kolmandate isikute õigustatud huve võetaks arvesse, näeb iga pool kaubamärgiga antavate õiguste piiratud erandina⁶⁵ ette kaubandustegevuse käigus oma nime ja aadressi ning selliste kirjeldavate terminite ausa kasutamise, mis tähistavad sorti, kvaliteeti, kvantiteeti, otstarvet, väärtust, geograafilist päritolu, kaupade tootmise või teenuste osutamise aega või muid kauba või teenuse omadusi.

⁶⁵ Piiratud erand võimaldab kolmandatel isikutel kirjeldavat terminit turul kasutada, ilma et neil oleks vaja õiguse omaja nõusolekut, tingimusel et seda tehakse heas usus ning et see ei kujuta endast kaubamärgina kasutamist.

2. Samuti esitab iga pool piiratud erandid, mis võimaldavad kasutada kaubamärki, kui see on vajalik toote või teenuse kavandatud otstarbe näitamiseks, eelkõige juhul, kui on tegemist lisaseadme või varuosaga, tingimusel et seda kasutatakse kooskõlas ausa tööstus- või kaubandustava ga.

2. JAGU

GEOGRAAFILISED TÄHISED

ARTIKKEL 207

Käesoleva jao kohaldamisala

Järgmisi sätteid kohaldatakse poolte territooriumidelt pärit geograafiliste tähiste tunnustamise ja kaitse suhtes.

- a) käesoleva jaotise kohaldamisel käsitatakse geograafiliste tähistena nimetusi, mis koosnevad konkreetse riigi, piirkonna või paikkonna nimest, mis juhul, kui see ei ole konkreetse riigi, piirkonna või paikkonna nimi, viitab konkreetsele geograafilisele piirkonnale, ja mis näitab, et toode on pärit kõnealusest määratletud piirkonnast ja et toote teatav omadus, maine või mõni muu iseloomulik tunnus on eranditult või valdavalt tingitud geograafilisest keskkonnast, kus see on toodetud, ja sellele omastest looduslikest ja inimteguritest;

- b) poole geograafiliste tähiste suhtes, mida peab kaitsma teine pool, kohaldatakse käesolevat jaotist üksnes juhul, kui need tähised on nende päritoluriigis tunnustatud ja nõuetekohaselt deklareeritud;
- c) iga pool kaitseb XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liites loetletud põllumajandustoodete ja toidu, veinide, piiritusjookide ja aromatiseeritud veinide geograafilisi tähiseid artiklis 208 sätestatud korras alates käesoleva lepingu jõustumisest;
- d) muid geograafilisi tähiseid kui XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liites loetletud põllumajandustoodete ja toidu, veinide, piiritusjookide ja aromatiseeritud veinide geograafilisi tähiseid võib kaitsta vastavalt kummagi poole kehtivatele õigusnormidele. Pooled tunnistavad, et XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 2. liites loetletud geograafilisi tähiseid kaitstakse geograafiliste tähistena päritoluriigis;
- e) poole territooriumilt pärit toodetega seotud geograafiliste tähiste kasutamise⁶⁶ õigus reserveeritakse tootjatele, valmistajatele või käsitöölistele, kelle tootmisettevõtted on selle poole territooriumil asuvas paikkonnas või piirkonnas, keda kõnealuse tähisega identifitseeritakse või seostatakse; kui pool võtab vastu või säilitab süsteemi geograafiliste tähiste kasutamine lubamise jaoks, kasutatakse kõnealust süsteemi üksnes geograafiliste tähiste puhul, mis on pärit tema territooriumilt;
- f) geograafiliste tähiste omanikke esindavate avaliku või erasektori asutuste või selleks määratud asutuste käsutuses on mehhanismid, mis võimaldavad teostada tõhusat kontrolli kaitstud geograafiliste tähiste kasutamise üle, ning

⁶⁶ Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „kasutamine” geograafilise tähisega identifitseeritud toote tootmist ja/või töötlemist ja/või valmistamist.

- g) käesoleva jaotise kohaselt kaitstavaid geograafilisi tähiseid ei tohi käsitada nende poolt tähistatava toote üld- või geneerilise nimetusena seni, kuni neid kaitstakse nende päritoluriigis.

ARTIKKEL 208

Kehtestatud geograafilised tähised

1. Olles lõpule viinud vaidlustamismenetluse ja olles läbi vaadanud Euroopa Liidu geograafilised tähised, mis on loetletud XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liites ja mis on ELi osapoolles registreeritud, kaitsevad lepingule alla kirjutanud Andide riigid kõnealuseid geograafilisi tähiseid vastavalt käesolevas jaos sätestatud kaitsetasemele.
2. Olles lõpule viinud vaidlustamismenetluse ja olles läbi vaadanud lepingule alla kirjutanud Andide riigi geograafilised tähised, mis on loetletud XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liites ja mis on asjaomase lepingule alla kirjutanud Andide riigi poolt registreeritud, kaitseb ELi osapool neid vastavalt käesolevas jaos sätestatud kaitsetasemele.

ARTIKKEL 209

Uute geograafiliste tähiste lisamine

1. Pooled on ühel meelel, et on võimalik lisada uusi geograafilisi tähiseid XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liitesse pärast vastuväidete esitamise menetluse lõpetamist ja pärast seda, kui need uued tähised on läbi vaadatud, nagu on osutatud artiklis 208.
2. Pool, kes soovib lisada uut geograafilist tähist XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liitesse, esitab teisele poolele intellektuaalomandi allkomitee raames selle kohta taotluse.
3. Kaitse kohaldamise kuupäevaks on teisele poolele taotluse üleandmise kuupäev. See teabevahetus toimub intellektuaalomandi allkomitee raames.

Geograafiliste tähiste kaitse ulatus

1. Geograafilisi tähiseid, mis on loetletud XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liites ja neid, mis on lisatud artikli 209 kohaselt, kaitseb teine pool vähemalt järgmise vastu:
- a) sellise kaitstud geograafilise tähise kasutamine mis tahes kaubanduslikul eesmärgil:
 - i) identsete või samasuguste toodete puhul, mis ei vasta geograafilise tähise spetsifikaadile, või
 - ii) kui sellise kasutusega kasutatakse ära geograafilise tähise mainet;
 - b) mis tahes muude geograafiliste tähiste (v.a need, millega identifitseeritakse veine, aromatiseeritud veine või piiritusjooke) loata kasutamine,⁶⁷ mis tekitab segadust, ka juhul, kui nimele on lisatud selliseid märkeid nagu „stiilis”, „tüüpi”, „imitatsioon” või muid selletaolisi väljendeid, mis tekitavad tarbijates segadust; kui pool muudab oma õigusakte, et kaitsta muid geograafilisi tähiseid kui need, millega identifitseeritakse veine, aromatiseeritud veine ja piiritusjooke, kõrgemal tasemel kui käesoleva lepinguga ettenähtud kaitse, laiendab asjaomane pool sellise kaitse ka XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liites loetletud geograafilistele tähistele, ilma et see piiraks käesoleva punkti kohaldamist;

⁶⁷ Mõiste „loata kasutamine” võib hõlmata mis tahes väärkasutust, imiteerimist või seoste tekitamist.

- c) geograafiliste tähiste puhul, millega identifitseeritakse veine või kangeid alkohoolseid jooke, mis tahes väärkasutus, imitatsioon või seoste tekitamine vähemalt seda tüüpi toodete puhul ka siis, kui toote tegelik päritolu on märgitud või kui kaitstud nimetus on tõlgitud või kui neile on lisatud selliseid sõnu nagu „stiilis”, „tüüpi”, „meetodil” „valmistatud nagu ...”, „imitatsioon”, „maitsega” „nagu” või muid selletaolisi väljendeid;
 - d) muu vale või eksitav märgede veini lähtekohta, päritolu, laadi või oluliste omaduste kohta toote sise- või välispakendil või asjaomase tootega seotud reklaammaterjalid, mis võivad anda selle päritolust vale ettekujutuse, ning
 - e) muu tegevus, mis võib tarbijat eksitada seoses toote tegeliku päritoluga.
2. Juhul kui pool teeb kolmanda riigiga peetavate läbirääkimiste raames ettepaneku kõnealuse kolmanda riigi geograafilise tähise kaitsmiseks ning nimi on homonüümne teise poole geograafilise tähisega, teatatakse sellest teisele poolele, andes talle võimaluse esitada kommentaare enne, kui nimetus muutub kaitstuks.
3. Pooled teavitavad teineteist, kui geograafilist tähist selle päritolumaal enam ei kaitsta.

ARTIKKEL 211

Seos kaubamärkidega

1. Pooled keelduvad registreerimast kaubamärki või tunnistavad kehtetuks kaubamärgi, mis vastab artikli 210 lõikes 1 osutatud mis tahes olukordadele seoses identse või samasuguse toote kaitstud geograafilise tähisega, kui kaubamärgi registreerimise taotlus on esitatud pärast kuupäeva, mil asjaomasel territooriumil esitati geograafilise tähise kaitse taotlus.
2. Ilma et see piiraks riiklike õigusaktidega ettenähtud geograafiliste tähiste kaitsest keeldumise põhjuseid, ei ole poolel kohustust kaitsta geograafilist tähist juhul, kui mainekat või üldtuntud kaubamärki silmas pidades võib kaitse tarbijaid eksitada toote tegeliku olemuse osas.

ARTIKKEL 212

Üldeeskirjad

1. Pooled võivad intellektuaalomandi allkomitees vahetada täiendavat teavet seoses XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liites loetletud geograafiliste tähistega kaitstud toodete tehniliste kirjeldustega. Lisaks sellele võivad pooled oma territooriumil lihtsustada kontrolliasutusi käsitlevat teabevahetust.
2. Käesoleva jao sätteid ei tõlgendata selliselt, et need kohustaksid poolt kaitsma geograafilist tähist, mis ei ole kaitstud või mille kaitse on lõppenud selle päritoluriigis. Pool, kellele kuulub geograafilise tähise territoorium, teatab teistele pooltele, kui asjaomase geograafilise tähise kaitse lõpeb selle päritoluriigis.
3. Selle poole ametiasutused, kelle territooriumilt toode pärineb, kiidavad heaks käesolevas jaos osutatud tootekirjelduse ja kõik selle muudatused.

ARTIKKEL 213

Koostöö ja läbipaistvus

1. Pool võib intellektuaalomandi allkomitee raames taotleda teise poole jaoks teavet selle kohta, kas käesoleva jao kohaselt kaitstud geograafilisi tähiseid kandvad tooted vastavad tootekirjeldustele ja nende muudatustele, ning samuti andmeid kontaktpunktide kohta, et vajaduse korral kontrolli hõlbustada.

2. Seoses teise poole kaitstud geograafiliste tähistega, mida kaitstakse käesoleva jao kohaselt, võib iga pool teha üldsusele kättesaadavaks asjaomase toote kirjelduse või selle kokkuvõtte ning samuti andmed kontaktpunktide kohta, et hõlbustada kontrolli.

ARTIKKEL 214

Käesoleva jao sätted ei tohi kahjustada õigusi, mida pooled on juba tunnustanud kolmandate riikidega sõlmitud vabakaubanduslepingutes.

3. JAGU

AUTORIÕIGUS JA SELLEGA KAASNEVAD ÕIGUSED

ARTIKKEL 215

Tagatud kaitse

1. Pooled kaitsevad kirjandus- ja kunstiteoste autorite õigusi võimalikult tulemuslikult ja ühetaoliselt. Pooled kaitsevad teose esitajate, fonogrammi tootjate ning ringhäälinguorganisatsioonide õigusi seoses nende teoste esituste, fonogrammide ning ringhäälingusaadetega.
2. Pooled peavad järgima olemasolevaid õigusi ja kohustusi, mis tulenevad Berni 9. septembri 1886. aasta kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioonist (edaspidi „Berni konventsioon”), 26. oktoobri 1961. aasta teose esitaja, fonogrammitootja ja ringhäälinguorganisatsiooni kaitse Rooma konventsioonist (edaspidi „Rooma konventsioon”) ning WIPO autoriõiguse lepingust ja WIPO esituse ja fonogrammide lepingust, mis mõlemad võeti vastu 20. detsembril 1996.

Moraalsed õigused

1. Sõltumatult autori majanduslikest õigustest ning isegi pärast kõnealuste õiguste üleminekut on autoril õigus taotleda vähemalt töö autorsuse tunnustamist ja esitada vastuväiteid asjaomase teose rikkumise, moonutamise või muu muutmise või pahatahtlikul viisil kasutamise suhtes, mis kahjustaks tema au või mainet.
2. Lõike 1 kohaselt autorile antud õigused säilivad pärast tema surma vähemalt kuni majanduslike õiguste aegumiseni ning neid õigusi võivad kasutada isikud või asutused, keda on selleks volitatud selle riigi õigusaktidega, kus kaitset taotletakse.
3. Sõltumatult teose esitaja majanduslikest õigustest ning isegi pärast kõnealuste õiguste üleminekut on teose esitajal seoses tema suulise otseesitustega või fonogrammidele salvestatud esitusega õigus taotleda, et teda identifitseeritakse kui oma esituste esitajat, välja arvatud juhul, kui andmete väljajätmine on tingitud esituse kasutamise viisist, ning esitada vastuväiteid asjaomase esituse rikkumise, moonutamise või muu muutmise suhtes, mis kahjustaks tema au või mainet. Käesoleva lõike kohaldamisega ei piirata muude moraalsete õiguste kohaldamist, mida tunnustatakse asjaomase riigi õigusaktidega.

4. Käesoleva artikli alusel antud õiguste kaitseks kasutatavaid heastamisvahendeid reguleeritakse selle poole õigusaktidega, kus kaitset taotletakse.
5. Iga pool võib ette näha moraalsete õiguste kaitse käesoleva artikliga ettenähtud tasemest kõrgemal tasemel.

ARTIKKEL 217

Õiguste ühise haldamise organisatsioonid

Pooled tunnustavad autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste ühise haldamise organisatsioonide olulist rolli nii neile antud õiguste tõhusa haldamise tagamisel kui ka saadud töötasude õiglasel jaotamisel, mis peab olema proportsionaalne teoste, esituste või fonogrammide kasutamisega, järgides läbipaistvuse põhimõtet ja häid juhtimistavasid kooskõlas iga poole riiklike õigusaktidega.

Autoriõiguste ajaline kehtivus

1. Kirjandus- või kunstiteose autori õigused Berni konventsiooni artiklis 2 määratletud tähenduses kehtivad autori eluajal ja 70 aastat pärast tema surma.
2. Ühisloomingu puhul arvutatakse lõikes 1 osutatud kaitset alates viimase elusolnud autori surmast.
3. Anonüümse või pseudonüümi all loodud teose puhul lõpeb käesoleva lepinguga antav kaitse 70 aasta möödumisel sellest, kui teos õiguspäraselt üldsusele kättesaadavaks tehti. Kui aga autori võetud pseudonüüm ei jäta tema isiku suhtes kahtlust, kohaldatakse lõikes 1 sätestatud kaitse kehtivusaega. Kui anonüümse või pseudonüümi all loodud teose autor avaldab oma isiku eespool nimetatud ajavahemiku jooksul, kohaldatakse lõikes 1 sätestatud kaitse kehtivusaega. Ükski pool ei pea kaitsma anonüümseid või pseudonüümi all loodud teoseid, mille puhul on põhjust eeldada, et nende autor on juba 70 aastat surnud.

4. Kui teose puhul arvutatakse kaitse kestust muul alusel kui füüsilise isiku eluaeg, siis on see vähemalt 70 aastat õiguspärase avaldamise kalendriaasta lõppemisest või kui vähemalt 50 jooksul alates teose loomisest ei ole teost õiguspäraselt avaldatud, siis 70 aastat alates teose loomise kalendriaasta lõppemisest, välja arvatud fotograafia- ja tarbekunstiteose puhul.

5. Kinematograafilise või audiovisuaalse teose kaitse peab kehtima vähemalt 70 aastat pärast seda, kui teos on autori nõusolekul üldsusele kättesaadavaks tehtud, või kui vähemalt 50 aasta jooksul ei ole teost autori nõusolekul üldsusele kättesaadavaks tehtud, siis vähemalt 70 aastat pärast teose loomist. Teise võimalusena võib pool ette näha, et kinematograafilise või audiovisuaalse teose kaitse kehtivus lõpeb 70 aasta möödumisel viimase isiku surmast, keda siseriikliku õiguse alusel määratleti autorina.

ARTIKKEL 219

Autoriõigusega kaasnevate õiguste ajaline kehtivus

1. Kaitse, mis vastavalt käesolevale lepingule antakse teose esitajatele, kestab vähemalt 50aastase ajavahemiku lõpuni, arvestades selle aasta lõpust, mil töö salvestati.

2. Fonogrammitootjatele käesoleva lepingu kohaselt antav kaitse kestab vähemalt 50aastase ajavahemiku lõpuni, arvestades selle aasta lõpust, mil fonogramm avaldati, või kui fonogrammi ei avaldata 50 aasta jooksul pärast selle salvestamist, siis vähemalt 50 aastat alates selle aasta lõpust, mil fonogramm salvestati.

3. Ringhäälinguorganisatsioonidele tagatava kaitse kestus on vähemalt 50 aastat alates selle kalendriaasta lõpust, mil saade toimus.

ARTIKKEL 220

Ülekandmine ringhäälingus ja üldsusele edastamine

1. Käesolevas artiklis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- „ülekandmine ringhäälingus” – helide või kujutiste ja helide või neid esindavate märkide edastamine üldsusele kaablita vahendite abil; selline edastamine satelliidi kaudu on samuti ülekandmine ringhäälingus; kodeeritud signaalide edastamine on ülekandmine ringhäälingus, kui ringhäälinguorganisatsioon või keegi teine tema nõusolekul annab üldsuse käsutusse dekodeerimisvahendid; ning

- esituse või fonogrammi „üldsusele edastamine” – mis tahes muude vahendite kui ringhäälingus ülekandmise abil esituse helide või muude helide või fonogrammile salvestatud helisid esindavate märkide edastamine üldsusele. Lõike 3 kohaldamisel hõlmab üldsusele edastamine fonogrammile salvestatud helide või neid esindavate märkide üldsusele kuuldavaks tegemist.
2. Teose esitajatel on ainuõigus lubada oma esituste suhtes järgmist:
- a) nende salvestamata esituste ülekandmine ringhäälingus ja üldsusele edastamine, välja arvatud juhul, kui esitus on juba ringhäälingus üle kantud, ning
 - b) salvestamata esituste salvestamine.
3. Teose esitajatel ja fonogrammitootjatel on õigus saada ühekordset õiglast tasu kaubanduslike eesmärkidel avaldatud fonogrammide otsese või kaudse kasutamise eest, mille eesmärk on ringhäälingus ülekandmine või mis tahes edastamine üldsusele. Pooled näevad oma riiklike õigusaktidega ette, et esitaja või fonogrammitootja või mõlemad nõuavad kasutajalt ühekordset õiglast tasu. Pooled võivad vastu võtta riiklike õigusakte, millega nähakse kokkuleppe puudumise korral fonogrammide esitajate ja tootjate vahel ette tingimused, mille kohaselt fonogrammide esitajad ja tootjad jagavad kõnealuse ühekordse õiglase tasu.

4. Iga pool näeb esitajatele ette ainuõiguse lubada või keelata oma salvestatud esituste:
- a) otsest või kaudset reprodutseerimist;
 - b) levitamise, müügi või muu omandiõiguse ülemineku kaudu;
 - c) originaali ja selle koopiate rentimist üldsusele ning
 - d) üldsusele kättesaadavaks tegemist kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu nii, et isikud pääsevad neile ligi enda valitud kohas ja ajal.
5. Kui esitajad on üle andnud kättesaadavaks tegemise või rentimise õiguse, võib pool ette näha, et esitajad säilitavad võõrandamatu õiguse saada õiglast tasu, mida seadusega selleks nõuetekohaselt volitatud õiguste ühise haldamise organisatsioon võib koguda kooskõlas asjaomase riigi õigusaktidega.
6. Pooled võivad tunnistada, et audiovisuaalsete teoste esitajatel on võõrandamatu õigus saada oma salvestatud esituste ülekandmise eest ringhäälingus või igasuguse üldsusele edastamise eest õiglast tasu, mida võib koguda selleks nõuetekohaselt volitatud õiguste ühise haldamise organisatsioon kooskõlas asjaomase riigi õigusaktidega.

7. Pooled võivad riiklikes õigusaktides ette näha piiranguid või erandeid audiovisuaalsete teoste esitajate õiguste suhtes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus esituste tavapärase kasutamisega ning ei mõjuta põhjendamatult teoste esitajate õiguspäraseid huve.

8. Iga pool näeb ette ringhäälinguorganisatsioonide ainuõiguse lubada või keelata oma ringhäälingusaadete taasesituse võimalust vähemalt kaablita seadmete kaudu.

ARTIKKEL 221

Tehniliste meetmete kaitse

Pooled järgivad WIPO autoriõiguse lepingu artiklit 11 ning WIPO esituste ja fonogrammide lepingu artiklit 18.

ARTIKKEL 222

Õiguste teostamist käsitleva teabe kaitsmine

Pooled järgivad WIPO autoriõiguse lepingu artiklit 12 ning WIPO esituste ja fonogrammide lepingu artiklit 19.

ARTIKKEL 223

Kunstniku kunstiteose edasimüügiõigus

1. Ilma et see piiraks Berni konventsiooni artikli 14ter lõike 2 kohaldamist, annab iga pool kunstiteose autorile ning tema surma korral tema õigusjärglastele loovutamatu ja võõrandamatu õiguse saada pärast teose omandiõiguse esmakordset võõrandamist müügihinnal põhinevat autoritasu teose igakordse müügi puhul.
2. Lõikes 1 nimetatud õigust kohaldatakse vastavalt riiklikele õigusaktidele kõikide edasimüügitehingute suhtes, mille on teinud enampakkumise läbiviijad või elukutselised kunstiturul tegutsejad, näiteks oksjonikorraldajad, kunstigaleriid või kunstiteoste vahendajad.

4. JAGU

DISAINILAHENDUSED

ARTIKKEL 224

Rahvusvahelised lepingud

Pooled teevad mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et ühineda 2. juulil 1999. aastal Genfis vastu võetud tööstusdisainilahenduste rahvusvahelise registreerimise Haagi kokkuleppe Genfi redaktsiooniga.

ARTIKKEL 225

Nõuded disainilahenduste kaitsele⁶⁸

1. Iga pool näeb ette uute, sõltumatult loodud disainilahenduste kaitse. Võidakse nõuda, et sellised disainilahendused oleksid eristatavad, kui poole õigusaktidega on nii ette nähtud. Kaitse tekib registreerimisel ja annab registreeritud disainilahenduste omanikele ainuõiguse vastavalt käesoleva jao sätetele.

⁶⁸ Käesoleva jao kohaldamisel võimaldab Euroopa Liit kaitse ka registreerimata disainilahendustele, kui täidetud on nõuded, mis on sätestatud nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruses (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta, viimati muudetud nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ) nr 1891/2006.

2. Disainilahendust, mida kasutatakse tootel või mis moodustab mitmeosalise toote koostisosa, käsitatakse kaitstavana vastavalt lõikele 1 üksnes siis, kui koostisosa on pärast mitmeosalisse tootesse inkorporeerimist⁶⁹ selle tavakasutuse⁷⁰ ajal nähtav, ja selles ulatuses, mil määral koostisosa kõnealused nähtavad omadused vastavad kaitstavuse nõuetele.

ARTIKKEL 226

Registreerimisega antavad õigused

1. Registreeritud disainilahenduse omanikul on ainuõigus vähemalt takistada kolmandatel isikutel ilma tema nõusolekuta sellist toodet valmistada, müügiks pakkuda, müüa, importida, eksportida ja ladustada või kasutada esemeid, mis on osaliselt või täielikult valmistatud kaitstud disainilahenduse järgi, kui nimetatud toimingud võetakse ette kaubanduslikul eesmärgil.
2. Registreeritud disainilahenduse omanikul on ka õigus võtta õiguslikke meetmeid mis tahes isiku suhtes, kes toodab või turustab toodet, mille disainilahendusel on üksnes väikesed erinevused võrreldes kaitstud disainilahendusega või mille välimus on sama, mis kaitstud disainilahendusel.

⁶⁹ Käesoleva jao kohaldamisel tähendab „mitmeosaline toode” mitmest asendatavast komponendist koosnevat toodet, mida saab lahti võtta ja uuesti kokku panna.

⁷⁰ Käesoleva jao kohaldamisel tähendab „tavakasutus” selles kontekstis kasutamist lõppkasutaja poolt ning see ei hõlma hooldust, teenindust ega remonti.

ARTIKKEL 227

Kaitse kestus

Tööstusdisainilahenduse kaitse kestab vähemalt 10 aastat alates registreerimistaotluse esitamisest. Pooled võivad oma riiklikes õigusaktides rakendada pikema kestusega kaitset.

ARTIKKEL 228

Erandid

1. Pooled võivad kehtestada disainilahenduste kaitsmisel piiratud erandeid, tingimusel et sellised erandid ei satu põhjendamatult vastuollu kaitstud disainilahenduse normaalse kasutamisega ega kahjusta põhjendamatult kaitstud disainilahenduse omaniku õigustatud huve, võttes arvesse kolmandate isikute seaduslikke huve.
2. Disainilahenduse kaitse ei laiene disainilahendustele, mis tulenevad täielikult tehnilistest või funktsionaalsetest kaalutlustest.

3. Disainilahenduse õigus ei anna kaitset nendele toote välisomadustele, mida tuleb täpselt sama kuju ja suurusega reprodutseerida selleks, et toodet, milles disainilahendus sisaldub või millel seda on kasutatud, saaks mehaaniliselt ühendada teise tootega või paigutada selle sisse, ümber või külge nii, et kumbki toode võib täita oma otstarvet.

4. Disainilahenduse õigusi ei anta, kui see on vastuolus avaliku korra või üldtunnustatud kõlblusnormidega.

ARTIKKEL 229

Seos autoriõigusega

Disainilahenduse õiguse kaitse objekti võib kaitsta autoriõigust käsitlevate õigusnormide alusel, kui sellise kaitse tingimused on täidetud. Iga pool määrab kindlaks kaitse ulatuse ja tingimused, sealhulgas nõutava eristatavuse taseme.

5. JAGU

PATENDID

Artikkel 230

1. Pooled järgivad Budapestis 28. aprillil 1977 sõlmitud mikroorganismide patendiekspertiisiks deponeerimise rahvusvahelise tunnustamise Budapesti lepingu (muudetud 26. septembril 1980) artikleid 2 kuni 9.
2. Euroopa Liit teeb mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et järgida Genfis 1. juunil 2000 vastu võetud patendiõiguse lepingut. Lepingule alla kirjutanud Andide riigid teevad mõistlikes piirides kõik endast oleneva, et ühineda patendiõiguse lepinguga.

3. Juhul, kui farmaatsia- või agrookeemiatoodete⁷¹ turustamise puhul poole territooriumil on vaja saada luba sellistes küsimustes pädevatelt ametiasutustelt, teeb asjaomane pool kõik endast oleneva, et menetleda esitatud avaldust kiiresti, et vältida põhjendamatuid viivitusi. Pooled teevad koostööd ja annavad vastastikust abi, et seda eesmärki saavutada.

4. Mis tahes farmaatsiatoote osas, mis on kaetud patendiga, võib iga pool kooskõlas oma riigi õigusaktidega teha kättesaadavaks mehhanismi, mille abil hüvitada patendi omanikule põhjendamatud piirangud seoses kehtiva patendi tähtajaga, mis tuleneb selle toote esimesest turustamisloast asjaomase poole riigis. Selline mehhanism annab kõik patendi ainuõigused, kuid selle suhtes kehtivad samad piirangud ja erandid nagu originaalpatendi suhtes.

⁷¹ Käesoleva jaotise kohaldamisel tähendab mõiste „agrookeemiatooted” ELi osapoolle puhul toimeaineid ja valmistisi, mis sisaldavad ühte või mitut toimeainet, mis on esitatud sellisel kujul, nagu neid kasutajale tarnitakse, ning mis on ette nähtud:

- a) taimede või taimsete saaduste kaitseks kõikide kahjulike organismide eest või selliste organismide mõju vältimiseks, kui kõnealused ained või valmistised ei ole allpool teisiti määratletud;
- b) taimede eluprotsessi mõjutamiseks, välja arvatud toitainetena (näit taimekasvuregulaatorid);
- c) taimsete saaduste säilitamiseks, kui kõnealuste ainete või saaduste suhtes ei kohaldata nõukogu või komisjoni erisätteid säilitusainete kohta;
- d) ebasoovitavate taimede hävitamiseks või
- e) taimeosade hävitamiseks, taimede ebasoovitava kasvu kontrollimiseks või ärahoidmiseks.

6. JAGU

TEATAVATE REGULEERITUD TOODETE ANDMETE KAITSE

ARTIKKEL 231

1. Iga pool kaitseb avalikustamata katse- või muid andmeid, mis on seotud farmaatsiatoodete⁷² ja agrokeemiatoodete ohutuse ja tõhususega kooskõlas TRIPS-lepingu artikliga 39 ja oma riiklike õigusaktidega.

2. Vastavalt lõikele 1 ja kui lõikest 4 ei tulene teisiti, kui pool nõuab uusi keemilisi ühendeid sisaldavate farmaatsia- või agrokeemiatoodete turustamise heakskiitmise tingimusena ohutuse ja tõhususega seotud avalikustamata katse- või muude andmete esitamist, võimaldab kõnealune pool ainuõiguse perioodi, mis kestab kõnealuse poole territooriumil farmaatsiatoodete puhul tavaliselt viis aastat alates turustamisloa kuupäevast ning agrokeemiatoodete puhul kümme aastat alates turustamisloa kuupäevast, ja mis on ühtlasi ajavahemik, mille jooksul kolmas isik ei tohi sellistel andmetel põhinevat toodet turustada, välja arvatud juhul, kui ta esitab kaitstud andmete omaniku selgesõnalise nõusoleku või enda katseandmed.

⁷² Colombia ja ELi osapoolle puhul hõlmab see bioloogiliste ja biotehnoloogia toodete andmekaitset. Peruu puhul kaitstakse selliseid tooteid käsitlevat avalikustamata teavet avalikustamise ja tegevuse eest, mis on vastuolus ausate kaubandustavadega, vastavalt TRIPS-lepingu artiklile 39.2, kuna nende kohta puuduvad konkreetsed õigusaktid.

3. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „uus keemiline ühend” ühendit, mida ei ole varem poole territooriumil tema riiklike õigusaktide kohaselt farmaatsiatoodetes või agrokeemiatoodetes kasutamise eesmärgil heaks kiidetud. Pooled ei pea seega käesolevat artiklit kohaldama farmaatsiatoodete suhtes, mis sisaldavad keemilist ühendit, mis on olnud varem heaks kiidetud poole territooriumil.

4. Pooled võivad reguleerida:

- a) erandeid avalike huvidega seotud põhjustel, riikliku hädaolukorra või äärmiselt pakilise olukorra puhul, kui see on vajalik selleks, et võimaldada kolmandatele isikutele juurdepääs nimetatud andmetele, ning
- b) müügiloa lühendatud menetlust oma territooriumil sõltuvalt teise poole antud müügiloast. Sellisel juhul algab loa saamiseks esitatud andmete kasutamise ainuõigus alates esimese müügiloa kuupäevast, kui luba anti kuue kuu jooksul pärast täieliku taotluse esitamist.

5. Agrokeemiatoodete puhul võivad pooled ette näha korra, mis võimaldab edastada avalikustamata teavet selgroogsete loomadega tehtavate katsete ja uuringute ohutuse ja tõhususe kohta või sellisele teabele viidata. Kaitse kestuse jooksul maksab sellise teabe kasutamisest huvitatud isik kaitstud teabe omanikule hüvitist. Sellise hüvitise summa määratakse kindlaks õiglasel, läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil. Õigust saada hüvitist kohaldatakse seni, kuni ohutust ja tõhusust käsitleva avalikustamata teabe kaitse kehtib.

6. Vastavalt artikli 197 lõike 5 sätetele ei takista käesoleva artikliga ettenähtud kaitse poolel võtmast meetmeid seoses intellektuaalomandi õiguste kuritarvitamisega või tavadega, mis piiravad põhjendamatult kaubandust.

7. JAGU

TAIMESORDID

ARTIKKEL 232

Pooled teevad koostööd taimesortide kaitse edendamiseks ja tagamiseks, toetudes rahvusvahelisele uute taimesortide kaitse konventsioonile (läbi vaadatud 19. märtsil 1991), sealhulgas aretaja õigust käsitlevale valikulisele erandile, millele on osutatud kõnealuse konventsiooni artikli 15 lõikes 2.

8. JAGU

KÕLVATU KONKURENTS

ARTIKKEL 233

1. Iga pool võimaldab tõhusa kaitse kõlvatu konkurentsi eest kooskõlas Pariisi konventsiooni artikliga 10*bis*. Sel eesmärgil käsitatakse iga poole riiklike õigusaktide kohaselt kõlvatu konkurentsina kaubandustegevuse käigus tööstusomandi suhtes läbiviidud mis tahes tegevust, mis on vastuolus ausate kaubandustavadega.
2. Kooskõlas iga poole riiklike õigusaktidega võib käesolevat artiklit kohaldada nii, et see ei piiraks käesoleva jaotise alusel antud kaitset.

4. PEATÜKK

INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSTE JÕUSTAMINE

1. JAGU

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 234

1. Ilma et see piiraks TRIPS-lepingust, eelkõige selle III osast tulenevaid õigusi ja kohustusi, näeb iga pool ette meetmed, menetlused ja parandusmeetmed, mis on sätestatud käesolevas peatükis ja mis on vajalikud intellektuaalomandi õiguste kaitse tagamiseks, nagu on määratletud artikli 196 lõike 5 alapunktides a kuni i.
2. Käesolev peatükk hõlmab meetmeid, menetlusi ja parandusmeetmeid, mis on kiired, tõhusad ja proportsionaalsed ning mis ennetavad tulevase rikkumisi; neid tuleb rakendada viisil, mis võimaldab vältida tõkete loomist seaduslikule kaubandusele ja ette näha kaitsemeetmeid nende kuritarvitamise vastu.

3. Intellektuaalomandi õiguste jõustamise menetlus peab olema õiglane ja erapooletu ning see ei tohi olla ülemäära keerukas või kulukas ega sisaldada sobimatuid tähtaegu või põhjendamatuid viivitusi.

4. Käesoleva peatükiga ei looda pooltele kohustust kehtestada intellektuaalomandi õiguskaitse tagamiseks kohtusüsteemi, mis seisaks eraldi seaduste täitmise tagamise üldisest süsteemist, või mis tahes kohustust jagada ressursse intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks ja üldiseks seaduste täitmiseks.

2. JAGU

TSIVIIL- JA HALDUSMENETLUS NING PARANDUSMEETMED

ARTIKKEL 235

Artikleid 237, 239 ja 240 kohaldatakse kommertseesmärgil teostatava tegevuse suhtes ja kui see on lubatud siseriikliku õigusega, võivad pooled kõnealustes artiklites ettenähtud meetmeid kohaldada muu tegevuse suhtes.

ARTIKKEL 236

Õigustatud taotlejad

Iga pool tunnistab, et käesolevas jaos ja TRIPS-lepingu III jaos osutatud meetmete rakendamist, menetluste algatamist ja parandusmeetmete võtmist on õigus nõuda järgmistel isikutel:

- a) intellektuaalomandi õiguste omajad vastavalt kehtivatele õigusaktidele;
- b) kehtivate õigusaktidega ettenähtud ulatuses ja nende õigusaktide alusel kõik teised neid õigusi teostama volitatud isikud, eelkõige ainuõiguslikud ja muud litsentsiomanikud;
- c) kehtivate õigusaktidega ettenähtud ulatuses ja nende õigusaktide alusel intellektuaalomandi õiguste kollektiivse haldamise organisatsioonid, kes on intellektuaalomandi õiguste omajate üldtunnustatud esindajad, ning
- d) kehtivate õigusaktidega ettenähtud ulatuses ja nende õigusaktide alusel kutselised intellektuaalomandi kaitse organisatsioonid, kes on intellektuaalomandi õiguste omajate üldtunnustatud esindajad.

ARTIKKEL 237

Tõendid

Iga pool võtab vajalikke meetmeid, et kaubandustasandil toime pandud intellektuaalomandi õiguse rikkumise korral võimaldada pädevatel õigusasutustel vastavalt vajadusele ja poole taotluse alusel saada vastaspoole valduses olevaid panga-, finants- ja äridokumente, pidades silmas konfidentsiaalse teabe kaitsmise vajadust.

Tõendite säilitamise meetmed

Iga pool tagab, et enne asja sisulise otsustamiseni viiva menetluse algatamist võib pädev õigusasutus sellise isiku taotluse korral, kes on esitanud piisavad tõendid kinnitamaks oma väidet, et intellektuaalomandi õigust on rikutud või kavatsetakse rikkuda, nõuda kiireid, tõhusaid ja proportsionaalseid ajutisi meetmeid väidetava rikkumise olulise tõendusmaterjali säilitamiseks, võttes arvesse konfidentsiaalse teabe kaitsmise vajadust. Sellised meetmed võivad muu hulgas sisaldada väidetavalt õigusi rikkuvate kaupade ning vajaduse korral nende kaupade tootmiseks ja/või levitamiseks kasutatud materjalide ja vahendite ning nendega seotud dokumentide üksikasjalikku kirjeldamist koos näidiste võtmisega või mitte, või füüsilist arestimist, kui riiklikud õigusaktid seda võimaldavad. Kõnealused meetmed võetakse vajaduse korral vastaspoolt ära kuulamata, eriti sellistel juhtudel, kui mis tahes viivitus võib põhjustada õiguste omajale korvamatut kahju või kui on ilmne tõendusmaterjali hävitamise oht.

ARTIKKEL 239

Õigus teabele

1. Iga pool näeb ette, et intellektuaalomandi õiguste rikkumise menetlemisel ning vastuseks hageja õigustatud ja proportsionaalsele taotlusele võivad pädevad kohtuasutused nõuda teavet selliste toodete või teenuste päritolu või levitamisevõrgustiku kohta, mis rikuvad intellektuaalomandi õigusi. Teabe peab esitama rikkuja ja/või mis tahes muu isik,
 - a) kelle valdusest on leitud intellektuaalomandi õigusi rikkuvat kaupa kommertseesmärgil kasutatavas koguses;
 - b) kes on tabatud kommertseesmärgil pakutavate intellektuaalomandiõigusi rikkuvate teenuste kasutamisel;
 - c) kes on tabatud intellektuaalomandi õigusi rikkuvate teenuste kommertseesmärgil pakkumiselt või
 - d) kellele on osutanud punktides a, b või c viidatud isikud kui osalisele asjaomaste kaupade või teenuste tootmises, valmistamises või levitamises.
2. Lõikes 1 nimetatud teave sisaldab vastavalt vajadusele:
 - a) asjaomaste kaupade või teenuste tootjate, valmistajate, turustajate, tarnijate ja teiste varasemate valdajate ning kavandatud jae- ja hulgimüüjate nimesid ja aadresse;

- b) toodetud, valmistatud, tarnitud, saadud või tellitud toodete koguseid ning kõnealuste toodete või teenuste eest makstud hinda.

3. Lõigete 1 ja 2 kohaldamine ei piira muude õigusnormide kohaldamist, millega:

- a) antakse õiguste omajatele õigus saada põhjalikumat teavet;
- b) reguleeritakse vastavalt käesolevale artiklile edastatud teabe kasutamist tsiviil- või kriminaalmenetlustes;
- c) reguleeritakse vastutust teabe saamise õiguse kuritarvitamise eest;
- d) antakse lõikes 1 osutatud isikule võimalus keelduda teabe andmisest, kui kõnealuse teabe tõttu oleks see isik sunnitud tunnistama enda või oma lähisugulaste osalust intellektuaalomandi õiguse rikkumises, või
- e) reguleeritakse konfidentsiaalsete teabeallikate kaitset ja isikuandmete töötlemist.

ARTIKKEL 240

Ajutised meetmed ja ettevaatusabinõud

1. Iga pool näeb kooskõlas oma riiklike õigusaktidega ette, et tema õigusasutused võivad hageja taotluse korral teha mis tahes poole vastu ajutise ettekirjutuse, mille eesmärk on ära hoida intellektuaalomandi õiguse peatne rikkumine või peatada ajutiselt – ja vajaduse korral korduvat rahalist karistust kohaldades, kui see on ette nähtud tema õigusaktidega – kõnealuse õiguse väidetava rikkumise jätkamine või seada jätkamise tingimuseks tagatised, millega kindlustatakse õiguste omajale hüvitise maksmine.
2. Ajutise ettekirjutusega võib anda ka korralduse sellise kauba arestimiseks või kõrvaldamiseks, mille suhtes kahtlustatakse intellektuaalomandi õiguse rikkumist, et takistada selle pääsemist turustuskanalitesse ja seal liikumist.

ARTIKKEL 241

Parandusmeetmed

1. Iga pool võtab vajalikke meetmeid, et tagada, et tema pädevad õigusasutused võivad hageja taotluse korral, ilma et see piiraks õiguse omaja õigust saada rikkumise eest kahjutasu ning ilma et rikkujale makstaks mingit hüvitist, anda korralduse kõrvaldada, turustuskanalitest püsivalt eemaldada või hävitada kaubad, mis on tunnistatud intellektuaalomandi õigust rikkuvaks. Pädevad õigusasutused võivad vajaduse korral anda ka korralduse hävitada kõnealuse kauba loomisel või valmistamisel peamiselt kasutatud materjalid ja seadmed.
2. Õigusasutused näevad ette, et lõikes 1 osutatud meetmed võetakse rikkuja kulul, välja arvatud seda välistavate erandlike asjaolude korral.

ARTIKKEL 242

Ettekirjutused

Ilma et see piiraks TRIPS-lepingu artikli 44.2 kohaldamist, tagab iga pool, et pärast kohtuotsust, millega tuvastatakse intellektuaalomandi õiguse rikkumine, saab õigusasutus teha rikkujale ettekirjutuse rikkumise lõpetamiseks. Kui see on poole riiklike õigusaktidega ette nähtud, võib ettekirjutuse täitmata jätmise korral vajaduse ilmnedes määrata selle täitmise tagamiseks korduva rahalise karistuse⁷³.

ARTIKKEL 243

Alternatiivsed meetmed

Iga pool võib oma riiklike õigusaktide kohaselt ette näha, et sobivatel juhtudel ning sellise isiku taotluse korral, kelle suhtes tuleb kohaldada artiklis 241 ja/või artiklis 242 sätestatud meetmeid, võib pädev õigusasutus anda korralduse maksta artiklis 241 ja/või artiklis 242 sätestatud meetmete kohaldamise asemel kahju kannatanud isikule rahalist hüvitist, juhul kui asjaomase isiku tegevuses puudus tahtlus või raske hooletus, kui kõnealuste meetmete kohaldamine põhjustaks talle ebaproportsionaalselt suurt kahju ning kui kahju kannatanud isikule rahalise hüvitise maksmine näib olevat piisav.

⁷³ Pooled tagavad, et käesolevas lõikes osutatud meetmeid võib kohaldada ka nende suhtes, kelle teenuseid on kasutatud intellektuaalomandi õiguste rikkumisel, sel määral, mil nad olid protsessi kaasatud.

Kahju

1. Iga pool näeb ette, et kui tema õigusasutused määravad kindlaks tekitatud kahju suurust:
 - a) võtavad nad arvesse kõiki asjakohaseid aspekte, nagu kahju kannatanud isikule tekitatud majanduskahju, sealhulgas saamata jäänud kasum, rikkuja teenitud ebaõiglane tulu, ning vajaduse korral ka mittemajanduslikke aspekte, nagu rikkumise tõttu õiguse omajale tekitatud moraalne kahju, või
 - b) võivad nad punkti a alternatiivina vajaduse korral määrata kindlasummalise kahjutasu, mis on vähemalt sama suur kui autoritasu või tasud, mida rikkuja oleks pidanud maksma, kui ta oleks kõnealuse intellektuaalomandi õiguse kasutamiseks luba taotlenud.
2. Pooled võivad ette näha võimaluse, et juhul, kui rikkuja ei olnud ega võinud põhjendatult olla teadlik sellest, et ta tegeleb õigusrikkumisega, võib õigusasutus anda korralduse maksta saadud tulu tagasi või maksta kahjutasu, mille suurus võib olla eelnevalt kindlaks määratud.

ARTIKKEL 245

Kohtukulud

Iga pool tagab, et üldjuhul kannab kaotanud pool kohtumenetluse võitnud poole mõistlikud ja proportsionaalsed kohtukulud ning muud menetlusega seotud kulud, sealhulgas advokaaditasu, välja arvatud juhul, kui asjaomase poole õigusaktides on sätestatud kulude õiglase jaotamise põhimõtte või muu põhjus.

ARTIKKEL 246

Kohtuotsuste avaldamine

Iga pool võtab vajalikke meetmeid selle tagamiseks, et intellektuaalomandi õiguse rikkumise suhtes algatatud kohtumenetluse puhul võib õigusasutus anda hageja taotluse korral ja rikkuja kulul korralduse võtta asjakohaseid meetmeid otsusest teavitamiseks, sealhulgas otsuse avalikustamiseks või selle täielikuks või osaliseks avaldamiseks. Pooled võivad ette näha muud konkreetses olukorras sobivad täiendavad avalikustamismeetmed, sealhulgas silmatorkavad teadaanded.

ARTIKKEL 247

Autorsuse või omandiõiguse presumptsioon

Käesoleva lepinguga ettenähtud meetmete, menetluste ja parandusmeetmete kohaldamise eesmärgil seoses autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste rakendamisega:

- a) selleks, et tõestada kirjandus- või kunstiteose autorsust ja anda autorile õigus rikkumismenetluse algatamiseks, piisab, kui tema nimi on teosel esitatud tavapärasel viisil, kui autorsuse kohta ei ole teistsuguseid tõendeid. Käesolevat punkti kohaldatakse ka siis, kui selline nimi on pseudonüüm, kui autori võetud pseudonüüm ei jäta tema isiku suhtes mingit kahtlust;
- b) punkti a kohaldatakse *mutatis mutandis* autoriõigusega kaasnevate õiguste omajate kaitstud teoste suhtes.

ARTIKKEL 248

Haldusmenetlus

Juhul kui mõni tsiviilõiguslik parandusmeede võidakse määrata asja lahendamisel haldusmenetluse käigus, peab menetlus sisuliselt vastama käesoleva jao asjakohaste sätete põhimõtetele.

Piiril võetavad meetmed

1. Kui käesolevas artiklis ei ole sätestatud teisiti, võib iga pool võtta vastu menetluskorra,⁷⁴ mis võimaldab õiguse omajal, kellel on alust kahtlustada autoriõiguste või kaubamärkidega seonduvaid õigusi⁷⁵ rikkuvate kaupade importimist, eksportimist või transiiti, esitada pädevale haldusasutusele kirjaliku taotluse, et toll peataks kõnealuste kaupade vabasse ringlusse lubamise või peaks need kinni. Pooled hindavad kõnealuste meetmete kohaldamist kaupade suhtes, mille puhul kahtlustatakse geograafilise tähise kasutusega seotud rikkumist.

⁷⁴ Pooled on seisukohal, et puudub kohustus rakendada kõnealust menetlust importkauba suhtes, mis on õiguse omaja poolt või tema nõusolekul turule viidud mõnes muus riigis.

⁷⁵ Käesoleva sätte kohaldamisel tähendab „autoriõigusi või kaubamärkidega seonduvaid õigusi rikkuvad kaubad” järgmist:

- a) võltsitud kaup, täpsemalt:
 - i) kaup, sealhulgas pakendid, mis on ilma loata varustatud kaubamärgiga, mis on identne sama liiki kaupade osas nõuetekohaselt registreeritud kaubamärgiga või mida ei saa tema oluliste tunnuste poolest sellisest kaubamärgist eristada, ja millega seetõttu rikutakse kõnealuse kaubamärgi omaniku õigusi;
 - ii) mis tahes kaubamärgi sümbol (logo, etikett, kleebis, brošüür, kasutamisjuhend või garantiidokument), isegi kui see on esitatud eraldi, samadel tingimustel nagu alapunktis i osutatud kaubad;
 - iii) võltsitud kaupade kaubamärgi kandev eraldi esitatud pakkematerjal, samadel tingimustel nagu alapunktis i osutatud kaubad;
- b) piraatkaubad, täpsemalt kaubad, mis on tootjariigis autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste või siseriikliku õiguse alusel registreeritud või registreerimata disainilahenduse õiguse omaja nõusolekuta tehtud koopiad või sisaldavad neid koopiad;

2. Iga pool näeb ette, et kui tollil on oma protseduuride käigus piisavalt alust kahtlustada, et kaup rikub autoriõigust või kaubamärgiõigust, võib toll *ex officio* peatada kauba ringlusse laskmise või kauba kinni pidada, et õiguse omajal oleks võimalik võtta õigus- või haldusmeetmeid vastavalt lõikele 1.

3. Kõiki TRIPS-lepingu II osa 4. jaos kehtestatud importija õigusi ja kohustusi kohaldatakse ka kaupade eksportija või kaubasaaja suhtes.

3. JAGU

VAHENDUSTEENUSTE OSUTAJATE VASTUTUS

ARTIKKEL 250

Vahendajate teenuste kasutamine

Pooled tunnistavad, et kolmandad isikud võivad õiguste rikkumiseks kasutada vahendajate teenuseid. Et tagada teabeteenuste vaba liikumine ja samal ajal jõustada autoriõigusi ja nendega seonduvaid õigusi digitaalkeskkonnas, näeb iga pool vahendusteenuse osutajate jaoks ette käesolevas jaos sätestatud meetmed, kui kõnealuse teenuse osutajad ei ole mingil viisil edastatava teabega seotud.

ARTIKKEL 251

Sidusteenuse osutajate vastutus: „pelk edastamine”

1. Kui osutatakse teenust, mis seisneb teenusesaaja esitatud teabe edastamises sidevõrgu kaudu või sidevõrgule juurdepääsu pakkumises, tagab iga pool, et teenuseosutaja ei vastuta edastatava teabe eest, tingimusel et: asjaomane teenusepakkuja ei:

- a) algata edastust;
- b) vali edastuse saajat ega
- c) vali ega muuda edastuses sisalduvat teavet.

2. Lõikes 1 osutatud edastamise ja juurdepääsu pakkumisega seotud toimingud sisaldavad edastatava teabe automaatset, vahepealset ja ajutist säilitamist, niivõrd kui selle ainus eesmärk on edastamine sidevõrgu kaudu ja juhul, kui teavet ei säilitata pikema ajavahemiku jooksul, kui on edastamiseks põhjendatult vajalik.

3. Käesolev jagu ei mõjuta võimalust, et kohus või haldusasutus nõuab vastavalt iga poole õigussüsteemile teenuseosutajalt rikkumise lõpetamist või ärahoidmist.

ARTIKKEL 252

Vahendusteenuste osutajate vastutus: „vahemällu salvestamine”

1. Kui osutatav teenus seisneb teenusesaaja esitatud teabe edastamises sidevõrgu kaudu, tagab iga pool, et kui selle teenuse ainus eesmärk on teabe tõhusam edastamine teistele teenusesaajatele nende taotluse alusel, siis ei vastuta teenuseosutaja selle teabe automaatse, vahepealse ja ajutise säilitamise eest, tingimusel et kõnealune teenuseosutaja:

- a) ei muuda seda teavet;
- b) järgib teabele juurdepääsu tingimusi;
- c) järgib teabe ajakohastamise eeskirju, mis on selles majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatavad;

- d) ei takista majandusharus laialdaselt tunnustatud ja kasutatava tehnoloogia seaduslikku kasutamist, et saada andmeid teabe kasutamise kohta, ning
 - e) kõrvaldab kiiresti säilitatava teabe või tõkestab juurdepääsu sellele, kui ta saab teada, et teave on edastuse algpunktis võrgust eemaldatud või juurdepääs sellele on tõkestatud või et õigus- või haldusasutus on andnud korralduse see kõrvaldada või tõkestada juurdepääs sellele.
2. Käesolev jagu ei mõjuta võimalust, et kohus või haldusasutus nõuab vastavalt iga poole õigussüsteemile teenuseosutajalt rikkumise lõpetamist või ärahoidmist.

ARTIKKEL 253

Vahendusteenuse osutajate vastutus: „andmemajutus”

1. Kui osutatav teenus seisneb teenusesaaja esitatud teabe säilitamises, tagab iga pool, et teenuseosutaja ei vastuta teenusesaaja taotlusel säilitatud teabe eest, tingimusel et:
- a) teenuseosutajal ei ole faktilist teavet ebaseadusliku tegevuse või teabe kohta ja kahjutasunõuete korral ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ebaseaduslik tegevus või teave ilmneb, või

b) sellisest asjaoludest teadlikuks saades kõrvaldab teenuseosutaja kiiresti teabe või tõkestab juurdepääsu sellele.

2. Lõiget 1 ei kohaldata, kui teenusesaaja tegutseb teenuseosutaja alluvuses või järelevalve all.

3. Käesolev jagu ei mõjuta võimalust, et kohus või haldusasutus nõuab vastavalt iga poole õigussüsteemile teenuseosutajalt rikkumise lõpetamist või ärahoidmist ega poolte võimalust kehtestada teabe kõrvaldamise või sellele juurdepääsu tõkestamise kord.

ARTIKKEL 254

Üldise jälgimiskohustuse puudumine

1. Pool ei kehtesta artiklitega 251, 252 ja 253 hõlmatud teenuseosutajatele üldist kohustust jälgida teavet, mida nad edastavad või säilitavad, ega üldist kohustust otsida ebaseaduslikule tegevusele osutavaid fakte ja asjaolusid.

2. Pooled võivad kehtestada teenuseosutajatele kohustuse viivitamata teatada pädevatele ametiasutustele nende teenuse saajate väidetavalt ebaseaduslikest tegevustest või nende pakutavast teabest; samuti võivad pooled kehtestada kohustuse edastada pädevatele asutustele nende taotluse korral teavet, mis võimaldab kindlaks teha nende teenuse saajad, kellega teenuseosutajal on andmete säilitamise kohta lepingud.

5. PEATÜKK

TEHNOSIIRE

ARTIKKEL 255

1. Pooled lepivad kokku, et vahetavad kogemusi ja teavet oma sise- ja rahvusvaheliste tavade ja põhimõtete kohta, mis mõjutavad tehnosiiret⁷⁶. Selline teabevahetus sisaldab eelkõige meetmeid infovoogude, äripartnerluste, litsentsimise ja allhankimise soodustamiseks vabatahtlikkuse alusel. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sellele, et oleks olemas tingimused, mis on vajalikud piisavalt soodsa keskkonna loomiseks, et edendada poolte teadusringkondade vahel püsivaid suhteid, intensiivistada tegevusi, mis edendavad poolte vahel sidemeid, innovaatika- ja tehnosiiret, sealhulgas selliseid küsimusi nagu asjaomane õiguslik raamistik ja inimkapitali arendamine.

⁷⁶ Selguse huvides hõlmab tehnosiire tehnoloogiale juurdepääsu ja tehnoloogia kasutamist ning tehnoloogia loomise protsessi.

2. Pooled hõlbustavad ja soodustavad teadusuuringud, innovatsiooni, tehnoloogia arendamist, omavahelist tehnosiiret ja tehnoloogia levitamist, mis on muu hulgas suunatud riigiasutustele, ettevõtjatele, ülikoolidele ning teadus- ja tehnoloogiakeskustele. Pooled edendavad selles valdkonnas oma võimaluste piires suutlikkuse suurendamist ning töötajate vahetust ja väljaõpet.

3. Pooled soodustavad mehhanisme, millega kaasata nende vastavate teadus-, tehnoloogia- ja innovatsioonisüsteemide üksuseid ja eksperte osalema projektides ja ühistes teadusuuringute, arendus- ja innovatsioonivõrgustikes, mille eesmärk on tugevdada nende suutlikkust teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni alal. Need mehhanismid võivad hõlmata järgmist:

- a) ühised teadusuuringuid, innovatsiooni ja tehnoloogia arendamine ning haridusprojektid;
- b) külastused ning teadlaste, uurijate, praktikantide ja tehniliste ekspertide vahetus;
- c) teaduslike seminaride, konverentside, sümposionite ja töötubade ühine korraldamine ning ekspertide osalemine sellises tegevuses;
- d) ühised uurimis- ja arendustegevused ning innovatsioonivõrgustikud;
- e) seadmed ja materjalide vahetus ja jagamine;

f) ühistöö hindamise edendamine ning tulemuste levitamine ning

g) mis tahes muu poolte vahel kokkulepitud tegevus.

4. Pooled peaksid kaaluma võimalust luua mehhanisme, et vahetada teavet uurimis- ja arendustegevuse ning innovatsiooniprojektide kohta, mida rahastatakse avaliku sektori vahenditest.

5. ELi osapool hõlbustab ja edendab oma territooriumil asutustele ja ettevõtjatele antavate soodustuste kasutamist, et aidata kaasa tehnosiirdele lepingule alla kirjutanud Andide riikide institutsioonidesse ja ettevõtetesse, et võimaldada neil luua elujõuline tehnoloogiline baas.

6. Iga pool teeb kõik endast sõltuva, et hinnata võimalusi, kuidas pooltel oleks lihtsam teadusuuringutes, innovatsioonis ja tehnoloogia arendustegevuses kasutada andmeid ja seadmeid nende territooriumile tuua ja sealt välja viia vastavalt käesoleva artikli sätetele ja kooskõlas iga poole territooriumil kehtivate õigus- ja haldusnormidega ning võttes arvesse kahesuguse kasutusega toodete ekspordikontrolli korda ja seonduvaid õigusakte.

6. PEATÜKK

KOOSTÖÖ

ARTIKKEL 256

1. Pooled nõustuvad tegema koostööd, et toetada käesoleva jaotise alusel võetud kohustuste täitmist.
2. Vastavalt XIII jaotisele („Tehniline abi ja kaubandussuutlikkuse suurendamine”) hõlmab koostöö järgmisi tegevusi, kuid ei ole nendega piiratud:
 - a) teabe vahetamine õigusraamistiku kohta, mis käsitleb intellektuaalomandi õigusi ja asjakohaseid kaitse- ning jõustamiseskirju, samuti õigusloome arendamise valdkonnas saadud kogemuste vahetamist ELi osapoolle ja kummagi lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel;
 - b) kogemuste vahetamine ELi osapoolle ja kummagi lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel intellektuaalomandi õiguste jõustamise valdkonnas;
 - c) suutlikkuse suurendamine, töötajate koolitus ja vahetus;
 - d) intellektuaalomandi õigusi käsitleva teabe edendamine ja levitamine muu hulgas äriringkondades ja kodanikuühiskonnas ning tarbijate ja õiguste omajate üldise teadlikkuse suurendamine;

- e) institutsionaalse koostöö tugevdamine, näiteks intellektuaalomandiga tegelevates ametites, ning
- f) laiem avalikkuse aktiivne teavitamine ja harimine intellektuaalomandi õiguste põhimõtete osas.

ARTIKKEL 257

Intellektuaalomandi allkomitee

1. Pooled asutavad intellektuaalomandi allkomitee, et jälgida käesoleva jaotise rakendamist. Allkomitee tuleb kokku vähemalt kord aastas, välja arvatud juhul, kui pooled lepivad kokku teisiti. Need kohtumised võivad toimuda mis tahes kokkulepitud viisil.
2. Intellektuaalomandi allkomitee teeb oma otsused ühehäälselt. Kõnealune allkomitee võib võtta vastu oma töökorra. Intellektuaalomandi allkomitee vastutab artiklis 209 osutatud teabe hindamise eest ning esitab kaubanduskomiteele ettepanekuid XIII lisa („Geograafiliste tähiste loetelud”) 1. liite muutmiseks geograafiliste tähiste osas.

VIII JAOTIS

KONKURENTS

ARTIKKEL 258

Mõisted

1. Käesolevas jaotises kasutatakse järgmisi mõisteid:

– „konkurentsialased õigusaktid” –

a) ELi osapoolle puhul Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 101, 102 ja 106, nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELi ühinemismäärus) ning nende rakendusmäärused ja hilisemad muudatused;

b) Colombia ja Peruu puhul vastavalt vajadusele järgmised õigusaktid:

i) riiklikud õigusaktid, mis on seotud konkurentsiga või mida säilitatakse kooskõlas artikliga 260, ning nende rakendusmäärused ja hilisemad muudatused, ja/või

- ii) Andide Ühenduse kehtivad õigusaktid Colombias ja Peruu ning nende rakendusmäärused ja hilisemad muudatused;

– „konkurentsiasutus ja konkurentsiasutused”:

a) ELi osapoole puhul Euroopa Komisjon ja

b) Colombia ja Peruu puhul nende vastavad riiklikud konkurentsiasutused.

2. Käesoleva artikli sätted ei mõjuta asjaomaste piirkondlike ja riiklike ametiasutuste pädevusi, mis pooled neile on andnud oma konkurentsialaste õigusaktide tõhusaks ja järjekindlaks rakendamiseks.

ARTIKKEL 259

Eesmärgid ja põhimõtted

1. Pooled kohaldavad oma asjakohaseid konkurentsialaseid põhimõtteid ja õigusakte, tunnistades, kui tähtis on vaba konkurents ning et konkurentsivastane tegevus võib moonutada turgude nõuetekohast toimimist, mõjutada majanduslikku ja sotsiaalset arengut, majanduse tõhusust ja tarbijate heaolu ning kahjustada käesoleva lepingu rakendamisest tulenevaid hüvesid.

2. Pooled lepivad kokku, et järgmised tegevused on vastuolus käesoleva lepinguga niivõrd, kuivõrd need võivad poolte vahel mõjutada kaubandust ja investeeringuid:

- a) mis tahes kokkulepe, otsus, soovitus ja kooskõlastatud tegevus, mille eesmärgiks või tagajärjeks on konkurentsi takistamine, piiramine või moonutamine nende asjakohaste konkurentsialaste õigusaktide tähenduses;
- b) turgu valitseva seisundi kuritarvitamine nende asjakohaste konkurentsialaste õigusaktide tähenduses ning
- c) ettevõtjate koondumised, mis kahjustavad olulisel määral tõhusat konkurentsi, eelkõige turgu valitseva seisundi loomise või tugevdamise tõttu, nende asjakohaste konkurentsialaste õigusaktide tähenduses.

3. Pooled tunnistavad, kui oluline on koostöö ja kooskõlastamine nende asjaomaste konkurentsiasutuste vahel, et veegi tõhustada konkurentsipoliitikat ja õiguskaitset, hõlmates artikli 262 kohaseid teatisi, konsultatsioone, teabevahetust, tehnilist abi ja konkurentsi edendamist. Pooled toetavad ja edendavad meetmeid, et tugevdada konkurentsi oma asjakohastes jurisdiktsioonides vastavalt käesoleva lepingu eesmärkidele.

ARTIKKEL 260

Konkurentsialased õigusaktid, asutused ja põhimõtted

1. Iga pool kehtestab konkurentsialased õigusaktid, milles käsitletakse artikli 259 lõikes 2 osutatud tegevust, ning võtab vastu asjakohased meetmed seoses sellise tegevusega.
2. Iga pool asutab või säilitab konkurentsiasutused, mille ülesandeks on konkurentsialaste õigusaktide tõhus rakendamine ja millel on selle ülesande täitmiseks asjakohased vahendid.
3. Pooled tunnistavad, et on oluline kohaldada oma vastavaid konkurentsialaseid õigusakte läbipaistvalt, õigeaegselt ja mittediskrimineerivalt, järgides nõuetekohase menetluse põhimõtteid ja õigust kaitsele.
4. Iga pool säilitab oma sõltumatuse luua, arendada ja rakendada oma vastavaid konkurentsialaseid tegevuspõhimõtteid.

ARTIKKEL 261

Koostöö ja teabevahetus

1. Pooled teevad kõik endast sõltuva, et teha oma konkurentsiasutuste kaudu koostööd konkurentsioiguse rakendamisega seotud küsimustes.
2. Poole konkurentsiasutus võib esitada taotluse täitetoimingute alal koostöö tegemiseks teise poole konkurentsiasutusega. Selline koostöö ei takista pooli vastu võtmast iseseisvaid otsuseid.
3. Konkurentsiasutused võivad vahetada teavet, et hõlbustada oma riigi konkurentsialaste õigusaktide tõhusat rakendamist.
4. Kui konkurentsiasutused vahetavad teavet kooskõlas käesoleva artikliga, võtavad nad arvesse oma asjakohaste õigusaktidega kehtestatud piiranguid.
5. Kui pool on seisukohal, et teise poole territooriumil toimuval, artikli 259 lõikes 2 määratletud konkurentsivastasel tegevusel on kahjustav mõju mõlema poole territooriumile või asjaomaste poolte kaubandussuhetele, võib see pool taotleda, et teine pool algataks oma õigusaktide kohased täitetoimingud.

6. Konkurentsiasutused võivad asjakohaste meetmete või vahenditega koostööd täiendavalt tõhustada vastavalt oma huvidele ja võimetele.

ARTIKKEL 262

Teavitamine

1. Poole konkurentsiasutus teatab teise poole konkurentsiasutusele, kui haldusressursid seda võimaldavad, konkurentsioiguse täitetoimingutest, mis teatist edastava poole arvates võivad mõjutada teise poole olulisi huve⁷⁷.

2. Lõike 1 kohane teavitamine peab olema võimalikult kiire ning see ei tohi olla vastuolus teatist edastava poole konkurentsialaste õigusaktidega ega mõjutada käimasolevaid uurimisi.

ARTIKKEL 263

Tunnustatud monopolid ja riigiettevõtted

1. Ükski käesoleva lepingu säte ei takista pooltel kehtestamast või säilitamast riigi osalusega või eraõiguslikke monopolid ja riigiettevõtted vastavalt oma õigusaktidele⁷⁸.

⁷⁷ Eelkõige juhul, kui teade võib kaasa aidata teatise saanud konkurentsiasutuse täitetoimingute eesmärkide saavutamisele.

⁷⁸ Selguse huvides tuleb märkida, et pooled mõistavad, et kooskõlas Colombia poliitilise konstitutsiooni artikliga 336 asutatud „monopolios rentísticos” kuuluvad monopolide ja riigiettevõtete kategooriasse.

2. Iga pool tagab, et riigiettevõtete ja tunnustatud monopolide suhtes kohaldatakse konkurentsialaseid õigusakte niivõrd, kuivõrd need õigusaktid ei takista õigusalaselt või faktiliselt nendele määratud riiklike eriülesannete täitmist.

3. Seoses riigiettevõtete ja tunnustatud monopolidega ei võta vastu ega säilita ükski pool meetmeid, mis on vastuolus käesoleva jaotise sätetega ning mis kahjustavad pooltevahelisi kaubandussuhteid ja investeeringuid.

ARTIKKEL 264

Tehniline abi

1. Käesolevas jaotises sätestatud eesmärkide saavutamiseks tunnistavad pooled tehnilise abi olulisust ja toetavad algatusi, et arendada välja konkurentsikultuur.

2. Lõike 1 kohased algatused keskenduvad muu hulgas ka tehnilise ja institutsioonilise suutlikkuse tugevdamisele seoses konkurentsipoliitika rakendamise, konkurentsiseaduste jõustamise, personali koolituse ja kogemuste vahetamisega.

ARTIKKEL 265

Konsulteerimine

1. Pooltevahelise teineteisemõistmise edendamise või käesoleva jaotisega seonduvate mis tahes konkreetsete küsimuste arutamise eesmärgil nõustub pool teise poole taotluse korral alustama konsultatsioone, ilma et see piiraks tema konkurentsialaste õigusaktide kohast mis tahes tegevust ning säilitades samal ajal oma täieliku autonoomia konsultatsiooni käigus käsitletud küsimuste kohta tehtud lõpliku otsuse osas.
2. Lõike 1 kohaselt konsultatsioone taotlev pool näitab, kuidas asjaomane küsimus mõjutab turgude nõuetekohast toimimist ja tarbijaid ning pooltevahelisi kaubandussuhteid ja investeeringuid. Taotluse saanud pool võtab võimalikult suurel määral arvesse taotluse esitanud poole probleeme.

ARTIKKEL 266

Vaidluste lahendamine

Ükski pool ei või kasutada XII jaotises („Vaidluste lahendamine”) sätestatud vaidluste lahendamise menetlust käesolevast jaotisest tulenevates küsimustes.

IX JAOTIS

KAUBANDUS JA SÄÄSTEV ARENG

ARTIKKEL 267

Kontekst ja eesmärgid

1. Meenutades 14. juunil 1992 ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil vastu võetud Rio keskkonna- ja arengudeklaratsiooni ning tegevuskava Agenda 21, 2000. aasta septembris vastu võetud aastatuhande arengueesmärki, 4. septembril 2002 vastu võetud säästvat arengut käsitlevat Johannesburgi deklaratsiooni ja selle rakenduskava, 2006. aasta septembris ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogu poolt vastu võetud ministrite deklaratsiooni tootliku tööhõive ja inimväärse töö täieliku saavutamise kohta, kinnitavad pooled veel kord oma tahet edendada säästvat arengut, mis mõjutab praeguste ja tulevaste inimpõlvade heaolu. Sellega seoses lepivad pooled kokku, et nad edendavad rahvusvahelist kaubandust nii, et see aitaks saavutada säästva arengu eesmärki, ja teha tööd, et integreerida ja kajastada seda eesmärki kaubandussuhetes. Eelkõige rõhutavad pooled kaubandusega seonduvaid tööhõive-⁷⁹ ja keskkonnaküsimusi kajastavate arutelude kasulikkust, kuna need moodustavad osa ülemaailmsest lähenemisviisist kaubandusele ja säästvale arengule.

⁷⁹ Kui käesolevas jaotises osutatakse „tööjõule”, hõlmab see teemasid, mis on seotud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni strateegiliste eesmärkidega.

2. Lõiget 1 silmas pidades on käesoleva jaotise eesmärkideks muu hulgas:
- a) edendada pooltevahelist dialoogi ja koostööd, et lihtsustada käesoleva jaotise sätete rakendamist ja tugevdada sidemeid kaubandus-, tööhõive- ja keskkonnapoliitika ning asjakohaste tavade vahel;
 - b) tugevdada iga poole töö- ja keskkonnavalaste õigusaktide ja kohustuste järgimist, mis tulenevad artiklites 269 ja 270 osutatud rahvusvahelistest konventsioonidest ja lepingutest, kuna need aitavad olulisel määral suurendada kaubanduse panust säästvasse arengusse;
 - c) tugevdada kaubanduse ja kaubanduspoliitika osatähtsust bioloogilise mitmekesisuse ja loodusvarade kaitse ja säästva kasutamise edendamisel ning saastuse vähendamisel kooskõlas säästva arengu eesmärgiga;
 - d) panna rohkem rõhku tööjõupõhimõtetele ja -õigustele vastavalt käesoleva jaotise sätetele, kuna need aitavad olulisel määral suurendada kaubanduse panust säästvasse arengusse;
 - e) edendada üldsuse osalemist käesoleva jaotisega hõlmatud küsimustega tegelemises.

3. Pooled kinnitavad veel kord oma kindlat kavatsust täita käesoleva jaotise kohaseid kohustusi, võttes arvesse oma suutlikkust, eelkõige tehnilisi ja rahalisi võimalusi.
4. Pooled kinnitavad veel kord oma tahet tegeleda üleilmsete keskkonnaprobleemidega kooskõlas ühise, kuid diferentseeritud vastutuse põhimõttega.
5. Käesoleva jaotise sätteid ei tõlgendata ega kasutata viisil, mis tooks kaasa meelevaldset või põhjendamatut diskrimineerimist poolte vahel või seaks varjatud piiranguid kaubandusele ja investeeringutele.

ARTIKKEL 268

Reguleerimisõigus ja kaitsetase

Tunnustades iga poole suveräänset õigust kehtestada säästvat arengut käsitlevad riiklikud põhimõtted ja prioriteedid ning oma keskkonna- ja töökaitse tasemed vastavalt artiklites 269 ja 270 osutatud rahvusvaheliselt tunnustatud standarditele ja lepingutele, ning vastavalt vajadusele kas võtta vastu või muuta oma sellealaseid õigusakte ja tegevuspõhimõtteid, püüab iga pool tagada, et tema õigusaktide ja põhimõtetega nähakse ette ja soodustatakse kõrgetasemelist keskkonna- ja töökaitset.

Mitmepoolsed tööstandardid ja -lepingud

1. Pooled tunnistavad, et rahvusvaheline kaubandus, produktiivne tööhõive ja inimväärse töö tagamine kõigi jaoks on üleilmastumisprotsessi juhtimisel põhielemendid ning kinnitavad veel kord oma kohustust edendada rahvusvahelise kaubanduse arengut nii, et see aitaks kaasa tootlikule tööhõivele ja inimväärse töö tagamisele kõigi jaoks.
2. Pooled peavad vajaduse korral dialoogi ja teevad koostööd vastastikust huvi pakkuvates kaubandusega seotud tööalastes küsimustes.
3. Iga pool kohustub edendama ja tõhusalt rakendama oma õigusaktides ja tavades ja kogu oma territooriumil rahvusvaheliselt tunnustatud tööõiguse põhireegleid, mis on loetletud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (edaspidi „ILO”) olulistes konventsioonides:
 - a) ühinemisvabadus ja kollektiivlärirääkimiste õiguse tegelik tunnustamine;
 - b) kõigi sunni- ja kohustusliku töö vormide kaotamine;
 - c) lapstööjõu tegelik kaotamine ning

d) tööhõive ja kutsealaga seotud diskrimineerimise kõrvaldamine.

4. Pooled vahetavad teavet olukorra ja arengu kohta seoses prioriteetsete ILO konventsioonide ratifitseerimisega ning samuti seoses muude konventsioonidega, mis on ILO liigituse järgi ajakohased.

5. Pooled rõhutavad, et tööstandardeid ei tohiks kasutada kaubanduse kaitsemeetmena ning et ühegi poole suhtelist eelist ei tohiks mingil viisil kahtluse alla seada.

ARTIKKEL 270

Mitmepoolsed keskkonnastandardid ja -kokkulepped

1. Pooled tunnistavad rahvusvahelise keskkonnaalase juhtimise ja lepingute väärtust, kuna need on rahvusvahelise kogukonna vastus ülemaailmsetele või piirkondlikele keskkonnaprobleemidele ning nad rõhutavad vajadust suurendada kaubandus- ja keskkonnapoliitika vastastikust täiendavust. Selles kontekstis peavad pooled vajaduse korral dialoogi ja teevad koostööd vastastikust huvi pakkuvates kaubandusalastes keskkonnaküsimustes.

2. Pooled kinnitavad veel kord oma kohustust tõhusalt rakendada oma õigusnormides ja tavades järgmisi mitmepoolseid keskkonnalepinguid: 16. septembril 1987 vastu võetud Montreali protokoll osoonikihti kahandavate ainete kohta, 22. märtsil 1989 vastu võetud ohtlike jäätmete riikidevahelise veo ja nende kõrvaldamise kontrolli Baseli konventsioon, 22. mail 2001 vastu võetud püsivate orgaaniliste saasteainete Stockholmi konventsioon, 3. märtsil 1973 alla kirjutatud ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsioon (edaspidi „CITES”), bioloogilise mitmekesisuse konventsioon, 29. jaanuaril 2000 vastu võetud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni Cartagena bioohutuse protokoll, 11. detsembril 1997 vastu võetud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni Kyoto protokoll (edaspidi „Kyoto protokoll”) ja 10. septembril 1998 vastu võetud teatavate ohtlike kemikaalide ja pestitsiididega rahvusvaheliseks kauplemiseks nõusoleku saamise korda käsitlev Rotterdami konventsioon⁸⁰.

3. Kaubanduskomitee võib soovitada laiendada lõike 2 kohaldamist ka muude mitmepoolsete keskkonnakokkulepete suhtes, kui kaubanduse ja säästva arengu allkomitee on teinud selle kohta ettepaneku.

4. Käesoleva lepingu sätetega ei piirata poole õigust võtta vastu või säilitada meetmeid, et rakendada lõikes 2 osutatud lepingud. Selliseid meetmeid ei rakendata viisil, mis võiks tekitada meelevaldset või põhjendamatu diskrimineerimist poolte vahel või kaubanduse varjatud piiramist.

⁸⁰ Käesoleva lõike kohaldamise eesmärgil hõlmavad osutatud mitmepoolsed keskkonnavalased kokkulepped poolte vahel ratifitseeritud protokolle, muudatusi, lisasid ja kohandusi.

ARTIKKEL 271

Kaubandust toetav säästev areng

1. Pooled kinnitavad veel kord, et kaubandus peaks edendama säästvat arengut. Pooled tunnistavad tööõiguse põhireeglite ja inimväärse töö kasulikku mõju majanduslikule tasuvusele, innovatsioonile ja tootlikkusele ning rõhutavad ühelt poolt kaubanduspoliitika ja teiselt poolt tööpoliitika suurema ühtsuse väärtust.
2. Pooled püüavad toetada ja edendada kaubandust ja välismaiseid otseinvesteeringuid kõigis keskkonnatoodetes ja -teenustes.
3. Pooled lepivad kokku ettevõtete sotsiaalse vastutusega seonduvate heade äritavade edendamises.
4. Pooled tunnistavad, et paindlikud, vabatahtlikud ja stiimulitel põhinevad mehhanismid võivad aidata suurendada kaubandustavade ja säästva arengu eesmärkide vahelist ühtsust. Sellega seoses ning kooskõlas oma vastavate õigusaktide ja tegevuspõhimõtetega soodustab iga pool selliste mehhanismide arendamist ja kasutamist.

Bioloogiline mitmekesisus

1. Pooled kinnitavad, et bioloogilise mitmekesisuse ja kõikide selle komponentide kaitse ja säästev kasutamine on säästva arengu saavutamise põhielemendid. Pooled kinnitavad oma kohustust kaitsta ja säästvalt kasutada bioloogilist mitmekesisust vastavalt bioloogilise mitmekesisuse konventsioonile ning muudele asjakohastele rahvusvahelistele lepingutele, mille osalised pooled on.
2. Pooled jätkavad tööd, et saavutada oma rahvusvahelised eesmärgid ning kehtestada igakülgsed, tõhusalt majandatavad ja ökoloogiliselt representatiivsed riiklikud ja piirkondlikud kaitsealasüsteemid maismaa-aladel 2010. aastaks ja merealadel 2012. aastaks ning hallata neid, kuna need on olulised vahendid bioloogilise mitmekesisuse kaitsel ja säästval kasutamisel. Pooled tunnistavad, kui olulised on kaitsealad kõnealuste alade ja nende puhvervööndite elanike heaolu jaoks.
3. Pooled püüavad ühiselt edendada selliste tavade ja programmide väljatöötamist, mille eesmärk on soodustada bioloogilise mitmekesisuse kaitses ja säästvast kasutamisest tulenevat asjakohast majanduslikku kasu.

4. Pooled kinnitavad kooskõlas oma riiklike õigusaktidega bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni kohast kohustust austada, kaitsta ja säilitada traditsioonilisi eluviise harrastavate põlisrahvaste ja kohalike kogukondade teadmisi, uuendusi ja tavasid, mis on bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise puhul asjakohased, ning soodustavad selliste teadmiste, uuenduste ja tavade laiemat rakendamist nende valdajate eelneval nõusolekul ning aitavad kaasa selliste teadmiste, uuenduste ja tavade kasutamisest tuleneva kasu õiglasele jagamisele.

5. Meenutades bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni artiklit 15, tunnustavad pooled riikide suveräänseid õigusi oma loodusvarade üle ning kinnitavad, et riikide valitsused on pädevad otsustama geneetilistele ressurssidele juurdepääsu üle kooskõlas oma riiklike õigusaktidega. Lisaks sellele püüavad pooled luua tingimused, mis hõlbustaksid juurdepääsu geneetilistele ressurssidele keskkonnasõbraliku kasutamise eesmärgil ning mitte kehtestada piiranguid, mis on vastuolus bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni eesmärkidega, ning nad mõistavad, et juurdepääs geneetilistele ressurssidele eeldab neid ressursse pakkuva poole eelnevat teadlikku nõusolekut, kui kõnealune pool ei ole kindlaks määranud teisiti. Pooled võtavad kooskõlas bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga asjakohaseid meetmeid, et jagada geneetilisi ressursse pakkunud poolega õiglaselt, tasakaalustatult ja vastastikku kokkulepitud tingimustel teadus- ja arendustegevuse tulemused ja kasu, mis tulenevad kõnealuste ressursside ärilisest ja muud liiki kasutamisest.

6. Pooled püüavad tugevdada ja laiendada bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja säästva kasutamise eest vastutavate riiklike institutsioonide suutlikkust selliste vahendite kaudu, mis tõhustavad suutlikkust ja tehnilist abi.

ARTIKKEL 273

Metsasaadustega kauplemine

Pooled tunnistavad, kui olulised on metsaressursside säästva haldamise edendamisel tavad, millega riiklike õigusaktide ja menetluste kohaselt parandatakse metsandusõiguse rakendamist ja metsandushaldust ning edendatakse seaduslikku ja säästvat metsasaadustega kauplemist vahendite abil, mis võivad muu hulgas hõlmata järgmist:

- a) CITESi tõhus rakendamine ja kasutamine seoses potentsiaalselt ohustatud puiduliikidega kõnealuse konventsiooni raamistikus ja selle kriteeriumide kohaselt;
- b) selliste süsteemide ja mehhanismide väljatöötamine, mis võimaldavad kontrollida puidutoodete seaduslikku päritolu kogu turustusahehas;

- c) rahvusvahelistel turgudel tunnustatud metsa sertifitseerimise vabatahtlike mehhanismide edendamine;
- d) läbipaistvuse ja üldsuse osalemise edendamine puidu tootmiseks kasutatavate metsaressursside haldamisel ning
- e) puidutootmise kontrollimehhanismide tugevdamine muu hulgas sõltumatute järelevalveasutuste kaudu, lähtudes iga poole õiguslikust raamistikust.

ARTIKKEL 274

Kalatoodetega kauplemine

1. Pooled tunnistavad vajadust kaitsta ja majandada kalavarusid ratsionaalsel ja vastutustundlikul viisil, et tagada nende jätkusuutlikkus.
2. Pooled tunnistavad vajadust teha koostööd piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide raames, mille liikmed nad on, et:
 - a) läbi vaadata ja kohandada kalavarude püügivõimsust, pidades silmas ülepüügist mõjutatud kalavarusid, ning tagada, et püügitavad oleksid saadaolevate püügivõimalustega kooskõlas;

- b) võtta vastu tõhusad järelevalve- ja kontrollivahendid, näiteks vaatluskavad, laevaseiresüsteemid, ümberlaadimise kontroll ja sadamariigi kontroll, et tagada kohaldatavate kaitsemeetmete täielik järgimine;
- c) võtta meetmeid, et võidelda ebaseadusliku, teatamata jäetud ja reguleerimata kalapüügiga; sel eesmärgil lubavad pooled tagada, et nende lipu all sõitvate laevade püügitegevus vastab piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonide raames vastu võetud eeskirjadele, ja karistada laevu kõnealuste eeskirjade rikkumise korral vastavalt oma riiklikele õigusaktidele.

ARTIKKEL 275

Kliimamuutused

1. Pidades silmas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni ja Kyoto protokoll, tunnistavad pooled, et kliimamuutus on ühine ülemaailmne probleem, mis nõuab võimalikult laiaulatuslikku koostööd kõikide riikide vahel ja nende osalemist tõhusates ja asjakohastes rahvusvahelistes meetmetes, et neist saaksid kasu praegused ja tulevased inimpõlvad.

2. Pooled on otsustanud tõhustada arenenud riikide juhitavaid jõupingutusi seoses kliimamuutustega, edendades muu hulgas riiklikke põhimõtteid ja rahvusvahelisi algatusi kliimamuutuste leevendamiseks ja nende mõjuga kohanemiseks, lähtudes võrdsusest ja nende ühistest, kuid diferentseeritud kohustustest ja asjakohastest võimalustest ning oma sotsiaal-majanduslikest tingimustest ning võttes eelkõige arvesse selliste poolte vajadusi, tingimusi ja kaitsetust kliimamuutuste kahjuliku mõju ees, kes kuuluvad arenguriikide hulka.
3. Pooled tunnistavad ka, et kliimamuutus võib mõjutada nende praegust ja edasist arengut, ning rõhutavad seetõttu, et on oluline tõsta ja toetada kliimamuutustega kohanemise jõupingutusi, eelkõige selliste poolte puhul, kes kuuluvad arenguriikide hulka.
4. Võttes arvesse üleilmset eesmärki saavutada kiire üleminek vähem süsinikdioksiidi heiteid tekitavale majandusele, toetavad pooled loodusvarade säästvat kasutamist ja edendavad kaubandust ja investeerimismeetmeid, millega soodustatakse ja hõlbustatakse puhta energia tootmise ja kasutamise ning kliimamuutuste leevendamise ja nende mõjuga kohanemise parima võimaliku tehnoloogi levitamist ja kasutamist ning sellele juurdepääsu.
5. Pooled nõustuvad kaaluma meetmeid toetamaks kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju leevendamise eesmärkide saavutamist muu hulgas oma kaubandus- ja investeerimispoliitika kaudu, eelkõige:
 - a) hõlbustades kaubandus- ja investeerimistõkete kõrvaldamist selliste kaupade, teenuste ja tehnoloogiate kättesaadavuselt, innovatsioonilt, arendustegevuselt ja kasutuselt, mis võivad kaasa aidata kliimamuutustega kohanemisele ja nende mõju leevendamisele, võttes arvesse arenguriikide olukorda;

- b) edendades energiatõhususe ja taastuenergia meetmeid, mis vastavad keskkonnavalastele ja majanduslikele vajadustele ja mis vähendavad tehnilisi kaubandustõkkeid.

ARTIKKEL 276

Võõrtöötajad

Pooled kinnitavad, et on väga tähtis edendada võrdset kohtlemist seoses töötingimustega, et takistada igasugust diskrimineerimist nende territooriumil seaduslikult töötavate mis tahes töötajate suhtes, sealhulgas sisserännanud töötajate suhtes.

ARTIKKEL 277

Kaitsetaseme säilitamine

1. Ükski pool ei soodusta kaubandust või investeeringuid sel teel, et vähendab oma keskkonna- ja tööalaste õigusaktidega ettenähtud kaitsetaset. Samuti ei või ükski pool kaubanduse või investeeringute soodustamise eesmärgil loobuda ega muul viisil kõrvale kalduda oma keskkonna- ja tööalaste õigusaktide kohaldamisest viisil, mis vähendab kõnealuste õigusaktidega ettenähtud kaitset.

2. Pool ei jäta oma keskkonna- ja töölaseid õigusakte järjepideva või korduva tegevuse või tegevusetuse kaudu tõhusalt jõustamata viisil, mis mõjutab pooltevahelisi kaubandussuhteid või investeeringuid.
3. Pooled tunnustavad iga poole õigust kasutada mõistlikku kaalutusõigust seoses otsustega, milles käsitletakse siseriiklike keskkonna- ja tööeeskirjade ning standardite uurimiseks, kontrolliks ja jõustamiseks vajalike ressursside jaotamist, samas ohustamata käesoleva jaotise alusel võetud kohustuste täitmist.
4. Käesoleva jaotise sätteid ei tõlgendata nii, nagu oleks ühe poole ametiasutustel volitused läbi viia töö- ja keskkonnavalaste õigusaktide jõustamisega seotud tegevusi teise poole territooriumil.

ARTIKKEL 278

Teadusinfo

Pooled tunnustavad, et töötervishoiu ja tööohutuse või keskkonna kaitseks võetavate, pooltevahelist kaubandust mõjutavate meetmete kavandamisel ja rakendamisel on oluline võtta arvesse teadus- ja tehnikainfot ning asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid, suuniseid ja soovitusi, olles samas teadlik, et tõsiste või pöördumatute kahjustuste ohu korral ei tohiks lõplike teaduslike seisukohtade puudumist kasutada kaitsemeetmete võtmise edasilükkamise põhjendamiseks⁸¹.

⁸¹ Peruu võtab selle artikli tõlgendamisel arvesse Rio keskkonna- ja arengudeklaratsiooni 15. põhimõtet.]

ARTIKKEL 279

Säästvusele avalduva mõju läbivaatamine

Iga pool kohustub vajaduse korral läbi vaatama, jälgima ja hindama käesoleva lepingu rakendamise mõju tööjõule ja keskkonnale oma asjakohaste riiklike ja osalusprotsesside kaudu.

ARTIKKEL 280

Institutsiooniline ja järelevalvemehhanism

1. Iga pool määrab oma haldusalas asutuse, kes tegutseb teiste poolte jaoks kontaktisikuna säästva arengu kaubandusaspektide rakendamise ning seoses käesoleva jaotisega tekkida võivate küsimuste ja teadannete edasitoimetamise eesmärgil.
2. Pooled asutavad kaubanduse ja säästva arengu allkomitee. Kaubanduse ja säästva arengu allkomitee koosneb iga poole ametiasutuste kõrgetasemelistest ametnikest, kes vastutavad töö-, keskkonna- ja kaubandusküsimuste eest.

3. Olenemata lõikest 2 korraldatakse kaubanduse ja säästva arengu allkomitee istungeid üksnes ELi osapoolse ja ühe lepingule alla kirjutanud Andide riigi osalusel küsimustes, mis on eranditult seotud kahepoolsete suhetega ELi osapoolse ja asjaomase lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel, sealhulgas artikliga 283 ettenähtud riiklike konsultatsioonide raames ja artikli 284 alusel loodud eksperdirühmi hõlmavates küsimustes.

4. Kaubanduse ja säästva arengu allkomitee tuleb kokku esimese aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumise kuupäeva ja seejärel vastavalt vajadusele, et kontrollida käesoleva jaotise rakendamist, sealhulgas artiklis 286 osutatud koostöötegevusi, ja arutada käesoleva jaotisega seotud ühist huvi pakkuvaid küsimusi. Kõnealune allkomitee kehtestab oma töökorra ja võtab konsensuse alusel vastu otsuseid.

5. Kaubanduse ja säästva arengu allkomitee töö põhineb dialoogil, tõhusal koostööl, käesoleva jaotise kohaste kohustuste ja algatuste edendamisel ning tekkida võivatele probleemidele vastastikku rahuldavate lahenduste leidmisel.

6. Kaubanduse ja säästva arengu allkomiteel on järgmised ülesanded:

- a) viia läbi käesoleva jaotise kohased järeelmeetmed ja teha kindlaks meetmed säästva arengu eesmärkide saavutamiseks;

- b) esitada vajaduse korral kaubanduskomiteele soovitusi käesoleva jaotise nõuetekohaseks rakendamiseks ja tõhusaks kasutamiseks;
- c) määrata kindlaks koostöövaldkonnad ja kontrollida koostöö tõhusat rakendamist, ilma et see piiraks artikli 326 kohaldamist;
- d) hinnata vajaduse korral käesoleva lepingu rakendamise mõju tööturule ja keskkonnale ning
- e) lahendada muid käesoleva jaotise kohaldamisalasse kuuluvaid küsimusi, ilma et see piiraks artiklites 283, 284, 285 sätestatud mehhanisme.

7. Kaubanduse ja säästva arengu allkomitee edendab oma töös läbipaistvust ja üldsuse osalust. Seega avalikustatakse kõnealuse allkomitee otsused ja mis tahes aruanded käesoleva jaotise rakendamisega seotud küsimuste rakendamise kohta, kui allkomitee ei otsusta teisiti. Lisaks võtab allkomitee arvesse ja kaalub üldsuse esitatud märkusi ja arvamusi küsimustes, mis on seotud käesoleva jaotisega.

ARTIKKEL 281

Riiklikud mehhanismid

Iga pool konsulteerib riiklike töö- ja keskkonna- või säästva arengu komiteede või rühmadega või asutab sellised komiteed või rühmad, kui seda ei ole tehtud. Need komiteed või rühmad võivad esitada arvamusi ja soovitusi käesoleva jaotise rakendamise kohta ka omal algatusel vastavate riiklike kanalite kaudu. Selliste komiteede või rühmade moodustamine ja nendega konsulteerimine peab vastama asjaomaste poolte õigusaktidele ning neis peavad olema võrdselt esindatud eespool nimetatud valdkondi esindavad organisatsioonid.

ARTIKKEL 282

Dialoog kodanikuühiskonnaga

1. Kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, kutsub kaubanduse ja säästva arengu allkomitee vastavalt artikli 280 lõikele 3 kord aastas kokku ühe istungi kodanikuühiskonna organisatsioonide ja laiem avalikkusega, et viia läbi põhjalik dialoog käesoleva jaotise rakendamisega seotud küsimustes. Pooled lepivad selliste kodanikuühiskonna esindajatega toimuvate istungite korra suhtes kokku hiljemalt ühe aasta jooksul pärast käesoleva lepingu jõustumist.

2. Asjakohaste huvide tasakaalustatud esindatuse edendamiseks võimaldavad pooled istungitel osaleda kõikidel sidusrühmadel, kelle tegevus on seotud artikliga 281. Nende istungite kokkuvõtted tehakse üldsusele kättesaadavaks.

ARTIKKEL 283

Valitsusasutustega peetavad konsultatsioonid⁸²

1. Pool võib taotleda konsulteerimist teise poolega käesolevast jaotisest tulenevates vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, esitades teise poole kontaktpunktile kirjaliku taotluse. Taotluse saanud pool vastab viivitamata.

2. Konsulteerivad pooled teevad kõik endast oleneva, et dialoogide ja konsultatsioonide kaudu leida küsimusele vastastikku rahuldav lahendus. Vajaduse korral ja kui mõlemad pooled on nõus, küsivad nad teavet ja seisukohti sellistelt isikutelt, organisatsioonidelt või asutustelt, kes võivad arutatava küsimuse uurimisele kaasa aidata, sealhulgas artiklites 269 ja 270 osutatud lepingutes nimetatud rahvusvahelistelt organisatsioonidelt või asutustelt.

⁸² Käesolevas jaotises ettenähtud valitsusasutustega peetavatel konsultatsioonidel osalevateks poolteks (edaspidi „konsulteeriv pool” või „konsulteerivad pooled”) on ühelt poolt Euroopa Liit ja teiselt poolt üks lepingule alla kirjutanud Andide riik. Lepingule alla kirjutanud Andide riik ei või taotleda konsultatsioone teise lepingule alla kirjutanud Andide riigiga.

3. Kui konsulteeriv pool leiab, et küsimust tuleb veel arutada, võib ta teise konsulteeriva poole kontaktpunktile esitatava kirjaliku taotlusega nõuda, et küsimuse arutamiseks kutsutaks kokku kaubanduse ja säästva arengu allkomitee. Kaubanduse ja säästva arengu allkomitee tuleb kokku viivitamata ja püüab lahenduses kokku leppida. Kui allkomitee ei otsusta teisiti, siis tema järeldused avalikustatakse.

4. Kaubanduse ja säästva arengu allkomitee avaldab korrapäraselt oma aruanded, milles ta kirjeldab lõpule viidud konsultatsioonide tulemusi ja annab vajaduse korral ülevaate käimasolevatest konsultatsioonidest.

ARTIKKEL 284

Eksperdirühm

1. Kui konsulteerivad pooled ei lepi kokku teisiti, võib konsulteeriv pool 90 päeva möödumisel pärast konsultatsioonitaotluse edastamist nõuda eksperdirühma kokkukutsumist, et uurida küsimust, mida ei ole artikli 283 kohaste valitsuskonsultatsioonide käigus rahuldavalt lahendatud.

2. Lõigetes 3 ja 4 sätestatud menetluste kohaselt valitud eksperdirühm teeb kindlaks, kas pool on täitnud oma käesoleva jaotise kohased kohustused.

3. Pärast käesoleva lepingu jõustumist esitavad pooled kaubanduskomiteele nimekirja vähemalt 15 isiku kohta, kellel on eriteadmised käesoleva jaotisega hõlmatud valdkondades ja kellest vähemalt viis ei ole ühegi poole riigi kodanikud ning kes on võimelised täitma eksperdirühma eesistuja ülesandeid. Kõnealune nimekiri kiidetakse heaks kaubanduskomitee esimesel kohtumisel. Ekspertid peavad olema sõltumatud ega tohi võtta vastu juhiseid üheltki poolelt.

4. Iga menetluse pool⁸³ valib ekspertide nimekirjast ühe eksperdi 30 päeva jooksul pärast eksperdirühma moodustamise taotluse kättesaamist. Menetluse pooled võivad kokku leppida, et määravad vajaduse korral eksperdid, keda ei ole nimetatud eksperdirühma nimekirjas. Kui menetluse pool ei vali oma eksperti nimetatud ajavahemiku jooksul, valib teine menetluse pool ekspertide nimekirjast selle riigi kodaniku, kes jättis eksperdi valimata. Kaks valitud eksperti valivad eesistuja, kes ei ole ühegi menetluse poole riigi kodanik. Lahkarvamuse korral valitakse eesistuja loosi teel. Ekspedirühm moodustatakse 40 päeva jooksul pärast sellekohase taotluse saamise kuupäeva.

⁸³ „Menetluse pool” tähendab konsulteerivat poolt, kes osaleb eksperdirühmaga peetavas menetluses.

5. Menetluse pooled võivad esitada eksperdirühmale teavet. Eksperdirühm võib taotleda ja saada kirjalikke esildisi või mis tahes muud teavet organisatsioonidelt, asutustelt ning isikutelt, kellel on eriteadmisi või asjakohast teavet, sealhulgas asjaomastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt ja asutustel saadud kirjalikke esildisi või teavet küsimustes, mis on seotud artiklites 269 ja 270 osutatud rahvusvaheliste konventsioonide ja kokkulepetega.

6. Käesoleva lepingu jõustumisel esitavad pooled kaubanduskomiteele eksperdirühma kodukorra, mis võetakse vastu kaubanduskomitee esimesel istungil.

ARTIKKEL 285

Eksperdirühma aruanne⁸⁴

1. Eksperdirühm esitab 60 päeva jooksul pärast viimase eksperdi valimist menetluse pooltele esialgse aruande, mis sisaldab küsimuse kohta esialgseid järeldusi. Menetluse pooled võivad eksperdirühmale esitada esialgse aruande kohta kirjalikke märkusi 15 päeva jooksul pärast selle esitamist. Eksperdirühm võib pärast kirjalike märkuste uurimist esialgse aruande uuesti läbi vaadata. Eksperdirühma lõpparuandes võetakse arvesse kõiki argumente, mis menetluse pooled esitasid oma kirjalikes märkustes.

⁸⁴ Eksperdirühm võtab oma soovitude esitamisel arvesse artiklites 269 ja 270 osutatud lepingutest ja konventsioonidest tulenevate kohustuste mitmepoolset konteksti.

2. Eksperdirühm esitab menetluse pooltele lõpparuande ja soovitused 45 päeva jooksul pärast lõike 1 kohase esialgse aruande esitamise kuupäeva. Menetluse pooled avalikustavad lõpparuande mittekonfidentsiaalse versiooni 15 päeva jooksul pärast selle väljaandmist.
3. Menetluse pooled võivad kokku leppida lõigetes 1 ja 2 osutatud tähtaegade pikendamises.
4. Asjaomane menetluse pool teatab kaubanduse ja säästva arengu allkomiteele oma kavatsustest seoses eksperdirühma soovitustega, sealhulgas soovituste rakendamise tegevuskava esitamisest. Kaubanduse ja säästva arengu allkomitee jälgib asjaomase poole kindlaksmääratud meetmete rakendamist.
5. Käesoleva jaotise suhtes ei kohaldata XII jaotist („Vaidluste lahendamine”).

Kaubanduse ja säästva arengu alane koostöö

Võttes arvesse käesoleva jaotise koostööaldist lähenemisviisi ja XIII jaotise („Tehniline abi ja kaubandussuutlikkuse suurendamine”) sätteid, tunnistavad pooled, kui oluline on koostöö, mis aitab käesolevat jaotist rakendada ja paremini kasutada ning eelkõige parandada poliitilisi põhimõtteid ja tavasid seoses käesolevas jaotises sätestatud töö- ja keskkonnakaitsega. Selline koostöö peaks hõlmama ka meetmeid vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, nagu näiteks:

- a) keskkonnale ja tööhõivele käesolevast lepingust avalduva mõju hindamisega seotud tegevus, sealhulgas tegevus, mille eesmärk on parandada sellise hindamise metoodikat ja näitajaid;
- b) peamiste ILO konventsioonide ja mitmepoolsete keskkonnakokkulepete ning kaubandusaspektide uurimise, järelevalve ja tõhusa rakendamisega seotud tegevus;
- c) uuringud, mis on seotud töö- ja keskkonnakaitse standardite ja tasemetega ning selliste tasemete järelevalve mehhanismidega;
- d) kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju leevendamisega seotud tegevus, sealhulgas raadamisest ja metsade seisundi halvenemisest tulenevate heitkoguste vähendamisega seotud tegevus;

- e) rahvusvahelise kliimamuutusrežiimi kaubandusaspektidega seotud tegevus, sealhulgas kaubavahetuse ja investeringutega seotud tegevus, mis aitab saavutada ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni eesmäärke;
- f) tegevus, mis on seotud bioloogilise mitmekesisuse säilimise ja säästva kasutamisega vastavalt käesolevale jaotisele;
- g) metsasaaduste seadusliku päritolu kindlaksmääramisega, vabatahtlike metsa sertifitseerimissüsteemidega ning eri metsasaaduste jälgitavusega seotud tegevus;
- h) säästva metsamajanduse valdkonnas parimate tavade edendamisega seotud tegevus;
- i) kalatoodetega kauplemisega seotud tegevus kooskõlas käesoleva jaotisega;
- j) ettevõtete sotsiaalse vastutusega seonduvate parimate tavade edendamise ja rakendamisega seotud teabe ja kogemuste vahetamine ning
- k) ILO inimväärse töö tegevuskava kaubandusaspektidega seotud tegevus, sealhulgas seoste loomine kaubanduse ja tootliku tööhõive, tööõiguse põhireeglite, sotsiaalse kaitse ja sotsiaalse dialoogiga.

X JAOTIS

LÄBIPAISTVUS JA HALDUSMENETLUSED

ARTIKKEL 287

Koostöö läbipaistvuse edendamiseks

Pooled teevad koostööd asjakohastes kahe- ja mitmepoolsetes foorumites eesmärgiga suurendada läbipaistvust kaubandusega seotud küsimustes.

ARTIKKEL 288

Avaldamine

1. Iga pool tagab, et tema üldkohaldatavad meetmed, sealhulgas käesoleva lepinguga hõlmatud küsimustega seotud seadused, eeskirjad, kohtuotsused, menetlused ja haldusotsused avaldatakse viivitamata või tehakse muul viisil huvitatud isikutele kergesti kättesaadavaks, et nad saaksid nendega tutvuda.

2. Iga pool annab võimaluste piires huvitatud isikutele võimaluse esitada märkusi kõikide kavandatud üldkohaldatavate seaduste, eeskirjade, menetluste või haldusotsuste kohta, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud mis tahes küsimustega, ning uurib vajaduse korral neid märkusi.
3. Lõikes 1 osutatud teavet käsitatakse poole poolt esitatuna, kui see on tehtud kättesaadavaks WTO teavitamise teel või kui see on esitatud ametlikul, avalikul ja vaba juurdepääsuga veebisaidil.

ARTIKKEL 289

Konfidentsiaalne teave

Käesolev leping ei kohusta poolt esitama konfidentsiaalset teavet, mille avalikustamine takistaks seaduse täitmist või oleks muul viisil vastuolus üldsuse huvidega või mis kahjustaks teatavate riigi- või eraettevõtete seaduslikke kaubandushuve.

ARTIKKEL 290

Teabevahetus

1. Teise poole taotluse korral ja õigusaktidega lubatud ulatuses annab pool lepingu koordinaatori kaudu teavet ja vastab kiiresti mis tahes küsimustele, mis võiks käesolevat lepingut oluliselt mõjutada.
2. Kui pool annab vastavalt käesolevale lepingule teisele poolele teavet, mille ta on tunnistanud konfidentsiaalseks, peab asjaomane pool käsitlema kõnealust teavet konfidentsiaalsena.
3. Poole taotluse korral teatab teist poolt esindav lepingu koordinaator, milline asutus või ametiisik vastutab käesoleva lepingu rakendamisega seotud küsimuste eest ning osutab nõuetekohast abi taotleva poolega teabevahetuse soodustamiseks.

ARTIKKEL 291

Haldusmenetlused

Iga pool haldab kõiki artikli 288 lõikes 1 osutatud üldkohaldatavaid meetmeid järjepidevalt, erapooletult ja mõistlikult. Sel eesmärgil peab iga pool, kes kohaldab teatavatel juhtudel kõnealuseid meetmeid teise poole konkreetsete isikute, kaupade, teenuste või asutuste suhtes:

- a) teatama võimaluse korral ja vastavalt oma asjakohastele õigusaktidele mõistliku aja jooksul isikutele, keda menetlus otseselt mõjutab, menetluse algatamisest, sealhulgas kirjeldama menetluse laadi, teatama menetlust algatava õigusasutuse ja kirjeldama üldiselt vaidlusaluseid küsimusi;
- b) tagama asjaomastele huvitatud isikutele piisava võimaluse esitada fakte ja väiteid oma seisukohtade toetuseks enne lõpliku haldusmeetme rakendamist, kui aeg, menetluse laad ja avalik huvi seda võimaldavad, ning
- c) tagama, et tema menetlused põhinevad tema õigusaktidel ja on nendega kooskõlas.

ARTIKKEL 292

Läbivaatamine ja kaebuse esitamine

1. Iga pool asutab kohtu- või kohtulaadsed asutused või halduskohtud või peab neid ülal või kehtestab vastavad menetlused, et käesoleva lepinguga hõlmatud kaubandusküsimusi mõjutavad lõplikud haldusmeetmed viivitamata läbi vaadata ja vajaduse korral neid korrigeerida. Sellised kohtud või menetlused peavad olema sõltumatud ametist või asutusest, kelle ülesanne on võtta halduslikke täitemeid, ning nende eest vastutavad isikud peavad olema erapooletud ja neil ei tohi olla olulist huvi küsimuse lahenduse suhtes.

2. Iga pool tagab, et kõnealustes kohtutes või menetlustes antakse menetluse pooltele õigus saada:

- a) piisav võimalus toetada või kaitsta oma vastavaid seisukohti ja
- b) otsus, mis põhineb tõenditel ja esitatud andmetel või, kui poole õigusaktid seda nõuavad, haldusasutuse koostatud andmetel.

3. Iga pool tagab, et selliseid otsuseid rakendab asjaomase haldusmeetmega seotud amet või asutus ja et nendega reguleeritakse asjaomase ameti või asutuse tegevust, kusjuures selliseid otsuseid võib pool õigusaktide alusel edasi kaevata või uuesti läbi vaadata.

ARTIKKEL 293

Subsiidiumide läbipaistvus

1. Käesoleva lepingu kohaldamisel on kaubavahetusega seotud subsiidium meede, mis vastab subsiidiumide lepingu artikli 1.1 määratlusele ja on kõnealuse lepingu artikli 2 tähenduses eripärane.
2. Iga pool tagab kaubavahetusega seotud subsiidiumide valdkonna läbipaistvuse. Pärast kahe aasta möödumist lepingu jõustumisest peab iga pool iga kahe aasta tagant esitama teisele poolele aruande, milles ta märgib oma riigi valitsuse või muu avaliku asutuse poolt antud subsiidiumide õigusliku aluse, vormi, summa või eelarve ja võimaluse korral saaja. Aruanne loetakse esitatuks, kui asjaomased pooled on avaldanud või lasknud enda nimel avaldada asjakohase teabe üldsusele juurdepääsetaval veebisaidil. Teabe vahetamisel võtavad pooled arvesse ameti- ja ärisaladuse nõudeid.
3. Kaubanduskomitee vaatab korrapäraselt läbi iga poole edusammud käesoleva artikli rakendamisel.
4. Käesoleva artikli sätteid ei piira poolte õigust kohaldada kaubanduse parandusmeetmeid või algetada vaidluste lahendamise menetlust või võtta muid asjakohaseid meetmeid seoses teise poole antud subsiidiumiga kooskõlas asjakohaste WTO sätetega.

5. Pooled lepivad kokku, et vahetavad teavet mis tahes poole taotluse korral teenuskaubanduse subsideerimidega seotud küsimustes ning et nad vahetavad esimest korda arvamusi neis küsimustes ühe aasta möödumisel pärast käesoleva lepingu jõustumist.
6. Käesoleva artikli suhtes ei kohaldata XII jaotist („Vaidluste lahendamine”).

ARTIKKEL 294

Erieeskirjad

Käesoleva jaotise sätete kohaldamisel ei piirata muudes käesoleva lepingu sätetes kehtestatud erieeskirjade kohaldamist.

XI JAOTIS

ÜLDERANDID

ARTIKKEL 295

Julgeolekuerand

1. Ühtki käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata kui nõuet, mis:
 - a) kohustab poolt esitama teavet või võimaldama juurdepääsu teabele, mille avaldamist ta peab oma olulisi julgeolekuhuve kahjustavaks, või
 - b) takistab poolel võtta meetet, mida ta peab vajalikuks oma oluliste julgeolekuhuvide kaitsmiseks:
 - i) seoses riigi julgeolekuks vältimatute või riigi kaitse-eesmärkideks vajalike riigihangetega;
 - ii) seoses lõhustuvate ja ühinevate tuumamaterjalidega või ainetega, millest neid saadakse;

- iii) seoses relvade, laskemoona või sõjavarustuse tootmise, riigihangete või müügiga, muude kaupade ja ainetega kauplemise ning teenuste osutamise ja ettevõtlusega, mis toimub otseselt või kaudselt relvajõudude varustamiseks;
 - iv) sõja ajal või muus rahvusvaheliste suhete kriisiolukorras või
- c) takistab poolel võtmast mis tahes vajalikke meetmeid, et täita oma kohustusi, mis ta on võtnud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamise või taastamise nimel;
2. Kaubanduskomiteed tuleb võimalikult põhjalikult informeerida meetmetest, mis pool on võtnud lõike 1 punktide b ja c põhjal, ja nende lõpetamisest.

ARTIKKEL 296

Maksustamine

1. Käesolevat lepingut kohaldatakse maksumeetmete suhtes üksnes niivõrd, kuivõrd see on vajalik käesoleva lepingu sätete kohaldamiseks.

2. Ükski käesoleva lepingu säte ei mõjuta ühegi poole õigusi ega kohustusi, mis tulenevad Euroopa Liidu liikmesriigi ja lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel sõlmitud maksukonventsioonist⁸⁵. Käesoleva lepingu ja mis tahes sellise konventsiooni vastuolo korral kohaldatakse vastuolo ulatuses seda konventsiooni. Kui Euroopa Liidu liikmesriik ja lepingule alla kirjutanud Andide riik on sõlminud maksukonventsiooni, on selle konventsiooni kohased pädevad asutused ainuvastutavad käesoleva lepingu ja kõnealuse konventsiooni võimalike vastuolude ühise kindlakstegemise eest.
3. Ühtki käesoleva lepingu sätet ei tõlgendata nii, et see takistaks poolel vastu võtta või jõustada mis tahes järgmist meetet:
- a) mille eesmärk on tagada otseste maksude tõhus ja õiglane kehtestamine ja kogumine;
 - b) millega tehakse oma asjakohaste riiklike maksusätete, sealhulgas maksude kehtestamist ja kogumist tagavate sätete kohaldamisel vahet maksumaksjatel, kes ei ole ühesuguses olukorras, eeskätt oma elu- või asukoha või selle koha poolest, kuhu nad on oma kapitali investeerinud;
 - c) mille eesmärk on vältida või takistada maksudest kõrvalehoidumist vastavalt topeltmaksustamise vältimise lepingute maksusätetele, muudele maksukokkulepetele või riigisisestele maksustamisalastele õigusaktidele või

⁸⁵ Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab „maksukonventsioon” konventsiooni topeltmaksustamise vältimiseks või muud rahvusvahelist maksustamislepingut või -kokkulepet.

d) mis on vastuolus käesoleva lepingu kohaselt kehtestatud mis tahes enamsoodustusrežiimile vastava kohustusega, kui erinev kohtlemine tuleneb maksukonventsioonist.

4. Käesolevas lepingus määratlemata maksualased terminid või mõisted määratakse kindlaks vastavalt kõnealust meetet rakendava poole õigusaktides sätestatud maksualastele määratlustele ja mõistetele või nendega võrdväärsetele või samalaadsetele määratlustele ja mõistetele.

ARTIKKEL 297

Maksebilanss

1. Kui poolel on tõsiseid väliseid finantsraskusi või maksebilansiraskusi või kui sellised raskused teda ohustavad, võib see pool vastu võtta või säilitada piiravaid meetmeid seoses kaubavahetuse, teenuskaubanduse ja ettevõtlusega ning selliste tehingutega seotud maksete või ülekannetega.

2. Lõike 1 kohaselt vastu võetud või säilitatud meetmed peavad olema mittediskrimineerivad ja piiratud kestusega ega tohi minna kaugemale, kui on vajalik maksbilansi olukorra parandamiseks, ning need peavad vastama WTO asutamislepinguga kehtestatud tingimustele ja Rahvusvahelise Valuutafondi põhikirjale⁸⁶.

⁸⁶ Käesolevas artiklis osutatud, WTO asutamislepinguga kehtestatud tingimusi käsitatakse *mutatis mutandis* kohaldatavatena maksebilansi meetmete suhtes, mis on seotud ettevõtlusega muudes sektorites kui teenuste sektoris.

3. Pooled püüavad vältida lõikes 1 osutatud piiravate meetmete kohaldamist. Pool, kes on kasutusele võtnud piiravaid meetmeid või on teinud nendes muudatusi, teavitab sellest viivitamata teist poolt ja esitab võimalikult kiiresti nende kaotamise ajakava.

4. Viivitamata korraldatakse konsultatsioonid kaubanduskomitees. Selliste konsultatsioonide käigus tuleb hinnata nii selle poole maksebilansi olukorda, kes käesoleva artikli põhjal võtab kasutusele või säilitab piiranguid, kui ka meetmeid, võttes muu hulgas arvesse järgmisi tegureid:

- a) maksebilansiraskuste ja väliste finantsraskuste olemus ja ulatus;
- b) majanduslik ja kaubanduslik väliskeskkond ning
- c) võimalikud alternatiivsed parandusmeetmed.

Konsultatsioonide käigus uuritakse piiravate meetmete vastavust lõigetele 2 ja 3. Aktsepteeritakse kõiki Rahvusvahelise Valuutafondi esitatud statistilisi ja muid andmeid valuuta, rahavarude ja maksebilansi kohta ning tehtavad järeldused põhinevad fondi hinnangul asjaomase poole maksebilansi ja välise finantsolukorra kohta.

XII JAOTIS

VAIDLUSTE LAHENDAMINE

1. PEATÜKK

EESMÄRGID, KOHALDAMISALA JA MÕISTED

ARTIKKEL 298

Eesmärk

Käesoleva jaotise eesmärk on vältida ja lahendada pooltevahelisi vaidlusi seoses käesoleva lepingu tõlgendamise või kohaldamisega ning leida võimaluse korral vastastikku rahuldav lahendus mis tahes küsimuses, mis võiks mõjutada käesoleva lepingu toimimist. Juhul kui vastastikku rahuldava lahenduse leidmine ei ole võimalik, on käesoleva jaotise esmane eesmärk üldiselt tagada selliste asjaomaste meetmete kõrvaldamine, mis leitakse olevat vastuolus käesoleva lepingu sätetega.

ARTIKKEL 299

Kohaldamisala

1. Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, kohaldatakse käesoleva jaotise sätteid kõikide vaidluste suhtes, mis on seotud käesoleva lepingu tõlgendamise või kohaldamisega, eriti juhul, kui üks pool leiab, et teise poole meetmed on või võivad olla vastuolus käesolevast lepingust teisele poolele tulenevate kohustustega.
2. Käesolevat jaotist ei kohaldata lepingule alla kirjutanud Andide riikide vaheliste vaidluste suhtes.

ARTIKKEL 300

Mõisted

Käesoleva jaotise kohaldamisel tähendab mõiste „vaidluses osalev pool” või „vaidluse pool” ja „vaidluses osalevad pooled” käesoleva lepingu poolt või pooli, kes osalevad käesoleva jaotise kohases vaidluste lahendamise menetluses.

2. PEATÜKK

KONSULTEERIMINE

ARTIKKEL 301

Konsultatsioonid

1. Pooled püüavad lahendada kõik artiklis 299 osutatud küsimusi käsitlevad vaidlused omavahel heauskselt konsulteerides, eesmärgiga jõuda vastastikku kokkulepitava lahenduseni.
2. Pool võib taotleda nõupidamiste algatamist teisele poolele esitatava kirjaliku taotlusega, mille koopia saadetakse kaubanduskomiteele ning milles ta märgib vaidlusaluse meetme ja kaebuse õigusliku aluse.
3. Taotluse saanud pool vastab konsultatsioonitaotlusele 10 päeva jooksul pärast sellise taotluse saamist, saates vastuse koopia kaubanduskomiteele. Kiireloomulistel juhtudel on kõnealuse ajavahemiku pikkus viis päeva.
4. Vaidluses osalevad pooled võivad kokku leppida, et nad ei algata käesoleva artikli kohaseid konsultatsioone ja alustavad kohe artikli 302 kohast vahekohtumenetlust. Sellisest otsusest teatatakse kirjalikult kaubanduskomiteele hiljemalt viie päeva jooksul enne vahekohtu moodustamise taotluse esitamist.

5. Kui pooled ei lepi kokku teisiti, tuleb konsultatsioonid pidada ja lõpetada 30 päeva jooksul pärast kuupäeva, mil pool, kellele taotlus esitatakse, on selle kätte saanud; konsultatsioonid toimuvad taotluse saanud poole territooriumil. Vaidluses osalevate poolte nõusolekul võivad konsultatsioonid toimuda mis tahes tehnoloogiliste vahendite abil. Konsultatsioonid ja kogu nende käigus avaldatud teave on konfidentsiaalsed.
6. Edasilükkamatutel juhtudel, sealhulgas juhul, kui on tegemist kergesti riknevate kaupadega või kui teatavad hooajalised kaubad või teenused võivad oma kaubandusliku väärtuse kiiresti kaotada, alustatakse konsultatsioone 15 päeva jooksul pärast kuupäeva, mil taotluse saanud pool on taotluse kätte saanud, ning need loetakse lõppenuks kõnealuse 15 päeva jooksul.
7. Konsultatsioonide käigus esitab iga konsulteeriv pool piisavalt faktilist teavet, et võimaldada põhjalikult uurida, kuidas kehtiv või kavandatav meede või mis tahes muu küsimus võiks mõjutada käesoleva lepingu toimimist ja rakendamist.
8. Käesoleva artikli kohaste konsultatsioonide käigus tagab iga konsulteeriv pool, et neil osalevad tema pädevad valitsusasutuste töötajad, kellel on asjakohased teadmised konsultatsioonidel arutuse all olevates küsimustes.

9. Kui käesolevas lepingus kehtestatud allkomitees on peetud konsultatsioone vaidluse üle, võivad sellised konsultatsioonid asendada käesoleva artikli kohaseid konsultatsioone, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, tingimusel et vaidlusalune meede ja kaebuse õiguslik alus on selliste konsultatsioonide käigus nõuetekohaselt identifitseeritud. Kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, loetakse allkomitees peetud konsultatsioonid lõppenuks 30 päeva jooksul pärast kuupäeva, mil taotluse saanud pool on konsultatsioonitaotluse kätte saanud.

10. Viie päeva jooksul pärast konsultatsioonitaotluse kättesaamist võib pool, kes ei ole konsulteeriv pool ja kellel on huvi konsultatsioonidel arutletava teema vastu, esitada konsulteerivatele pooltele konsultatsioonidel osalemiseks kirjaliku taotluse, mille koopia saadetakse kaubanduskomiteele. Kui ükski konsulteeriv pool ei lükka seda taotlust tagasi, võib see pool konsultatsioonidel osaleda kolmanda isikuna vastavalt artiklis 315 kehtestatud töökorrale (edaspidi „töökord”).

3. PEATÜKK

VAIDLUSTE LAHENDAMISE MENETLUS

ARTIKKEL 302

Vahekohtumenetluse algatamine

1. Kaebuse esitanud pool võib taotleda vahekohtu moodustamist, kui:
 - a) pool, kelle vastu kaebus esitati, ei vasta konsultatsioonitaotlusele vastavalt artikli 301 lõikele 3;
 - b) konsultatsioone ei peeta artikli 301 lõigetes 5 või 6 kehtestatud ajavahemiku jooksul;
 - c) pooltel ei õnnestunud vaidlust lahendada konsultatsioonide kaudu või
 - d) vaidlevad pooled on kokku leppinud, et nad ei algata artikli 301 lõike 4 kohaseid konsultatsioone.

2. Vahekohtu moodustamise taotlus esitatakse kirjalikult poolele, kelle vastu kaebus esitati, ja kaubanduskomiteele. Kaebuse esitanud pool täpsustab oma taotluses konkreetse vaidlusaluse meetme ja selgitab, mil viisil see meede rikub käesoleva lepingu osutatud sätteid ning esitab selgelt kaebuse õigusliku aluse.
3. Pool ei või taotleda vahekohtu moodustamist kavandatud meetme läbivaatamise eesmärgil.
4. 10 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamise taotluse kättesaamist võib pool, kes ei ole vaidluses osalev pool ja kellel on oluline huvi vaidluse vastu, esitada vaidluses osalevatele pooltele vahekohtu menetlusel osalemiseks kirjaliku taotluse, mille koopia saadetakse kaubanduskomiteele. Selline pool võib vahekohtu menetluses osaleda kolmanda isikuna vastavalt töökorrale.

ARTIKKEL 303

Vahekohtu moodustamine

1. Vahekohus koosneb kolmest vahekohtunikust.

2. 12 päeva jooksul pärast seda, kui pool, kelle vastu kaebus esitati, on vahekohtu moodustamise taotluse kätte saanud, võib iga vaidluses osalev pool nimetada vahekohtuniku kooskõlas artikliga 304 kehtestatud nimekirja jaoks iga poole poolt väljapakutud kandidaatide hulgast. Kui ühel vaidluses osaleval poolel ei õnnestu vahekohtunikku määrata, võib kaubanduskomitee eesistuja või tema esindaja vaidluses osaleva teise poole taotluse korral valida vahekohtuniku loosi teel nende kandidaatide hulgast, keda kõnealune vaidluses osalev pool vahekohtunike nimekirja jaoks soovitas.

3. Kui vaidluses osalevad pooled ei jõua kokkuleppele vahekohtu eesistuja osas lõikes 2 kehtestatud tähtaja jooksul ja kui üks vaidluses osalev pool esitab vastavasisulise taotluse, valib kaubanduskomitee eesistuja või tema esindaja loosi teel vahekohtu eesistuja vahekohtunike nimekirja sel eesmärgil valitud kandidaatide hulgast.

4. Kaubanduskomitee eesistuja või tema esindaja valib vahekohtunikud loosi teel artikli 304 kohasest nimekirjast viie päeva jooksul pärast vastavalt lõikele 2 või 3 esitatud taotluse laekumist.

5. Ilma et see piiraks lõigete 2–4 kohaldamist, võivad vaidluses osalevad pooled vastastikusel nõusolekul ning 10 päeva jooksul pärast seda, kui pool, kelle vastu kaebus esitati, on taotluse kätte saanud, valida vahekohtunikeks isikud, kes ei kuulu vahekohtunike nimekirja, kuid kes vastavad artikli 304 lõikes 3 kehtestatud nõuetele.

6. Vahekohtu moodustamise kuupäevaks on kuupäev, mil kõik määratud vahekohtunikud on vastavalt töökorrale kinnitanud, et nad on nõustunud enda valimisega vahekohtunikuks.

ARTIKKEL 304

Vahekohtunike nimekiri

1. Kaubanduskomitee kehtestab oma esimesel kohtumisel loetelu 25 isiku kohta, kes soovivad vahekohtunikuna tegutseda ja on selleks võimelised. Iga pool nimetab vahekohtuniku kohale viis isikut. Lisaks valivad pooled vastastikusel kokkuleppel 10 isikut, kes ei ole ühegi poole riigi kodanikud⁸⁷ ja kes täidavad vahekohtu eesistuja kohuseid.

2. Kaubanduskomitee tagab, et vastavalt lõikele 1 kehtestatud nimekiri on alati täielik. Igal juhul võib kõnealust nimekirja artikli 303 kohaselt kasutada, isegi kui see ei ole täielik.

⁸⁷ Käesoleva jaotise kohaldamisel tähendab „kodanik” füüsilist isikut, kellel on Euroopa Liidu liikmesriigi või lepingule alla kirjutanud Andide riigi kodakondsus või kes on Euroopa Liidu liikmesriigis või lepingule alla kirjutanud Andide riigi alaline elanik.

3. Vahekohtunikel peavad olema eriteadmised või kogemused õiguse või rahvusvahelise kaubanduse alal või rahvusvaheliste kaubanduslepingute alusel vaidluste lahendamisel. Nad peavad olema sõltumatud ja erapooletud, neil ei tohi olla otseseid ega kaudseid suhteid ühegi poolega ning nad ei tohi vastu võtta juhiseid üheltki poolelt või organisatsioonilt. Vahekohtunikud peavad järgima käesoleva jaotise kohaselt kehtestatud tegevusjuhendit (edaspidi „tegevusjuhend”).

4. Komitee kehtestab lisaks täiendavad nimekirjad 12 isiku kohta, kellel on valdkondlikke kogemusi käesoleva lepinguga hõlmatud konkreetsetel teemadel. Sel eesmärgil nimetab iga pool vahekohtuniku kohale kolm isikut. Pooled valivad vastastikusel kokkuleppel vahekohtu eesistuja kohale kolm kandidaati, kes ei ole ühegi poole riigi kodanikud. Iga vaidluses osalev pool võib vahekohtuniku määrata isikute hulgast, keda mis tahes pool valdkondlikku nimekirja jaoks soovitas. Kaubanduskomitee eesistuja või tema esindaja võib artikli 303 lõikes 3 kehtestatud valikumenetluse puhul vaidluses osalevate poolte nõusolekul kasutada valdkondlikku nimekirja.

ARTIKKEL 305

Umbusalduse avaldamine, ametipostilt kõrvaldamine ja asendamine

1. Mis tahes pool võib vahekohtuniku suhtes umbusaldust avaldada, kui tal tekib õigustatud kahtlus, et kohtunik ei järgi tegevusjuhendit. Otsus vahekohtunikule umbusalduse avaldamise või tema ametipostilt kõrvaldamise kohta võetakse vastu vastavalt töökorrale.
2. Kui vahekohtunik ei saa menetluses osaleda, astub tagasi või tuleb välja vahetada, valitakse tema asendaja vastavalt artiklile 303.

ARTIKKEL 306

Vahekohtumenetluse tugevdamine

Kui rohkem kui üks pool taotleb vahekohtu moodustamist seoses sama meetmega ja põhinedes samadel õiguslikel alustel, moodustatakse võimaluse korral üks vahekohus, kus selliseid taotlusi läbi vaadatakse.

ARTIKKEL 307

Vahekohtu otsus

1. Vahekohus teatab oma otsuse vaidluses osalevatele pooltele ja kaubanduskomiteele 120 päeva jooksul pärast vahekohtu moodustamist. Kui vahekohus leiab, et kõnealusest tähtajast ei ole võimalik kinni pidada, peab vahekohtu eesistuja sellest vaidluses osalevaid pooli ja kaubanduskomiteed kirjalikult teavitama, märkides ära viivituse põhjused ja kuupäeva, mil vahekohus teeb oma otsuse teatavaks. Mingil juhul ei või otsuse teatavaks tegemine võtta rohkem kui 150 päeva alates vahekohtu moodustamisest.
2. Edasilükkamatutel juhtudel, sealhulgas juhul, kui on tegemist kergesti riknevate kaupadega või kui hooajalised kaubad või teenused võivad oma kaubandusliku väärtuse kiiresti kaotada, teeb vahekohus 10 päeva jooksul pärast asutamist otsuse selle kohta, kas ta peab juhtumit kiireloomuliseks. Vahekohus peab oma otsuse teatavaks tegema 60 päeva jooksul pärast moodustamist ja igal juhul mitte hiljem kui 75 päeva jooksul pärast seda kuupäeva.

ARTIKKEL 308

Vahekohtu otsuse rakendamine

1. Pool, kelle vastu kaebus esitati, võtab kõik vajalikud meetmed, et täita viivitamata vahekohtu otsust.

2. 30 päeva jooksul pärast otsuse kättesaamise kuupäeva teatab pool, kelle vastu kaebus esitati, kaebuse esitanud poolele järgmist:

- a) konkreetsed meetmed, mida ta otsuse täitmiseks vajalikuks peab;
- b) mõistliku ajavahemiku selle teostamiseks ning
- c) konkreetse pakkumise ajutise hüvitise kohta, kuni konkreetsed meetmed, mida ta peab otsuse täitmiseks vajalikuks, on täielikult rakendatud.

3. Kui vaidluses osalevate poolte vahel esineb lahkarvamusi seoses sellise teate sisuga, võib kaebuse esitanud pool taotleda, et otsuse teinud vahekohus teeks kindlaks, kas punkti 2 alapunkti a kohased kavandatud meetmed on kooskõlas käesoleva lepinguga, kas otsuse täitmiseks ettenähtud ajavahemik on mõistlik ja/või kas hüvitise pakkumine on ilmselgelt ebaproportsionaalne. Otsus tuleb esitada 45 päeva jooksul pärast taotluse esitamist.

4. Juhul kui algse vahekohtu liikmed või mõni selle liikmetest ei saa kokku saada, kohaldatakse artiklis 303 sätestatud menetlust. Otsuse teatamise tähtaeg on 45 päeva alates kuupäevast, mil uus vahekohus moodustati.

5. Punkti 2 alapunktis b osutatud mõistlikku ajavahemikku võib pikendada vaidluses osalevate poolte vastastikusel kokkuleppel.

ARTIKKEL 309

Kõigi selliste meetmete läbivaatamine, mis on võetud vahekohtu otsuse täitmiseks

1. Pool, kelle vastu kaebus esitati, teavitab kaebuse esitanud poolt ja kaubanduskomiteed kõikidest meetmetest, mis on võetud, et lõpetada oma käesolevast lepingust tulenevate kohustuste rikkumine enne artikli 308 punkti 2 alapunktis b ning lõigetes 3 või 5 sätestatud mõistliku tähtaja lõppu.
2. Kui selle poole poolt, kelle vastu kaebus esitati, lõike 1 kohaselt teatatud meetmed ei ole sarnased kõnealuse poole poolt artikli 308 punkti 2 alapunkti a alusel teatatud meetmetega või kui kaebuse esitanud pool on kasutanud artikli 308 lõike 3 kohast vahekohtumenetlust ja kui lõike 1 alusel teatatud meetmed ei ole sarnased nendele, mis vahekohus leidis olevat kooskõlas käesoleva kokkuleppega ning juhul, kui vaidluse pooled ei ole ühel meelal teatatud meetmete olemasolu või nende vastavuse osas lepinguga, võib kaebuse esitanud pool esitada algsele vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. Sellises taotluses tuleb märkida, millised konkreetsed meetmed on kõne all ning selgitada, mil määral need on vastuolus käesoleva lepinguga. Vahekohus edastab oma otsuse 30 päeva jooksul pärast taotluse esitamise kuupäeva.
3. Juhul kui algse vahekohtu liikmed või mõni selle liikmetest ei ole kättesaadav, kohaldatakse artiklis 303 sätestatud menetlust. Otsus esitatakse 30 päeva jooksul pärast uue vahekohtu moodustamise kuupäeva.

ARTIKKEL 310

Ajutised meetmed otsuse täitmata jätmise korral

1. Juhul kui pool, kelle vastu kaebus esitati, ei teata vahekohtu otsuse järgimiseks võetavate meetmete vastuvõtmisest pärast mõistliku tähtaja möödumist või kui vahekohus otsustab vastavalt artikli 309 lõikele 2, et meede, millest teavitati ei vasta käesolevale lepingule, võib kaebuse esitanud pool:

- a) taotleda poolelt, kelle vastu kaebus esitati, otsuse täitmata jätmise eest hüvitist, kas ajutise hüvituse jätkamise või muu hüvitise vormis või
- b) teatab poolele, kelle vastu kaebus esitati, ja kaubanduskomiteele oma kavatsusest peatada artikli 299 sätetest tulenevalt soodustused kuni tasemeni, mis on võrdne rikkumisest põhjustatud tühistamise või vähendamisega määraga.

2. Kui 20 päeva jooksul pärast mõistliku ajavahemiku möödumist või pärast vahekohtu otsust, mille kohaselt meede, millest on teatatud artikli 311 lõike 2 alusel, on vastuolus käesoleva lepinguga, ei suuda vaidluses osalevad pooled jõuda kokkuleppele punkti 1 alapunkti a kohase hüvitise osas, võib kaebuse esitanud pool teatada poolele, kelle vastu kaebus esitati, ja kaubanduskomiteele oma kavatsusest peatada artiklis 299 osutatud mis tahes sätetest tulenevalt soodustused tasemel, mis on võrdne rikkumisest põhjustatud tühistamise või vähendamisega määraga.

3. Juhul kui pool, kelle vastu kaebus esitati, ei rakenda artikli 308 kohaselt kehtestatud ajutist hüvitist mõistliku ajavahemiku jooksul,⁸⁸ võib kaebuse esitanud pool teatada poolele, kelle vastu kaebus esitati, ja kaubanduskomiteele oma kavatsusest peatada soodustused mis tahes artiklis 299 osutatud sätte kohaselt tasemel, mis vastab ajutisele hüvitisele, kuni pool, kelle vastu kaebus esitati, rakendab ajutist hüvitist või kuni ta võtab vastu otsuse järgimise meetme, olenevalt sellest, kumb toimub esimesena.
4. Kui kaebuse esitanud pool teatab oma kavatsusest peatada soodustused vastavalt lõigetele 2 või 3, võib see pool kohaldada soodustuste peatamist 10 päeva pärast teavitamist, kui pool, kelle vastu kaebus esitati, ei taotle vahekohtu moodustamist vastavalt lõikele 5.
5. Kui pool, kelle vastu kaebus esitati, on arvamusel, et kohustuste täitmise peatamise ulatus ei ole võrdväärne rikkumise põhjustatud tühistamise või vähendamisega, võib ta esitada algsele vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. Taotlusest teatatakse kaebuse esitanud poolele ja kaubanduskomiteele enne lõikes 4 sätestatud 10päevase tähtaja lõppu. Algne vahekohus teatab oma otsusest soodustuste peatamise ulatuse kohta vaidluses osalevatele pooltele ja kaubanduskomiteele 30 päeva jooksul pärast seda, kui kõnealune vahekohus on taotluse kätte saanud. Soodustusi ei peatata enne, kui algne vahekohus on oma otsusest vaidluses osalevatele pooltele teatanud ning igasugune hüvitiste maksmise peatamine peab olema kõnealuse otsusega kooskõlas.

⁸⁸ Selguse huvides tuleb märkida, et pool, kelle vastu kaebus esitati, ei ole rakendanud ajutist hüvitist mõistliku ajavahemiku jooksul ainult juhul, kui pool, kelle vastu kaebus esitati, ei algata riiklikku menetlust, mis soodustab hüvitise rakendamist mõistliku ajavahemiku jooksul, või kui sellised riiklikud menetlused tulenevad otsusest, mis on vastuolus ajutise hüvitise kohaldamisega.

6. Juhul kui algse vahekohtu liikmed või mõni selle liikmetest ei ole kättesaadav, kohaldatakse artiklis 303 sätestatud menetlust. Otsus esitatakse 45 päeva jooksul pärast uue vahekohtu moodustamise kuupäeva.

7. Hüvitis või käesoleva artikli kohane toetuste peatamine peab olema ajutine ja ei vabasta poolt, kelle vastu kaebus esitati, kohustusest järgida otsust. Selliseid heastamismeetmeid kohaldatakse üksnes seni, kuni käesoleva lepinguga kokkusobimatuks kuulutatud meetmed on tühistatud või muudatuste abil käesoleva lepingu sätetega kooskõlla viidud või kui vaidluses osalevad pooled on leidnud vastastikku kokkulepitud lahenduse.

ARTIKKEL 311

Pärast hüvitiste või muude kohustuste peatamist vastu võetud meetmete läbivaatamine

1. Pool, kelle vastu kaebus esitati, võib igal ajal teatada kaebuse esitanud poolele ja kaubanduskomiteele vastavalt vajadusele kõikidest meetmetest, mis ta on võtnud vahekohtu otsuse täitmiseks, oma taotlusest kaebuse esitanud poolele lõpetada hüvitiste peatamine või oma kavatsusest lõpetada otsuse täitmata jätmisest tuleneva hüvitise kohaldamine. Soodustuste peatamine lõpeb 30 päeva jooksul pärast sellist teatamist, välja arvatud lõikega 2 ettenähtud juhul.

2. Kui vaidluses osalevad pooled ei jõua kokkuleppele teatatud meetme vastavuse osas käesoleva lepingu sätetele 30 päeva jooksul pärast lõikega 1 ettenähtud teate kuupäeva, võib mis tahes pool esitada vahekohtule kirjaliku taotluse selles küsimuses otsuse tegemiseks. Taotlusest teatatakse samaaegselt poolele, kelle vastu kaebus esitati, ja kaubanduskomiteele. Vahekohtu otsus tuleb teatavaks teha vaidluses osalevatele pooltel ja kaubanduskomiteele 45 päeva jooksul pärast sellise taotluse kuupäeva. Kui vahekohus otsustab, et otsuse järgimise meede on kooskõlas käesoleva lepingu sätetega, tuleb soodustuste peatamine lõpetada.
3. Juhul kui algse vahekohtu liikmed või mõni selle liikmetest ei ole kättesaadav, kohaldatakse artiklis 303 sätestatud menetlust. Otsusest teatatakse 45 päeva jooksul pärast uue vahekohtu moodustamise kuupäeva.
4. Kui pärast lõikes 2 osutatud 30päevase ajavahemiku möödumist ei ole ükski pool taotlenud algselt vahekohtult lõike 1 alusel teatatud meetme kokkusobivuse kohta otsuse tegemist ja kui kaebuse esitanud pool ei ole täitnud oma kohustust lõpetada soodustuste peatamine, võib pool, kelle vastu kaebus esitati, peatada soodustused tasemel, mis on samaväärne kaebuse esitanud poole poolt kohaldatud tasemega, kui see pool jätkab soodustuste peatamist.

ARTIKKEL 312

Otsuse selgitamise taotlemine

1. 10 päeva jooksul pärast otsuse teatavakstegemist võib vaidluses osalev pool esitada vahekohtule kirjaliku taotluse, mille koopia saadetakse teisele vaidluses osalevale poolele ja kaubanduskomiteele ja milles palutakse selgitada otsuse teatavaid konkreetseid aspekte, mida see pool peab mitmetähenduslikuks, sealhulgas vastavusega seonduvaid aspekte. Teine vaidluses osalev pool võib sellise taotluse kohta esitada vahekohtule märkusi, mille koopia saadetakse poolele, kes eitas algse selgitamistaotluse. Vahekohus vastab sellisele taotlusele 10 päeva jooksul pärast selle kättesaamist.

2. Lõike 1 kohane taotluse esitamine ei mõjuta artiklis 308 osutatud ajavahemikke.

ARTIKKEL 313

Vahekohtumenetluste peatamine ja lõpetamine

1. Vaidluses osalevad pooled võivad vastastikusel kokkuleppel igal ajal peatada vahekohtu töö ajavahemiku jooksul, mis ei ületa 12 kuud alates sellise kokkuleppe kuupäevast. Vaidluses osalevad pooled teatavad sellisest kokkuleppest kirjalikult vahekohtu eesistujale, teate koopia esitatakse kaubanduskomiteele. Sellise peatamise korral pikendatakse artiklis 307 ettenähtud tähtaegu selle ajavahemiku võrra, mille kestel töö oli peatatud.

2. Juhul, kui vahekohtu töö on olnud peatatud rohkem kui 12 kuu jooksul, aegub vahekohtu moodustamise volitus, välja arvatud juhul, kui pooled lepivad kokku teisiti. Kui vahekohtu volitus aegub, ei takista käesoleva artikli sätteid pooltel algetada sama küsimust käsitlevat teist vahekohtumenetlust.

3. Vaidluses osalevad pooled võivad ühisel kokkuleppel lõpetada vahekohtumenetluse igal ajal, saates selle kohta ühise kirjaliku teate vahekohtu eesistujale ja kaubanduskomiteele.

4. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

ARTIKKEL 314

Mõlemat poolt rahuldav lahendus

Vaidluses osalevad pooled võivad mis tahes ajal leida käesolevas jaotises käsitletud vaidlusele mõlemat poolt rahuldava lahenduse. Vaidluste pooled teatavad ühiselt kaubanduskomiteele leitud lahendusest. Pärast mõlemat poolt rahuldava lahenduseni jõudmisest teavitamist menetlus lõpetatakse.

ARTIKKEL 315

Töökord ja tegevusjuhend

1. Käesoleva jaotise kohast vaidluste lahendamise menetlust reguleeritakse töökorraga, mille kaubanduskomitee võtab vastu komitee esimesel koosolekul pärast käesoleva lepingu jõustumist. Kaubanduskomitee võtab sellisel koosolekutel vastu ka vahekohtu tegevusjuhendi.
2. Vastavalt töökorrale on kõik vahekohtu istungid üldsusele avatud, välja arvatud juhul, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

ARTIKKEL 316

Teave ja tehniline nõustamine

1. Vahekohus võib vaidluses osaleva poole taotlusel või *ex officio* koguda mis tahes allikatest, sealhulgas vaidluse pooltelt, mis tahes teavet, mida ta peab vajalikuks. Vahekohtul on õigus küsida ka ekspertide asjakohast arvamust, kui ta peab seda vajalikuks. Kogu sel viisil saadud teave tuleb edastada kõikidele vaidluses osalevatele pooltele, et nad saaks esitada oma märkusi.

2. Vahekohus võib ka lubada valitsusvälistel huvitatud isikutel, kelle registrijärgne asukoht on poole territooriumil, esitada *amicus curiae* seisukohti vastavalt töökorrale.

ARTIKKEL 317

Tõlgendamiseeskirjad

Vahekohus tõlgendab artiklis 299 osutatud sätteid vastavalt tavapärastele rahvusvahelise avaliku õiguse tõlgendamiseeskirjadele, mis sisalduvad Viinis 23. mail 1969 allakirjutatud lepinguõiguse Viini konventsioonis. Vahekohtu otsused ei või suurendada ega vähendada artiklis 299 osutatud õigusi ja kohustusi.

ARTIKKEL 318

Vahekohtu otsused

1. Vahekohus püüab teha kõik otsused ühehäälselt. Kui ühehäälselt otsust ei suudeta teha, otsustatakse arutatav küsimus häälteenamusega. Vahekohtunike eriarvamusi ei avaldata.

2. Vahekohtu otsus on vaidluse pooltele siduv, kuid sellega ei looda füüsilistele ja juriidilistele isikutele õigusi ega kohustusi. Otsuses kehtestatakse faktilised otsused, selgitatakse, kuidas kohaldatakse käesoleva lepingu asjakohaseid sätteid, määratakse kindlaks, kas asjaomane pool on oma lepingulisi kohustusi täitnud või mitte, ning esitatakse otsuste põhjendused ja järeldused.
3. Vahekohus võib vaidluses osaleva poole taotlusel esitada soovitusi selle kohta, kuidas otsust rakendada.
4. Vahekohtu otsused on avalikud, välja arvatud juhul, kui vaidluses osalevad pooled lepivad kokku teisiti.

ARTIKKEL 319

Seos WTO õigustega ja foorumi valik

1. Käesoleva jaotise sätetega ei piirata WTO lepingust tulenevaid poolte õigusi ja kohustusi, sealhulgas vaidluse lahendamise meetmeid.

2. Vaidlused, mis on seotud käesolevast lepingust ja WTO lepingust tuleneva sama meetmega, võib lahendada vastavalt kaebuse esitanud poole soovile kas käesoleva jaotise või vaidluste lahendamise käsitusleppe alusel. Kui pool on taotlenud vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 6 kohase vahekohtu moodustamist või artikli 303 kohase vahekohtu moodustamist, ei või see pool algatada sama küsimust käsitlevat teist menetlust teises foorumis, välja arvatud juhul, kui valitud foorumi pädev asutus ei võta menetluslikel või juriidilistel põhjustel küsimuse sisu kohta vastu otsust.
3. Pooled mõistavad, et kaks või enam vaidlust käsitlevad sama küsimust, kui need hõlmavad samu vaidluspooli ja on seotud sama meetme ja sama olulise rikkumisega.
4. Käesoleva jaotise sätetega ei takistata poolel kohaldada hüvitiste maksmise peatamist WTO vaidluste lahendamise organi loal. WTO lepingule ei saa tugineda, et takistada poolel peatada käesoleva jaotise kohaste hüvitiste maksmist.

ARTIKKEL 320

Tähtajad

1. Kõiki käesolevas jaotises sätestatud tähtaegu, sealhulgas vahekohtute otsuste teatavakstegemise tähtaegu, arvestatakse alates viidatud toimingule või sündmusele järgnevast päevast.

2. Kõiki käesolevas jaotises osutatud tähtaegu võib pikendada poolte vastastikusel kokkuleppel.

ARTIKKEL 321

Töökorra ja tegevusjuhendi muutmine

Kaubanduskomitee võib töökorda ja tegevusjuhendit muuta.

ARTIKKEL 322

Vahendusmehhanism

Vastavalt XIV lisale („Mittetariifsete meetmete vahendusmehhanism”) võib mis tahes pool taotleda, et teine pool osaleks vahendusmenetluses seoses taotluse saanud poole mis tahes mittetariifsete meetmetega, mis on seotud III jaotise („Kaubavahetus”) alla kuuluvate teemadega, mis taotluse esitanud poole arvates mõjutavad kaubandust negatiivselt.

ARTIKKEL 323

Head nõuanded, lepitus ja vahendus

1. Olenemata artiklist 322 võivad pooled igal ajal kokku leppida selles, et kohaldavad vaidluste lahendamise meetodile alternatiivina häid nõuandeid, lepitust ja vahendust.
2. Lõikes 1 osutatud vaidluste lahendamise meetodile alternatiivsed meetodid viiakse läbi poolte poolt kokkulepitud menetluste kohaselt.
3. Iga asjaomane pool võib igal ajal käesoleva artikli kohaseid menetlusi alustada ja peatada või lõpetada.
4. Käesoleva artikli kohased menetlused on konfidentsiaalsed ja nendega ei piirata muude menetlustega seotud poolte õigusi.

XIII JAOTIS

TEHNILINE ABI JA KAUBANDUSSUUTLIKKUSE SUURENDAMINE

ARTIKKEL 324

Eesmärgid

1. Pooled nõustuvad tõhustama koostööd, mis aitab kaasa käesoleva lepingu rakendamisele ja selle võimaluste parimale ärakasutamisele, et optimeerida selle tulemusi, laiendada võimalusi ja saavutada pooltele võimalikult suurt kasu. Kõnealust koostööd arendatakse õiguslikus ja institutsioonilises raamistikus, millega reguleeritakse pooltevahelisi koostöösuhteid, mille üheks peamiseks eesmärgiks on soodustada säästvat majandusarengut, mis võimaldab saavutada suuremat sotsiaalset ühtekuuluvust ja eelkõige vähendada vaesust.
2. Lõikes 1 osutatud sihtide saavutamiseks lepivad pooled kokku, et pööravad erilist tähelepanu koostööalgatustele, mille eesmärk on:
 - a) parandada ja luua uusi kauplemis- ja investeerimisvõimalusi, soodustada konkurentsivõimet, innovatsiooni, moderniseerimist, tootmist, kaubanduse hõlbustamist ja tehnosiiret;

- b) edendada mikroettevõtete ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete arendamist, kasutades kaubandust kui vahendit vaesuse vähendamiseks;
- c) edendada ausat ja õiglast kaubandust, lihtsustades kõikide tootmissektorite, eelkõige ahela nõrgimate jaoks juurdepääsu käesolevast lepingust tulenevale kasule;
- d) tugevdada kaubanduslikku ja institutsioonilist suutlikkust selles valdkonnas, et rakendada käesolevat lepingut ja kasutada selle võimalusi parimal viisil, ning
- e) pöörata tähelepanu käesoleva lepingu muudes osades määratletud koostöövajadustele.

ARTIKKEL 325

Kohaldamisala ja vahendid

1. Koostöö toimub pooltele sel eesmärgil kättesaadavaks tehtud vahendite, ressursside ja mehhanismide abil vastavalt kehtivatele eeskirjadele ja menetlustele ning iga poole asutuste kaudu, kes on pädevad tegema koostööd, sealhulgas kaubandusega seotud koostööd.

2. Vastavalt lõikele 1 võivad pooled kasutada muu hulgas selliseid vahendeid nagu teabe, kogemuste ja heade tavade vahetus, tehnoloogia- ja finantsabi ning projektide ühine määratlemine, väljatöötamine ja rakendamine.

ARTIKKEL 326

Kaubanduskomitee ülesanded seoses käesoleva jaotise kohase koostööga

1. Pooled pööravad erilist tähelepanu koostöömeetmete järgimisele, et optimaalselt ära kasutada kogu käesolevast lepingust tulenev kasu.
2. Kaubanduskomitee ülesandeks on jälgida artikli 324 lõigetes 1 ja 2 osutatud eesmärkide raames tehtava koostöö peamisi aspekte ja pakkuda vajaduse korral asjakohaseid stiimuleid ja juhiseid.
3. Kaubanduskomitee võib esitada soovitusi kummagi poole pädevatele asutustel, kes vastutavad koostöö kavandamise ja elluviimise eest.

XIV JAOTIS

LÖPPSÄTTED

ARTIKKEL 327

Lisad, liited, deklaratsioonid ja joonealused märkused

Käesoleva lepingu lisad, liited, deklaratsioonid ja joonealused märkused moodustavad käesoleva lepingu lahutamatu osa.

ARTIKKEL 328

Uute liikmesriikide liitumine Euroopa Liiduga

1. ELi osapool teatab lepingule alla kirjutanud Andide riikidele igast kolmanda riigi liitumisest Euroopa Liiduga.
2. Euroopa Liidu ja Euroopa Liiduga liitumist soovivate kandidaatriikide vaheliste läbirääkimiste ajal:
 - a) esitab ELi osapool lepingule alla kirjutanud Andide riigi taotluse korral võimaluste piires mis tahes teabe, mis on seotud käesoleva lepinguga hõlmatud mis tahes küsimustega, ning

- b) võtab ELi osapool arvesse lepingule alla kirjutanud Andide riikide väljendatud mureküsimusi.
- 3. ELi osapool teatab lepingule alla kirjutanud Andide riikidele Euroopa Liiduga liitumiste jõustumisest.
- 4. ELi osapool ja lepingule alla kirjutanud Andide riigid kaaluvad kaubanduskomitee raames ja piisavalt varakult enne kolmanda riigi liitumist Euroopa Liiduga, millist mõju avaldab selline liitumine käesolevale lepingule. Kaubanduskomitee teeb otsuse kõikide vajalike kohanduste või üleminekumeetmete kohta.

ARTIKKEL 329

Andide Ühenduse teiste liikmesriikide ühinemine käesoleva lepinguga

- 1. Andide Ühenduse mis tahes liikmesriik, kes ei ole käesoleva lepingu pool kuupäeval, mil see jõustub ELi osapoole ja vähemalt ühe lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel (edaspidi „käesoleva lepinguga ühinemist taotlev Andide riik”), võib käesoleva lepinguga ühineda käesolevas artiklis kehtestatud tingimuste ja korra kohaselt.

2. ELi osapool peab käesoleva lepinguga ühinemist taotleva Andide riigiga läbirääkimisi käesoleva lepinguga ühinemise tingimuste üle. Kõnealuste läbirääkimiste kontekstis on ELi osapoole eesmärk säilitada käesoleva lepingu terviklikkus, olles paindlik üksnes I lisale („Tollitariifide kaotamise ajakava”), VII lisale („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loend”) ja VIII lisale („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loend”) vastavate vastastikuste soodustuste loendite ja selliste aspektide osas, mille puhul selline paindlikkus on käesoleva lepinguga ühinemist taotleva Andide riigi jaoks ühinemise eesmärgil vajalik. ELi osapool teavitab kaubanduskomiteed kõnealuste läbirääkimiste lõpetamisest seoses lõikes 3 osutatud konsultatsioonidega.

3. ELi osapool konsulteerib lepingule alla kirjutanud Andide riikidega kaubanduskomitees mis tahes ühinemisläbirääkimiste tulemuste üle, mis võivad mõjutada lepingule alla kirjutanud Andide riikide õigusi ja kohustusi. Mis tahes poole nõudmisel peab kaubanduskomitee läbi vaatama käesoleva lepinguga ühinemist taotleva Andide riigi ühinemise mõju ja teeb otsuse täiendavate meetmete kohta, mis võivad olla vajalikud.

4. Käesoleva lepinguga ühinemist taotleva Andide riigi ühinemine jõustub, kui sõlmitakse ühinemisprotokoll, mille kaubanduskomitee on varem heaks kiitnud⁸⁹. Pooled kohustuvad kohaldama kõnealuse protokolliga jõustumiseks vajalikke siseriiklike menetlusi.

⁸⁹ Olenemata käesolevale lõikest mõistavad pooled, et loendid I lisas („Tollitariifide kaotamise ajakava”), VII lisas („Ettevõtete asutamisega seotud kohustuste loendid”) ja VIII lisas („Piiriülese teenuste osutamisega seotud kohustuste loendid”) sätestatud soodustuste kohta, mis tulenevad ELi osapoole ja käesoleva lepinguga ühinemist taotleva Andide riigi vahelistest läbirääkimistest, inkorporeeritakse ühinemisprotokollile ilma kaubanduskomitee heakskiiduta.

5. Käesolev leping jõustub käesoleva lepinguga ühinemist taotleva Andide riigi ja iga poole vahel selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil hoiulevõtja sai taotlevalt Andide riigilt ja asjaomaselt poolelt viimase teate selle kohta, et nad on lõpetanud oma siseriiklikud menetlused, mis on vajalikud ühinemisprotokolli jõustumiseks. Käesolevat lepingut võib kohaldada ka ajutiselt, kui nii on ühinemisprotokolliga ette nähtud.

6. Kui kuupäeval, mil käesolev leping jõustub ELi osapoolle ja vähemalt ühe lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel, ei ole Andide Ühenduse liikmesriik, kes osales käesoleva lepingu teksti vastuvõtmisel, lepingule alla kirjutanud, on tal õigus sellele alla kirjutada ning teda ei käsitata enam lõike 1 kohase käesoleva lepinguga ühinemist taotleva Andide riigina.

ARTIKKEL 330

Jõustumine

1. Iga pool teavitab kirjalikult käesoleva lepingu jõustumiseks vajalike riiklike menetluste lõpuleviimisest kõigile teistele pooltele ja artiklis 332 osutatud hoiulevõtjale.

2. Käesolev leping jõustub ELi osapoolle ja iga lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel järgmise kuu esimesel päeval pärast seda, kui hoiulevõtja on kätte saanud lõikega 1 ettenähtud viimase teate ELi osapoolelt ja asjaomaselt lepingule alla kirjutanud Andide riigilt, kui pooled ei ole kokku leppinud muu kuupäeva osas.

3. Pooled võivad käesolevat lepingut ajutiselt kohaldada täielikult või osaliselt, ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist. Iga pool teatab hoiulevõtjale ja kõigile teistele pooltele käesoleva lepingu ajutise kohaldamise jaoks vajalike riiklike menetluste lõpuleviimisest. Käesoleva lepingu ajutine kohaldamine ELi osapoolle ja lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel algab selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil hoiulevõtja sai kätte viimase teate ELi osapoolelt ja asjaomaselt lepingule alla kirjutanud Andide riigilt.

4. Kui pooled rakendavad vastavalt lõikele 3 käesoleva lepingu mis tahes sätet enne selle jõustumist, tõlgendatakse mis tahes viidet sellisele sättele kuni käesoleva lepingu jõustumiseni viitena kuupäevale, millest alates pooled nõustuvad rakendama seda sätet kooskõlas lõikega 3.

ARTIKKEL 331

Kestus ja tühistamine

1. Käesolev leping kehtib tähtajatult.

2. Kõik pooled võivad käesolevast lepingust taganeda, saates kirjaliku teate kõikidele teistele pooltele ja hoiulevõtjale. Selline lepingust taganemine jõustub kuue kuu möödumisel kuupäevast, mil hoiulevõtja on teate kätte saanud.

3. Kui lepingule alla kirjutanud Andide riik taganeb käesolevast lepingust, jääb käesolev leping jätkuvalt jõusse ELi osapoolle ja teise lepingule alla kirjutanud Andide riigi vahel, ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist. Käesolev leping lõpetatakse, kui sellest taganeb ELi osapool.

ARTIKKEL 332

Hoiulevõtja

Käesoleva lepingu hoiulevõtjana tegutseb Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär.

ARTIKKEL 333

WTO lepingu muudatused

Pooled mõistavad, et kui käesolevasse lepingusse inkorporeeritakse WTO lepingu mis tahes sätteid, tuleb need inkorporeerida koos kõikide muudatusega, mis jõustuvad selliste sätete kohaldamise ajal.

ARTIKKEL 334

Muudatused

1. Pooled võivad kirjalikult kokku leppida käesoleva lepingu muutmises.
2. Mis tahes muudatus jõustub ja moodustab käesoleva lepingu lahutamatu osa vastavalt artiklis 330 *mutatis mutandis* kehtestatud tingimustele.
3. Pooled võivad edasi arendada käesoleva lepinguga võetud kohustusi või laiendada selle kohaldamisala, leppides kokku käesoleva lepingu muudatustes või sõlmides kokkuleppeid konkreetsete valdkondade või tegevuste kohta, võttes arvesse selle rakendamise käigus omandatud kogemusi.

ARTIKKEL 335

Reservatsioonid

Käesolev leping ei võimalda reservatsioone rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioonis määratletud tähenduses.

ARTIKKEL 336

Käesoleva lepingu kohased õigused ja kohustused

Käesolevat lepingut ei tõlgendata nii, et sellega saaks isikutele anda muid õigusi või määrata muid kohustusi, kui need, mis on poolte jaoks loodud rahvusvahelise õiguse alusel.

ARTIKKEL 337

Autentsed tekstid

Käesolev leping on koostatud kolmes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõik nimetatud tekstid on võrdselt autentsed.

SELLE KINNITUSEKS on nõuetekohaselt volitatud esindajad käesolevale lepingule alla kirjutanud.

KOOSTATUD kolmes eksemplaris [koht], [päev]. [kuu] 2012.